

Concise Compilation of Veda Mantras for Pradosha / Nithya Pooja

Revised Edition - Sanskrit

www.pradosham.com

PRADOSHAM PRESENTS

श्री गुरुभ्यो नमः
प्रदोष/नित्य शिव पञ्चायतन पूजा विधि:

Pradosha/Nithya Shiva PanchAyathana Pooja Vidhi

*Concise compilation of various Veda Mantras and Pooja procedures
for Pradosha Pooja as well as daily Pooja.*

Sanskrit Edition

www.pradosham.com

प्रदोष/नित्य शिव पञ्चायतन पूजा विधि:

Shiva Panchayathana Pooja / Pradosha Pooja Vidhi

Sanskrit - Total : 161 Pages

Dedicated to All known and unknown Shiva Bakthas

FREE EDITION - FOR DEVOTEES' CIRCULATION ONLY - NOT FOR SALE

First Edition : 21.8.2006 -- Pocket size/A4 Size Print edition.
First Updation : 12.07.2007
Second Edition : 21.11.2009
Third Edition : 17.06.2015 – pdf edition

© All Rights Reserved by www.pradosham.com
Enquiries : reacheegopal@gmail.com - info@pradosham.com
Compiled and Presented by Eshwar Gopal

- Om Namah Shivaya -

FOREWORD

Dear Bhaktas,

With the Grace of Ever-blissful Meenakshi Sundareshwarar and Nataraja, we were able to compile Veda Mantras into a concise form and shaped in such a way that it can be used both for Pradosha Pooja and Nithya Pooja – with slight alteration. We have titled “Pradosha/Nithya Shiva PanchAyathana Pooja Vidhi”. We have included few more additional Mantras in this revised edition and carried out corrections in Sri Rudra Kramam based on Grantham. This comes in Sanskrit edition. Corrected editions in other South Indian languages will follow suit.

Please consult enlightened Seers to choose the correct path. If you find any errors, please do feel free to notify us. In our earlier editions, we had used Swara marks in hand as we could not decipher the strokes in print. This problem too was subsequently resolved, Thanks to the timely help of our friend and member Shri Sridhara, who is the compiler of Kannada Edition.

A chariot is pulled by many devotees irrespective of cast and creed, sending veiled message by God to the world that only joint efforts yield results. We Pray to God Shiva to bestow more such noble souls in our efforts to compile future books. My appreciation would be incomplete without thanking Shri Shankar Ramakrishnan, Suresh and Kannan whose impressive contributions added value to book compilation.

This edition comes to you absolutely Free with no commercial motive attached and you are free to use electronically by just adding a note of our website name.

We dedicate this book to Bhagawan Shri. Ramana Maharshi's Paadham.

EVER IN THE SERVICE OF GOD,
Om Nama: Shivaya

Eshwar Gopal
info@pradosham.com
17th June 2015

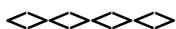
नित्य पूजा विधि: - शिव पञ्चायतन पूजा	८
१. गणपत्यर्थवर्षीषोपनिषत्	९
२. गणपति पूजा विधि:	१२
३. प्रधान पूजा सङ्गल्यं	१४
४. घण्टपूजा विधि:	१६
५. कलश पूजा विधि:	१६
६. शङ्ख पूजा विधि:	१६
७. आत्मपूजा विधि:	१७
८. पीठ पूजा विधि:	१७
९. द्वारपाल पूजा विधि:	१७
१०. कुम्भ आवाहनं	१८
११. पुण्याहवाचनम्	२०
१२. पवमानसूक्तम्	२१
१३. महान्यासं	२३
 १. केशाति पातान्द न्यासं	२३
२. दशाङ्गन्यासः	२७
३. पंचाङ्गन्यासः	२७
४. हंसगायत्री	२८
५. दिक्सम्पुट न्यास :	२९
६. षोडशाङ्ग - रौद्रीकरणम्	३१
७. गुह्यादि - मस्तकान्तं षड्ङ्गन्यास :	३२
८. आत्मरक्षा	३३
९. शिवसङ्कल्पः	३३
१०. हृदयाय नमः । (पुरुषसूक्त पारायणम्)	३७
२१. अप्रतिरथम् (कवचम्)	३८
२२. प्रतिपूरुषमित्यनुवाकः (नेत्रं)	४०
२३. त्वमग्रे रुद्रोऽनुवाकः (शतरुद्रीयम्)	४१
२४. पञ्चाङ्गक जपं	४२
२५. अष्टाङ्ग प्रणामं (नमस्कारः)	४२
 १४. लघुन्यासः	४४
१५. ध्यान स्लोकं	४५
१६. ध्यान-आवाहन विधि:	४६
१७. सद्यो जाताय पंजकलशेषु पूजा	४७
१८. प्राणप्रतिष्ठा	४८
१९. उपचारमन्त्रं	४९
२०. निर्माल्य मन्त्रं	५७
२१. शिवमानसपूजा	५७
२२. नन्दिकेश अनुज्ञैः पूजा विधि:	५८
२३. श्री रुद्रप्रश्नः	५८
२४. चमकप्रश्नः	६५
२५. विरजाहोममन्त्राः	६९
२६. स्नानं - पूजा नैवेद्य, कर्पूर आरत्ति	७०
२६ (१). देवता तर्पणम्	७१
२६ (२). ध्यानम्	७१
२७. कुम्भाभिषेकम्	७२
२८. नारायणसूक्तम्	७३
२९. विष्णुसूक्तम्	७४

३०. अघर्षणसूक्तम्.....	७५
३१. दुर्गासूक्तम्.....	७६
३२. श्रीसूक्तम्.....	७६
३३. भूसूक्तम्.....	७८
३४. नीलासूक्तम्.....	७९
३५. दूर्वासूक्तम्.....	७९
३६. मृत्तिकासूक्तम्.....	७९
३७. मेधासूक्तम्.....	८०
३८. सरस्वती सूक्तम्.....	८०
३९. श्री रुद्रसूक्तम्.....	८१
४०. मृत्यु सूक्तम्.....	८१
४१. ब्रह्मसूक्तम्.....	८३
४२. आयुष्यसूक्तम्.....	८३
४३. भाव्यसूक्तम्.....	८४
४४. नवग्रह सूक्तम्.....	८५
४५. नारायणोपनिषत्.....	८६
४६. गायत्रीमन्त्राः.....	८८
४७. नवग्रह गायत्री.....	८८
४८. शान्ति पञ्चकं.....	८९
४९. शिवोपासन मन्त्राः.....	९०
५०. ऐकमत्यसूक्तम् (संवादसूक्तम्).....	९१
५१. गणपति पूजा विधिः.....	९२
५२. श्री नन्दिकेश्वर अष्टोत्तरम्.....	९२
५३. शिव अष्टोत्तरशत नामावलि:.....	९३
५४. अथ शिव चण्डेश्वर अष्टोत्तर शत नामानि.....	९४
५५. श्री रुद्र त्रिशती.....	९६
 ५६. दिव्य स्तोत्रम्.....	९९
५६.(१) श्री कैलासपति प्रार्थना.....	९९
५६.(२) गो वन्दनम्.....	९९
५६.(३) बिल्वाष्टकं.....	१००
५६.(४) लिङ्गाष्टकम्.....	१००
५६.(५) शिवपञ्चाक्षरस्तोत्रम्.....	१०१
५६.(६) दारिद्र्यदहन शिवस्तोत्रम्.....	१०१
५६.(७) अर्धनारीश्वरस्तोत्रम्.....	१०२
५६.(८) द्वादशज्योतिर्लिङ्गस्मरणम्.....	१०२
५६.(९) नवग्रहदेवता प्रार्थना	१०२
५६.(१०) महालक्ष्म्यष्टकम्.....	१०३
५६.(११) अन्नपूर्णास्त्रोत्रम्.....	१०३
 ५७. धूप मन्त्रं.....	१०३
५८. एक दीपं.....	१०४
५९. नैवेद्य समर्पणं.....	१०४
६०. दीप आराधने - अलड्कार दीपं.....	१०४
६१. कर्पूर नीराजनं	१०५
६२. मन्त्रपुष्ट्यम्.....	१०८
६३. भृदावलि (शृङ्गगिरि).....	१०९
६४. स्वस्ति वाक्यम् - (काञ्छी).....	११०
६५. प्रदक्षिण नमस्कारं च प्रार्थना.....	११०

६६. गुरु परम्परा प्रार्थना	१११
६६.(१). तोटकाष्टकम्.....	११२
६७. वेदपारायणम्.....	११२
६८. स्वस्ति वचनं (आशीर्वादः)	११४
६९. सङ्गीतं	११५
७०. नन्दिकेश्वर पूजा	११५
७१. तीर्थप्रसादनिषेवणम्.....	११६
७२. ऋग्वेद मन्त्रं - आशीर्वाद मन्त्र	११६
७३. यजुर्वेद मन्त्रं - आशीर्वाद मन्त्र.....	११६
७४. पूतत्व कृच्छ्रम्.....	११७
७५. श्री गणपति क्रम पाठः	११७
७६. श्री रुद्र क्रम पाठः.....	११७
७७. श्री चमक क्रम पाठः	१२९
७८. तैत्तिरीयोपनिषत्.....	१३०
७९. द्वितीया ब्रह्मानन्दवल्ली	१३५
८०. तृतीया भृगुवल्ली.....	१३९
८१. नक्षत्रसूक्तं (अष्टवाक्यम्).....	१४२
८२. हनुमन्त्रमस्त्रिया	१५०

EXTRAS

१. अभिषेक क्रमम्.....	१५१
२. पञ्चगव्यम्.....	१५२
३. नैवेद्यम्.....	१५५
४. तिथि	१५७
५. वारः च मासाः.....	१५७
६. नक्षत्राणि.....	१५८
७. नक्षत्राणि - रासि चक्रं	१५९

ॐ श्री गुरुभ्यो नमः
नित्य पूजा विधि: - शिव पञ्चायतन पूजा

शुभं करोति कल्याणं आरोग्यं धनसम्पदः । शत्रु बुद्धि विनाशाय दीपज्योतिर्नमोऽस्तु ते ॥
 दीपो ज्योतिः परं ब्रह्म दीपो ज्योतिर्जनार्दनः । दीपो हरतु मे पापं सन्ध्या दीपो नमोऽस्तु ते ॥

ॐ गणानां त्वा गणपतिग् हवामहे कविं कवीनामुपमश्रवस्तमम् ।
 ज्येष्ठराजं ब्रह्मणां ब्रह्मणस्पत आ नः शृण्वनूतिभिः सीद सादनम् ॥

प्रणो देवी सरस्वती वाजेभिर्वाजिनीवती । धीनाम् वित्रयवतु । महासरस्वत्यै नमः ।

गुरुब्रह्मा गुरुर्विष्णुः गुरुर्देवो महेश्वरः । गुरुः साक्षात् परब्रह्म तस्मै श्री गुरवे नमः ।
 गुरवे सर्वलोकानां भिषजे भवरोगिणाम् । निधये सर्वविद्यानां श्री दक्षिणा मूर्तये नमः ॥
 अस्मिन् गुरुचरणारविन्दाभ्यां नमः ॥

ॐ नमो ब्रह्मादिभ्यो ब्रह्मविद्या सम्प्रदाय कर्तृभ्यो वंशऋषिभ्यो नमो गुरुभ्यो नमो
 महद्व्यो नमो गुरुभ्यः । श्री गुरुभ्यो नमः । हरिः ॐ ॥

ये अर्वाङ्गुतवा पुराणे वेदं विद्वाग् समभितो वदन्त्यादित्यमेव ते परिवदन्ति सर्वे अग्निं द्वितीयं तृतीयं
 च हग्ंसमिति यावतीर्वे देवतास्ताः सर्वा वेदविदि ब्राह्मणे वसन्ति तस्मात् ब्राह्मणेभ्यो वेदविद्ययो दिवे
 दिवे नमस्कुर्यान् नाशलीलं कीर्तयेदेता एव देवताः प्रीणाति ॥

दर्वीं वाचमजनयन्त देवाः । तांविश्वरूपाः पश्वो वदन्ति । सानो मन्द्रेषु मूर्जन्दुहाना । धेनुर्वागस्मानुप
 सुषुप्तैतु ॥

आसन विधि :

नमो ब्रह्मण्यदेवाय गोब्राह्मणहिताय च
 आब्रह्मलोकादा शेषात् आलोकालोकपर्वतात्
 अपसर्पन्तु ते भूता ये भूता भुविसंस्थिताः
 उग्रभूतापिशाचाद्याः ये च वै भूमिघारकाः
 अपक्रामन्तु भूतानि पिशाचाः सर्वतोमुखम्

। जगद्विताय कृष्णाय गोविन्दाय नमो नमः ।
 । ये वसन्ति द्विजा देवाः तेभ्यो नित्यं नमो नमः ।
 । ये भूता विघ्नकर्तारः ते नश्यन्तु शिवाज्ञया ॥
 । एतेषामविरोधेन ब्रह्मकर्म समारभे ॥
 । सर्वेषामविरोधेन पूजाकर्म समारभे ॥

अस्यश्री आसन महामन्त्रस्य, पृथिव्या मेरुपृष्ठ ऋषिः, अतलं छन्दः, कूर्मो देवता, आसने विनियोगः। पृथिव्या धृता लोका देवि त्वं विष्णुना धृता । त्वं च धारय मां देवि पवित्रं कुरु चासनम्॥

१. गणपत्यर्थर्वशीर्षोपनिषत्

ॐ भद्रं कर्णभिः शृणुयाम् देवाः। भद्रं पश्येमाक्षभिर्यजत्राः। स्थिरैरज्जैस्तुष्टुवाग् सस्तनूभिः।
व्यशैम देवहितं यदायुः। स्वस्ति न इन्द्रो वृद्धश्रवाः। स्वस्ति नः पूषा विश्ववैदाः। स्वस्तिनस्ताक्ष्यो
अरिष्टनेमिः। स्वस्ति नो बृहस्पतिर्दधातु ।

॥ ॐ शान्तिः शान्तिः शान्तिः ॥

ॐ नमस्ते गणपतये । त्वमेव प्रत्यक्षं तत्त्वमसि । त्वमेव केवलं कर्ताऽसि । त्वमेव केवलं धर्ताऽसि ।
त्वमेव केवलं हर्ताऽसि । त्वमेव सर्वं खल्विदं ब्रह्मासि । त्वं साक्षादात्माऽसि नित्यम्॥१॥
ऋतं वच्मि । सत्यं वच्मि ॥२॥

अवत्वं माम् । अव वक्तारम् ॥ । अव श्रोतारम् ॥ । अव दातारम् ॥ । अव धातारम् ॥ । अवानूचानमव
शिष्यम् । अव पश्चात्तात् । अव पुरस्तात् । अवोत्तरात्तात् । अव दक्षिणात्तात् । अव चोर्ध्वात्तात् ।
अवाधरात्तात् । सर्वतो मां पाहि पाहि समन्तात् ॥३॥

त्वं वाङ्मयस्त्वं चिन्मयः । त्वमानन्दमयस्त्वं ब्रह्ममयः । त्वं सच्चिदानन्दाऽद्वितीयोऽसि । त्वं प्रत्यक्षं
ब्रह्मासि । त्वं ज्ञानमयो विज्ञानमयोऽसि ॥४॥

सर्वं जगदिदं त्वत्तो जायते । सर्वं जगदिदं त्वत्स्तिष्ठति । सर्वं जगदिदं त्वयि लयमेष्यति । सर्वं जगदिदं
त्वयि प्रत्येति । त्वं भूमिरापोऽनलोऽनिलो नभः । त्वं चत्वारि वाक्पदानि ॥५॥

त्वं गणत्रयातीतः । त्वं अवस्थात्रयातीतः । त्वं देहत्रयातीतः । त्वं कालत्रयातीतः ।
त्वं मूलाधारस्थितोऽसि नित्यम् । त्वं शक्तित्रयात्मकः । त्वां योगिनो ध्यायन्ति
नित्यम् । त्वं ब्रह्मा त्वं विष्णुस्त्वं रुद्रस्त्वमिन्द्रस्त्वमग्निस्त्वं वायुस्त्वं सूर्यस्त्वं
चन्द्रमास्त्वं ब्रह्म भूर्भुवः स्वरोम् ॥६॥

गणादि॑ पूर्वमुच्चार्य वर्णाद॑ स्तदनन्तरम् । अनुस्वारः परतरः । अधन्दुलसितम् ।
 तारेण ऋष्म् । एतत्तव मनुस्वरूपम् । गकारः पूर्वरूपम् । अकारो मध्यमरूपम् ।
 अनुस्वारश्चान्त्यरूपम् । बिन्दुरुत्तररूपम् । नादः सन्धानम् । सग्रहिता सन्धिः । सैषा गणशिविद्या ।
 गणक ऋषिः । निचूदगायत्रीच्छन्दः । गणपतिर्देवता । ॐ गं गणपतये नमः ॥७॥

एकदन्ताय॑ विद्याहै॒ वक्रतुण्डाय॑ धीमहि॒ । तन्मो॑ दन्तिः॒ प्रचोदयात्॒ ॥८॥

एकदन्तं चतुर्हस्तं पाशमङ्कुशधारिणम् । रद॑ च वरदं हस्तौर्बभ्राणं मूषकध्वजम् ।
 रक्तं लम्बोदरं शूर्पकर्णकं रक्तवाससम् । रक्तगन्धानुलिप्ताङ्गं रक्तपुष्टैः सुपूजितम् ।
 भक्तानुकम्पिनं देवं जगत्कारणमच्युतम् । आविर्भूतं च सृष्ट्यादौ प्रकृतेः पुरुषात्परम् । एवं ध्यायति
 यो नित्यं स योगी योगिनां वरः ॥९॥

नमो ब्रातपतये । नमो गणपतये । नमःप्रमथपतये । नमस्तेऽस्तु लम्बोदरायैकदन्ताय विघ्नाशिने
 शिवसुताय वरदमूर्तये नमः ॥१०॥

एतदर्थर्वशीर्षं योऽधीते स ब्रह्मभूयाय कल्पते । स सर्वविद्वैर्नवाध्यते । स सर्वत्र सुखमेधते । स
 पञ्चमहापापात्॑ प्रमुच्यते । सायमधीयानो दिवसकृतं पापं नाशयति । प्रातरधीयानो रात्रिकृतं पापं
 नाशयति । सायं प्रातः प्रयुज्ञानो पापोऽपापो भवति । सर्वत्राधीयानोऽपविद्वो भवति । धर्मार्थकाममोक्षं च
 विन्दति । इदमर्थर्वशीर्षमशिष्याय॑ न देयम् । यो यदि मोहाद् दास्यति स पापीयान्॑ भवति ।
 सहस्रावर्तनाद्यं यं काममधीते तं तपनेन साधयेत् ॥११॥

अनेन गणपतिमभिषिञ्चति स वाग्मी भवति । चर्तुर्थ्यामनश्नन् जपति स विद्यावान्॑ भवति ।
 इत्यर्थवेणवाक्यम् । ब्रह्माद्यावरणं विद्यान्न बिभेति कदाचनेति ॥१२॥

यो दूर्वाङ्कुरैर्यजति स वैश्रवणोपमो भवति । यो लाजैर्यजति स यशोवान्॑ भवति । स मेधावान्॑ भवति ।
 यो मोदकसहस्रेण यजति स वाञ्छितफलमवाप्नोति । यः साज्य समिद्धिर्यजति स सर्वं लभते स
 सर्वं लभते ॥१३॥

अष्टौ ब्राह्मणान् सम्यग् ग्राहयित्वा सूर्यवर्चस्वी भवति । सूर्यग्रहे महानद्यां प्रतिमासन्निधौ वा जस्ता
सिद्धमन्त्रो भवति । महाविद्वात् प्रमुच्यते । महादोषात् प्रमुच्यते । महाप्रत्यवायात् प्रमुच्यते । स
सर्वविद्धवति स सर्विद्धवति । य एवं वेद । इत्युपनिषत् ॥ १४ ॥ ॐ शान्तिः शान्तिः शान्तिः ॥

ॐ भद्रं कण्ठिः शृणुयाम् देवाः । भद्रं पश्येमाक्षभिर्यजत्राः । स्थैरैरङ्गस्तुष्टुवाग् सस्तनूभिः ।
व्यशेम देवहितं यदायुः । स्वस्ति न इन्द्रो वृद्धश्रवाः । स्वस्ति नः पूषा विश्ववेदाः । स्वस्तिनस्ताक्षर्यो
अरिष्टनेमिः । स्वस्ति नो बृहस्पतिर्दधातु ॥

ॐ शान्तिः शान्तिः शान्तिः ॥

अनुजा

ॐ ध्रुवन्ते राजावरुणो ध्रुवं देवो बृहस्पतिः । ध्रुवं त इन्द्रश्वाग्निश्च राष्ट्रं धारयतां ध्रुवं ॥

पर्वत इवाविचाचलिः । इन्द्र इवेह दध्रुवस्तिष्ठ । इह राष्ट्रमुधारय । अभितिष्ठ पृतन्यतः । अधरे सन्तु
शत्रवः । इन्द्र इव वृत्रहा तिष्ठ । सुमुहूर्तोऽस्तु । सुप्रतिष्ठितमस्तु ॥ त्रुद्धयास्म हव्यैर्नमसोपसद्य । मित्रं देवं
मित्रधेयन्नोस्तु । अनुराधान् हविषा वर्द्धयन्तः । शतं जीवेम शरदः सवीराः ॥ दीर्घायुष्य-मस्तु । हरिः ॐ ॥
नमो महद्यो नमो अर्भकेभ्यो नमो युवभ्यो नम आशीनेभ्यः । यजाम देवान् यदि शक्रवाम मा
ज्यायसः शंस मावृक्षि देवाः । ॐ नमस्सदसे नमस्सदसस्तये नमस्सखीनां पुरोगाणां चक्षुषे
नमो दिवे नमः पृथिव्यै ॥

सदस्सातिमद्भुतं प्रियमिन्द्रस्य काम्यम् ॥ सनिं मेधामयासिषम् ॥ सर्वेभ्यो ब्राह्मणेभ्यो नमः ॥

उत्तरोत्तराभिवृद्धिरस्तु ॥ दर्भेष्वासीनः । अपउपस्पृश्य । दर्भान् धारयमाणः ॥ (Wear Pavithram)

शुक्लाम्बरधरं विष्णुं शशिवर्णं चतुर्भुजम् । प्रसन्नवदनं ध्यायेत् सर्वविद्वोपशान्तये ॥

प्राणायामं । ऊँ भूः - ऊँ भुवः - ऊँगुं सुवः - ऊँ महः - ऊँ जनः - ऊँ तपः - ऊँ गं सत्यम्
 ऊँ तत्सवितुर्वरेण्यं । भर्गो देवस्य धीमहि । धियो यो नः प्रचोदयात् ।
 ऊँ आपो ज्योतीरसोऽमृतं ब्रह्म भूर्भुवःसुवरोम् ॥

2. गणपति पूजा विधि:

सङ्गल्पं : ममोपात्त समस्त दुरितक्षयद्वारा श्रीपरमेश्वरप्रीत्यर्थं तदेव लग्नं सुदिनं तदेव ताराबलं चन्द्रबलं तदेव विद्याबलं दैवबलं तदेव श्री लक्ष्मीपते तेऽङ्गिष्ठयुगं स्मरामि । करिष्यमाणस्य कर्मणः निर्विघ्नेन परिसमाप्यर्थं आदौ विघ्नेश्वर पूजां करिष्ये ॥ (एवं द्विवीयी) । अपउपस्पृश्य ॥

(Recite twice from Karishya Manasya and wash your hands)

ऊँ गणानां त्वा गणपतिगं हवामहे कविं कवीनामुपमश्रवस्तमम् । ज्येष्ठराजं ब्रह्मणां ब्रह्मणस्पत आ
 नः शृण्वन्नूतिभिः सीद सादनम् ॥ श्रीमन् महागणपतये नमः ॥ ऊँ भूर्भुवस्सुवरोम् अस्मिन् हरिद्राबिम्बे
 सुमुखं सपरिवारं विघ्नेश्वरं महागणपतिं ध्यायामि । आवाहयामि ।

ऊँ महागणपतये नमः रत्नसिंहासनं समर्पयामि । ऊँ महागणपतये नमः पादयोः पाद्यं समर्पयामि ।
 ऊँ महागणपतये नमः हस्तयोः अर्ध्यं समर्पयामि । ऊँ महागणपतये नमः आचमनीयं समर्पयामि ।
 ऊँ महागणपतये नमः स्नपयामि ।

आपोहिष्ठा मयोभुवः । तान् ऊर्जे दधातन ॥ महेरणाय चक्षसे । यो वः शिवतमो रसः ।
 तस्य भाजयते हनः । उशतीरिव मातरः । तस्मा अरङ्गमामवः । यस्यक्षयाय जिन्वथ ।
 आपोजनयथा च नः ॥ ऊँ भूर्भुवःसुवः ॥ स्नानानन्तरं आचमनीयं समर्पयामि । (offer water)

ऊँ महागणपतये नमः वस्त्रार्थं अक्षतान् समर्पयामि ।	(shower yellow rice)
ऊँ महागणपतये नमः उपवीतार्थं अक्षतान् समर्पयामि ।	(shower yellow rice)
ऊँ महागणपतये नमः दिव्यपरिमळ गन्धान् धारयामि ।	(daub chandan)
ऊँ महागणपतये नमः गन्धस्योपरि हरिद्रा कुड़कुमं समर्पयामि ।	(daub kumkum)
ऊँ महागणपतये नमः अलङ्कारणार्थं अक्षतान् समर्पयामि ।	(shower yellow rice)
ऊँ महागणपतये नमः आभरणार्थं अक्षतान् समर्पयामि ।	(shower yellow rice)
ऊँ महागणपतये नमः पुष्पमालां समर्पयामि ।	(garlanding the deity)
ऊँ महागणपतये नमः पुष्पैः पूजयामि ॥	(recite following mantras & shower flowers)

ॐ सुमुखाय नमः । ॐ एकदन्ताय नमः । ॐ कपिलाय नमः । ॐ गजकर्णकाय नमः ।
 ॐ लम्बोदराय नमः । ॐ विकटाय नमः । ॐ विघ्नराजाय नमः । ॐ विनायकाय नमः ।
 ॐ धूमकेतवे नमः । ॐ गणाध्यक्षाय नमः । ॐ फालचन्द्राय नमः । ॐ गजाननाय नमः ।
 ॐ वक्रतुण्डाय नमः । ॐ शूर्पकर्णाय नमः । ॐ हेरम्बाय नमः । ॐ स्कन्दपूर्वजाय नमः ।
 ॐ सिद्धिविनायकाय नमः । ॐ महागणपतये नमः । नानाविध परिमळपत्रपुष्पाणि समर्पयामि ॥
 ॐ महागणपतये नमः । धूपं आग्रापयामि ॥ (show dhoopam)
 ॐ महागणपतये नमः । दीपं सन्दर्शयामि ॥ (show dheepam)
 ॐ महागणपतये नमः । धूपदीपानन्तरं आचमनीयं समर्पयामि ॥ (pour water)
 ॐ भूर्भुवःसुवः । ॐ तत्सवितुर्वरेण्यं । भर्गो देवस्य धीमहि । धियो यो नः प्रचोदयात् ॥

इति प्रोक्षय ।

(प्रातः - morning) सत्यं त्वर्तन परिषिञ्चामि । (सायं - evening) ऋतं त्वा सत्येन परिषिञ्चामि ।
 अमृतोपस्तरणमसि - इति किञ्चिज्जलं विसृज्य । (sprinkle water)
 ॐ प्राणाय स्वाहा ॥ ॐ अपानाय स्वाहा ॥ ॐ व्यानाय स्वाहा ॥ ॐ उदानाय स्वाहा ॥
 ॐ समानाय स्वाहा ॥ ॐ ब्रह्मणे स्वाहा ॥ ब्रह्मणि म आत्मा अमृतत्वाय ।
 ॐ महागणपतये नमः निवेदनं समर्पयामि ॥ मध्ये मध्ये अमृतपानीयं समर्पयामि । अमृतापिधानमसि ।
 हस्तप्रक्षालनं समर्पयामि । पादप्रक्षालनं समर्पयामि । पुनराचमनीयं समर्पयामि ।
 ॐ भूर्भुवःसुवः । पूर्णफलसमायुक्तं नागवल्ली दलैर्युतम् । कर्पूरचूर्णसंयुक्तं ताम्बूलं प्रतिगृह्यताम् ॥
 ॐ श्री महागणपतये नमः कर्पूर ताम्बूलं समर्पयामि ॥

नीराजन मन्त्रः

तत्पुरुषाय विद्धहे वक्रतुण्डाय धीमहि । तत्रा दन्तिः प्रचोदयात् ॥ ॐ महागणपतये नमः
 कर्पूरनीराजनं सन्दर्शयामि । नीराजनानंतरं आचमनीयं समर्पयामि । रक्षां धारयामि ।
 ॐ श्री महागणपतये नमः वेदोक्त मन्त्रपुष्टं समर्पयामि । स्वर्णपुष्टं समर्पयामि ।
 पारिजात पुष्टं समर्पयामि । छत्रं धारयामि । नृतं दर्शयामि । वाद्यं घोषयामि ।
 गीतं श्रावयामि । आन्दोळिकां आरोपयामि । अश्वं आरोपयामि । गजं आरोपयामि ।
 रथं आरोपयामि । समस्त राजोपचार-मन्त्रोपचार-वेदोपचारान् समर्पयामि ॥

अथ प्रार्थना

वक्रतुण्ड महाकाय सूर्यकोटिसमप्रभ । अविघं कुरु मे देव सर्वकार्येषु सर्वदा ॥
 सुमुखश्वैकदन्तश्च कपिलो गजकर्णकः । लम्बोदरश्च विकटो विघ्नराजो गणाधिपः ।
 धूमकेतुर्गणाध्यक्षो फालचन्द्रो गजाननः । वक्रतुण्डः शूर्पकर्णो हेरम्ब स्कन्दपूर्वजः ॥
 द्वादशैतानि नामानि यःपठेत् श्रुणुयादपि । विद्यारम्भे विवाहे च प्रवेशे निर्गमे तथा ।
 सङ्ग्रामे सर्वकार्येषु विघ्नस्तस्य न जायते ॥
 महागणपतये नमः अनेक कोटी प्रदक्षिण नमस्कारान् समर्पयामि ।

३. प्रधान पूजा सङ्गल्पं

शुक्लाम्बरधरं विष्णुं शशिवर्णं चतुर्भुजम् । प्रसन्नवदनं ध्यायेत् सर्वविघ्नोपशान्तये ॥

ॐ भूः - ॐ भुवः - ॐ सुवः - ॐ महः - ॐ जनः - ॐ तपः - ॐ गृं सत्यम्

ॐ तत्सवितुर्वरेण्यं । भगा देवस्य धीमहि । धियो यो नः प्रचोदयात् । ॐ आपो ज्योतीरसोऽमृतं
 ब्रह्म भूर्भुवःसुवरोम् ।

ममोपात्त समस्त दुरितक्षयद्वारा श्रीपरमेश्वर प्रीत्यर्थं शुभे शोभने मुहूर्ते अद्य ब्रह्मणः द्वितीय परार्थं
 श्वेतवराहकल्पे वैवस्वतमन्वन्तरे अष्टाविंशतितितमे कलियुगे प्रथमेपादे जम्बूद्वीपे भारतवर्षे भरतखण्डे मेरोः
 दक्षिणेपार्श्वे सहाव्ये अस्मिन् वर्दमाने (भरतखण्डस्य मेरोः पश्चिमदिग्भागे उत्तरे पार्श्वे अराभ्य महा
 समुद्रतीरे केतुमाल्य वर्षे दुबै/अबुदाभि महानगर्या) प्रभवादीनां सष्ठ्याः संवत्सरानां मध्ये -----
 (Year) नाम संवत्सरे ----- (उत्तरायणे/दक्षिणायने)-----ऋतौ -----मासे(month)
 -----पक्षे (कृष्ण/शुक्ल) -----शुभतिथौ (lunar date) वासरः वासरस्तु -----
 ----- वासरयुक्तायां (day) -----नक्षत्रयुक्तायां (star) शुभयोग शुभकरण एवङ्गुण विशेषण
 विशिष्टायां अस्यां -----शुभतिथौ (lunar date), ममोपात्त समस्त दुरितक्षयद्वारा श्री परमेश्वरप्रीत्यर्थं -
 -----गोत्रोद्भवस्य (gothram) ----- नक्षत्रे (star) ----- राशौ जातस्य (zodiac sign) -----
 शर्मणः (your name) मम (अस्य यजमानस्य) -----नक्षत्रे (star) -----राशौ (zodiac sign)
 जातायाः -----नाम्नायाः (wife's name) मम धर्मपत्याश्च (अस्य यजमानस्य धर्मपत्याश्च) अस्माकं
 सहकुटुम्बानां बन्धुजनवर्गस्य सर्वेषां भक्तजनानां, महाजनानां कृत्तिका नक्षत्रादि अपभरणि अन्तेषु
 अष्टाविंशति नक्षत्रेषु, मेषादि मीन पर्यन्तेषु द्वादशराशिषु जातानां शुभ नामधेयानां वेदोक्तं पूर्णं आयुषः
 अभिवृद्ध्यर्थं आरोग्य दृढगात्रता सिध्यर्थं, स्त्रीणां युवतीनां कण्यकानां सौन्दर्य सौशील्यादि शोभन गुण
 अभिवृद्ध्यर्थं (For Marriage) उद्वाहार्थं विद्यमानानां कुमाराणां कण्यकानां सत्कुलात् स्व-वर्णं एव

अनुरूप कण्या प्राप्तिमूलम् अनुरूप वरप्राप्ति मूलं उद्वाह मङ्गळ प्राप्त्यर्थ, (*To study well*) विद्यार्थिनां विद्या मेधा प्रज्ञा अभिवृध्यर्थ सर्वविद्या पारङ्गतत्व सिध्यर्थ (*To get employment*) उद्योग विषये उपरि उपरि उन्नतस्थान प्राप्तिद्वारा विशेष कीर्ति लाभ क्षेम अभिवृध्यर्थ उद्योगविषये सर्व अविघ्नता आनुकूल्य सिध्यर्थ क्षेम-स्थैर्य-वीर्य-विजय-आयुरारोग्य-ऐश्वर्याणां अभिवृध्यर्थ धर्म-अर्थ-काम-मोक्ष चतुर्विधफल पुरुषार्थ सिध्यर्थ श्री महागणपत्यादि समस्त देवता प्रसादसिध्यर्थ इष्टदेवता, कुलदेवता, ग्रामदेवता, गृहदेवता, परम्परदेवता प्रसादसिध्यर्थ श्री साम्बपरमेश्वरप्रसाद सिध्यर्थ प्रसादेन सर्वारिष्टशान्त्यर्थ सर्वानुकूलता सिध्यर्थ सर्वमनोरथा अवाप्त्यर्थ ऐहिक आमुष्मिक श्रेयोभिः अभिवृध्यर्थ श्री साम्बपरमेश्वर पादारविन्दयोः अचञ्चल निष्कपट भक्तिसिध्यर्थ - महा प्रदोष महोत्सवकाले / नित्य पञ्चायतन / शुभ मुहूर्त विशेष पूजां, महान्यास / लघुन्यास पुरःसर (अन्योन्य सहायेन) एकवार/एकादशवार, रुद्रजपयुक्त रुद्राभिषेकेन रुद्र अर्चनाञ्च अभिषेकविधिं करिष्ये । तदङ्गत्वेन घण्टा पूजां, कलश पूजां, शङ्खं पूजां, आत्म पूजां, पीठ पूजां, द्वारपालक पूजां, वरुण पूजां च करिष्ये । पूर्वाङ्गमुखेन मण्डपादि शुध्यर्थ गृह शुध्यर्थ स्थल शुध्यर्थ सर्वोपकरण शुध्यर्थ स्वस्ति पुण्याहवाचनं करिष्ये ॥ ममोपात्त समस्त दुरितक्षयद्वारा श्रीपरमेश्वर प्रीत्यर्थ महा प्रदोष महोत्सवकाले / नित्य पञ्चायतन / शुभ मुहूर्त विशेष पूजां, महान्यास / लघुन्यास पुरःसर (अन्योन्य सहायेन) एकवार/एकादशवार, रुद्रजपयुक्त रुद्राभिषेकेन रुद्र अर्चनाञ्च अभिषेकविधिं करिष्ये । अपउपस्पृश्य ॥

ॐ गणानां त्वा गणपतिग् हवामहे कविं कवीनामुपमश्रवस्तमम् । ज्येष्ठराजं ब्रह्मणां ब्रह्मणस्पत आ
नः शृण्वन्नतिभिः सीद सादनम् ॥

अस्माद् हरिद्राबिम्बाद् सुमुखं सपरिवारं विश्रेश्वरं महागणपतिं यथासुखं यथास्थानं प्रतिष्ठापयामि ।
क्षेमार्थं क्षेमाय पुनरागमनाय च ॥

क्षत्रस्य राजा वरुणोऽधिराजः । नक्षत्राणां शतभिषग्वसिष्ठः ।
तौ देवेभ्यः कृणुतो दीर्घमायुः ॥ महागणपति प्रसाद सिद्धिरस्तु ॥

(You can humbly accept the Prasad, invoke Prayers and restore the God in His original place)

४. घण्टपूजा विधि:

घण्टाय नमः । दिव्यपरिमळ गन्धान्धारयामि । (घण्टानादं कृत्वा) आगमार्थं तु देवानां गमनार्थं तु रक्षसां । कुर्यात् घण्टारवं तत्र देवताह्नानलाञ्छनम् ॥ (Ring the bell while reciting mantra)
अपसर्पन्तु ते भूता ये भूता भुविसंस्थिताः । ये भूता विघ्नकर्तारः ते नश्यन्तु शिवाज्ञया ॥

५. कलश पूजा विधि:

कलशं गन्ध-अक्षत-पत्र-पूष्पैः अभ्यर्च्य, कलशं सृङ्खा ।

(Fill pancha-pathram with water, daub chandan/kumkum on the four sides of the vessel)

ॐ कलशाय नमः दिव्यपरिमळ गन्धान्धारयामि । (put flower, akshatha inside)

ॐ गङ्गायै नमः । ॐ यमुनायै नमः । ॐ गोदावर्यै नमः । ॐ सरस्वत्यै नमः ।

ॐ नर्मदायै नमः । ॐ सिन्ध्यवे नमः । ॐ कावर्यै नमः । सप्त कोटि महातीर्थानि आवाहयामि ॥

(keep your right palm facing down on the top of the panchapathram and recite the following mantras)

कलशस्य मुखे विष्णुः कण्ठे रुद्रः समाश्रिताः । मूले तत्र स्थितो ब्रह्मा मध्ये मातृगणाःस्मृताः ।

कुक्षौ तु सागराःसर्वे सप्तद्वीपा वसुन्धरा ॥ ऋग्वेदोऽथ यजुर्वेदः सामवेदो ह्यथर्वणः ।

अङ्गैश्च सहिताःसर्वे कलशाम्बुसमाश्रिताः । आयान्तु शिवं पूजार्थं दुरितक्षयकारकाः ।

गङ्गेण च यमुने चैव गोदावरि सरस्वति । नर्मदे सिन्ध्ये कावेरि जलेऽस्मिन् सञ्चिदिं कुरु ॥

सर्वे समुद्राः सरितस्तीर्थानि जलदा नदाः ।

(कलश जलेन सर्वोपकरणानि सर्वपूजाद्रव्याणि च प्रोक्ष्य आत्मानञ्च प्रोक्ष्यात्) ॥

(sprinkle water from Kalasham over pooja/abhisheka items and self)

६. शङ्ख पूजा विधि:

कलश जलेन शङ्खं प्रक्षाल्य; पुनः कलश जलेन शङ्खं गायत्रा प्रपूरय ।

ॐ पाञ्चजन्याय नमः दिव्यपरिमळगन्धां धारयामि ।

ॐ शङ्खमूले ब्रह्मणे नमः । ॐ शङ्खमध्ये विष्णवे नमः । ॐ शङ्खाग्रे रुद्राय नमः ।

ॐ आदित्यमण्डलाय नमः । ॐ सोममण्डलाय नमः । ॐ चन्द्रशेखराय नमः ।

शङ्खं चन्द्राकदैवत्यं मध्ये वरुणसंयुतम् । पृष्ठे प्रजापतिश्चैव अग्ने गङ्गा सरस्वति ॥

त्रैलोक्ये यानि तीर्थानि वासुदेवस्य चाज्ञया । शङ्खं तिष्ठन्ति विप्रेन्द्राः तस्माच्छङ्खं प्रपूजयेत् ॥

त्वं पुरा सागरोत्पन्नो विष्णुना विधृतः करे । पूजितः सर्वदेवैश्च पाञ्चजन्य नमोऽस्तु ते ॥

गर्भा देवारिनारीणां विशीर्यन्ते सहस्रधा । तव नादेन पाताळे पाञ्चजन्य नमोऽस्तु ते ॥

ॐ पाञ्चजन्याय विद्धहे पावमानाय धीमहि । तत्रः शङ्खः प्रचोदयात् ॥ (Recite 5 times silently)

अग्रेमन्वे प्रथमस्य प्रचेतसो यं पाञ्चजन्यं बहवः समिधते ।

विश्वस्यां विशि प्रविविशिवाग् समीमहे स नो मुञ्चत्वग्रहसः ।

शङ्खं जलेन कलशं पूरयित्वा ॥ (Pour water from Conch to Kalasham)

शिष्ट जलेन ॐ भूर्भुवःसुवो भूर्भुवःसुवो भूर्भुवस्सुवः इति सर्वोपकरणानि प्रोक्ष्य आत्मानं च प्रोक्ष्य ।

तच्छेषं विसृज्य । (sprinkle water over puja dravyams, on self and pour the balance water on the earth)

कलश जलेन पुनः शङ्खं गायत्रा पूरयित्वा ॥

(pour water from Kalasham to conch, reciting Gaayathri mantram three times).

७. आत्मपूजा विधि:

ॐ आत्मने नमः । दिव्यपरिमळगन्धान् धारयामि ।

ॐ आत्मने नमः । ॐ अन्तरात्मने नमः । ॐ जीवात्मने नमः । ॐ योगात्मने नमः ।

ॐ परमात्मने नमः । ॐ ज्ञानात्मने नमः । समस्तोपचारान् समर्पयामि ।

देहो देवालयः प्रोक्तो जीवो देवः सनातनः । त्यजेदज्ञाननिर्माल्यं सोऽहम्भावेन पूजयेत् ॥

८. पीठ पूजा विधि: ॥ पीठ पूजां करिष्ये ॥

ॐ आधारशक्तयै नमः । ॐ मूलप्रकृत्यै नमः । ॐ आदिकूर्माय नमः:

ॐ आदिवराहाय नमः । ॐ अनन्ताय नमः । ॐ पृथिव्यै नमः:

ॐ रत्नमण्डपाय नमः । ॐ रत्नवेदिकायै नमः । ॐ स्वर्णस्तम्भाय नमः:

ॐ श्वेतच्छत्राय नमः । ॐ कल्पकवृक्षाय नमः । ॐ क्षीरसमुद्राय नमः:

ॐ सितचामराभ्यां नमः । ॐ योगपीठासनाय नमः । समस्तोपचारान् समर्पयामि ॥

९. द्वारपाल पूजा विधि: ॥ द्वारपाल पूजां करिष्ये ।

ॐ पूर्वद्वारे द्वारश्रियै नमः । ॐ धात्रे नमः । ॐ विधात्रे नमः ।

ॐ दक्षिणद्वारे द्वारश्रियै नमः । ॐ गुहाय नमः । ॐ गणपतये नमः ।

ॐ पश्चिमद्वारे द्वारश्रियै नमः । ॐ नन्दीश्वराय नमः । ॐ क्षेत्रपालाय नमः ।

ॐ उत्तरद्वारे द्वारश्रियै नमः । ॐ चण्डीश्वराय नमः । ॐ भृङ्गीश्वराय नमः ।

ॐ ऊर्ध्वद्वारे द्वारश्रियै नमः । ॐ आकाशाय नमः । ॐ अन्तरिक्षाय नमः ।

ॐ अधोद्वारे द्वारश्रियै नमः । ॐ भूम्यै नमः । ॐ पातालाय नमः ॥

॥ द्वारपाल पूजां समर्पयामि ॥

१०. कुम्भ आवाहनं

ॐ ब्रह्मजज्ञानं प्रथमं पुरस्ताद्विसीमतः सुरुचो वेन आवः । सबुधिया उपमा अस्य विष्णाः सतस्श्व
योनिमसतश्च विवः । नाके सुपर्णमुपयत्पतन्तं हहा वेनन्तो अभ्यचक्षतत्वा । हिरण्यपक्षं
वरुणस्य दूतं यमस्य योनौ शकुनं भुरण्युम् । आप्यायस्व समेतु ते विश्वतः सोम वृष्णियम् । भवा
वाजस्य सङ्गथे । यो रुद्रो अग्नौ यो अप्सु य ओषधीषु यो रुद्रो विश्वा भुवनाविवेश तस्मै रुद्राय नमो
अस्तु ॥

ॐ इदं विष्णुविचक्रमे त्रेधा निदधे पदम् । समूढमस्य पागं सुरे । इन्द्रं विश्वा
अवीवृथन्त्समुद्रव्यचसङ्गिरो रथीतमग्ं रथीनां वाजानाग्ं सतपतिं पतिम् ।

ॐ आपो वा इदं सर्व विश्वा भूतान्यापः प्राणा वा आपः पशव आपोऽन्न-मापोऽमृत-माप-स्सप्राडापो
विराडाप-स्स्वराडाप-श्छन्दाग्-ष्यापो ज्योतीग्-ष्यापो यजूग्-ष्याप-स्सत्यमाप-स्सर्वादेवता आपो भूर्भुवः
सुवराप ओम् ॥ (Invoking Deivamsam in the Kalasham with Mantras – Shower flowers)

ॐ अपः प्रणयति । श्रद्धा वा आपः । श्रद्धामेवारभ्यप्रणीयप्रचरति । अपःप्रणयति । यज्ञो वा
आपः । यज्ञमेवारभ्य प्रणीय प्रचरति । अपः प्रणयति । वज्रो वा आपः । वज्रमेव भ्रातृव्येभ्यः
प्रहृत्यप्रणीय प्रचरति । अपः प्रणयति । आपो वै रक्षोद्धीः । रक्षसामपहत्यै । अपः प्रणयति ।
आपो वै देवानां प्रियं धाम । देवानामेव प्रियं धाम प्रणीय प्रचरति । अपः प्रणयति । आपो वै
सर्वादेवताः ॥ देवता एवारभ्य प्रणीय प्रचरति । अपः प्रणयति । आपो वै शान्ताः । शान्ताभिः
रेवास्यशुचग्ंशमयति । देवो वः सवितोत्पुनात्वछिद्रेण पवित्रेणवसोः सूर्यस्य रश्मिभिः ॥

(Adding Koorcham) ॐ कूर्चाग्रैः राक्षसान् घोरान् छिन्दि कर्मविघातिनः । त्वामर्पयामि कुम्भेऽस्मिन्
साफल्यं कुरु कर्मणि ॥

(Adding Mango leaves)ॐ वृक्षराजसमुद्भूताः शाखायाः पल्लवत्वचः । युष्मान् कुम्भेष्वर्पयामि
सर्वपापापनुत्तये । Adding coconut facing towards the sky नालिकेरसमुद्भूत त्रिनेत्र हरसत्तम । शिखया

दुरितं सर्वं पापं पीडां च मे नुद । Adding Gems & Gold coins स हि रक्षानि दाशुषे[॥] सुवाति सविता भगः ।
तं भागं चित्रमीमहे ॥ (कुम्भेषु वरुणावाहनम् - Varuna Aavahanam in Kumbham)

तत्वायामि ब्रह्मणा वन्दमानुस्तदाशास्ते यजमानो हविर्भिः । अहेऽमानो वरुणेह बोध्युरुशं समा न
आयुः प्रमोषीः ॥ ओं भुर्भुवःसुवरोम् । अस्मिन् कुम्भे सोमास्कन्द स्वरूपेण वरुणमावाहयामि ।
वरुणस्य इदमासनम् । वरुणाय नमः । रक्षिंहासनं समर्पयामि । पादयोः पाद्यं समर्पयामि । अर्घ्यं
समर्पयामि । आचमनीयं समर्पयामि । शुद्धोदक स्नानं समर्पयामि । स्नानानन्तरम् आचमनीयं
समर्पयामि । वस्त्र, यज्ञोपवीत, आभराणार्थं अक्षतान् समर्पयामि । दिव्यं परिमळगन्धां धारयामि ।
गन्धस्योपरि हरिद्रा कुड़कुमं समर्पयामि । पुष्पमालां समर्पयामि । पुष्पैः पूजयामि ॥

ॐ गङ्गायै नमः । ॐ यमुनायै नमः । ॐ गोदावर्यै नमः । ॐ सरस्वत्यै नमः ।
ॐ नर्मदायै नमः । ॐ सिन्धवे नमः । ॐ कावर्यै नमः । ॐ तीर्थराजाय नमः ।
ॐ प्रचेतसे नमः । ॐ स्वरूपिणे नमः । ॐ अपाम्पतये नमः । ॐ मकरवाहनाय नमः ।
ॐ जलाधिपतये नमः । ॐ पाशहस्ताय नमः । ॐ वरुणाय नमः ।

नानाविधं परिमळं पत्रपुष्पाणि समर्पयामि ॥ धूपं, दीपं, नैवेद्यं (गुळोपहारं निवेदयामि) ।
कर्पूरताम्बूलं निवेदयामि ॥

नीरांजनमन्त्राः

ॐ हिरण्यपात्रं मधोः पूर्णं दधाति । मदव्योसानीति । एकधा ब्रह्मण उपहरति । एकधैव यजमान
आयुस्तेजो दधाति ॥ वरुणाय नमः । कर्पूरनीराजनं समर्पयामि । समस्तोपचारान् समर्पयामि ॥

११. पुण्याहवाचनम्

अस्मिन् पुण्याहवाचनं जपकर्मणि सर्वेभ्यो ब्राह्मणेभ्यो नमः

आचार्यवचनम्	ऋत्विक् प्रतिवचनम्
ॐ भवद्धिः अनुज्ञातःपुण्याहं वाचयिष्ये ।	ॐ वाच्यतां ।
कर्मणः पुण्याहं भवन्तो बृवन्तु ।	पुण्याहं कर्मणोस्तु ।
---- प्रदोषपूजाकर्मणे स्वस्ति भवन्तो बृवन्तु ।	प्रदोषपूजाकर्मणे स्वस्ति ।
प्रदोषपूजा कर्मणः ऋद्धिम् भवन्तो बृवन्तु ।	कर्म ऋद्ध्यतां ।

आचार्यवचनम्	ऋत्विक् प्रतिवचनम्
आत्मशुद्धि मण्डपादि, सर्वोपकरण शुद्धिकर्मणे स्वस्तिभवन्तो बृवन्तु ।	कर्मणेस्वस्ति ।
ऋद्धिः समृद्धिरस्तु ।	अस्तु ।
पुण्याहं समृद्धिः ।	अस्तु ।
प्रजापतिःप्रीयतां ।	प्रीयतां भगवान् प्रजापतिः ।
शिवंकर्मास्तु ।	अस्तु ।
शान्तिरस्तु ।	अस्तु ।
पुष्टिरस्तु ।	अस्तु ।
तुष्टिरस्तु ।	अस्तु ।
अविघ्नमस्तु ।	अस्तु ।
आयुष्यमस्तु ।	अस्तु ।
आरोग्यमस्तु ।	अस्तु ।
धनधान्यसमृद्धिरस्तु ।	अस्तु ।
गोब्रह्मणेभ्यःशुभं भवतु ।	भवतु ।
ईशान्यां बहिर्देशे अरिष्टनिरसनमस्तु ।	अस्तु ।
आग्रेयां यत्पापं तत् प्रतिहतमस्तु ।	अस्तु ।
सर्वशोभनमस्तु ।	अस्तु ।
सर्वाःसम्पदःसन्तु ।	अस्तु ।

ॐ शान्तिः शान्तिः शान्तिः

दधिक्रावृणो अकारिषं जिष्णोरश्वस्य वाजिनः । सुरभिनोमुखाकरत् प्रणआयुगुषितारिषत् । आपोहिष्ठा
 मयोभुवस्तान् ऊर्जे दधातन ॥ महेरणाय चक्षसे । यो वः शिवतमो रसस्तस्य भाजयते हनः ।
 उशतीरिव मातरः । तस्मा अरङ्गमामवो यस्यक्षयाय जिन्वथ । आपोजनयथाचनः ।

१२. पवमानसूक्तम् (TO BE RECITED 4 TIMES)

ॐ ॥ हिरण्यवर्णाः शुचयः पावका यासु जातः कश्यपो यास्त्विन्द्रः । अग्निं या गर्भं दधिरे विरूपास्तान
 आपःशग्स्योना भवन्तु । यासाग् राजा वरुणो याति मध्ये सत्यानृते अवपश्यं
 जनानाम् । मधुश्वुतःशुचयो याः पावकास्ता न आपःशग्स्योना भवन्तु ॥ यासां देवा
 दिवि कृष्णन्ति भक्षं या अन्तरिक्षे बहुधा भवन्ति । याः पृथिवीं पयसोन्दन्ति शुक्रास्ता न आपःशग्
 स्योना भवन्तु । शिवेन मा चुक्षुषा पश्यतापःशिवया तनुवोप स्पृशतत्वचं मे । सर्वागं अग्नीगं
 रप्सुषदो हुवे वो मयि वर्चो बलमोजो निधत्त ॥ पवमानःसुवर्जनः । पवित्रेण विचर्षणिः । यः पोता स
 पुनातु मा । पुनन्तु मा देवजनाः । पुनन्तु मनवो धिया । पुनन्तु विश्व आयवः ।
 जातवेदः पवित्रवत् । पवित्रेण पुनाहि मा । शुक्रेण दवदीद्यत् । अग्ने क्रत्वा क्रतूगं रनु ।
 यत्ते पवित्रमर्चिषि । अग्ने विततमन्तरा । ब्रह्म तेन पुनीमहे । उभाभ्यां देवसवितः । पवित्रेण सवेन
 च । इदं ब्रह्म पुनीमहे । वैश्वदेवी पुनती देव्यागात् । यस्यै बह्वीस्तनुवो वीतपृष्ठाः । तया मदन्तः
 सधमाद्येषु । वयग् स्याम पतयो रयीणाम् । वैश्वानरो रश्मिभिर्मा पुनातु । वातः प्राणेनेषिरो मयो भूः ।
 द्यावापृथिवी पयसा पर्याभिः । ऋतावरी यज्ञिये मा पुनीताम् ।

बृहद्ब्दिःसवितस्तृभिः । वर्षिष्ठे-देवमन्मभिः । अग्ने दक्षैःपुनाहि मा । येन देवा अपुनत । येनापो दिव्यंकशः ।
 तेन दिव्येन ब्रह्मणा । इदं ब्रह्म पुनीमहे । यः पावमानीरद्धयेति । ऋषिभिःसंभृतगं रसम् ॥ सर्वगं
 स पूतमश्राति । स्वदितं मातरिश्वना । पावमानीर्यो अध्येति । ऋषिभिःसंभृतगं रसम् ॥ तस्मै सरस्वती

दुहे। क्षीरग् सर्पिर्मधूदकम् ॥ पावमानीःस्वस्त्ययनीः । सुदुघाहि पयस्वतीः। ऋषिभिः संभृतो
रसः। ब्राह्मणेष्वमृतग् हितम्। पावमानीदिशन्तुनः । इमं लोकमथो अमुम् । कामान्समर्थयन्तु नः।
देवीर्देवैःसमाभृताः । पावमानीःस्वस्त्ययनीः । सुदुघाहि घृतश्चुतः । ऋषिभिः संभृतो रसः ।
ब्राह्मणेष्वमृतग् हितम्। येन देवाः पवित्रेण। आत्मानं पुनते सदा। तेन सहस्रधारेण। पावमान्यः पुनन्तु
मा। प्राजापत्यं पवित्रम्। शतोद्यामग् हिरण्मयम्। तेन ब्रह्म विद्व वयम्। पूतं ब्रह्म पुनीमहे।
इन्द्रःसुनीती सहमा पुनातु। सोमस्स्वस्त्या वरुणस्समीच्या। यमो राजा प्रमृणाभिः पुनातु
मा। जातवेदा मोर्जयन्त्या पुनातु। भूर्भुवःसुवः ॥

तच्छं योरावृणीमहे। गातुं यज्ञाय। गातुं यज्ञपतये। दैवीः स्वस्तिरस्तु नः। स्वस्तिर्मानुषेभ्यः। ऊर्ध्वं
जिगातु भेषजम्। शन्मो अस्तु द्विपदैः। शं चतुष्पदे।

॥ ॐ शान्तिः शान्तिः शान्तिः ॥

॥ प्रोक्षण मन्त्रः ॥

देवस्यत्वा सवितुः प्रसवे । अश्विनोर्बाहुभ्यां पूष्णो हस्ताभ्यां। अश्विणोर्भैषज्येन। तेजसे ब्रह्मवर्च
सायाभिषिञ्चामि ।

देवस्यत्वा सवितुः प्रसवे। अश्विनोर्बाहुभ्यां पूष्णो हस्ताभ्यां। सरस्वत्यै भैषज्येन। वीर्यायान्
नाद्यायाऽभिषिञ्चामि। देवस्यत्वा सवितुः प्रसवे। अश्विनोर्बाहुभ्यां पूष्णो हस्ताभ्यां। इन्द्रस्येन्द्रियेण।
श्रियैयशसे बलायाभिषिञ्चामि। अर्यमणं बृहस्तिमिन्द्रं दानाय चोदय। वाचं विष्णुग्रं सरस्वतिग्रं
सवितारं च वाजिनं । सोमग्रं राजानं वरुणमग्नि मन्वारभामहे। आदित्यान् विष्णुगुम् सूर्य
ब्रह्माणश्च ब्रह्मस्पतिम् ॥

देवस्यत्वा सवितुः प्रसवेऽश्विनोर्बाहुभ्यां पूष्णो हस्ताभ्याग्रं सरस्वत्यै वाचो यन्तुर्यन्त्रेणाग्नेस्त्वा
साम्राज्येना भिषिञ्चामीन्द्रस्यत्वा साम्राज्येनाऽभिषिञ्चामि बृहस्पतेस्त्वा साम्राज्येनाऽभिषिञ्चामि ।

द्वुपदादिवेन् मुमुचानः। स्विस्त्रात्वी मलादिव । पूतं पवित्रैणे वाज्यै॥ आपःशुन्धन्तु मैनसः।
भूर्भुवस्सुवो भूर्भुवसुवो भूर्भुवस्सुवः॥

प्राश्र मन्त्रः

आप इद्वा उभेषजीः । आपौ अमीव चातनीः । आपस्सर्वस्य भेषजी । तास्ते कृणवन्तु भेषजं । अकाल
मृत्यु हरणम् सर्व व्याधि निवारणं । सर्व (समस्त) पापक्षयहरं (देवता नाम)। वरुण पाथोदकं शुभं ।

स्त्रीणां प्राशने

आमयावी चिन्वीत । आपो वै भैषजं । भेषजमेवास्मै करोति । सर्वमायुरेति ।

ॐ शान्तिः शान्तिः शान्तिः ॥

१३. महान्यासं

१. केशाति पातान्द न्यासं

BhodhAyana Maharshi has presented the version of MahanyAsam which is recited prior to Ekadasha Rudra Japam and this procedure is called 'NyAsa Jadila Kriyakramam'. This is recited in Temples, Residences in an elaborate way.

Covering all parts of the body from head to feet, Sri Rudra mantram is recited to invoke and transform ourselves as a part of Sri Rudra roopa. Guided with this mantra vakyams, erect a shield around us (dhigbhandam), derive sharp observation through eyes and by using the same mantras as weapons, be prepared to win over enmity. Thus making sure to prevent all hindrances, should we be ready to begin Sri Rudra Japam for smooth performance of Sri Rudra Abhishekam. While performing NyAsam by touching respective body-parts, recalling each dedicated Devatha is of utmost importance.

अथात पञ्चाङ्गरुद्राणां न्यासपूर्वकं जप (होम) अर्चनाभिषेक विधिं व्याख्यास्यामः॥

१. ॐकारं मन्त्रसंयुक्तं नित्यं ध्यायन्ति योगिनः। कामदं मोक्षदं तस्मै नकाराय नमः ॥
२. महादेवं महात्मानं महापातकनाशनम् । महापापहरं वन्दे मकाराय नमो नमः ॥
३. शिवं शान्तं जगन्नाथं लोकानुग्रहकारणम् । शिवमेकं परं वन्दे शिकाराय नमो नमः ॥
४. वाहनं वृषभो यस्य वासुकिः कण्ठभूषणम् । वामे शक्तिधरं वन्दे वकाराय नमो नमः ॥
५. यत्र यत्र स्थितं देवं सर्वव्यापिनमीश्वरम् । यलिङ्गं पूजर्येदंत्यं यकाराय नमो नमः ॥

या ते रुद्र शिवातनूरघोरापापकाशिनी । तया नस्तनुवा शन्तमया गिरिशन्ताभिचाकशीहि ॥
शिखायै नमः ॥ (tuft - rear side of head) ॥ 1.1

अस्मिन्महत्यर्णवेऽन्तरिक्षे भवा अधि । तेषाग् सहस्रयोजनेऽवधन्वानि तन्मसि ॥
शिरसे नमः ॥ (head) ॥ 1.2

सहस्राणि सहस्रशो ये रुद्रा अधि भूम्याम् । तेषाग् सहस्रयोजनेऽवधन्वानि तन्मसि ॥
ललाटाय नमः ॥ (forehead) ॥ 1.3

हग्स-शुचिष-द्वसु-रन्तरिक्षस-द्वोता वेदिषदतिथि-दुरोणसत् । नृष-द्वरस-दृतस-द्व्योमस-दब्जा गोजा
ऋतजा अद्रिजा ऋतं बृहत् ॥ भ्रुवोर्मध्याय नमः ॥ (space bet. eyebrows) 1.4

ऋम्बकं यजामहे सुगन्धिं पुष्टिवर्धनम् । उर्वारुकमिवबन्धनान्मृत्योमुक्षीय माऽमृतात् ॥
नेत्राभ्यां नमः ॥ (eyes) 1.5

नमः सुत्याय च पथ्याय च नमः काट्याय च नीप्याय च । कर्णाभ्यां नमः ॥ (two ears) 1.6

मानस्तोके तनये मा न आयुषि मा नो गोषु मा नो अश्वेषु रीरिषः । वीरान्मानो रुद्र
भामितोऽवधीर्हविष्मन्तो नमसा विधेम ते ॥ नासिकायै नमः ॥ (nose) 1.7

अवतत्य धनुस्त्वग् सहस्राक्ष शतेषुधे । निशीर्यशल्यानां मुखा शिवो नः सुमना भव ॥
मुखाय नमः ॥ (face) 1.8

नीलग्रीवाशिशति कण्ठाशर्वा अधः क्षमाचराः । तेषाग् सहस्रयोजनेऽवधन्वानि तन्मसि ॥
कण्ठाय नमः ॥ (neck) 1.9

नीलग्रीवाशिशतिकण्ठा दिवग् रुद्रा उपश्रिताः । तेषाग् सहस्रयोजनेऽवधन्वानि तन्मसि ॥
उपकण्ठाय नमः ॥ (Rear side of neck) 1.10

नमस्ते अस्त्वायुधायानातताय धृष्णवे । उभाभ्यामुत ते नमो बाहुभ्यां तव धन्वने ॥

बाहुभ्यां नमः ॥ (shoulders) 1.11

या ते हेतिर्मीदुष्टम् हस्ते बभूव ते धनुः । तयास्मान् विश्वतस्त्वमयक्षमया परिब्भुज ॥

उपबाहुभ्यां नमः ॥ (between wrist and shoulders) 1.12

ये तीर्थानि प्रचरन्ति सृकावन्तो निषङ्गिणः । तेषाग् सहस्रयोजनेऽवधन्वानि तन्मसि । हस्ताभ्यां नमः ॥

(palm) 1.13

सद्यो जातं प्रपद्यामि सद्यो जाताय वै नमो नमः । भवे भवे नातिभवे भवस्वमाम् । भवोद्भवाय नमः ॥

अङ्गुष्ठाभ्यां नमः ॥ (thumb) 1.14

वामदेवाय नमो ज्येष्ठाय नमः श्रेष्ठाय नमो रुद्राय नमः कालाय नमः कल्लिकरणाय नमो

बल्लिकरणाय नमो बलाय नमो बलप्रमथनाय नमः सर्वभूतदमनाय नमो मनोन्मनाय नमः ॥

तर्जनीभ्यां नमः ॥ (index finger) 1.15

अघोरेभ्योऽथघोरेभ्यो घोरघोरतरेभ्यः । सर्वभ्यः सर्वशर्वभ्यो नमस्ते अस्तु रुद्र रुपेभ्यः ॥

मध्यमाभ्यां नमः ॥ (middle finger) 1.16

तत्पुरुषाय विद्धहे महादेवाय धीमहि । तन्मो रुद्रः प्रचोदयात् ॥ अनामिकाभ्यां नमः ॥ (Ring Finger) 1.17

ईशानः सर्वविद्यानामीश्वरः सर्वभूतानां ब्रह्माधिपतिर्ब्रह्मणोऽधिपतिर्ब्रह्मा शिवो मै अस्तु सदाशिवोम् ॥

कनिष्ठिकाभ्यां नमः ॥ (small finger) 1.18

नमो वः किरिकेभ्यो देवानाग् हृदयेभ्यः ॥ हृदयाय नमः ॥ (heart) 1.19

नमो गणेभ्यो गणपतिभ्यश्च वो नमः । पृष्ठाय नमः ॥ (back side) 1.20

नमस्तक्षभ्यो रथकारेभ्यश्च वो नमः । कक्षाभ्यां नमः ॥ (arm pit) 1.21

नमो हिरण्यबाहवे सेनान्ये दिशां च पतये नमः ॥ पार्श्वाभ्यां नमः ॥ (side of ribs) 1.22

विज्यं धनुःकपर्दिनो विशल्यो बाणवाग् उत । अनेशन्नस्येषव आभुरस्य निषङ्गथिः ।

जठराय नमः ॥ (inner stomach) 1.23

हिरण्यगर्भः समवर्तताग्रे भूतस्य जातः पतिरेक आसीत् । सदाधार पृथिवीन्द्यामुतेमां
कस्मै देवाय हविषा विधेम ॥ नाभ्यै नमः ॥ (navel) 1.24

मीढुष्टम शिवतम शिवोनः सुमना भव । परमे वृक्ष आयुधं निधाय कृत्तिं वसान आचर पिनाकं
बिभ्रदाग्निः ॥ कट्टै नमः ॥ (hip) 1.25

ये भूतानामधिपतयो विशिखासः कपर्दिनः । तेषाग् सहस्रयोजनेऽवधन्वानि तन्मसि ।
गुह्याय नमः ॥ (private parts) 1.26

ये अन्नोषु विविध्यन्ति पात्रेषु पिबते जनान् । तेषाग् सहस्रयोजनेऽवधन्वानि तन्मसि ।
अण्डाभ्यां नमः ॥ (testicles) 1.27

स शिरा जातवेदाः । अक्षरं परमं पदम् । वेदानाग् शिर उत्तमं जातवेदसे शिरसि माता आयुष्मन्तं
करातु माम् ॥ अपानाय नमः ॥ (anus) 1.28

मानो महान्तमुत मानो अर्भकं मा न उक्षन्तमुतमा न उक्षितम् । मा नो वधीः पितरं मोत मातरं प्रिया
मा नस्तनुवो रुद्र रीरिषः ॥ ऊरुभ्यां नमः ॥ (thighs) 1.29

एष ते रुद्रभागस्तञ्जुषस्व तेनावसेन परो मूजवतोऽतीह्यवततधन्वा पिनाकहस्तः कृत्तिवासाः ॥
जानुभ्यां नमः । (knees) 1.30

सगंसृष्टजिथ्सोमपा बाहुशर्ध्यूर्धर्धन्वा प्रतिहिताभिरस्ता ॥ बृहस्पते परिधीया रथेन रक्षोहामित्राग्
अपबाधमानः ॥ जङ्घाभ्यां नमः ॥ (ankle) 1.31

विश्वं भूतं भुवनं चित्रं बहुधा जातं जायमानं च यत् । सर्वो ह्येष रुद्रस्तस्मै रुद्राय नमो अस्तु ॥
गुल्फाभ्यां नमः ॥ (calf muscle) 1.32

ये पथां पथिरक्षय ऐलबृदा यव्युधः । तेषाग्ं सहस्रयोजनेऽवधन्वानि तन्मसि ॥
पादाभ्यं नमः ॥ (feet) 1.33

अध्यवोचदधिवक्ता प्रथमो दैव्यो भिषक् । अहीगृश्वसर्वाञ्चम्भयन् सर्वाश्च यातुधान्यः ॥
कवचाय नमः ॥ (keep your hands crossed to touch opposite shoulders) 1.34

नमो बिल्मिने च कवचिने च नमः श्रुताय च श्रुतसेनाय च ॥ उपकवचाय नमः ॥

(Keep hands crossed on the rear shoulder) 1.35

नमो अस्तु नीलग्रीवाय सहस्राक्षाय मीढुषे । अथो ये अस्य सत्वानोऽहन्तेभ्यो करन्नमः ॥
तृतीयनेत्राय नम । (keep middle finger on the centre of head and other two on two eyes) 1.36

प्रमुच्च धन्वनस्त्वमुभयोरालियोर्ज्याम् । याश्च ते हस्त इष्वः परा ता भगवो वप ॥ अस्त्राय नमः ॥
(clap left hand palm with right hand index & middle finger) 1.37

य एतावन्तश्च भूयाग्ंसश्च दिशो रुद्रा वितस्थिरे । तेषाग्ं सहस्रयोजनेऽवधन्वानि तन्मसि ॥
दिग्बन्धाय नमः ॥ (Tap with middle finger and thumb from right to left circling your head) 1.38

२. दशाङ्गन्यासः (Perform Nyasam in 10 parts of the body)

ॐ नमो भगवते रुद्राय । ॐ - मूर्धे नमः । न - नासिकायै नमः । मो - ललाटाय नमः ।
भं - मुखाय नमः । गं - कण्ठाय नमः । वं - हृदयाय नमः । तें - दक्षिणहस्ताय नमः ।
रुं - वामहस्ताय नमः । द्रां - नाभ्यै नमः । यं - पादाभ्यां नमः ॥

३. पंचाङ्गन्यासः

(According to scholars, reciting Mantras repeatedly, 'mantra sannithyam' and 'devatha sannithyam' is derived. Repetition of such practice is called "Nyasa Jadilam". Weaving the plait with complicated knots, all mantras should be interwoven and in the process, GOD's power should be invoked in us - this is called "Nyasa Jadilam".)

सद्यो जातं प्रपद्यामि सद्यो जाताय वै नमो नमः । भवे भवे नातिभवे भवस्वमाम् । भवोद्भवाय
नमः ॥ पादाभ्यां नमः ॥ (feet) 3.1

वामदेवाय नमो ज्येष्ठाय नमः श्रेष्ठाय नमो रुद्राय नमः कालाय नमः कलविकरणाय नमो
बलविकरणाय नमो बलाय नमो बलप्रमथनाय नमः सर्वभूतदमनाय नमो मनोन्मनाय नमः ॥

॥ ऊरुमध्याभ्यां नमः ॥ (middle thigh) 3.2

अघोरेभ्योऽथघोरेभ्यो घोरघोरतरेभ्यः । सर्वभ्यः सर्वशर्वभ्यो नमस्ते अस्तु रुद्र रुपेभ्यः ॥ हृदयाय नमः ॥
(heart) 3.3

तत्पुरुषाय विद्धहै महादेवाय धीमहि । तन्मो रुद्रः प्रचोदयात् ॥ मुखाय नमः ॥ (face) 3.4

ईशानः सर्वविद्यानामीश्वरः सर्वभूतानां ब्रह्माधिपतिब्रह्मणोऽधिपतिब्रह्मा शिवो मै अस्तु सदाशिवोम् ॥
मूर्धे नमः ॥ (forehead) 3.5

४. हंसगायत्री

अस्य श्री हंसगायत्री स्तोत्र महामन्त्रस्य । अव्यक्त परब्रह्म ऋषिः । अव्यक्त गायत्री छन्दः
परमहंसो देवता ॥ हं सां बीजं - हं सीं शक्तिः - हं सूं - कीलकम् ॥ परमहंस-प्रसाद सिध्यर्थे जपे
विनियोगः ॥

हंसां - अङ्गुष्ठाभ्यां नमः ।

हंसीं - तर्जनीभ्यां नमः ।

हंसूं - मध्यमाभ्यां नमः ।

हंसैं - अनामिकाभ्यां नमः ।

हंसौं - कनिष्ठिकाभ्यां नमः ।

हंसः - करतल-करपृष्ठाभ्यां नमः ।

हंसां - हृदयाय नमः ।

हंसीं - शिरसे स्वाहा ।

हंसूं - शिखायै वषट् ।

हंसैं - कवचाय हुं ।

हंसौं - नेत्रत्रयाय वौषट् ।

हंसः - अस्त्राय फट् । भूर्भुवःसुवरोम् इति दिग्बन्धः । ध्यानम् ॥

गमागमस्थं गमनादिशून्यं चिद्रूपदीपं तिमिरापहारम् ।

पश्यामि ते सर्व जनान्तरस्थं नमामि हंसं परमात्मरूपम् ॥ (4.1)

देहो देवालयः प्रोक्तो जीवो देवःसनातनः । त्यजेदज्ञाननिर्माल्यं सोऽहम्भावेन पूजयेत् ॥ (4.2)

हंसो हंस परमहंसः हंस सोऽहं सोऽहं हंसः ॥ (recite gayathri 5 times silently)

(हंसगायत्री) हंसहंसाय॑ विद्वहे॒ परमहंसाय॑ धीमहि॒ । तन्नो॑ हंसः॒ प्रचोदयात्॑ ॥ (4.3)

हंस हंसेति यो ब्रूयात् हंसो नाम सदाशिवः । एवं न्यासविधिं कृत्वा ततः सम्पुटमारभेत् ॥ (4.4)

५. दिक्सम्पुट न्यास :

Performing Nyasam in all 10 directions (eight directions+space+earth) and invoking prayers to Devthas, sitting place should be protected (like sambudam).

ॐ भूर्भुवःसुवर्णो॑ । ॐ लं - त्रातारमिन्द्रमवितारमिन्द्रगं॑ हवे॑ हवे॑ सुहवगं॑ शूरमिन्द्रम्॑ । हुवे॑ नु॑ शकं॑
पुरुहूतमिन्द्रगं॑ स्वस्तिनो॑ मधवा॑ धात्विन्द्रः॑ ॥

ॐ लं - पूर्वदिग्भागे इन्द्राय वज्रहस्ताय देवाधिपतये ऐरावतवाहनाय साङ्गाय सायुधाय सशक्तये स
परिवाराय सर्वालंकारभूषिताय उमामहेश्वरपार्षदाय नमः । ॐ लं इन्द्राय नमः । पूर्वदिग्भागे
ललाटस्थाने इन्द्रः सुप्रीतो सुप्रसन्नो वरदो भवतु ॥ (5.1)

ॐ भूर्भुवःसुवर्णो॑ । ॐ रं - त्वन्नो॑ अग्ने॑ वरुणस्य॑ विद्वान्॑ देवस्य॑ हेडोऽव॑ यासिसीष्टाः॑ । यजिष्ठो॑
वह्नितमः॑ शोशुचानो॑ विश्वा॑ द्वेषाग्न॑सि॑ प्रमुग्ध्यस्मत्॑ ॥ ॐ रं - आग्नेयदिग्भागे अग्नये शक्तिहस्ताय
तेजोऽधिपतये॑जवाहनाय साङ्गाय सायुधाय सशक्तये स परिवाराय सर्वालंकारभूषिताय
उमामहेश्वरपार्षदाय नमः । रं अग्नये नमः । आग्नेयदिग्भागे नेत्रस्थाने अग्निः सुप्रीतो सुप्रसन्नो वरदो
भवतु ॥ (5.2)

ॐ भूर्भुवःसुवर्णो॑ । ॐ हं - सुगन्नः॑ पन्थामभयं॑ कृणोतु॑ । यस्मिन्नक्षत्रे॑ यम॑ एति॑ राजा॑ ।
यस्मिन्नेनमभ्यषिञ्चन्त॑ देवाः॑ । तदस्य॑ चित्रगं॑ हविषा॑ यजाम॑ ॥

ॐ हं - दक्षिणदिग्भागे यमाय दण्डहस्ताय धर्माधिपतये महिषवाहनाय साङ्गाय सायुधाय सशक्तये स
परिवाराय सर्वालंकारभूषिताय उमामहेश्वरपार्षदाय नमः । ॐ हं यमाय नमः । दक्षिणदिग्भागे कर्णस्थाने
यमः सुप्रीतो सुप्रसन्नो वरदो भवतु ॥ (5.3)

ॐ भूर्भुवःसुवर्णो॑ । ॐ षं - असुन्वन्तमयजमानमिच्छस्तेनस्येत्यान्तस्करस्यान्वेषि॑ । अन्यमस्मदिच्छ॑ सा
त॑ इत्या॑ नमो॑ देवि॑ निरक्षृते॑ तुभ्यमस्तु॑ ॥

ॐ षं नैरूत्रृतदिग्भागे निरूत्रृतये खडगहस्ताय रक्षोऽधिपतये नरवाहनाय साङ्गाय सायुधाय सशक्तये स परिवाराय सर्वालंकारभूषिताय उमामहेश्वरपार्षदाय नमः । ॐ षं निरूत्रृतये नमः । नैरूत्रृतदिग्भागे मुखस्थाने निरूत्रृतिः सुप्रीतो सुप्रसन्नो वरदो भवतु ॥ (5.4)

ॐ भूर्भुवःसुवर्णो । ॐ वं - तत्त्वायामि ब्रह्मणा वन्दमानस्तदा शास्ते यजमानो हविर्भिः । अहेऽमानो वरुणेहबोध्युरुशग्ं स मा न आयुः प्रमोषीः ।

ॐ वं - पश्चिमदिग्भागे वरुणाय पाशहस्ताय जलाधिपतये मकरवाहनाय साङ्गाय सायुधाय सशक्तये स परिवाराय सर्वालंकारभूषिताय उमामहेश्वरपार्षदाय नमः । ॐ वं वरुणाय नमः पश्चिमदिग्भागे बाहुस्थाने वरुणः सुप्रीतो सुप्रसन्नो वरदो भवतु ॥ (5.5)

ॐ भूर्भुवःसुवर्णो । ॐ यं - आनो नियुद्भिरशतिनीभिरध्वरम् । सहस्रिणीभि रुपयाहि यज्ञम् । वायो अस्मिन् हविषि मादयस्व । यूयं पातस्वस्तिभिस्सदा नः ॥

ॐ यं - वायव्य दिग्भागे वायवे साङ्कुशाध्वजहस्ताय प्राणाधिपतये मृगवाहनाय सांगाय सायुधाय सशक्तये स परिवाराय सर्वालंकारभूषिताय उमामहेश्वर पार्षदाय नमः । ॐ यं वायवे नमः । वायव्य दिग्भागे नासिकास्थाने वायुःसुप्रीतो सुप्रसन्नो वरदो भवतु ॥ (5.6)

ॐ भूर्भुवःसुवर्णो । ॐ सं - वयग्सोम व्रते तव । मनस्तनूषु बिभ्रतः । प्रजावन्तो अशीमहि ॥

ॐ सं - उत्तरदिग्भागे सोमाय अमृतकलशहस्ताय नक्षत्राधिपतये अश्ववाहनाय साङ्गाय सायुधाय सशक्तये स परिवाराय सर्वालंकारभूषिताय उमामहेश्वर पार्षदाय नमः । ॐ सं सोमाय नमः । उत्तरदिग्भागे हृदयस्थाने सोमः सुप्रीतो सुप्रसन्नो वरदो भवतु ॥ (5.7)

ॐ भूर्भुवःसुवर्णो । ॐ शं - तमीशानं जगतस्तस्थुष्पतिम् । धियं जिन्वमवसे हूमहे वृयम् । पूषा नो यथा वेदसामसद्वृथे रक्षिता पायु रदब्धस्वस्तयै ॥

ॐ शं - ईशानदिग्भागे ईशानाय त्रिशूलहस्ताय भूताधिपतये वृषभवाहनाय सांगाय सायुधाय सशक्तये स परिवाराय सर्वालंकारभूषिताय उमामहेश्वर पार्षदाय नमः । ॐ शं ईशानाय नमः ईशानदिग्भागे नाभिस्थाने ईशानः सुप्रीतो सुप्रसन्नो वरदो भवतु ॥ (5.8)

ॐ भूर्भुवःसुवर्णे । ॐ खं - अस्मे रुद्रा मेहना पर्वतासो वृत्रहत्ये भर हूतौ सजोषाः ॥
यशशंसतेस्तुवते धायि पञ्चिन्द्रज्येष्ठा अस्मा अवन्तु देवाः ।

ॐ खं - ऊर्ध्वदिग्भागे ब्रह्मणे पद्महस्ताय प्रजाधिपतये हंसवाहनाय साङ्गाय सायुधाय सशक्तये स परिवाराय सर्वालंकारभूषिताय उमामहेश्वरपार्षदाय नमः । ॐ खं ब्रह्मणे नमः । ऊर्ध्वदिग्भागे मूर्धस्थाने ब्रह्मा सुप्रीतो सुप्रसन्नो वरदो भवतु ॥(5.9)

ॐ भूर्भुवस्सुवर्णे । ॐ ह्रीं - स्योना पृथिवि भवानृक्षरा निवेशनी । यच्छानशशम् सप्रथाः ॥

ॐ ह्रीं - अधोदिग्भागे विष्णवे चक्रहस्ताय लोकाधिपतये गरुडवाहनाय साङ्गाय सायुधाय सशक्तये स परिवाराय सर्वालंकारभूषिताय उमामहेश्वरपार्षदाय नमः । ॐ ह्रीं विष्णवे नमः । अधोदिग्भागे पादस्थाने विष्णुःसुप्रीतो सुप्रसन्नो वरदो भवतु ॥ (5.10)

६. षोडशाङ्ग - रौद्रीकरणम्

[Keeping away the defeat from other Jeevan, this portion offer prayers from top skin to inside bones, which removes all sins, all 16 chapters in the body is performed with Rowdreekaranaam. Powerful Sri Rudra Jyothi's guidance is sought here to fade away the evils/problems.]

विभूरसि प्रवाहणो रौद्रेणानीकेन पाहि माग्ने पिपृहि मा मा माहिग्रंसी : || (6.1)

वह्निरसि हव्यवाहनो रौद्रेणानीकेन पाहि माग्ने पिपृहि मा मा माहिग्रंसी : || (6.2)

श्वात्रोऽसि प्रचेताः रौद्रेणानीकेन पाहि माग्ने पिपृहि मा मा माहिग्रंसी : || (6.3)

तुथोऽसि विश्ववेदा रौद्रेणानीकेन पाहि माग्ने पिपृहि मा मा माहिग्रंसी : || (6.4)

उशिगसिकवी रौद्रेणानीकेन पाहि माग्ने पिपृहि मा मा माहिग्रंसी : || (6.5)

अङ्गारिरसि बंभारी रौद्रेणानीकेन पाहि माग्ने पिपृहि मा मा माहिग्रंसी : || (6.6)

अवस्युरसि दुवस्वान् रौद्रेणानीकेन पाहि माग्ने पिपृहि मा मा माहिग्रंसी : || (6.7)

शुन्ध्यूरसि मार्जालीयो रौद्रेणानीकेन पाहि माग्ने पिपृहि मा मा माहिग्रंसी : || (6.8)

संभ्राडसि कृशान् रौद्रेणानीकेन पाहि माग्ने पिपृहि मा मा माहिग्रंसी : || (6.9)

परिषद्योऽसि पवमानो रौद्रेणानीकेन पाहि माग्ने पिपृहि मा मा माहिगंसी : || (6.10)

प्रतकासि नभस्वान् रौद्रेणानीकेन पाहि माग्ने पिपृहि मा मा माहिगंसी : || (6.11)

असंमृष्टोऽसि हव्यसूदो रौद्रेणानीकेन पाहि माग्ने पिपृहि मा मा माहिगंसी : || (6.12)

ऋतधामासि सुवज्योती रौद्रेणानीकेन पाहि माग्ने पिपृहि मा मा माहिगंसी : || (6.13)

ब्रह्मज्योतिरसि सुवधामा रौद्रेणानीकेन पाहि माग्ने पिपृहि मा मा माहिगंसी : || (6.14)

अजोऽस्येकपाद् रौद्रेणानीकेन पाहि माग्ने पिपृहि मा मा माहिगंसी : || (6.15)

अहिरसि बुधियो रौद्रेणानीकेन पाहि माग्ने पिपृहि मा मा माहिगंसी : || (6.16)

त्वगस्थिगतैः सर्वपापैः प्रमुच्यते । सर्वभूतेष्वपराजितो भवति । ततो भूतप्रेत पिशाच-ब्रह्मराक्षस-यक्षयमदूतशाकिनी-डाकिनी-सर्पश्वापद वृश्चिक तस्करा-ज्वरा द्युपद्रव जोपघाताः । सर्वे ज्वलन्तं पश्यन्तु मां रक्षन्तु ॥ यजमानं सहकुटुम्बं रक्षन्तु ॥ सर्वान् महान् रक्षन्तु ॥

७. गुह्यादि - मस्तकान्तं षडङ्गन्यास :

[Performing six types of Nyasam with best selected Veda Mantras.]

मनो ज्योतिर्जुषता माज्यं विछिन्नं यज्ञगंसमिमं दधातु । बृहस्पतिस्तनुतामिमं नो विश्वेदेवा इह मादयन्ताम् ॥ गुह्याय नमः ॥ (private parts) (7.1)

अबोध्यग्निः समिधा जनानां प्रति धेनुमिवायती मुषासम् ॥ यहा इव प्रवयामुज्जिहानाः प्रभानवःसिस्ते नाकमच्छ ॥ नाभ्यै नमः ॥ (navel) (7.2)

अग्निमूर्धा दिवः ककुत्पतिः पृथिव्या अयम् । अपाग्रेरेतागंसि जिन्वति ॥ हृदयाय नमः ॥ (heart) (7.3)

मूर्धानं दिवो अरतिं पृथिव्या वैश्वानरमृताय जातमग्निम् । कविग्नं सप्राज मतिथिं जनानामासन्ना पात्रं जनयन्त देवाः ॥ कण्ठाय नमः ॥ (neck) (7.4)

मर्माणि ते वर्मभिश्छादयमि सोमस्त्वा राजाऽमृतेनाभिवस्ताम् । उरोर्वरीयो वरिवस्ते अस्तु जयन्तं त्वा मनुमदन्तु देवाः ॥ मुखाय नमः (face) (7.5)

जातवैदा यदि वा पावकोऽसि । वैश्वानरो यदि वा वैद्युतोऽसि । शम्प्रजाभ्यो यजमानाय लोकम्
॥ ऊर्जं पुष्टिं ददद्भ्याववृत्स्व ॥ शिरसे नमः ॥ (forehead) (7.6)

८. आत्मरक्षा

(The Following mantras are recited to reach near Parabrahmam by performing Nyasam)

ब्रह्मात्मन्वदसृजत । तदकामयत । समात्मना पद्येयेति । आत्मन्नात्मन्नित्यामन्त्रयत । तस्मै
दशमग्रं हूतः प्रत्यशृणोत् । स दशहूतोऽभवत् । दशहूतो हवै नामैषः । तं वा एतं दशहूतग्रं सन्तम् ।
दशहोतेत्याचक्षते परोक्षेण । परोक्षप्रिया इव हि देवाः ॥ (8.1)

आत्मन्नात्मन्नित्यामन्त्रयत । तस्मै सप्तमग्रंहूतः प्रत्यशृणोत् । स सप्तहूतोऽभवत् । सप्तहूतोहवै नामैषः । तं
वा एतग्रं सप्तहूतग्रं सन्तम् । सप्तहोतेत्याचक्षते परोक्षेण । परोक्षप्रिया इव हि देवाः ॥ (8.2)

आत्मन्नात्मन्नित्यामन्त्रयत । तस्मै षष्ठग्रं हूतः प्रत्यशृणोत् । स षड्हूतोऽभवत् । षड्हूतो हवै नामैषः । तं
वा एतग्रं षड्हूतग्रं सन्तम् । षड्होतेत्याचक्षते परोक्षेण । परोक्षप्रिया इव हि देवाः ॥ (8.3)

आत्मन्नात्मन्नित्यामन्त्रयत । तस्मै पञ्चमग्रं हूतः प्रत्यशृणोत् । स पञ्चहूतोऽभवत् । पञ्चहूतो हवै नामैषः ।
तं वा एतं पञ्चहूतग्रं सन्तम् । पञ्चहोतेत्याचक्षते परोक्षेण । परोक्षप्रिया इव हि देवाः ॥ (8.4)

आत्मन्नात्मन्नित्यामन्त्रयत । तस्मै चतुर्थग्रं हूतः प्रत्यशृणोत् । स चतुर्हूतोऽभवत् । चतुर्हूतो हवै नामैषः ।
तं वा एतं चतुर्हूतग्रं सन्तम् । चतुर्होतेत्याचक्षते परोक्षेण । परोक्षप्रिया इव हि देवाः ॥ (8.5)

तमब्रवीत् । त्वं वै मे नेदिष्टग्रं हूतः प्रत्यश्रौषीः । त्वयै नानाख्यातार इति । तस्मान्नुहैनाग्नश्तुर्होतार
इत्याचक्षते । तस्माच्छुश्रूषः पुत्राणाग्रं हृद्यतमः । नेदिष्टो हृद्यतमः । नेदिष्टो ब्रह्मणो भवति । य एवं वेदं ॥
(8.6) आत्मने नमः ॥

९. शिवसङ्कल्पः

[Beginning of Mahanyasam - we started with "Athatha Panjanga RudrAnAm nyAsa pUrva....". This mantra refers to the following five elements of Shivasangkalpam (Heart), Purusha Sooktha Parayanam (Forehead), Uththara NarAyana ParAyanam (Tuft) Apratiratham (shield), tvamagne (weapon) - all these are Veda mantras and considered important]

येनेदं भूतं भुवनं भविष्यत् परिगृहीतममृतेन सर्वम् ॥ । येन यज्ञस्त्रायते सप्तहोता तन्मे मनः
शिवसंकल्पमस्तु ॥ (9.1)

येन कर्माणि प्रचरन्ति धीरा यतो वाचा मनसा चारुयन्ति । यत्सम्मितं मनः संचरन्ति तन्मे मनः
शिवसंकल्पमस्तु ॥ (9.2)

येन कर्माण्यपसो मनीषिणो यज्ञे कृणवन्ति विदधेषु धीराः ॥ । यदपूर्वं यत्क्षमन्तं प्रजानां तन्मे मनः
शिवसंकल्पमस्तु ॥ (9.3)

यत्प्रज्ञानं मुत चेतो धृतिश्च यज्ञयोति रन्तरमृतं प्रजासु । यस्मान्न ऋते किञ्चन कर्म क्रियते तन्मे मनः
शिवसंकल्पमस्तु ॥ (9.4)

सुषारथिरश्वानि वयं मनुष्यान्मे नियुतं पशुभिर्वाजिनीवान् । हृत्प्रविष्टं यदचरं यविष्टं तन्मे मनः
शिवसंकल्पमस्तु ॥ (9.5)

यस्मिन्नृचसामायज्ञगृषि यस्मिन्प्रतिष्ठा रशनाभाविभाराः । यस्मिन्श्वित्तगं सर्वमोतं प्रजानां तन्मे मनः
शिवसंकल्पमस्तु ॥ (9.6)

यदत्र षष्ठं त्रिशतगं सुवीर्यं यज्ञस्य गुह्यं नवनावमायम् ॥ । दश पञ्चं त्रिग्रंशतं यत्परं तन्मे मनः
शिवसंकल्पमस्तु ॥ (9.7)

यज्ञाग्रतो दूरमुदैतु सर्वं तत्सुप्तस्य तथैवेति । दूरङ्गं ज्योतिषां ज्योतिरेकं तन्मे मनः शिवसंकल्पमस्तु ॥ (9.8)

येनेदं विश्वं जगतो बभूव ये देवाविमहतो जातवेदाः । तुदेवाग्निस्तद्वायुस्तत्सूर्यस्तदु चन्द्रमास्तन्मे मनः
शिवसंकल्पमस्तु ॥ (9.9)

येन द्यौः पृथिवी चान्तरिक्षं च ये पर्वताः प्रदिशो दिशश्च । येनेदं जगद्याप्तं प्रजानां तन्मे मनः
शिवसंकल्पमस्तु ॥ (9.10)

ये मनो हृदयं ये च देवा ये दिव्या आपो ये सूर्यरश्मिः । ते श्रोत्रे चक्षुषी सञ्चरन्तं तन्मे मनः
शिवसंकल्पमस्तु ॥ (9.11)

अचिन्त्यं च प्रमेयं च व्यक्ताव्यक्तं परं च यत् । सूक्ष्मात् सूक्ष्मतरं ज्ञेयं तन्मे मनः शिवसंकल्पमस्तु ॥ (9.12)

एका च दश च शतं च सहस्रं चायुतं च । नियुतं च प्रयुतं चार्बुदं च न्यर्बुदं च समुद्रश्च मध्यं चान्तश्च
परार्धश्च तन्मे मनः शिवसंकल्पमस्तु ॥ (9.13)

ये पञ्च पञ्चादश शतग्रं सहस्रमयुतन्यर्बुदं च । ये अग्निचित्तेष्टकास्ताग्रं शरीरं तन्मे मनः
शिवसंकल्पमस्तु ॥ (9.14)

वेदाहमेतं पुरुषं महान्तमादित्यवर्णं तमसः परस्तात् । यस्य योनिं परिपश्यन्ति धीरास्तन्मे मनः
शिवसंकल्पमस्तु ॥ (9.15)

यस्यैतं धीराः पुनन्ति कवयो बह्याणमेतं त्वा वृणुत्मिन्दुम् । स्थावरं जड़मं द्यौराकाशं तन्मे मनः
शिवसंकल्पमस्तु ॥ (9.16)

परात्परतरं ब्रह्म तत्परात्परतो हरिः । यत्परात्परतोऽधीशं तन्मे मनः शिवसंकल्पमस्तु ॥ (9.17)

परात्परतरं चैव तत्परात्मैव यत्परम् । यत्परात्परतो ज्ञेयं तन्मे मनः शिवसंकल्पमस्तु ॥ (9.18)

या वैदादिषु गायत्री सर्वव्यापी महेश्वरी । ऋग्यजुःसामाथर्वैश्च तन्मे मनः शिवसंकल्पमस्तु ॥ (9.19)

यो वै देवं महादेवं प्रयतः प्रणतः शुचिः । यःसर्वं सर्ववेदैश्च तन्मे मनः शिवसंकल्पमस्तु ॥ (9.20)

प्रयतः प्रणवोङ्कारं प्रणवं पुरुषोत्तमम् । ओङ्कारं प्रणवात्मानं तन्मे मनः शिवसंकल्पमस्तु ॥ (9.21)

योऽसौ सर्वेषु वेदेषु पठ्यते ह्ययमीश्वरः । अकायो निगुणो ह्यात्मा तन्मे मनः शिवसंकल्पमस्तु ॥ (9.22)

गोभिर्जुष्टं धनेन ह्यायुषा च बलेन च । प्रजया पशुभिः पुष्कराक्षं तन्मे मनः शिवसंकल्पमस्तु ॥ (9.23)

त्र्यम्बकं यजामहे सुगन्धिं पुष्टिवर्धनम् । उर्वारुकमिवबन्धनान्मृत्योमुक्षीय माऽमृतात् तन्मे मनः
शिवसंकल्पमस्तु ॥ (9.24)

कैलासशिखरे रम्ये शङ्करस्य शिवालये । देवतास्तत्र मोदन्ति तन्मे मनः शिवसंकल्पमस्तु ॥ (9.25)

कैलास शिखरा वासं हिमवद्रिरिसंस्थितम् । नीलकण्ठं त्रिणेत्रं च तन्मे मनः शिवसंकल्पमस्तु ॥ (9.26)

विश्वतश्कुरुत् विश्वतो मुखो विश्वतो हस्त उत् विश्वतस्पात् । सम्बाहुभ्यान्नमति
सम्पत्त्रैर्यावापृथिवी जनयन् देव एकस्तन्मे मनः शिवसंकल्पमस्तु ॥ (9.27)

चतुरो वेदानधीयीत सर्वशास्त्रमयं विदुः । इतिहासपुराणानि तन्मे मनः शिवसंकल्पमस्तु ॥ (9.28)
मा नो महान्तमुत् मा नो अर्भकं मा न उक्षन्तमुत् मा न उक्षितम् । मा नोऽवधीः पितरं मोत् मातरं
प्रिया मानस्तनुवो रुद्र रीरिषस्तन्मे मनः शिवसंकल्पमस्तु ॥ (9.29)

मा नस्तोके तनये मा न आयुषि मा नो गोषु मा नो अश्वेषु रीरिषः । वीरान्मा नो रुद्र
भामितोऽवधीर्हविष्मन्तो नमसा विधेम ते तन्मे मनः शिवसंकल्पमस्तु ॥ (9.30)

ऋतग्रं सत्यं परं ब्रह्म पुरुषं कृष्णपिङ्गलम् । ऊर्ध्वरेतं विरूपाक्षं विश्वरूपाय वै नमो नमस्तन्मे मनः
शिवसंकल्पमस्तु ॥ (9.31)

कदुद्राय प्रचेतसे मीदुष्टमाय तव्यसे । वोचेम शन्तमग्रं हृदे । सर्वोद्योष रुद्रस्तस्मै रुद्राय नमो अस्तु
तन्मे मनः शिवसंकल्पमस्तु ॥ (9.32)

ब्रह्मजज्ञानं प्रथमं पुरस्ताद्विसीमतः सुरुचो वेन आवः । स बुध्निया उपमा अस्य विष्णाः सतश
योनिमसतश्च विवस्तन्मे मनः शिवसंकल्पमस्तु ॥ (9.33)

यः प्राणतो निमिषतो महित्वैक इद्राजा जगतो बभूव । य ईशे अस्य द्विपदश्चतुष्पदः
कस्मै देवाय हविषा विधेम तन्मे मनः शिवसंकल्पमस्तु ॥ (9.34)

य आत्मदा बलदा यस्य विश्वं उपासते प्रशिषं यस्य देवाः । यस्य छायामृतं यस्य मृत्युः
कस्मै देवाय हविषा विधेम तन्मे मनः शिवसंकल्पमस्तु ॥ (9.35)

यो रुद्रो अग्नौ यो अप्सु य ओषधीषु यो रुद्रो विश्वा भुवनाविवेश तस्मै रुद्राय नमो अस्तु तन्मे मनः
शिवसंकल्पमस्तु ॥ (9.36)

गन्धद्वारां दुराधर्षा नित्यपुष्टां करीषिणीम् । ईश्वरीग्रं सर्वं भूतानां तामिहोपह्रये श्रियम् तन्मे मनः
शिवसंकल्पमस्तु ॥ (9.37)

नमकं च मकं चैव पुरुषसूक्तं च यद्विदुः । महादेवं च तत्तुल्यं तन्मे मनः शिवसंकल्पमस्तु ॥ (9.38)
 य इदग् शिवसंकल्पं सदा ध्यायन्ति ब्राह्मणाः । ते परं मोक्षं गमिष्यन्ति तन्मे मनः शिवसंकल्पमस्तु
 ॥ (9.39)

१०. हृदयाय नमः । (पुरुषसूक्तं पारायणम्)

(Purusha Suktam comprises of 3 portions. It is recited in step-by-step sequence in temples. First portion is called "purushasuktam", the second being "Uththaranarayananam" and the third "MahanarAyanam" [narayanasuktam]. UththaranarAyanam is recited only in South India. For Mahanysam - only two portion is used and MahanarAyanam is not in practice.)

ॐ सहस्रशीर्षा पुरुषः । सहस्राक्षः सहस्रपात् । स भूमि विश्वतो वृत्वा । अत्यतिष्ठदशाङ्गुलम् ।
 पुरुष एवेदग् सवम् । यद्भूतं यद्भूतं भव्यम् । उतामृतत्वस्येशानः । यदन्नेनातिरोहति । एतावानस्य महिमा ।
 अतो ज्यायाग्न्यं पूरुषः ॥१॥

पादोऽस्य विश्वा भूतानि । त्रिपादस्यामृतं दिवि । त्रिपादूर्ध्वं उदैत्पुरुषः । पादोऽस्येहाभवात्पुनः । ततो
 विष्वड्व्यक्रामत् । साशनानशने अभि । तस्माद्विराङ्गजायत । विराजो अधि पूरुषः । स जातो
 अत्यरिच्यत । पश्चाद्बूमिमथो पुरः ॥२॥

यत्पुरुषेण हविषा । देवा यज्ञमतन्वत । वसन्तो अस्यासीदाज्यम् ॥ ३ ॥
 सप्तास्यासन्परिधयः । त्रिःसप्त समिधः कृताः । देवा यद्यज्ञं तन्वानाः । अबध्नं पुरुषं पशुम् ।
 तं यज्ञं बर्हिषि प्रौक्षन् । पुरुषं जातमग्रतः ॥३॥

तेन देवा अयजन्त । साध्या ऋषयश्च ये । तस्माद्यज्ञात्सर्वहुतः । संभूतं पृषदाज्यम् । पशूग्रस्ताग्नश्चक्रे
 वायव्यान् । आरण्यान् ग्राम्याश्च ये । तस्माद्यज्ञात्सर्वहुतः । ऋचः सामानि जज्ञिरे । छन्दाग्रसिजज्ञिरे
 तस्मात् । यजुस्तस्मादजायत ॥ ४ ॥

तस्मादश्चा अजायन्त । ये के चोभयादतः । गावो ह जज्ञिरे तस्मात् । तस्माज्ञाता अजावयः । यत्पुरुषं
 व्यदधुः । कतिधा व्यकल्पयन् । मुखं किमस्य कौ बाहू । कावूरू पादावुच्येते । ब्राह्मणोऽस्य
 मुखमासीत् । बाहू राजन्यः कृतः ॥ ५ ॥

ऊरु तदस्य यद्वैश्यः। पञ्चाग् शूद्रो अजायत। चन्द्रमा मनसो जातः। चक्षोः सूर्यो अजायत।
मुखादिन्द्रशाग्निश्च। प्राणाद्वायुरजायत। नाभ्या आसीदन्तरिक्षम्। शीष्णो द्यौः समवर्तत। पञ्चां भूमिर्दिशः
श्रोत्रात्। तथा लोकाग्ं अकल्पयन् ॥६॥

वेदाहमेतं पुरुषं महान्तम्। आदित्यवर्णं तमसस्तुपारे। सर्वाणि रूपाणि विचित्य धीरः।
नामानि कृत्वाऽभिवदन् यदास्ते। धाता पुरस्ताद्यमुदाजहार। शक्रः प्रविद्वान्प्रदिशश्चतस्तः। तमेवं
विद्वानमृत इह भवति। नान्यः पन्था अयनाय विद्यते। यज्ञेन यज्ञमयजन्त देवाः। तानि धर्माणि
प्रथमान्यासन्। ते ह नाकं महिमानः सचन्ते। यत्र पूर्वे साध्याः सन्ति देवाः ॥७॥

(ॐ नमो नारायणाय ।) ॐ नमो भगवते रुद्राय । ॥ पुरुषसूक्तग् शिरसे स्वाहा ॥

अद्यः संभूतः पृथिव्यै रसाद्वा। विश्वकर्मणः समवर्तताधि। तस्य त्वष्टा विदधदूपमृति। तत्पुरुषस्य
विश्वमाजानमग्रे । वेदाहमेतं पुरुषं महान्तम्। आदित्यवर्णं तमसः परस्तात्। तमेवं विद्वानमृत इह
भवति। नान्यः पन्था विद्यते यनाय। प्रजापतिश्चरति गर्भं अन्तः। अजायमानो बहुधा विजायते ॥८॥

तस्य धीराः परिजानन्ति योनिम्। मरीचीनां पदमिच्छन्ति वेधसः। यो देवेभ्य आतपति।
यो देवानां पुरोहितः। पूर्वो यो देवेभ्यो जातः। नमो रुचाय ब्राह्मये। रुचं ब्राह्मं जनयन्तः। देवा अग्रे
तदब्रुवन्। यस्त्वैवं ब्राह्मणो विद्यात्। तस्य देवा असन्वशे ॥९॥

ह्रीश्च ते लक्ष्मीश्च पत्यौ। अहोरात्रे पार्श्वे। नक्षत्राणि रूपम्। अश्विनौ व्यात्तम्। इष्टं मनिषाण। अमुं
मनिषाण। सर्वं मनिषाण ॥१०॥

ॐ नमो भगवते रुद्राय । उत्तरनारायणग् शिखायै वषट् ॥

२१. अप्रतिरथम् (कवचम्)

आशुशिशानो वृषभो न युध्मो घनाघनः क्षोभणश्वर्षणीनाम्। संक्रन्दनोऽनिमिष एक वीरशतगं सेना
अजयत्साकमिन्द्रः। संक्रन्दनेनाऽनिमिषेण जिष्णुना युत्कारेण दुश्यवनेन धृष्णुना ॥। तदिन्द्रैण
जयतत्सहध्वं युधो नर इषुहस्तेन वृष्णा । स इषुहस्तैः स निषङ्गिभिर्वशी सग्रस्ता सयुध-

इन्द्रो गणेन । सगंसृष्टजिथ्सोमपा बाहुशर्ध्यधवधन्वा प्रतिहिताभिरस्ता । बृहस्पते परिदीया रथेन
रक्षोहामित्रां । अप बाधमानः । प्रभञ्जन्त्सेनाः प्रमृणो युधा जयन्नस्माकमेध्यविता रथानाम् ।
गोत्रभिदं गोविदं वज्रबाहुं जयन्तमज्ज्ञ प्रम्मृणन्तमोजसा । इमग्रं सजाता अनुवीरयध्वमिन्द्रग्रं
सखायोऽनुसग्रं रभव्यम् । बलविज्ञायः स्थविरः प्रवीरः सहस्वान् वाजी सहमान उग्रः । अभिवीरो
अभिसत्वा सहोजा जैत्रमिन्द्र रथमातिष्ठ गोवित् । अभिगोत्राणि सहसा गाहमानोऽदायो
वीरशशतमन्युरिन्द्रः ।

दुश्यवनः पृतनाषाडयुध्योऽस्माकग्रं सेना अवतु प्रयुत्सु । इन्द्र आसां नेता बृहस्पतिर्दक्षिणा यज्ञः पुर
एतु सोमः । देवसेनानामभिभञ्जतीनां जयन्तीनां मरुतो यन्त्वग्रै । इन्द्रस्य वृष्णो वरुणस्यराजा
आदित्यानां मरुतां शश्च उग्रम् । महामनसां भुवनच्यवानां घोषो देवानां जयता मुदस्थात् ।
अस्माकमिन्द्रः समृतेषुध्वजेष्वस्माकं या इषवस्ता जयन्तु ।

अस्माकं वीरा उत्तरे भवन्त्वस्मानु देवा अवता हवेषु । उद्धर्षय मधवन्नायुधान्युत्सत्वनां मामकानां
महाग्रांसि । उद्वृत्रहन्वाजिनां वाजिनान्युद्रथानां जयतामेतु घोषः । उपप्रेत जयता नरः स्थिरावः सन्तु
बाहवः । इन्द्रो वः शम् यच्छत्वनाधृष्या यथासथ । अवसृष्टा परापतशरव्ये ब्रह्म सग्रांशिता ।
गच्छामित्रान् प्रविश मैषां कञ्चनोच्छिषः । मर्माणि ते वर्मभिश्छादयामि सोमस्त्वा राजामृतेनाभिवस्ताम् ।

उरोवरीयो वरिवस्ते अस्तु जयन्तं त्वामनु मदन्तु देवाः । यत्र ब्राणास्सम्पत्तिं कुमारा विशिखा इव ।
इन्द्रो नस्तत्र वृत्रहा विश्धाहा शम् यच्छतु ॥

ॐ नमो भगवते रुद्राय ॥ आशुशिशानोऽप्रतिरथं कवचाय हुम् ॥

२२. प्रतिपूरुषमित्यनुवाकः (नेत्रं)

प्रतिपूरुष मेककपालान्निर्वपत्येकमतिरिक्तं यावन्तोगृह्याः समस्तेभ्यः कमकरं पशूनाग् शर्मासि शर्म
यजमानस्य शर्म मे यच्छैक एव रुद्रो न द्वीतीयाय तस्थ आखुस्त रुद्र पुशुस्तं जुषस्वैष
ते रुद्रभागः सह स्वस्नाम्बिकया तं जुषस्व भेषजं गवेऽश्वाय पुरुषाय भेषजमथो अस्मभ्यं भेषजग्
सुभेषजं यथासति। सुगं मेषाय मेष्या अवाम्ब रुद्रमदिमह्यव देवं त्र्यम्बकम्। यथा नः श्रेयसः
करद्यथा नो वस्य सः करद्यथानः पशुमतः करद्यथा नो व्यवसायायात्। त्र्यम्बकं यजामहे सुगन्धिं
पुष्टिवर्धनम्। उर्वारुकमिवबन्धनान्मृत्योमुक्षीय माऽमृतात्। एषते रुद्र भागस्तं जुषस्व तेनावसेन परो
मूजवतोऽतीह्यवतत धन्वा पिनाकहस्तः कृत्तिवासाः ॥

प्रतिपूरुषमेककपालान्निर्वपति । जाता एवः प्रजा रुद्रान्निरवदयते । एकमतिरिक्तम् । जनिष्वमाणा
एव प्रजा रुद्रान्निरवदयते । एककपाला भवन्ति । एकधैव रुद्रं निरवदयते । नाभिघारयति ।
यदभिघारयैत् । अन्तरवचारिणं रुद्रं कुर्यात् । एकोल्मुकेन यन्ति । (१) तद्वि रुद्रस्य ॥
गागधेयम्। इमां दिशंयन्ति। एषा वै रुद्रस्य दिक् । स्वायामेव दिशि रुद्रं निरवदयते। रुद्रो वा
अपशुकाया आहुत्यै नातिष्ठत। असौ ते पशुरिति निर्दिशेद्यं द्विष्यात्। यमेव द्वेष्टि। तमस्मै पशुं

निर्दिशति । यदि न द्विष्यात्। आखुस्ते पशुरिति ब्रूयात् ।

(२) न ग्राम्यान् पशून् हिनस्ति । नारण्यान् । चतुष्पथे जुहोति । एष वा अग्नीनां पड्बीशो
नाम। अग्निवत्येव जुहोति । मध्यमेन पर्णेन जुहोति । स्तुघ्येषा । अथो खलु। अन्तमेनैव
होतव्यम्। अन्तत एव रुद्रं निरवदयते । (३) एष ते रुद्र भागः सहस्वस्नाम्बिकयेत्याह । शरद्वा
अस्याम्बिका स्वसा । तया वा एष हिनस्ति । यग् हिनस्ति । तयैवैनग् सह शमयति । भेषजङ्गव
इत्याह । यावन्त एव ग्राम्याः पशवः । तेभ्यो भेषजङ्गकरोति । अवाम्ब रुद्रमदिमहीत्याह ।

आशिषमेवैतामाशास्ते । (४) त्र्यम्बकं यजामह इत्याह । मृत्योर्मुक्षीय मामृतादिति वा वै तदाह ।
उत्किरन्ति । भगस्य लीप्सन्ते । मूर्ते कृत्वाऽसजन्ति । यथा जनं यतेऽवसङ्गरोति । तादगेवत् । एष
ते रुद्र भाग इत्याह निरवत्यै । अप्रतीक्षमायन्ति । अपः परिषिञ्चति । रुद्रस्यान्तर्हित्यै ।
प्रवा एतेऽस्मालोकाङ्गवन्ते । ये त्र्यम्बकैश्चरन्ति । आदित्यं चरुं पुनरेत्य निर्वपति । इयं वा
अदितिः । अस्यामेव प्रतितिष्ठन्ति ॥

विभ्राड् भृहत् त्पिबतु सोम्यं मध्वायुर्दध्यज्ञपतावविहुतम् । वातजूतो यो अभिरक्षति त्मना प्रजाः
पुपोष पुरुषा विराजति ॥

ॐ नमो भगवते रुद्राय । प्रतिपूरुषं प्रतिपूरुषं विभ्राडिति नेत्रत्रयाय वौषट् ॥

२३. त्वमग्ने रुद्रोऽनुवाकः (शतरुद्रीयम्)

(The entire Sri Rudram is called "Shatharudreeyam" - beginning from "Tvamagne", it is generally recited along with Mahanyasam and these portions have been taken from Vedas.)

त्वमग्ने रुद्रो असुरो महो दिवः । त्वग्ं शर्द्धो मारुतं पृक्ष ईशिषे । त्वं वातैररुणैर्यासि शङ्ग्यः । त्वं पूषा
विधतः पासि नुत्मना । देवा देवेषु श्रयद्ध्वम् । प्रथमा द्वितीयेषु श्रयद्ध्वम् । द्वितीयास्तृतीयेषु श्रयद्ध्वम् ।
तृतीयाश्तुर्थेषु श्रयद्ध्वम् । चतुर्थाः पञ्चमेषु श्रयद्ध्वम् । पञ्चमाः षष्ठेषु श्रयद्ध्वम् । (१) षष्ठाः सप्तमेषु
श्रयद्ध्वम् । सप्तमा अष्टमेषु श्रयद्ध्वम् । अष्टमा नवमेषु श्रयद्ध्वम् । नवमा दशमेषु श्रयद्ध्वम् । दशमा
एकादशेषु श्रयद्ध्वम् । एकादशा द्वादशेषु श्रयद्ध्वम् । द्वादशास्त्रयोदशेषु श्रयद्ध्वम् । त्रयोदशाश्तुर्दशेषु
श्रयद्ध्वम् । चतुर्दशाः पञ्चदशेषु श्रयद्ध्वम् । पञ्चदशाः षोडशेषु श्रयद्ध्वम् । (२) षोडशाः सप्तदशेषु
श्रयद्ध्वम् । सप्तदशा अष्टादशेषु श्रयद्ध्वम् । अष्टादशा एकोन्नविग्रंशेषु श्रयद्ध्वम् । एकान्नविग्रंशा
विग्रंशेषु श्रयद्ध्वम् । विग्रंशा एकविग्रंशेषु श्रयद्ध्वम् । एकविग्रंशा द्वाविग्रंशेषु श्रयद्ध्वम् ।
द्वाविग्रंशास्त्रयो विग्रंशेषु श्रयद्ध्वम् । त्रोविग्रंशाश्तुर्विग्रं शेषु श्रयद्ध्वम् । चतुर्विग्रंशाः पञ्चविग्रंशेषु

श्रयद्ध्वम्। पचविगंशाष्टडिवगंशेषु श्रयद्ध्वम्। (३) षडविगंशः सप्तविगंशेषु श्रयद्ध्वम्। सप्तविगंशा
 अष्टाविगंशेषु श्रयद्ध्वम्। अष्टाविगंशा एकान्नत्रिगंशेषु श्रयद्ध्वम्। एकोन्नत्रिगंशस्त्रिगंशेषु श्रयद्ध्वम्।
 त्रिगंशा एकत्रिगंशेषु श्रयद्ध्वम्। एकत्रिगंशा द्वात्रिगंशेषु श्रयद्ध्वम्। द्वात्रिगंशस्त्रियस्त्रिगंशेषु श्रयद्ध्वम्।
 देवास्त्रिरेकादशास्त्रिस्त्रियस्त्रिगंशाः। उत्तरे भवत। उत्तर वर्त्मान उत्तर सत्वानः। यत्काम इदं जुहोमि।
 तन्मे समृद्धयतां। वयगस्याम पतयो रयीणाम्। भूर्भवस्वःस्वाहा॥

ॐ नमो भगवते रुद्राय। त्वमग्ने त्वमग्ने शतरुद्रीयमित्यस्त्राय फट् ॥

२४. पञ्चाङ्गक जपं

सद्यो जातं प्रपद्यामि सद्यो जाताय वै नमो नमः। भवे भवे नातिभवे भवस्वमाम्। भवोद्भवाय नमः॥(१)

वामदेवाय नमौ ज्येष्ठाय नमः। श्रेष्ठाय नमौ रुद्राय नमः। कालाय नमः। कल्लविकरणाय नमो
 बलविकरणाय नमो बलाय नमो बलप्रमथनाय नमः। सर्वभूतदमनाय नमौ मनोन्मनाय नमः॥ (२)

अघोरेभ्योऽथघोरेभ्यो घोरघोरतरेभ्यः। सर्वभ्यः सर्वशर्वभ्यो नमस्ते अस्तु रुद्र रूपेभ्यः॥ (३)

तत्पुरुषाय विद्धहै महादेवाय धीमहि। तन्मो रुद्रः प्रचोदयात्॥ (४)

ईशानः सर्वविद्यानामीश्वरः सर्वभूतानां ब्रह्माधिपतिर्ब्रह्मणोऽधिपतिर्ब्रह्मा शिवो मै अस्तु सदाशिवोम्॥ (५)

२५. अष्टाङ्ग प्रणामं (नमस्कारः)

(Each part of the body namely heart, head, view through eyes, speech, hands, ears - all 8 portions should be invoked with Shiva roopa and prayed 8 times. Prostrate when "UmamaheshvarabhyAm" is recited.)

१) हिरण्यगर्भः समवर्तताग्रे भूतस्य जातः पतिरेक आसीत्। स दाधार पृथिवीं द्यामुतेमां
 कस्मै देवाय हविषा विधेम ॥ उरसा नमः॥ उमामहेश्वराभ्यां नमः॥

- २) यः प्राणतो निमिषतो महित्वैक इद्राजा जगतो बभूव। य ईशो अस्य द्विपदश्तुष्पदः
कस्मै देवाय हविषा विधेम ॥ शिरसा नमः ॥ उमामहेश्वराभ्यां नमः ॥
- ३) ब्रह्मजज्ञानं प्रथमं पुरस्ताद्विसीमतः सुरुचो वेन आवः । सबुधिया उपमा अस्य विष्टः सतस्श
योनिमसतश्च विवः ॥ दृष्ट्या नमः । उमामहेश्वराभ्यां नमः ॥
- ४) मही द्यौः पृथिवी च न इमं यज्ञं मिमिक्षताम् । पिपृतान्नो भरीमभिः ॥ मनसा नमः । उमामहेश्वराभ्यां
नमः ॥
- ५) उपश्वासय पृथिवीमुत द्यां पुरुत्रा ते मनुतां विष्ठितं जगत् । स दुन्दुभे सजूरिन्द्रेण देवैर्दूराद्वीयो
अपसेध शत्रून् ॥ वचसा नमः ॥ उमामहेश्वराभ्यां नमः ॥
- ६) अग्ने नय सुपथा राये अस्मान् विश्वानि देव वयुनानि विद्वान् । युयोद्यस्मञ्जुहुराणमेनो भूयिष्ठान्ते
नम उक्ति विधेम ॥ पद्मां नमः ॥ उमामहेश्वराभ्यां नमः ॥
- ७) या ते अग्ने रुद्रिया तनूस्तया नः पाहि तस्यास्ते स्वाहा या ते अग्नेऽयाशया रजाशया
हराशया तनूर्विष्ठा गह्वरेष्टोग्रं वचो अपावधीं त्वेषं वचो अपावधीग् स्वाहा ॥ कराभ्यां नमः ॥
उमामहेश्वराभ्यां नमः ॥
- ८) इमं यमप्रस्तरमाहि सीदाङ्गिरोभिः पितृभिः संविदानः । आत्वा मन्त्राः कविशस्तावहन्त्वेना
राजन् हविषा मादयस्व ॥ कर्णाभ्यां नमः ॥ उमामहेश्वराभ्यां नमः ॥

उरसा शिरसा दृष्ट्या मनसा वचसा तथा । पद्मां कराभ्यां कर्णाभ्यां प्रणामोऽष्टांग उच्यते ॥

१४. लघुन्यासः:

[*Laghunyasm asserts here and forewarns you to meditate God Shiva and think as if you are His Swaroopam.*] ॐ अथात्मानगं शिवात्मानगं श्रीरुद्ररूपं ध्यायेत्॥

[*Pray God Shiva, sit in front of Him and be prepared to begin Sri Rudra, DhyAna, Archana, Abhishekam]*

शुद्धस्फटिकसंकाशं त्रिनेत्रं पञ्चवक्त्रकम्
नीलग्रीवं शशाङ्काङ्कं नागयज्ञोपवीतिनम्
कमण्डल्वक्षसूत्राणां धारिणं शूलपाणिनम्
वृषस्कन्ध-समारुढं उमादेहार्ध-धारिणम्
दिग्देवतासमायुक्तं सुरासुरनमसकृतम्
सर्वव्यापिन-मीशानं रुद्रं वै विश्वरुपिणम्

। गङ्गाधरं दशभुजं सर्वाभरणभूषितम्॥
। व्याघ्रचर्मोत्तरीयं च वरेण्यमभय प्रदम्॥
। ज्वलन्तं पिङ्गलजटा-शिखामुद्योतधारिणम्॥
। अमृतेनापुतं शान्तं दिव्यभोग-समन्वितम्॥
। नित्यं च शाश्वतं शुद्धं ध्रुवमक्षरमव्ययम्॥
। एवं ध्यात्वा द्विजस्सम्यक् ततो यजनमारभेत्॥

अताथ्मनि देवता स्थापयेत्

[*When performing Nyasam by touching the related organ, respective meditating Devthas are invoked*]

प्रजनने ब्रह्मा तिष्ठतु । पादयोर्विष्णुस्तिष्ठतु । हस्तयोर्हरस्तिष्ठतु । बाह्नोरिन्द्रस्तिष्ठतु । जठरेऽग्निस्तिष्ठतु ।
हृदये शिवस्थिष्ठतु । कण्ठे वसवस्तिष्ठन्तु । वक्त्रे सरस्वती तिष्ठतु । नासिकयोर्वायुस्तिष्ठतु ।
नयनयोश्चन्द्रादित्यौ तिष्ठेताम् । कर्णयोरश्चिनौ तिष्ठेताम् । ललाटे-रुद्रास्तिष्ठन्तु । मूळर्यादित्यास्तिष्ठन्तु ।
शिरसि महादेवस्तिष्ठतु । शिखायां वामदेवस्तिष्ठतु । पृष्ठे पिनाकी तिष्ठतु । पुरतः शूली तिष्ठतु ।
पार्श्वयोः शिवाशङ्करौ तिष्ठेताम् सर्वतो वायुस्तिष्ठतु ।

ततो बहिःसर्वतोऽग्निर्ज्वालामाला-परिवृतस्तिष्ठतु । सर्वेष्वदेवता सर्वा देवता यथास्थानं तिष्ठन्तु ।
मां रक्षन्तु ॥ सर्वान् महाजनान् रक्षन्तु ॥ यजमानं सह कुदुम्बं रक्षन्तु ॥

अग्निर्मूर्ति वाचि श्रितः । वाग्घृदये । हृदयं मयि । अहममृतै । अमृतं ब्रह्मणि । वायुर्मूर्ति प्राणे
श्रितः । प्राणो हृदये । हृदयं मयि । अहममृतै । अमृतं ब्रह्मणि । सूर्यो मे चक्षुषि श्रितः । चक्षुहृदये ।
हृदयं मयि । अहममृतै । अमृतं ब्रह्मणि । चन्द्रमा मे मनसि श्रितः । मनो हृदये । हृदयं
मयि । अहममृतै । अमृतं ब्रह्मणि । दिशो मे श्रोत्रे श्रिताः । श्रोत्रं हृदये । हृदयं मयि । अहममृतै ।
अमृतं ब्रह्मणि । आपो मे रेतसि श्रिताः । रेतो हृदये । हृदयं मयि । अहममृतै । अमृतं ब्रह्मणि ।
पृथिवी मे शरीरे श्रिता । शरीरं हृदये । हृदयं मयि । अहममृतै । अमृतं ब्रह्मणि । ओषधिवनस्पतयो मे
लोमसु श्रिताः । लोमानि हृदये । हृदयं मयि । अहममृतै । अमृतं ब्रह्मणि । इन्द्रो मे बलं श्रितः ।

बलग्रं हृदये । हृदयं मयि । अहममृते ॥ । अमृतं ब्रह्मणि । पर्जन्यो मे मूर्धि श्रितः । मूर्धा हृदये ।
 हृदयं मयि । अहममृते ॥ । अमृतं ब्रह्मणि । ईशानो मे मन्यौ श्रितः । मन्युहृदये । हृदयं मयि ।
 अहममृते ॥ । अमृतं ब्रह्मणि । आत्मा म आत्मनि श्रितः । आत्मा हृदये । हृदयं मयि ॥ । अहममृते ॥ ।
 अमृतं ब्रह्मणि । पुनर्म आत्मा पुनरायुरागात् ॥ । पुनः प्राणः पुनराकृतमागात् ॥ [ring bell]
 वैश्वानरो रश्मिभिर्वृद्धानः । अन्तस्तिष्ठत्वमृतस्य गोपाः ॥

एवं यथालिङ्गमङ्गानी संमृज्या देवमात्मानं च प्रत्या राधयेत् ॥

आराधितो मनुष्यैस्त्वं सिद्धैद्वासुरादिभिः । आराधयामि भक्त्या त्वाम् अनुगृहण महेश्वर ॥
 हरहर नमः पार्वती पतये - हरहर महादेव ॥ [stop ringing bell]

१५. ध्यान स्लोकं

ध्यायेन्निरामयं वस्तु सर्गस्थिति-लयादिकम्	। निर्गुणं निष्कलं नित्यं मनोवाचामगोचरम्	॥
गङ्गाधरं शशिधरं जटामकुटशोभितम्	। श्वेतभूति-त्रिपुण्ड्रेण विराजित ललाटकम्	॥
लोचनत्रय-संपन्नं स्वर्णकुण्डल-शोभितम्	। स्मेराननं चतुर्बाहुं मुक्ताहारोपशोभितम्	॥
अक्षमालं सुधाकुंभं चिन्मयीं मुद्रिकामपि	। पुस्तकं च भुजै-दिव्यै-दधानं पार्वतीपतिम्	॥
श्वेताम्बरधरं श्वेतं रत्नसिंहासन-स्थितम्	। सर्वाभीष्ट-प्रदातारं वटमूल-निवासिनम्	॥

(वामाङ्गे संस्थितां गौरीं बालार्कायुत सन्निभाम् ॥)

जपाकुसुम-साहस्र-समान-श्रिय-मीश्वरीम्	। सुवर्ण-रत्नखचित-मकुटेन विराजिताम्	॥
ललाटपट्टुसंराजत्-संलग्न - तिलकाञ्छिताम्	। राजीवायत-नेत्रान्तां नीलोत्पलदलेक्षणाम्	॥
सन्ताप-हेमखचित-ताटङ्गाभरणान्विताम्	। ताम्बूल-चर्वण-रत-रक्तजिह्वा-विराजिताम्	॥
पताकाभरणोपेतां मुक्ताहारोपशोभिताम्	। स्वर्णकङ्कण-संयुक्तेश्वातुर्भि-बाहुभि-र्युताम्	॥
सुवर्णरत्नखचित-काञ्चीदाम-विराजिताम्	। कदलीललितस्तम्भ-सन्निभोरु-युगान्विताम्	॥
श्रिया विराजितपदां भक्तत्राण-परायणाम्	। अन्योन्याश्लिष्टहृष्टाहु -गौरीशङ्कर-संज्ञकम्	॥
सनातनं परं ब्रह्म परमात्मान-मव्ययम्	। आवाहयामि जगता-मीश्वरं परमेश्वरम्	॥
मङ्गलायतनं देवं युवानं अति सुन्दरम्	। ध्यायेत्कल्पतरोमूले सुखासीनं सहोमया	॥
आगच्छ गच्छ भगवन् देवेश परमेश्वर	। सञ्चिदानन्द भूतेश पार्वतीश नमोस्तु ते	॥

[ring bell]

आत्वा वहन्तु हरयः सचैतसः श्वेतैरश्वैः सह केतुमञ्जिः । वाताजितै-बलवद्धि-र्मनोजवै-रायाहि शीघ्रं
मम हव्याय शर्वोम् ॥ ईशानमावाहयामीत्यावाह्य ॥

ऋग्बकं यजामहे सुगन्धिं पुष्टिवर्धनम् । उर्वारुकमिवबन्धनान्मृत्योर्मुक्षीय माऽमृतात् । गौरी मिमाय
सलिलानि तक्षत्येकपदी द्विपदी सा चतुष्पदी । अष्टापदी नवपदी बभूवुषी सहस्राक्षरा परमे व्योमन् ॥

१६. ध्यान-आवाहन विधिः

- १.ॐ गणानां त्वा गणपतिग् हवामहे कविं कवीनामुपमश्रवस्तमम् । ज्येष्ठराजं ब्रह्मणां ब्रह्मणस्पत-
आ नः शृण्वन्नतिभिःसीद सादनम् ॥ ॐ भूर्भुवःसुवरोम् । अस्मिन् बिम्बे महागणपतिं ध्यायामि
आवाहयामि ॥
- २.ॐ तत्पुरुषाय विद्धहे चकतुण्डाय धीमही । तत्रो नन्दिः प्रचोदयात् ॥ ॐ भूर्भुवःसुवरोम् । अस्मिन्
बिम्बे नन्दीकेश्वरं ध्यायामि आवाहयामि ॥

३. ॐ ऋग्बकं यजामहे सुगन्धिं पुष्टिवर्धनम् । उर्वारुकमिवबन्धनान्मृत्योर्मुक्षीय माऽमृतात् ॥ गौरी
मिमाय सलिलानि तक्षत्येकपदी द्विपदी सा चतुष्पदी । अष्टापदी नवपदी बभूवुषी सहस्राक्षरा परमे
व्योमन् ॥ ॐ भूर्भुवःसुवरोम् । अस्मिन् लिङ्गे सोमास्कन्द स्वरूपेण परमेश्वरं ध्यायामि । आवाहयामि ॥

४. आसत्येन रजसा वर्तमानो निवेशयन्नमृतं मत्यंच्च । हिरण्ययेन सविता रथेऽनादेवो याति भुवना
विपश्यन् । ॐ भास्कराय विद्धहे महद्युतिकराय धीमहि । तत्रो आदित्यः प्रचोदयात् ॥ ॐ
भूर्भुवःसुवरोम् । अस्मिन् स्फटिकबिम्बे छायासंज्ञासमेत श्रीसूर्यनारायणं ध्यायामि । आवाहयामि ॥

५. सहस्रशीर्षा पुरुषः । सहस्राक्षः सहस्रपात् । स भूमि विश्वतो वृत्वा । अत्यतिष्ठदशाङ्गुलम् ।
नारायणाय विद्धहे वासुदेवाय धीमहि । तत्रो विष्णुः प्रचोदयात् ॥ ॐ भूर्भुवःसुवरोम् । अस्मिन्
साळग्रामचक्रे श्रीभूमी नीळा समेत श्रीमहविष्णुं ध्यायामि । आवाहयामि ॥

६. जातवेदसे सुनवाम् सोममराती यतो निदहाति वेदः । स नः पर्षदति दुर्गाणि विश्वानावेव
सिन्धुदुरिताऽत्यग्निः । प्रणो देवी सरस्वती वाजेभिर्वाजिनौवती । धीनाम् वित्रयवतु । महासरस्वत्यै
नमः । हिरण्यवर्णा हरिणीं सुवर्णरजतस्त्रजाम् । चन्द्रां हिरण्मयीम् लक्ष्मीं जातवेदो म आवह ।
तां म आवह जातवेदो लक्ष्मीमनपगामिनां । यस्यां हिरण्यं विन्देयं गामश्चं पुरुषानहं ।
ॐ भूर्भुवःसुवरोम् । अस्मिन् बिम्बे दुर्गा-सरस्वती-लक्ष्मीं ध्यायामि । आवाहयामि ॥

७. निघृष्टैरसमायुतैः । कालैर्हरित्वमापन्नैः । इन्द्रायाहि सहस्रयुक् । अग्निर्विभ्राष्टिवसनः । वायुश्वेतसिकद्रुकः । संवत्सरो
विषूवर्णैः । नित्यास्तेऽनुचरास्तव । सुब्रह्मण्योग् सुब्रह्मण्योग् सुब्रह्मण्योम् । ॐ भूर्भुवःसुवरोम् ।
अस्मिन् बिम्बे वळळी-देवसेना समेत सुब्रह्मण्यस्वामिन् ध्यायामि । आवाहयामि ॥

८. धाताविधातापरमोतसंद्वक्-प्रजापतिःपरमेष्ठीविराजा ॥ । स्तोमाश्छंदाग् सिनिविदोम आहुरेतस्मैराष्ट्र
मभिसन्नमाम । अभ्यावर्तद्वमुपमेतसाकमयग् शास्ताधिपतिर्वा अस्तु । अस्य विज्ञानमनुसगंरभध्वमिमं
पश्चादनुजीवाथसर्वे । ॐ भूर्भुवःसुवरोम् । अस्मिन् बिम्बे हरिहरपुत्र स्वामिन् ध्यायामि । आवाहयामि ॥

९. अन्नपूर्ण सदापूर्ण शङ्कर प्राणवलभे । ज्ञान वैराग्य सिध्यर्थं भिक्षां देहि च पार्वती । माता मे
पार्वती देवी पिता देवो महेश्वरः । बान्धवाः शिव भक्ताश्च स्वदेशो भुवनत्रयं ॥
ॐ भूर्भुवःसुवरोम् । अस्मिन् बिम्बे अन्नपूर्णश्चरिं ध्यायामि । आवाहयामि ॥ [stop ringing bell]

१७. सद्यो जाताय पंजकलशेषु पूजा

१. सद्यो जातं प्रपद्यामि सद्यो जाताय वै नमो नमः । भवे भवे नातिभवे भवस्वमाम् । भवोद्भवाय
नमः ॥ ॐ भूर्भुवःसुवरोम् । अस्मिन् पश्चिमकलशे सद्योजातं ध्यायामि । आवाहयामि ॥

२. वामदेवाय नमो ज्येष्ठाय नमः श्रेष्ठाय नमो रुद्राय नमः कालाय नमः कलविकरणाय नमो
बलविकरणाय नमो बलाय नमो बलप्रमथनाय नमः सर्वभूतदमनाय नमो मनोन्मनाय नमः ॥
ॐ भूर्भुवःसुवरोम् । अस्मिन् उत्तरकलशे वामदेवं ध्यायामि । आवाहयामि ॥

३. अघोरेभ्योऽथगोरेभ्यो घोरघोरतरेभ्यः । सर्वभ्यः सर्वशर्वभ्यो नमस्ते अस्तु रुद्ररूपेभ्यः ॥
ॐ भूर्भुवःसुवरोम् । अस्मिन् दक्षिणकलशे अघोरं ध्यायामि । आवाहयामि ।
४. तत्पुरुषाय विद्यहे महादेवाय धीमहि । तन्मा रुद्रः प्रचोदयात् ॥
ॐ भूर्भुवःसुवरोम् । अस्मिन् पूर्वकलशे तत्पुरुषं ध्यायामि । आवाहयामि ॥
५. ईशानः सर्वविद्यानामीश्वरः सर्वभूतानां ब्रह्माधिपतिर्ब्रह्मणोऽधिपतिर्ब्रह्मा शिवो मै अस्तु सदाशिवोम् ॥
ॐ भूर्भुवःसुवरोम् । अस्मिन् मध्यमकलशे ईशानं ध्यायामि । आवाहयामि ।

१८. प्राणप्रतिष्ठा

आदित्यात्मक रुद्रस्य, प्राणप्रतिष्ठामहामन्त्रस्य ब्रह्मविष्णुमहेश्वरा ऋषयः । ऋग्यजुस्सामार्थर्वाणि छन्दागांसि । सकलजगत्सृष्टिस्थिति संहारकारिणी प्राणशक्तिः परादेवता । आं बीजम् । ह्रीं शक्तिः । क्रों कीलकम् । आदित्यात्मकरुद्रस्य प्राणप्रतिष्ठार्थे जपे विनियोगः ॥

आं - अंगुष्ठाभ्यां नमः । ह्रीं तर्जनीभ्यां नमः । क्रों मध्यमाभ्यां नमः । आं अनामिकाभ्यां नमः । ह्रीं कनिष्ठकाभ्यां नमः । क्रों करतलकरपृष्ठाभ्यां नमः ॥

आं हृदयाय नमः । ह्रीं शिरसे स्वाहा । क्रों शिखायै वषट् । आं कवचाय हुं । ह्रीं नेत्रत्रयाय वौषट् । क्रों अस्त्राय फट् । भूर्भूवस्सुवरोमिति दिग्बन्धः ॥

॥ ध्यानम् ॥

रक्ताम्भोधिस्थ पोतोल्लसदरुण सरोजाधिरूढाकराङ्गैः पाशं कोदण्डमिक्षूद्ववमळिगुणमध्यङ्कुशं पञ्चाणान् । बिभ्राणासृक्पालं त्रिणयन लसिता पीनवक्षोरुहाढ्या देवी बालार्कवर्णा भवतु सुखकरीप्राणशक्तिः परा नः ॥

लं पृथिव्यात्मिकायै गन्धं समर्पयामि । हं आकाशात्मिकायै पुष्पैः पूजयामि । यं वाय्वात्मिकायै धूपमाद्यापयामि । रं अग्न्यात्मिकायै दीपं दर्शयामि । वं अमृतात्मिकायै अमृतं महानैवेद्यं निवेदयामि । सं सर्वात्मिकायै सर्वोपचार पूजां समर्पयामि ॥

आं ह्रीं क्रों, क्रों ह्रीं आं यरलवशषसहोम् । क्षं हंसः सोऽहं, सोऽहं हंसः । आदित्यात्मक रुद्रस्य प्राण इह प्राणाः ॥

आं ह्रीं क्रों, क्रों ह्रीं आं यरलवशषसहोम् । क्षं हंसः सोऽहं, सोऽहं हंसः । आदित्यात्मक रुद्रस्य जीव इह स्थितः ॥

आं ह्रीं क्रों, क्रों ह्रीं आं यरलवशषसहोम् । क्षं हंसः सोऽहं, सोऽहं हंसः । आदित्यात्मक रुद्रस्य सर्वेन्द्रियाणि वाङ्मनश्क्षुःश्रोत्र-जिह्वा-ध्राण-प्रानापान-व्यानोदान-समाना इहैवागत्य इहैवास्मिन् लिङ्गे सुखं चिरं तिष्ठन्तु स्वाहा ॥ (ॐ ह्रीं नमःशिवाय ।)

असुनीते पुनरस्मासु चक्षुः पुनः प्राणमिह नौ धेहि भोगम् । ज्योक् पश्येम सूर्यमुद्घरन्तमनुमते मृळया नस्स्वास्ति ॥

आवाहितो भव ।

स्थापितो भव ।

सन्निहितो भव ।

सन्निरुद्धो भव ।

अवकुण्ठितो भव ।

सुप्रीतो भव ।

सुप्रसन्नो भव ।

वरदो भव ।

सर्वाभीष्टप्रदो भव ।

स्वागतमस्तु ।

प्रसीद प्रसीद ॥

स्वामिन् सर्वजगन्नाथ यावत्पूजावसानकम् । तावत्त्वं प्रीतिभावेन लिङ्गेऽस्मिन् सन्निधिं कुरु ॥

आदित्यात्मकरुद्रस्य प्राणान् प्रतिष्ठापयामि ॥ (पंचोपचार पूजा ॥ यत्किंचिन्निवेदनम् ॥) अत्रागच्छ ॥

१९. उपचारमन्त्रं

१) ॐ सहस्रशीर्षा पुरुषः । सहस्राक्षः सहस्रपात् । स भूमि विश्वतो वृत्वा । अत्यतिष्ठदशाङ्गुलम् । ॐ नमस्ते रुद्र मन्यव उतोत इष्वे नमः । नमस्ते अस्तु धन्वने बाहुभ्यामुत ते नमः ॥ ॐ ह्रीं नमःशिवाय । सद्योजातं प्रपद्यामि । ॐ भूर्भुवःसुवरोम् । अस्मिन् लिङ्गे महादेवं ध्यायामि, आवाहयामि ।

शिवं ध्यायामि आवाहयामि । रुद्रं ध्यायामि आवाहयामि । शङ्करं ध्यायामि आवाहयामि । नीललोहितं ध्यायामि आवाहयामि । ईशानं ध्यायामि आवाहयामि । विजयं ध्यायामि आवाहयामि । भीमं ध्यायामि आवाहयामि । देवदेवं ध्यायामि आवाहयामि । भवोद्भवं ध्यायामि आवाहयामि । आदित्यात्मक श्री रुद्रं ध्यायामि आवाहयामि ।

२) पुरुष एवेदग्ं सवम् । यद्भूतं यद्भ्व भव्यम् । उतामृतत्वस्येशानः । यदन्नेनातिरोहति । या त इषुः शिवतमा शिवम् बभूव ते धनुः । शिवा शरव्या या तव तया नो रुद्र मृडय ॥
ॐ ह्रीं नमःशिवाय । सद्यो जाताय वै नमो नमः । रत्न सिंहासनं समर्पयामि ।

३) एतावानस्य महिमा । अतो ज्यायाग्नश्च पूरुषः । पादोऽस्य विश्वा भूतानि । त्रिपादस्यामृतं दिवि । या ते रुद्र शिवा तनूरघोराऽपापकाशिनी । तया नस्तनुवा शन्तमया गिरिशन्ताभिचाकशीहि ॥

ॐ ह्रीं नमःशिवाय । भवे भवे नातिभवे भवस्वमां । पादयोः पाद्यं समर्पयामि ।

४) त्रिपादूर्ध्वं उदैत्पुरुषः । पादोऽस्येहाभवात्पुनः । ततो विष्वङ्व्यक्रामत् । साशनानशने अभि । यामिषुं

गिरिशंत हस्ते बिभृष्टस्तवै । शिवां गिरित्र तां कुरु मा हिग्रंसीः पुरुषं जगत्॥

ॐ ह्रीं नमःशिवाय । भवोद्भवाय नमः । अर्थं समर्पयामि ।

५) तस्माद्विराङ्गजायत । विराजो अधि पूरुषः । स जातो अत्यरिच्यत । पश्चाद्बूमिमथो पुरः । शिवेन
वचसा त्वा गिरिशाच्छावदामसि । यथा नः सर्वमिज्जगद्यक्षमग्ं सुमना असत्॥

ॐ ह्रीं नमःशिवाय । वामदेवाय नमः । आचमनीयं समर्पयामि ।

६) यत्पुरुषेण हविषा ॥ । देवा यज्ञमतन्वत । वसन्तो अस्यासीदाज्यम् ॥ । ग्रीष्म इधमः शरद्धविः ।
अध्यवोचदधिवक्ता प्रथमो दैव्यो भिषक् । अहींश्च सर्वाञ्चम्भयन्त्सर्वांश्च यातुधान्यः ॥

ॐ ह्रीं नमःशिवाय । ज्येष्ठाय नमः । मधुपर्कं समर्पयामि ।

७) सप्तास्यासन्यरिधयः । त्रिःसप्त समिधः कृताः । देवा यद्यज्ञं तन्वानाः । अब्धन् पुरुषं पशुम् ।
असौ यस्तत्रो अरुण उत बन्धुः सुमङ्गलः । ये चेमां रुद्रा अभितो दिक्षु श्रिताः सहस्रशोऽवैषां वैड
ईमहे ॥ ॐ ह्रीं नमःशिवाय । श्रेष्ठाय नमः ॥ स्नानं समर्पयामि । स्नानानन्तरं आचमनीयं समर्पयामि ॥

८) तं यज्ञं बर्हिषि प्रौक्षन् । पुरुषं जातमग्रतः । तेन देवा अयजन्त । साध्या ऋषयश्च ये । असौ
योऽवसर्पति नीलग्रीवो विलोहितः । उतैनं गोपा अदशन्नदशन्नुदहार्यः ॥ उतैनं विश्वा भूतानि स दृष्टे
मृद्याति नः । ॐ ह्रीं नमःशिवाय । रुद्राय नमः । वस्त्रोत्तरीयं समर्पयामि ।

९) तस्माद्यज्ञात्सर्वहुतः । संभृतं पृष्ठदाज्यम् । पशूग्रस्तागश्चक्रे वायव्यान् । आरण्यान् ग्राम्याश्च ये ।
नमो अस्तु नीलग्रीवाय सहस्राक्षाय मीढुषे ॥ अथो ये अस्य सत्वानोऽहं तेभ्योऽकरन् नमः ।

ॐ ह्रीं नमःशिवाय । कालाय नमः । यज्ञोपवीताभरणार्थं अक्षतान् समर्पयामि ॥

१०) तस्माद्जात्सर्वहुतः । ऋचः सामानि जज्ञिरे । छन्दाग्रसिंजज्ञिरे तस्मात् । यजुस्तस्मादजायत ॥ प्रमुञ्च
 धन्वनस्त्वभमुभयोरार्त्त्योज्याम् ॥ यश्च ते हस्त इषवः परा ता भगवो वप ।
 ॐ ह्रीं नमःशिवाय । कलविकरणाय नमः । दिव्य परिमळगन्धान् धारयामि । गन्धस्योपरि हरिद्रा
 कुडकुमं समर्पयामि ।

११) तस्मादश्चा अजायन्त । ये के चोभयादतः । गावो ह जज्ञिरे तस्मात् । तस्माज्ञाता अजावयः ।
 अवतत्य धनुस्तवग्रं सहस्राक्ष शतेषुधे ॥ निशीर्य शल्यानां मुखा शिवो नः सुमना भव ।
 ॐ ह्रीं नमःशिवाय । बलविकरणाय नमः । पुष्पमालां समर्पयामि । पुष्पैः पूजयामि ।

गणपति पूजा - (द्रव्य युग्मं to be used)

ॐ सुमुखाय नमः ।	ॐ एकदन्ताय नमः ।	ॐ कपिलाय नमः ।	ॐ गजकर्णकाय नमः ।
ॐ लम्बोदराय नमः ।	ॐ विकटाय नमः ।	ॐ विघ्नराजाय नमः ।	ॐ विनायकाय नमः ।
ॐ धूमकेतवे नमः ।	ॐ गणाध्यक्षाय नमः ।	ॐ फालचन्द्राय नमः ।	ॐ गजाननाय नमः ।
ॐ वक्रतुण्डाय नमः ।	ॐ शूर्पकर्णाय नमः ।	ॐ हेरम्बाय नमः ।	ॐ स्कन्दपूर्वजाय नमः ।
ॐ सिद्धिविनायकाय नमः ।	ॐ महागणपतये नमः नानाविध परिमळपत्रपुष्पाणि समर्पयामि ॥		

श्री नन्दिकेश्वर षोडशोपचार पूजा - (द्रव्य युग्मं to be used)

ॐ नन्दिकेशाय नमः ।	ॐ ब्रह्मरूपिणे नमः ।	ॐ वृषभाय नमः ।
ॐ शिवप्रियाय नमः ।	ॐ नठनाय नमः ।	ॐ चितचामरधारिणे नमः ।
ॐ मत्त शृङ्गिने नमः ।	ॐ नवतृण प्रियाय नमः ।	ॐ करुणाकराय नमः ।
ॐ सोम सूर्याग्निलोचनाय नमः ।	ॐ श्वेतचामर भूषणाय नमः ।	ॐ तिलतण्डुलभक्षणाय नमः ।
ॐ शिलादन सुनन्दनाय नमः ।	ॐ वीर घण्टाधराय नमः ॥	

शिव पूजा - (बिल्ब दलं to be used)

ॐ भवाय देवाय नमः ।	ॐ शर्वाय देवाय नमः ।	ॐ ईशानाय देवाय नमः ।
ॐ पशुपतये देवाय नमः ।	ॐ रुद्राय देवाय नमः ।	ॐ उग्राय देवाय नमः ।
ॐ भीमाय देवाय नमः ।	ॐ महते देवाय नमः ।	

अम्बिका पूजा - (अरक्षि पुष्पं or any red color flower to be used)

ॐ भवस्य देवस्य पत्वै नमः । ॐ शर्वस्य देवस्य पत्वै नमः । ॐ ईशानस्य देवस्य पत्वै नमः ।
 ॐ पशुपतेर्देवस्य पत्वै नमः । ॐ रुद्रस्य देवस्य पत्वै नमः । ॐ उग्रस्य देवस्य पत्वै नमः ।
 ॐ भीमस्य देवस्य पत्वै नमः । ॐ महतो देवस्य पत्वै नमः ।

साम्बरपरमेश्वर पूजा - (mixed flower be used)

ॐ भवान्यै नमः:	भवाय नमः:	पादौ पूजयामि
ॐ जगन्मात्रे नमः:	जगत्पित्रे नमः:	जड्डे पूजयामि ।
ॐ मृडान्यै नमः:	मृडाय नमः:	जानुनी पूजयामि ।
ॐ रुद्राण्यै नमः:	रुद्राय नमः:	ऊरु पूजयामि ।
ॐ काढ्यै नमः:	कलान्तकाय नमः:	कटिं पूजयामि ।
ॐ नगेन्द्रकन्यकायै नमः:	नागेन्द्रभरणाय नमः:	नार्भिं पूजयामि ।
ॐ स्तवप्रियायै नमः:	स्तव्याय नमः:	स्तनौ पूजयामि ।
ॐ भवन्यै नमः:	भवनाशनाय नमः:	भुजद्वयं पूजयामि ।
ॐ कम्बुग्रीवायै नमः:	कालकन्ठाय नमः:	कण्ठं पूजयामि ।
ॐ मायायै नमः:	महेश्वराय नमः:	मुखमण्डलं पूजयामि ।
ॐ ललितायै नमः:	लास्यप्रियाय नमः:	ललाटान्तं पूजयामि ।
ॐ शिवायै नमः:	शिवाय नमः:	शिरः पूजयामि ।
ॐ प्रणतार्तिहरायै नमः:	प्रणतार्तिहराय नमः:	पुनः पादौ पूजयामि ।
ॐ सर्वेश्वर्यै नमः:	सर्वेश्वराय नमः:	सर्वाण्यङ्गानि पूजयामि ।

लिङ्ग पूजा - (Left to right sequence)

ॐ शिवलिङ्गाय नमः:	ॐ अद्भुतलिङ्गाय नमः:	ॐ अनुगतलिङ्गाय नमः:
ॐ अव्यक्तलिङ्गाय नमः:	ॐ अर्थलिङ्गाय नमः:	ॐ अच्युतलिङ्गाय नमः:
ॐ अनागतलिङ्गाय नमः:	ॐ अनन्तलिङ्गाय नमः:	ॐ अखिलेशलिङ्गाय नमः:
ॐ अन्धकनाशलिङ्गाय नमः:	ॐ अनन्तकसम्हारलिङ्गाय नमः:	ॐ अगणितगुणलिङ्गाय नमः:
ॐ अथर्वलिङ्गाय नमः:	ॐ अष्टदिगीश्वरपूजितलिङ्गाय नमः:	ॐ अनादिलिङ्गाय नमः:
ॐ अघोरलिङ्गाय नमः:	ॐ अप्लिङ्गाय नमः:	ॐ अमृतलिङ्गाय नमः:
ॐ आदिलिङ्गाय नमः:	ॐ आनन्दलिङ्गाय नमः:	ॐ आश्चितरक्षकलिङ्गाय नमः:
ॐ आर्जितपापविनाशलिङ्गाय नमः:	ॐ आगमलिङ्गाय नमः:	ॐ आत्मलिङ्गाय नमः:
ॐ आकाशलिङ्गाय नमः:	ॐ इन्दुकलाधरलिङ्गाय नमः:	ॐ इन्द्रशापविमोचनलिङ्गाय नमः:
ॐ ईशलिङ्गाय नमः:	ॐ ईशानलिङ्गाय नमः:	ॐ उरगविभूषणलिङ्गाय नमः:
ॐ ऊर्ध्वलिङ्गाय नमः:	ॐ ऋग्वेदश्रुतिलिङ्गाय नमः:	ॐ छृवन्द्यलिङ्गाय नमः:

ॐ लूतभवपाशप्रभञ्जनलिङ्गाय नमः	ॐ एकलिङ्गाय नमः	ॐ ऐश्वर्यलिङ्गाय नमः
ॐ उँकाराधिपलिङ्गाय नमः	ॐ औरसलाळितलिङ्गाय नमः	ॐ अम्बुजासनस्तुतलिङ्गाय नमः
ॐ अःक्षीणतेजोलिङ्गाय नमः	ॐ कनकलिङ्गाय नमः	ॐ करुणालयलिङ्गाय नमः
ॐ काशिलिङ्गाय नमः	ॐ कान्तिमतिप्रियलिङ्गाय नमः	ॐ केदारलिङ्गाय नमः
ॐ खण्डपरशुमृगडङ्घनुर्धरलिङ्गाय नमः	ॐ गङ्गाधरलिङ्गाय नमः	ॐ गणलिङ्गाय नमः
ॐ गिरीशलिङ्गाय नमः	ॐ गुणहितलिङ्गाय नमः	ॐ घनलिङ्गाय नमः
ॐ घण्ठानादप्रियलिङ्गाय नमः	ॐ डप्रियलिङ्गाय नमः	ॐ चन्दनलेपनलिङ्गाय नमः
ॐ चिदम्बरलिङ्गाय नमः	ॐ चिन्मयलिङ्गाय नमः	ॐ छत्रीकृतयशोलिङ्गाय नमः
ॐ छिन्नपापकृतलिङ्गाय नमः	ॐ जललिङ्गाय नमः	ॐ झरिताशेषपातकलिङ्गाय नमः
ॐ ज्ञानलिङ्गाय नमः	ॐ ज्ञानाज्ञातविनाशलिङ्गाय नमः	ॐ टज्जिकताखिललोकलिङ्गाय नमः
ॐ ठस्वरूपलिङ्गाय नमः	ॐ डमरुकप्रियलिङ्गाय नमः	ॐ ढक्कानादप्रीतलिङ्गाय नमः
ॐ णदलिङ्गाय नमः	ॐ णगम्यलिङ्गाय नमः	ॐ तत्वरूपलिङ्गाय नमः
ॐ तापनिवारणलिङ्गाय नमः	ॐ तेजोमयलिङ्गाय नमः	ॐ त्रयंबकलिङ्गाय नमः
ॐ थरूपलिङ्गाय नमः	ॐ दमस्वरूपलिङ्गाय नमः	ॐ दानवनाशकलिङ्गाय नमः
ॐ धनदार्चितलिङ्गाय नमः	ॐ धनञ्जयवरलिङ्गाय नमः	ॐ नन्दिवाहनलिङ्गाय नमः
ॐ नाथलिङ्गाय नमः	ॐ नागेशलिङ्गाय नमः	ॐ नियमार्चितलिङ्गाय नमः
ॐ निर्मललिङ्गाय नमः	ॐ परेशलिङ्गाय नमः	ॐ पाताळलिङ्गाय नमः
ॐ पूर्णलिङ्गाय नमः	ॐ प्रथिविलिङ्गाय नमः	ॐ फालविलोचनलिङ्गाय नमः
ॐ बन्धविमोचनलिङ्गाय नमः	ॐ बाणलिङ्गाय नमः	ॐ भस्मविलेपनलिङ्गाय नमः
ॐ भीमशङ्करलिङ्गाय नमः	ॐ भुवनव्यापकलिङ्गाय नमः	ॐ भैरवलिङ्गाय नमः
ॐ मङ्गलप्रदलिङ्गाय नमः	ॐ महाबललिङ्गाय नमः	ॐ महाकाळलिङ्गाय नमः
ॐ मूर्तिलिङ्गाय नमः	ॐ यज्ञाङ्गलिङ्गाय नमः	ॐ यतिसेवितलिङ्गाय नमः
ॐ रमणीयलिङ्गाय नमः	ॐ रामेशलिङ्गाय नमः	ॐ रहस्यलिङ्गाय नमः
ॐ रुद्रलिङ्गाय नमः	ॐ लङ्घशलिङ्गाय नमः	ॐ लावण्यलिङ्गाय नमः
ॐ वह्निलिङ्गाय नमः	ॐ वायुभूतकाळहस्तीशलिङ्गाय नमः	ॐ विभिषणलिङ्गाय नमः
ॐ वेदलिङ्गाय नमः	ॐ शङ्करलिङ्गाय नमः	ॐ श्रीशैललिङ्गाय नमः
ॐ षाट्गुण्यातीतलिङ्गाय नमः	ॐ संसारार्णवतारणलिङ्गाय नमः	ॐ सर्वपापनाशकलिङ्गाय नमः
ॐ साक्षिलिङ्गाय नमः	ॐ सोमेशलिङ्गाय नमः	ॐ हररूपलिङ्गाय नमः
ॐ इकुबीशलिङ्गाय नमः	ॐ क्षमाक्षेत्रलिङ्गाय नमः	

श्री सूर्य षोडशोपचारपूजा (अराणि पूष्णं / red color flower to be used)

ॐ मित्राय नमः ।   ॐ रवये नमः ।   ॐ सूर्याय नमः ।   ॐ भानवे नमः ।
 ॐ खगाय नमः ।   ॐ पूष्णे नमः ।   ॐ हिरण्यगर्भाय नमः । ॐ मरीचये नमः ।
 ॐ आदित्याय नम । ॐ सवित्रे नमः ।   ॐ अर्काय नमः ।   ॐ भास्कराय नमः ।
 ॐ श्री छायासंज्ञासमेत श्री सूर्यनारायणस्वामिने नमः ॥

श्री विष्णु घोडशोपचारपूजा - (तुलसी दलं to be used)

ॐ अच्युताय नमः ।	ॐ अनन्ताय नमः ।	ॐ गोविन्दाय नमः ।
ॐ केशवाय नमः ।	ॐ नारायणाय नमः ।	ॐ माधवाय नमः ।
ॐ गोविन्दाय नमः ।	ॐ विष्णवे नमः ।	ॐ मधुसूदनाय नमः ।
ॐ त्रिविक्रमाय नमः ।	ॐ वामनाय नमः ।	ॐ श्रीधराय नमः ।
ॐ हृषीकेशाय नमः ।	ॐ पद्मनाभाय नमः ।	ॐ दामोदराय नमः ।
ॐ सङ्कर्षणाय : ।	ॐ वासुदेवाय नमः ।	ॐ प्रद्युम्नाय नमः ।
ॐ अनिरुद्धाय नमः ।	ॐ पुरुषोत्तमाय नमः ।	ॐ अधोक्षजाय नमः ।
ॐ नारसिंहाय नमः ।	ॐ अच्युताय नमः ।	ॐ जनार्दनाय नमः ।
ॐ उपेन्द्राय नमः ।	ॐ हरये नमः ।	ॐ श्रीकृष्णाय नमः ॥

श्री भूमिनीळासमेत श्री महाविष्णवे नमः ॥

सीता लक्ष्मण भरतशत्रुघ्न (अभयहस्त) हनूमत्समेत श्रीरामचन्द्र स्वामिने नमः ॥

श्री दुर्गा घोडशोपचारपूजा - (Any red flower to be used)

ॐ दुर्गायै नमः ।	ॐ भद्रकाळ्यै नमः ।	ॐ विजयायै नमः ।	ॐ वैष्णव्यै नमः ।
ॐ कुमुदायै नमः ।	ॐ चण्डिकायै नमः ।	ॐ कृष्णायै नमः ।	ॐ माधव्यै नमः ।
ॐ कन्यकायै नमः ।	ॐ मायायै नमः ।	ॐ नारायण्यै नमः ।	ॐ ईशान्यै नमः ।
ॐ शारदायै नमः ।	ॐ अम्बिकायै नमः ।	ॐ श्री दुर्गादेव्यै नमः ॥	

श्री लक्ष्मी घोडशोपचारपूजा - (Any red flower to be used)

ॐ धनलक्ष्म्यै नमः ।	ॐ धान्यलक्ष्म्यै नमः ।	ॐ गजलक्ष्म्यै नमः ।
ॐ गृहलक्ष्म्यै नमः ।	ॐ सन्तानलक्ष्म्यै नमः ।	ॐ वीर्यलक्ष्म्यै नमः ।
ॐ विजयलक्ष्म्यै नमः ।	ॐ सौभाग्यलक्ष्म्यै नमः ।	ॐ महालक्ष्म्यै नमः ।

श्री सरस्वती घोडशोपचारपूजा - (Any white flower can be used)

ॐ सरस्वत्यै नमः ।	ॐ पुस्तकभृतायै नमः ।	ॐ ज्ञानमुद्रायै नमः ।
ॐ वाग्देव्यै नमः ।	ॐ ब्रह्मज्ञानैकसाधनायै नमः ।	ॐ विद्यारूपायै नमः ।
ॐ चित्रमाल्यविभूषितायै नमः ।	ॐ वारिजासनायै नमः ।	ॐ चतुर्वर्गफलप्रदायैनमः ।

श्री सुब्रह्मण्य षोडशोपचार पूजा

ॐ स्कन्दाय नमः ।   ॐ गुहाय नमः ।   ॐ षण्मुखाय नमः ।
 ॐ कार्तिकेयाय नमः ।   ॐ मयूरवाहनाय नमः ।   ॐ शिवकुमाराय नमः ।
 ॐ काङ्क्षेयाय नमः ।   ॐ कुक्षुटध्वजाय नमः ।   ॐ शक्तिधराय नमः ।
 ॐ तारकासुरसंहारिणे नमः ।   ॐ देवसेनाधिपतये नमः ।   ॐ वल्लीरमणाय नमः ।
 ॐ श्री सुब्रह्मण्याय नमः ।

शास्ता - हरिहरपुत्र पूजा

ॐ भवस्य देवस्य सुताय नमः । ॐ शर्वस्य देवस्य सुताय नमः । ॐ ईशानस्य देवस्य सुताय नमः ।
 ॐ पशुपते: देवस्य सुताय नमः । ॐ रुद्रस्य देवस्य सुताय नमः । ॐ उग्रस्य देवस्य सुताय नमः ।
 ॐ भीमस्य देवस्य सुताय नमः । ॐ महतो देवस्य सुताय नमः ।

आञ्जनेय पूजा विधि:

ॐ श्री आञ्जनेयाय नमः । ॐ वायुपुत्राय नमः । ॐ ब्रह्मचारिणे नमः । ॐ सर्वारिष्टनिवारकाय नमः ।
 ॐ शुभकराय नमः । ॐ पिङ्गलाक्षाय नमः । ॐ अक्षापहाय नमः । ॐ सीतान्वेषणतत्पराय नमः ।
 ॐ कपिवराय नमः । ॐ कोटीन्दुसूर्यप्रभाय नमः । ॐ लङ्घकाद्वीप भयङ्गराय नमः । ॐ सकलताय
 नमः । ॐ सुग्रीवसम्मानिताय नमः । ॐ देवेन्द्रादि समस्तदेव विनुताय नमः । ॐ काकुत्स्थदूताय नमः ।
 ॐ हनुमते नमः । ॐ श्री आञ्जनेयाय नमः ॥

१२. यत्पुरुषं व्यदधुः । कतिधा व्यक्ल्पयन् । मुखं किमस्य कौ बाहू । कावूरू पादावुच्येते ।
 विज्यं धनुः कपर्दिनो विशल्यो बाणवाग् उत ॥ अनेशन्नस्येषव आभुरस्य निषङ्गथिः ।
 ॐ ह्रीं नमःशिवाय । बलाय नमः ॥ धूपं आघ्रापयामि ॥

१३. ब्राह्मणोऽस्य मुखमासीत् । बाहू राजन्यः कृतः ॥ ऊरू तदस्य यद्वैश्यः । पञ्चाग् शूद्रो अजायत ।
 या ते हेतिर्मिद्गुष्ठम् हस्ते बभूव ते धनुः ॥ तयाऽस्मान् विश्वतस्त्वमयक्षमया परिब्भुज ।
 ॐ ह्रीं नमःशिवाय । बलप्रमथनाय नमः । दीपं दर्शयामि ॥ धूपदीपानन्तरम् आचमनीयं समर्पयामि ॥

१४. ओं भूर्भुवःसुवः..... ब्रह्मणे स्वाहा ।

चन्द्रमा मनसो जातः । चक्षोः सूर्यो अजायत । मुखादिन्द्रश्चाग्निश्च । प्राणाद्वायुरजायत ।

नमस्ते अस्त्वायुधायानातताय धृष्णवे ॥ उभाभ्यामुत ते नमो बाहुभ्याम् तव धन्वने ।

ॐ ह्रीं नमःशिवाय । सर्वभूतदमनाय नमः ॥ कदळी फलं महानैवेद्यं निवेदयामि ॥ मध्ये मध्ये अमृतपानीयं समर्पयामि । अमृतापिधानमसि ॥ हस्तप्रक्षालणं समर्पयामि । पादप्रक्षालणं समर्पयामि । पुनराचमनीयं समर्पयामि ।

१५. नाभ्या आसीदन्तरिक्षम् । शीर्षो द्यौः समवर्तत । पद्मां भूर्मिर्दिशः श्रोत्रात् । तथा लोकाग्ं अकल्पयन् ॥ परि ते धन्वनो हेतिरस्मान्वृणकु विश्वतः ॥ अथो य इषुधिस्तवारे अस्मन्निधेहि तम् ।
ॐ ह्रीं नमःशिवाय । मनोन्मनाय नमः । कर्पूरताम्बूलं निवेदयामि ॥

१६. वेदाहमेतं पुरुषं महान्तम् ॥ आदित्यवर्णं तमसस्तुपारे । सर्वाणि रूपाणि विचित्य धीरः ।
नामानि कृत्वाऽभिवदन् यदास्ते ॥

नमस्ते अस्तु भगवन्विश्वेश्वराय महादेवाय त्र्यम्बकाय त्रिपुरान्तकाय त्रिकाम्निकालाय कालाम्निरुद्राय
नीलकण्ठाय मृत्युंजयाय सर्वेश्वराय सदाशिवाय श्रीमन्महादेवाय नमः ॥

ॐ ह्रीं नमःशिवाय । कर्पूरनीराजनं दर्शयामि । रक्ष रक्षान्धारयामि ।

१७. धाता पुरस्ताद्यमुदाजहार । शक्रः प्रविद्वान्प्रदिशश्वतसः । तमेवं विद्वान्मृत इह भवति । नान्यः
पन्था अयनाय विद्यते । ॐ ह्रीं नमःशिवाय । वेदोक्त मन्त्रपुष्टं समर्पयामि ।

१८. यज्ञेन यज्ञमयजन्त देवाः । तानि धर्माणि प्रथमान्यासन् । ते ह नाकं महिमानः सचन्ते । यत्र
पूर्वं साध्याः सन्ति देवाः ॥ ॐ ह्रीं नमःशिवाय । प्रदक्षिण नमस्कारान् समर्पयामि ॥

ॐ भवं देवं तर्पयामि । ॐ शर्वं देवं तर्पयामि । ॐ ईशानं देवं तर्पयामि । ॐ पशुपतिं देवं तर्पयामि ।
ॐ रुद्रं देवं तर्पयामि । ॐ उग्रं देवं तर्पयामि । ॐ भीमं देवं तर्पयामि । ॐ महान्तं देवं तर्पयामि ॥

ॐ भवस्य देवस्य पर्नीं तर्पयामि । ॐ शर्वस्य देवस्य पर्नीं तर्पयामि । ॐ ईशानस्य देवस्य पर्नीं तर्पयामि । ॐ पशुपते देवस्य पर्नीं तर्पयामि । ॐ रुद्रस्य देवस्य पर्नीं तर्पयामि । ॐ उग्रस्य देवस्य पर्नीं तर्पयामि । ॐ भीमस्य देवस्य पर्नीं तर्पयामि । ॐ महतो देवस्य पर्नीं तर्पयामि ॥

२०. निर्मल्य मन्त्रं

आशास्तेऽयं यौ यजमानोऽसौ सजातवनस्यामाशास्ते । दिव्यं धामाशास्ते । तदश्यात्तद्व्यात् । वयमग्रेमानुषाः ।	आयुराशास्ते । उत्तरान् देवयज्यामाशास्ते । विश्वं प्रियमाशास्ते । तदस्मै देवारासन्ताम् । इष्टं च वीतं च ।	सुप्रजास्त्वमाशास्ते । भूयो हविष्करणमाशास्ते । यदनेन हविषाशास्ते । तदग्नि देवो देवेभ्यो वनते ।
उभे च नो द्यावापृथिवी अग्न्हस्सपाताम् । इहगतिर्वामस्येदं च । नमो देवेभ्यः । उत्तरतः चण्डीश्वराय नमः । निर्मल्यं विसृज्य ॥		

२१. शिवमानसपूजा

आराधयामि मणिसन्निभ आत्मलिङ्गं मायापुरीहृदयपङ्कज सन्निविष्टम् ।

श्रद्धानदीविमलचित्त जलाभिषेकैः नित्यं समाधिकुसुमै रपुनर्भवाय ॥

रत्नैः कल्पितमासनं हिमजलैः स्नानं च दिव्याम्बरं
 नानारत्नविभूषितं मृगमदामोदाङ्कितं चन्दनम् ।
 जातीचम्पकबिल्वपत्ररचितं पुष्पं च धूपं तथा
 दीपं देव दयानिधे पशुपते हृत्कल्पितम् गृह्णताम् ॥१॥

सौवर्णे नवरत्नखण्डरचिते पात्रे घृतं पायसं
 भक्ष्यं पञ्चविधं पयोदधियुतं रम्भाफलं पानकम् ।
 शाकानामयुतं जलं रुचिकरं कर्पूरखण्डोऽवलं
 ताम्बूलं मनसा मया विरचितं भक्त्या प्रभो स्वीकुरु ॥२॥

छत्रं चामरयोर्युगं व्यजनकं चादर्शकं निर्मलं
 वीणाभेरिमृदङ्गकाहलकला गीतं च नृत्यं तथा ।

साष्टाङ्गं प्रणतिः स्तुतिर्बहुविधा ह्येतत्समस्तं मया
सङ्कल्पेन समर्पितं तव विभो पूजां गृहाण प्रभो ॥३ ॥

आत्मा त्वं गिरिजा मतिः सहचराः प्राणाः शरीरं गृहं
पूजा ते विषयोपभोगरचना निद्रा समाधिस्थितिः ।
सञ्चारः पदयोः प्रदक्षिणविधिः स्तोत्राणि सर्वा गिरो
यद्यत्कर्म करोमि तत्तदखिलं शम्बो तवाराधनम् ॥४ ॥

करचरणकृतं वाक्यायजं कर्मजं वा श्रवणनयनजं वा मानसंवापराधम् ।
विहितमविहितं वा सर्वमेतत्क्षमस्व जय जय करुणाब्धे श्रीमहादेव शम्बो ॥५ ॥

२२. नन्दिकेश अनुज्ञैः पूजा विधिः

नन्दीश्वर महाभाग शिवध्यानपरायण	। उमाशङ्करसेवार्थम् अनुज्ञां दातुमर्हसि ।
नन्दिकेश नमस्तुभ्यं शान्तानन्द प्रधायकः	। महादेवे च सेवार्थम् अनुज्ञां दातुमर्हसि ।
वन्दे वृषभदेवाय चितवर्ण स्वरूपिणे	। तीक्ष्णशृङ्गाय तुङ्गाय वेदपादाय नन्दिने ॥

(*Oh revered Nandikesha, who is always intent on meditating on Lord Shiva,
Kindly permit me to serve [worship] Lord Shiva, and Goddess Parvathi).*

वेदान्त वेद्याखिल विश्वमूर्ते विभो विरूपाक्ष विशेषशून्य । विश्वेश्वराशेष गणेश वन्द्याः कवाटमुद्घाटय
कालकाल ॥ हस्तताडनं कृत्वा ॥ (*Clap your hands two times in front of the Lord*)

२३. श्री रुद्रप्रश्नः

अस्य श्री रुद्राध्यायप्रश्नमहामन्त्रस्य, अघोर ऋषिः । अनुष्टुप्छन्दः, सङ्कर्षणमूर्तिस्वरूपो योऽसावादित्यः
परमपुरुषःस एष रुद्रो देवता । नमः शिवायेति बीजम् । शिवतरायेति शक्तिः । महादेवायेति कीलकम् ।
श्रीसाम्बसदाशिव-प्रसादसिध्यर्थे जपे विनियोगः ॥

ओं अग्निहोत्रात्मने अङ्गुष्ठाभ्यां नमः ।	दर्शपूर्णमासात्मने तर्जनीभ्यां नमः ।
चातुर्मास्यात्मने मध्यमाभ्यां नमः ।	निरुद्धपशुबन्धात्मने अनामिकाभ्यां नमः ।
ज्योतिष्ठोमात्मने कनिष्ठिकाभ्यां नमः ।	सर्वक्रत्वात्मने करतलकरपृष्ठाभ्यां नमः ॥
अग्निहोत्रात्मने हुदयाय नमः ।	दर्शपूर्णमासात्मने शिरसे स्वाहा ।
चातुर्मास्यात्मने शिखायै वषट् ।	निरुद्धपशुबन्धात्मने कवचाय हुं ।

ज्योतिष्टोमात्मने नेत्रत्रयाय वौषट् ।
भूर्भुवस्सुवरोमिति दिग्बन्धः ॥

सर्वक्रत्वात्मने अस्त्राय फट् ।

ध्यानम्

आपाताक्लनभःस्थलान्त-भुवन-ब्रह्माण्ड-माविस्फुर-ज्योतिःस्फाटिक-लिङ्गं-मौळि-विलसत्पूर्णन्दु-वान्तामृतैः।
अस्तोकापुत-मेक-मीश-मनिशं रुद्रानुवाकाञ्चपन् ध्याये-दीप्सित-सिद्धये ध्रुवपदं विप्रोऽभिषिञ्चे-च्छिवम् ॥

ब्रह्माण्डव्याप्तदेहा भसितहिमरुचा भासमाना भुजङ्गैः कण्ठे कालाः कपर्दाकलित-शशिकला-
श्चण्डकोदण्डहस्ताः। त्र्यक्षा रुद्राक्षमालाः प्रकटितविभवाः शाम्भवा मूर्तिभ्दा रुद्राःश्रीरुद्रसूक्त-प्रकटित-
विभवा नःप्रयच्छन्तु सौख्यम् ॥

शुद्धस्फटिकसङ्काशं शुद्धविद्याप्रदायकम् । शुद्ध पूर्णं चिदानन्दं सदाशिवमहं भजे ॥

ॐ गणानां त्वा गणपतिगुं हवामहे कविं कवीनामुपमश्रवस्तमम्। ज्येष्ठराजं ब्रह्मणां ब्रह्मणस्पत
आनः शृण्वन्नुतिभिःसीद सादनम् ॥

॥ शान्तिपाठः ॥

शं च मे मयश्च मे प्रियं च मेऽनुकामश्च मे कामश्च मे सौमनसश्च मे भद्रं च मे श्रेयश्च मे वस्यश्च मे
यशश्च मे भगश्च मे द्रविणं च मे यन्ता च मे धर्ता च मे क्षेमश्च मे धृतिश्च मे विश्वं च मे महश्च
मे संविच्च मे ज्ञात्रं च मे सूश्च मे प्रसूश्च मे सीरं च मे लयश्च म ऋतं च मेऽमृतं च मेऽयक्षं च
मेऽनामयच्च मे जीवातुश्च मे दीर्घायुत्वं च मेऽनमित्रं च मेऽभयं च मे सुगं च मे शयनं च मे सूषा च
मे सुदिनं च मे ॥ (३)

ॐ शान्तिः शान्तिः शान्तिः ॥

॥ श्री रुद्रप्रश्नः ॥

ॐ नमो भगवते रुद्राय ॥

ॐ नमस्ते रुद्र मन्यव उतोत इष्वे नमः । नमस्ते अस्तु धन्वने बाहुभ्यामुत ते नमः ॥
या त इषुः शिवतमा शिवम् बभूव ते धनुः । शिवा शरव्या या तव तया नो रुद्र मृडय ॥
या ते रुद्र शिवा तनूघोराऽपापकाशिनी । तया नस्तनुवा शन्तमया गिरिशन्ताभिचाकशीहि ॥
यामिषुं गिरिशंत हस्ते बिभृष्टस्तवे । शिवां गिरित्रि तां कुरु मा हिंग्सीः पुरुषं जगत् ॥

शिवेन वचसा त्वा गिरिशाच्छावदामसि । यथा नः सर्वमिज्जगदयक्षमग्ं सुमना अस्तु ॥
अध्यवोचदधिवक्ता प्रथमो दैव्यो भिषक् । अहींश्च सर्वाङ्गमभयन्तसवांश्च यातुधान्यः ॥
असौ यस्ताम्रो अरुण उत बभूः सुमङ्गलः । ये चेमाग्ं रुद्रा अभितो दिक्षु श्रिताः सहस्रशोऽवैषाग्ं हेड
ईमहे ॥ असौ योऽवसर्पीति नीलग्रीवो विलोहितः । उतैनं गोपा अदशन्नदशन्नुदहार्यः ॥
उतैनं विश्वा भूतानि स दृष्टे मृडयाति नः । नमो अस्तु नीलग्रीवाय सहस्राक्षाय मीढुषे ॥ अथो ये अस्य
सत्वानोऽहं तेभ्योऽकरन् नमः । प्रमुच्च धन्वनस्त्व- मुभयोरात्मियोज्याम् ॥ याश्च ते हस्त इषवः परा ता
भगवो वप । अवतत्य धनुस्तवग्ं सहस्राक्ष शतेषुये ॥ निशीर्य शल्यानां मुखा शिवो नः सुमना भव ।
विज्यं धनुः कपर्दिनो विशल्यो बाणवाग्ं उत ॥ अनेशन्नस्येषव आभुरस्य निषङ्गथिः ।
या ते हेतिर्मीढुषम हस्ते बभूव ते धनुः ॥ तयाऽस्मान् विश्वतस्त्वमयक्षमया परिब्लुज ।
नमस्ते अस्त्वायुधायानातताय धृष्णवे ॥ उभाभ्यामुत ते नमो बाहुभ्याम् तव धन्वने ।
परि ते धन्वनो हेतिरस्मान्वृणकु विश्वतः ॥ अथो य इषुधिस्तवारे अस्मन्निधेहि तम् ॥

नमस्ते अस्तु भगवन्विश्वेश्वराय महादेवाय त्र्यम्बकाय त्रिपुरान्तकाय त्रिकाञ्चिकालाय कालाञ्चिरुद्राय
नीलकण्ठाय मृत्युंजयाय सर्वेश्वराय सदाशिवाय श्रीमन्महादेवाय नमः ॥१॥

नमो हिरण्यबाहवे सेनान्ये दिशां च पतये नमो नमो वृक्षेभ्यो हरिकेशेभ्यः पशूनां पतये नमो
 नमः सस्पिञ्चराय त्विषीमते पथीनां पतये नमो नमो बम्लुशाय विव्याधिनेऽन्नानां पतये नमो
 नमो हरिकेश्योपवीतिने पुष्टाणं पतये नमो नमो भवस्य हेत्यै जगतां पतये नमो
 नमो रुद्रायातताविने क्षेत्राणां पतये नमो नमो नमस्सूतायाहन्त्याय वनानां पतये नमो
 नमो रोहिताय स्थपतये वृक्षाणं पतये नमो नमो मन्त्रिणे वाणिजाय कक्षाणं पतये नमो
 नमो भुवंतये वारिवस्कृधायौषधीनां पतये नमो नम उच्चैर्घोषायाक्रन्दयते पत्तीनाम् पतये नमो
 नमः कृत्खवीताय धावते सत्वनां पतये नमः ॥२॥

नमः सहमानाय निव्याधिन आव्याधिनीनां पतये नमो नमः ककुभाय निषङ्गिणे स्तेनानां पतये नमो नमो
 निषङ्गिण इषुधिमते तस्कराणां पतये नमो नमो वश्वते परिवश्वते स्तायूनां पतये नमो
 नमो निचेरवे परिचरायारण्यानां पतये नमो नमः सृकाविभ्यो जिधाग्ंसद्धयो मुष्णतां पतये नमो
 नमोऽसिमद्धयो नक्तं चरद्धयः प्रकृन्तानां पतये नमो नम उष्णीषिने गिरिचराय कुलुञ्चानां पतये नमो
 नम इषुमद्धयो धन्वाविभ्यश्च वो नमो नम आतन्वानेभ्य प्रतिदधानेभ्यश्च वो नमो
 नम आयच्छद्धयो विसृजद्धयश्च वो नमो नमोऽस्यद्धयो विध्यद्धयश्च वो नमो
 नम आसीनेभ्यः शयानेभ्यश्च वो नमो नमः स्वपद्धयो जायद्धयश्च वो नमो
 नमस्तिष्ठद्धयो धावद्धयश्च वो नमो नमः सभाभ्यः सभापतिभ्यश्च वो नमो
 नमो अश्वेभ्योऽश्वपतिभ्यश्च वो नमः ॥४॥

नम आव्याधिनीभ्यो विविध्यन्तीभ्यश्च वो नमो नम उगणाभ्यस्तृग्ंहतीभ्यश्च वो नमो
 नमो गृत्सेभ्यो गृत्सपतिभ्यश्च वो नमो नमो ब्रातेभ्यो ब्रातपतिभ्यश्च वो नमो
 नमो गणेभ्यो गणपतिभ्यश्च वो नमो नमो विरूपेभ्यो विश्वरूपेभ्यश्च वो नमो
 नमो महद्धयः क्षुलकेभ्यश्च वो नमो नमो रथिभ्योऽरथेभ्यश्च वो नमो नमो रथेभ्यो रथपतिभ्यश्च वो नमो
 नमः सेनाभ्यः सेनानिभ्यश्च वो नमो नमः क्षत्रभ्यः संग्रहीतभ्यश्च वो नमो नमस्तक्षभ्यो रथकरेभ्यश्च वो

नमो नमः कुलालेभ्यः कर्मारभ्यश्च वो नमो नमः पुञ्जिष्टेभ्यो निषादेभ्यश्च वो नमो नम
इषुकृद्धयो धन्वकृद्धयश्च वो नमो नमो मृगयुभ्यः श्वनिभ्यश्च वो नमो नमः श्वभ्यः श्वपतिभ्यश्च वो
नमः ॥४॥

नमो भवाय च रुद्राय च नमः शर्वाय च पशुपतये च नमो नीलग्रीवाय च शितिकण्ठाय च
नमः कपर्दिने च व्युसकेशाय च नमः सहस्राक्षाय च शतधन्वने च नमो गिरिशाय च शिपिविष्टाय च
नमो मीदुष्टमाय चेषुमते च नमो हस्ताय च वामनाय च नमो बृहते च वर्षीयसे च नमो वृद्धाय च संवृद्धने
च नमो अग्नियाय च प्रथमाय च नम आशवे चाजिराय च नमः शीघ्रियाय च शीभ्याय च नम ऊर्म्याय
चावस्वन्याय च नमः स्त्रोतस्याय च द्वीप्याय च ॥५॥

नमो ज्येष्ठाय च कनिष्ठाय च नमः पूर्वजाय चापरजाय च नमो मध्यमाय चापगल्भाय च नमो जघन्याय
च बुधियाय च नमः सोभ्याय च प्रतिसर्याय च नमो याम्याय च क्षेम्याय च नम उर्वर्याय च खल्याय च
नमः श्लेष्याय चाऽवसान्याय च नमो वन्याय च कक्ष्याय च नमः श्रवाय च प्रतिश्रवाय च नम
आशुषेणाय चाशुरथाय च नमः शूराय चावभिन्दते च नमो वर्मिणे च वरूथिने च नमो बिलिने च
कवचिने च नमः श्रुताय च श्रुतसेनाय च ॥६॥

नमो दुन्दुभ्याय चाहनन्याय च नमो धृष्णवे च प्रमृशाय च नमो दूताय च प्रहिताय च नमो निषङ्गिणे
चेषुधिमते च नमस्तीक्ष्णोषवे चायुधिने च नमः स्वायुधाय च सुधन्वने च नमः सुत्याय च पथ्याय च
नमः काट्याय च नीप्याय च नमः सूद्याय च सरस्याय च नमो नाद्याय च वैशन्ताय च नमः कूप्याय
चावट्याय च नमो वष्याय चावष्याय च नमो मेध्याय च विद्युत्याय च नम इध्रियाय चातप्याय च नमो
वात्याय च रेष्मियाय च नमो वास्तव्याय च वास्तुपाय च ॥७॥

नमः सोमाय च रुद्राय च नमस्ताम्राय चारुणाय च नमः शङ्खाय च पशुपतये च नम उग्राय च
भीमाय च नमो अग्रेवधाय च दूरेवधाय च नमो हन्त्रे च हनीयसे च नमो वृक्षेभ्यो हरिकेशेभ्यो
नमस्ताराय नमशशंभवे च मयोभवे च नमः शंकराय च मयस्कराय च नमः शिवाय च शिवतराय च
नमस्तीर्थाय च कूल्याय च नमः पार्याय चावार्याय च नमः प्रतरणाय चोत्तरणाय च नम आतार्याय
चालाद्याय च नमः शष्प्याय च फेन्याय च नमः सिकत्याय च प्रवाह्याय च ॥ ८ ॥

नम इरिण्याय च प्रपथ्याय च नमः किंशिलाय च क्षयणाय च नमः कपटिनै च पुलस्तये च नमो
गोष्ठयाय च गृह्याय च नमस्तलप्याय च गेह्याय च नमः काटयाय च गह्येष्याय च नमो हृदय्याय च
निवेष्याय च नमः पांसव्याय च रजस्याय च नमः शुष्क्याय च हरित्याय च नमो लोप्याय चोलप्याय
च नम ऊर्याय च सूम्याय च नमः पण्याय च पर्णशद्याय च नमोऽपगुरमाणाय चाभिन्नते च नम
आखिवदते च प्रखिवदते च नमो वः किरिकेभ्यो देवानां गृह्येभ्यो नमो विक्षीणकेभ्यो नमो
विचिन्वत्केभ्यो नम आनिहतेभ्यो नम आमीवत्केभ्यः ॥ ९ ॥

द्रापे अन्धसस्पते दरिद्रनीललोहित | एषां पुरुषाणामेषां पशूनां मा भेर्माऽरो मो एषां किंचनाममत् ॥ या
ते रुद्र शिवा तनूः शिवा विश्वाह भेषजी | शिवा रुद्रस्य भेषजी तया नो मृड जीवसे ॥
इमाऽ रुद्राय तवसे कपटिनै क्षयद्वीराय प्रभरामहे मतिम् । यथा नः शमसद्द्विपदे चतुष्पदे विश्वं पुष्टं
ग्रामे अस्मिन्ननातुरम् ॥ मृडा नो रुद्रोत नो मयस्कृधि क्षयद्वीराय नमसा विधेम ते ।
यच्छं च योश्च मनुरायजे पिता तदश्याम तव रुद्र प्रणीतौ ॥ मा नो महान्तमुत मा नो अर्भकं
मा न उक्षन्त-मुत मा न उक्षितम् । मा नोऽवधीः पितरं मोत मातरं प्रिया मा नस्तनुवो रुद्र रीरिषः ॥
मानस्तोके तनये मा न आयुषि मा नो गोषु मा नो अश्वेषु रीरिषः । वीरान्मा नो रुद्र भामितोऽवधी-
हीविष्मन्तो नमसा विधेम ते ॥ आरात्ते गोप्त उत पूरुषग्ने क्षयद्वीराय सुम्नमस्मे ते अस्तु । रक्षा च नो अधि-
च देव ब्रूह्यधा च नः शर्म यच्छ द्विबहाः ॥ स्तुहि श्रुतं गर्तसदं युवानं मृगन्न भीममुपहृत्वमुग्रम् । मृडा

जारिते रुद्र स्तवानो अन्यन्ते अस्मन्निवपन्तु सेनाः॥ परिणो रुद्रस्य हेतिवृणकु परि त्वेषस्य
दुर्मातिरिधायोः। अव स्थिरा मधवद्द्यस्तनुष्व मीढवस्तोकाय तनयाय मृडय ॥ मीढुष्टम शिवतम शिवो नः
सुमना भव। परमे वृक्ष आयुधन्निधाय कृत्तिं वसान आचर पिनाकं बिभ्रदग्गहि ॥ विकिरिदि विलोहित
नमस्ते अस्तु भगवः। यास्ते सहस्रग् हेतयोन्यमस्मन्निवपन्तु ताः ॥ सहस्राणि सहस्रधा बाहुवोस्तव
हेतयः। तासामीशानो भगवः पराचीना मुखा कृथि ॥ १० ॥

सहस्राणि सहस्रशो ये रुद्रा अधि भूम्याम्। तेषाग् सहस्रयोजनेऽवधन्वानि तन्मसि ॥ अस्मिन्
महत्यर्णवैऽन्तरिक्षे भवा अधि ॥ नीलग्रीवाः शितिकण्ठाः शर्वा अधः क्षमाच्चराः ॥ नीलग्रीवाः शितिकण्ठा
दिवग् रुद्रा उपश्रिताः ॥ ये वृक्षेषु सस्पिंजरा नीलग्रीवा विलोहिताः ॥ ये भूतानामधिपतयो विशिखासः
कपर्दिनः ॥ ये अन्नेषु विविध्यन्ति पात्रेषु पिबतो जनान् ॥ ये पथां पथिरक्षय ऐलवृदा यव्युधः ॥ ये
तीर्थानि प्रचरन्ति सृकावन्तो निषङ्गिणः ॥ य एतावन्तश्च भूयाग्ंसश्च दिशो रुद्रा वितस्थिरे ॥ तेषाग्
सहस्रभयोजनेऽवधन्वानि तन्मसि ॥ नमो रुद्रेभ्यो ये पृथिव्यां येऽन्तरिक्षे ये दिवि येषामन्नं वातो
वर्षीमिषवस्तेभ्यो दश प्राचीर्दशा दक्षिणा दश प्रतीचीर्दशोदीचीर्दशोर्ध्वास्तेभ्यो नमस्ते नो मृडयन्तु ते यं
द्विष्मो यश्च नो द्वेष्टि तं वो जम्भे दधामि ॥ ११ ॥

ऋंबकं यजामहे सुगन्धिं पुष्टिवर्धनम्। उर्वारुकमिव बन्धनान्मृत्योर्मुक्षीय माऽमृतात्॥ यो रुद्रो अग्नौ यो
अप्सु य ओषधीषु यो रुद्रो विश्वा भुवनाऽविवेश तस्मै रुद्राय नमो अस्तु ॥ तमुषुहि यः स्विषुः सुधन्वा
यो विश्वस्य क्षयति भेषजस्य | यक्षवामहे सौमनसाय रुद्रं नमोभिर्देवमसुरं दुवस्य ॥ अयं मे हस्तो भ
गवानयं मे भगवत्तरः। अयं मे विश्वभेषजोऽयग् शिवाभिमर्शनः ॥ ये ते सहस्रमयुतं पाशा मृत्यो
मत्याय हन्तवे। तान् यज्ञस्य मायया सर्वानव यजामहे। मृत्यवे स्वाहा मृत्यवे स्वाहा ॥ ओं नमो भगवते
रुद्राय विष्णवे मृत्युर्मे पाहि ॥ प्राणानां ग्रन्थिरसि रुद्रो मा विशान्तकः। तेनान्नेनाप्यायस्व ॥ नमो रुद्राय
विष्णवे मृत्युर्मे पाहि ॥

२४. चमकप्रश्नः

ॐ अग्राविष्णु सजोषसेमावर्धन्तु वां गिरः । द्युम्नैर्वाजैभिरागतम् । वाजश्च मे प्रसवश्च मे प्रयतिश्च मे प्रसितिश्च मे धीतिश्च मे क्रतुश्च मे स्वरश्च मे श्लोकश्च मे श्रावश्च मे श्रुतिश्च मे ज्योतिश्च मे सुवश्च मे प्राणश्च मेऽपानश्च मे व्यानश्च मेऽसुश्च मे चित्तं च म आधीतं च मे वाक्च मे मनश्च मे चक्षुश्च मे श्रोत्रं च मे दक्षश्च मे बलं च म ओजश्च मे सहश्च म आयुश्च मे जरा च म आत्मा च मे तनूश्च मे शर्म च मे वर्मं च मेऽङ्गानि च मेऽस्थानि च मे परूपं च मे शरीराणि च मे ॥ (१)

एष वै विभुर्नाम् यज्ञः । सर्वग् ह वै तत्र विभुर्भवति । यत्रैतेन यज्ञेन यजन्ते । (१)
अनेन प्रथम वार रुद्र जपेन तैल अभिषेकेन भगवान् सर्वात्मकः धीदेव्याक्य रुद्राणी समेत महादेव रुद्र सुप्रीतः सुप्रसन्नो वरदो भवतु ॥ (१) ॥

ज्यैष्ठचं च म आधिपत्यं च मे मन्युश्च मे भामश्च मेऽमश्चमेऽम्भश्च मे जेमा च मे महिमा च मे वरिमा च मे प्रथिमा च मे वर्ष्मा च मे द्राघुया च मे वृद्धं च मे वृद्धिश्च मे सत्यं च मे श्रद्धा च मे जगच्च मे धनं च मे वशश्च मे त्विषिश्च मे क्रीडा च मे मोदश्च मे जातं च मे जनिष्यमाणं च मे सूक्तं च मे सुकृतं च मे वित्तं च मे वेद्यं च मे भूतं च मे भविष्य च मे सुगं च मे सुपर्थं च म ऋद्धं च मे ऋद्धिश्च मे कुसं च मे कुपिश्च मे मतिश्च मे सुमतिश्च मे ॥ (२)

एष वै प्रभुर्नाम् यज्ञः । सर्वग् ह वै तत्र प्रभुर्भवति । यत्रैतेन यज्ञेन यजन्ते । अनेन द्वितीय वार रुद्र जपेन पञ्चगव्य अभिषेकेन भगवान् सर्वात्मकः वृत्तिदेव्याक्य रुद्राणी समेत शिवरुद्र सुप्रीतः सुप्रसन्नो वरदो भवतु ॥ (२) ॥

शं च मे मयश्च मे प्रियं च मेऽनुकामश्च मे कामश्च मे सौमनसश्च मे भद्रं च मे श्रेयश्च मे वस्यश्च मे यशश्च मे भगश्च मे द्रविणं च मे यन्ता च मे धर्ता च मे क्षेमश्च मे धृतिश्च मे विश्वं च मे महश्च मे संविद्व मे ज्ञात्रं च मे सूश्च मे प्रसूश्च मे सीरं च मे लयश्च म ऋतं च मेऽमृतं च मेऽयक्षं च मेऽनामयच्च मे जीवातुश्च मे दीर्घायुत्वं च मेऽनमित्रं च मेऽभयं च मे सुगं च मे शयनं च मे सूषा च मे सुदिनं च मे ॥ (३)

एष वै ऊर्जस्वान्नाम् यज्ञः। सर्वगं ह वै तत्रोर्जस्वद्भवति । यत्रैतेन यज्ञेन यजन्ते ।
अनेन **तृतीय** वार रुद्र जपेन **पञ्चमृत** अभिषेकेन भगवान् सर्वात्मकः **उषणादेव्याक्य** रुद्राणी समेत
महारुद्र सुप्रीतः सुप्रसन्नो वरदो भवतु ॥ (३) ॥

ऊर्क्य मे सूनृता च मे पयश्च मे रसश्च मे घृतं च मे मधु च मे सग्धिश्च मे सपीतिश्च मे कृषिश्च मे
वृष्टिश्च मे जैत्रं च म औद्दिद्यं च मे रयिश्च मे रायश्च मे पुष्टं च मे पुष्टिश्च मे विभु च मे प्रभु च मे बहु
च मे भूयश्च मे पूर्णं च मे पूर्णतरं च मेऽक्षितिश्च मे कूयवाश्च मेऽन्नं च मेऽक्षुञ्च मे व्रीहयश्च मे
यवाश्च मे माषाश्च मे तिलाश्च मे मुद्गाश्च मे खल्वाश्च मे गोधूमाश्च मे मसुराश्च मे प्रियंगवश्च मेऽणवश्च
मे श्यामाकाश्च मे नीवाराश्च मे ॥ (४)

एष वै पयस्वान्नाम् यज्ञः। सर्वगं ह वै पयस्वद्भवति । यत्रैतेन यज्ञेन यजन्ते । अनेन **तुरीय** वार
रुद्र जपेन **घृत** अभिषेकेन भगवान् सर्वात्मकः **उमादेव्याक्य** रुद्राणी समेत **शङ्कर** रुद्र सुप्रीतः सुप्रसन्नो
वरदो भवतु ॥ (४) ॥

अश्मा च मे मृत्तिका च मे गिरयश्च मे पवताश्च मे सिकताश्च मे वनस्पतयश्च मे हिरण्यं च मेऽयश्च मे
सीसं च मे त्रपुश्च मे श्यामं च मे लोहं च मेऽग्निश्च म आपश्च मे वीरुधश्च म ओषधयश्च मे कृष्टपच्यं
च मेऽकृष्टपच्यं च मे ग्राम्याश्च मे पशव आरण्याश्च यज्ञेन कल्पन्तां वित्तं च मे वित्तिश्च मे भूतं च मे
भूतिश्च मे वसु च मे वसतिश्च मे कर्म च मे शक्तिश्च मेऽर्थश्च म एमश्च म इतिश्च मे गतिश्च मे ॥ (५)

एष वै विधृतो नाम यज्ञः। सर्वगं ह वै विधृतं भवति । यत्रैतेन यज्ञेन यजन्ते । अनेन **पञ्चम** वार
रुद्र जपेन **क्षीर** अभिषेकेन भगवान् सर्वात्मकः **नियुत् देव्याक्य** रुद्राणी समेत **नीललोहित** रुद्र सुप्रीतः
सुप्रसन्नो वरदो भवतु ॥ (५) ॥

अग्निश्च म इन्द्रश्च मे सोमश्च म इन्द्रश्च मे सविता च म इन्द्रश्च मे सरस्वती च म इन्द्रश्च मे पूषा च म
इन्द्रश्च मे ब्रह्मस्पतिश्च म इन्द्रश्च मे मित्रश्च म इन्द्रश्च मे वरुणश्च म इन्द्रश्च मे त्वष्टा च म इन्द्रश्च मे धाता
च म इन्द्रश्च मे विष्णुश्च म इन्द्रश्च मेऽश्विनौ च म इन्द्रश्च मे मरुतश्च म इन्द्रश्च मे विश्वे च मे देवा
इन्द्रश्च मे पृथिवी च म इन्द्रश्च मेऽन्तरिक्षं च म इन्द्रश्च मे द्यौश्च म इन्द्रश्च मे दिशश्च म इन्द्रश्च मे मूर्धा
च म इन्द्रश्च मे प्रजापतिश्च म इन्द्रश्च मे ॥ (६)

एष वै व्यावृत्तो नाम यज्ञः। सर्वग्रं ह वै व्यावृत भवति | यत्रैतेन यज्ञेन यजन्ते । अनेन **षष्ठम्** वार रुद्र जपेन दधि अभिषेकेन भगवान् सर्वात्मकः सर्पि देव्याक्य रुद्राणी समेत ईशानरुद्र सुप्रीतः सुप्रसन्नो वरदो भवतु ॥ (६) ॥

अग्रंशुश्च मे रश्मिश्च मेऽदाभ्यश्च मेऽधिपतिश्च म उपाग्रंशुश्च मेऽन्तर्यामिश्च म ऐन्द्रवायवश्च मे मैत्रावरुणश्च म आश्विनश्च मे प्रतिप्रस्थानश्च मे शुक्रश्च मे मन्थी च म आग्रयणश्च मे वैश्वदेवश्च मे ध्रुवश्च मे वैश्वानरश्च म ऋतुग्रहाश्च मेऽतिग्राह्याश्च म ऐन्द्राश्च मे वैश्वदेवश्च मे मरुत्वतीयाश्च मे माहेन्द्रश्च म आदित्यश्च मे सावित्रश्च मे सारस्वतश्च मे पौष्णश्च मे पालीवतश्च मे हारियोजनश्च मे ॥ (७)

एष वै प्रतिष्ठितो नाम यज्ञः। सर्वग्रं ह वै प्रतिष्ठितं भवति | यत्रैतेन यज्ञेन यजन्ते । अनेन **सप्तम** वार रुद्र जपेन मधु अभिषेकेन भगवान् सर्वात्मकः इळा देव्याक्य रुद्राणी समेत विजय रुद्र सुप्रीतः सुप्रसन्नो वरदो भवतु ॥ (६) ॥

इधमश्च मे बर्हिश्च मे वेदिश्च मे धृष्णियाश्च मे सुचश्च मे चमसाश्च मे ग्रावाणश्च मे स्वरवश्च म उपरवाश्च मेऽधिषबवणे च मे द्रोणकलशश्च मे वायव्यानि च मे पूतभृत्ते म आधवनीयश्च म आग्रीध्रं च मे हविर्धानं च मे गृहाश्च मे सदश्च मे पुरोडाशाश्च च मे पचताश्च मेऽवभृथश्च मे स्वगाकारश्च मे ॥ (८)

एष वै तेजस्वी नाम यज्ञः। सर्वग्रं ह वै तेजस्वी भवति | यत्रैतेन यज्ञेन यजन्ते । अनेन **अष्टम** वार रुद्र जपेन इक्षुसार अभिषेकेन भगवान् सर्वात्मकः अम्बिका देव्याक्य रुद्राणी समेत भीम रुद्र सुप्रीतः सुप्रसन्नो वरदो भवतु ॥ (८) ॥

अग्निश्च मे घर्मशाच मेऽर्कश्च मे सूर्यश्च मे प्राणश्च मेऽश्वमेधश्च मे पृथिवी च मेऽदितिश्च मे दितिश्च मे द्यौश्च मे शक्ररीरङ्गुलयो दिशश्च मे यज्ञेन कल्पन्तामृकच मे साम च मे स्तोमश्च मे यजुश्च मे दीक्षा च मे तपश्च म ऋतुश्च मे व्रतं च मेऽहोरात्रयोर्वृष्ट्या ब्रह्मद्रथन्तरे च मे यज्ञेन कल्पेताम्॥ (९)

एष वै ब्रह्मवर्चस्वी नाम यज्ञः। आह वै तत्र ब्राह्मणो ब्रह्मवर्चस्वी जायते | यत्रैतेन यज्ञेन यजन्ते|
अनेन नवमवारं रद्र जपेन जम्बीरफलसार अभिषेकेन भगवान् सर्वात्मकः इरावती देव्याक्यं रुद्राणी
समेत देवदेव रुद्र सुप्रसन्नो वरदो भवतु ॥ (९) ॥

गर्भाश्च मे वत्साश्च मे त्र्यविश्च मे त्र्यवीच मे दित्यवाट् च मे दित्यौही च मे पञ्चाविश्च मे पञ्चावी च मे
त्रिवत्सश्च मे त्रिवत्सा च मे तुर्यवाट् च मे तुर्यौही च मे पष्ठवाट् च मे पष्ठौही च म उक्षा च मे वशा
च म ऋषभश्च मे वेहञ्च मेऽनडवञ्च मे धेनुश्च म आयुर्यज्ञेन कल्पतां प्राणो यज्ञेन
कल्पतामपानो यज्ञेन कल्पतां व्यानो यज्ञेन कल्पतां चक्षुर्यज्ञेन कल्पताग् श्रोत्रं यज्ञेन कल्पतां
मनो यज्ञेन कल्पतां वाग्यज्ञेन कल्पतामात्मा यज्ञेन कल्पतां यज्ञो यज्ञेन कल्पताम् ॥ (१०)

एष वै अतिव्याधी नाम यज्ञः। आह वै तत्र राजन्योऽतिव्याधी जायते | यत्रैतेन यज्ञेन यजन्ते |
अनेन दशमवारं रद्र जपेन बालनालिकर अभिषेकेन भगवान् सर्वात्मकः सुदा देव्याक्यं रुद्राणी समेत
भवोद्धव रुद्र सुप्रसन्नो वरदो भवतु ॥ (१०) ॥

एका च मे तिस्रश्च मे पञ्च च मे सप्त च मे नव च म एकादश च मे त्रयोदश च मे पञ्चदश च
मे सप्तदश च मे नवदश च म एकविग्रंशतिश्च मे त्रयोविग्रंशतिश्च मे पञ्चविग्रंशतिश्च मे
नवविग्रंशतिश्च म एकत्रिग्रंशञ्च मे त्रयस्त्रिग्रंशञ्च मे चतस्रश्च मेऽष्टौ च मे द्वादश च मे षोडश च मे
विग्रंशतिश्च मे चतुर्विग्रंशतिश्च मेऽष्टाविग्रंशतिश्च मे द्वात्रिग्रंशञ्च मे षट्ट्रिग्रंशञ्च मे चत्वारिग्रंशञ्च मे
चतुश्चत्वारिग्रंशञ्च मेऽष्टाचत्वारिग्रंशञ्च मे वाजश्च प्रसवश्चापिजश्च क्रतुश्च सुवश्च मूर्धा च
व्यश्रियश्चान्त्यायनश्चान्त्यश्च भौवनश्च भुवनश्चाधिपतिश्च ॥ (११)

एष वै दीर्घा नाम यज्ञः। दीर्घायुषो ह वै तत्र मनुष्या भवन्ति | यत्रैतेन यज्ञेन यजन्ते | (११)

ॐ इडा देवहूर्मनुर्यज्ञनीर्बृहस्पतिरुक्थामदानि शग्रंसिषद्विश्वे देवाः सूक्तवाचः पृथिविमातर्मा मा
हिग्रंसीर्मधु मनिष्ये मधु जनिष्ये मधु वक्ष्यामि मधु वदिष्यामि मधुमर्ती देवेभ्यो वाचमुद्यासग्रंशुश्रूषेण्यां
मनुष्येभ्यस्तं मा देवा अवन्तु शोभायै पितरोऽनुमदन्तु ॥

एष वै कृपो नामं यज्ञः। कल्पते हैं वै तत्र प्रजाभ्यो योगक्षेमः। यत्रैतेन यज्ञेन यजन्ते । (१२)
 अनेन एकादश वारं रद्रं जपेन चन्दनं अभिषेकेन भगवान् सर्वात्मकः दीक्षा देव्याक्यं रुद्राणी समेत
आदित्यात्मक श्री रुद्रं सुप्रसन्नो वरदो भवतु ॥ (११) ॥

ॐ शान्तिः शान्तिः शान्तिः ॥

२५. विरजाहोममन्त्राः

प्राणापन-व्यानोदान-समाना मैं शुध्यन्तां ज्योति-रहं विरजा विपाप्मा भूयासग् स्वाहा ॥ | वाङ्मन-श्वकुर-
 श्रोत्र-जिह्वाध्राण-रेतोभुद्ध्याकूति-स्संकल्पा मैं शुध्यन्तां ज्योति-रहं विरजा विपाप्मभूयासग् स्वाहा ॥ |
 त्वक्चर्म-मागंस-रुधिर-मेदो-मज्जा-स्नायवोऽस्थीनि मैं शुध्यन्तां ज्योति-रहं विरजा विपाप्मा भूयासग्
 स्वाहा ॥ | शिरःपाणि-पाद-पार्श्व-पृष्ठारुदर-जङ्घ-शिश्रोपस्थ-पायवो मैं शुध्यन्तां ज्योति-रहं विरजा विपाप्मा
 भूयासग्-स्वाहा ॥ | उत्तिष्ठ पुरुष हरितपिङ्गलं लोहिताक्षि देहि देहि ददापियिता मैं शुध्यन्तां ज्योति-
 रहं विरजा विपाप्मा भूयासग् स्वाहा ॥

पृथिव्याप-स्तेजो-वायु-राकाशा मैं शुध्यन्तां ज्योति-रहं विरजा विपाप्मा भूयासग् स्वाहा ॥ | शब्द-सर्व-
 रूप-रस-गन्धा मैं शुध्यन्तां ज्योति-रहं विरजा विपाप्मा भूयासग्-स्वाहा ॥ | मनो-वाक्याय-कर्मणि
 मैं शुध्यन्तां ज्योति-रहं विरजा विपाप्मा भूयासग् स्वाहा ॥ | अव्यक्तभावै-रहंकारै-ज्योति-रहं विरजा-
 विपाप्मा भूयासग् स्वाहा ॥ | आत्मा मैं शुध्यन्तां ज्योति-रहं विरजा विपाप्मा भूयासग् स्वाहा ॥ |
 अन्तरात्मा मैं शुध्यन्तां ज्योति-रहं विरजा विपाप्मा भूयासग् स्वाहा ॥ | परमात्मा मैं शुध्यन्तां ज्योति-
 रहं विरजा विपाप्मा भूयासग् स्वाहा ॥ | क्षुधे स्वाहा ॥ | क्षुत्पिपासाय स्वाहा ॥ | विविद्यै स्वाहा ॥ |
 ऋग्विधानाय स्वाहा ॥ | कषात्काय स्वाहा ॥ | क्षुत्पिपासामलं ज्येष्ठा-मलक्ष्मी-र्नशयाम्यहम् ॥ | अभूति-
 मसमृद्धिं च सर्वा-निर्णुद मैं पाप्मानग् स्वाहा ॥ | अन्नमय-प्राणमय-मनोमय-विज्ञानमय-मानन्दमय-मात्मा
 मैं शुध्यन्तां ज्योति-रहं विरजा विपाप्मा भूयासग् स्वाहा ॥

२६. स्नानं - पूजा नैवेद्य, कर्पूर आरत्ति

श्रेष्ठाय नमः - स्नानं समर्पयामि । स्नानानं तरं आचमनीयं समर्पयामि ।
 वस्त्र, यज्ञोपवीत, आभरणार्थे अक्षतां समर्पयामि । दिव्यं परिमळं गन्धान् धारयामि ।
 गंधस्योपरि हरिद्रा कुङ्कुमं समर्पयामि । पुष्पमालां समर्पयामि । पुष्पैः पूजयामि ।

ॐ भवाय देवाय नमः		ॐ शर्वाय देवाय नमः	
ॐ ईशानाय देवाय नमः		ॐ पशुपते देवाय नमः	
ॐ रुद्राय देवाय नमः		ॐ उग्राय देवाय नमः	
ॐ भीमाय देवाय नमः		ॐ महतो देवाय नमः	
ॐ भवस्य देवस्य पत्नै नमः		ॐ शर्वस्य देवस्य पत्नै नमः	
ॐ ईशानस्य देवस्य पत्नै नमः		ॐ पशुपते देवस्य पत्नै नमः	
ॐ रुद्रस्य देवस्य पत्नै नमः		ॐ उग्रस्य देवस्य पत्नै नमः	
ॐ भीमस्य देवस्य पत्नै नमः		ॐ महतो देवस्य पत्नै नमः	

बलाय नमः । धूपं आघ्रापयामि । बल प्रमथनाय नमः । दीपं दर्शयामि । धूप दीपानंतरं आचमनीयं समर्पयामि ।

नैवेद्यं - ॐ भूर्भुवःसुवः । ॐ तत्सवितुर्वरेण्यं । भर्गा देवस्य धीमहि । धियो यो नः प्रचोदयात् ॥

इति प्रोक्षय ।

(प्रातः - morning) सत्यं त्वर्तेन परिषिञ्चामि । (सायं -evening) ऋतं त्वा सत्येन परिषिञ्चामि ।)

अमृतोपस्तरणमसि - इति किञ्चिज्जलं विसृज्य । (sprinkle water)

ॐ प्राणाय स्वाहा ॥ । ॐ अपानाय स्वाहा ॥ । ॐ व्यानाय स्वाहा ॥ । ॐ उदानाय स्वाहा ॥ ।

ॐ समानाय स्वाहा ॥ । ॐ ब्रह्मणे स्वाहा ॥ । ब्रह्मणि म आत्मा अमृतत्वाय ।

ॐ आवाहिताभ्यः सर्वेभ्यो देवताभ्यो नमः । कदळी फलं निवेदयामि ॥

मध्ये मध्ये अमृतपानीयं समर्पयामि । अमृतापिधानमसि ।

हस्तप्रक्षालनं समर्पयामि । पादप्रक्षालनं समर्पयामि । पुनराचमनीयं समर्पयामि ।

ॐ भूर्भुवःसुवः । पूर्णफलसमायुक्तं नागवल्ली दलैर्युतम् । कर्पूरचूर्णसंयुक्तं ताम्बूलं प्रतिगृह्यताम् ॥

ॐ आवाहिताभ्यः सर्वेभ्यो देवताभ्यो नमः । कर्पूरं ताम्बूलं समर्पयामि ॥

(१) नयप्रजां मै गोपाय । अमृतत्वाय जीवसै । जातां जनिष्यमाणां च । अमृते सत्ये प्रतिष्ठिताम् ।

(२) अर्थवं पितुं मै गोपाय । रसमन्नमिहायुषे । अदब्दा योऽशीततनो । अविषं नः पितुं कृणु ।

(३) शग्स्य पशुन्मे गोपाय । द्विपादो ये चतुष्पदः । अष्टाशाफाश्च य इहाग्रै । ये चैकशफा
आशुगाः । (४) सप्रथसभां मे गोपाय । ये च सभ्यास्सभासदः । तनिन्द्रियावतःकुरु ।
सर्वमायुरुपासताम् । अ हे बुध्रिय मन्त्रं मे गोपाय । यमृषयस्त्रै विदा विदुः । ऋचस्सामानि यजूगंग्षि
। सा हि श्रीरमृता सताम् ॥

महागणपतये नमः सोमास्कंदाय नमः । शांतिदुर्गा परमेश्वर्ये नमः । आवाहिताभ्यः सर्वाभ्यो देवताभ्यो
नमः । समस्तोपचारार्थे कर्पूर नीराजनं दर्शयामि रक्षां धारयामि । अनेन रुद्रजपयुक्त रुद्राभिषेकेन
भगवान् सर्वात्मकः । सर्वं श्री आदित्या दि श्री रुद्र सुप्रीतो वरदो भवतु ।

ॐ हर । ॐ हर । ॐ हर ।

२६ (१). देवता तर्पणम्

ॐ भवं देवं तर्पयामि । ॐ शर्वं देवं तर्पयामि । ॐ ईशानं देवं तर्पयामि । ॐ पशुपतिं देवं तर्पयामि ।
ॐ रुद्रं देवं तर्पयामि । ॐ उग्रं देवं तर्पयामि । ॐ भीमं देवं तर्पयामि । ॐ महान्तं देवं तर्पयामि ॥

ॐ भवस्य देवस्य पत्नीं तर्पयामि । ॐ शर्वस्य देवस्य पत्नीं तर्पयामि । ॐ ईशानस्य देवस्य पत्नीं
तर्पयामि । ॐ पशुपते देवस्य पत्नीं तर्पयामि । ॐ रुद्रस्य देवस्य पत्नीं तर्पयामि । ॐ उग्रस्य देवस्य
पत्नीं तर्पयामि । भीमस्य देवस्य पत्नीं तर्पयामि । ॐ महतो देवस्य पत्नीं तर्पयामि ॥

अघोरेभ्योऽथघोरेभ्यो घोरघोरतरेभ्यः । सर्वभ्यः सर्वशर्वभ्यो नमस्ते अस्तु रुद्ररूपेभ्यः ॥
तत्पुरुषाय विद्ध्वहे महादेवाय धीमहि । तन्मो रुद्रः प्रचोदयात् ॥

ईशानः सर्वविद्यानामीश्वरः सर्वभूतानां ब्रह्माधिपतिब्रह्मणोऽधिपतिब्रह्मा शिवो मे अस्तु सदाशिवोम् ॥

अग्निहोत्रात्मने हृदयाय नमः । दर्शपूर्णमासात्मने शिरसे स्वाहा । चातुर्मास्यात्मने शिखायै वषट् ।
निरुद्धपशुबन्धात्मने कवचाय हुं । ज्योतिष्ठोमात्मने नेत्रत्रयाय वौषट् । सर्वक्रत्वात्मने अस्त्राय फट् ।
भूर्भुवस्सुवरोमिति दिग्विमोकः ॥

२६ (२). ध्यानम्

आपाताळनभःस्थलान्त-भुवन-ब्रह्माण्ड-माविस्फुर-ज्योतिःस्फाटिक-लिङ्ग-मौळि-विलसत्पूर्णन्दुवान्तामृतैः ।
अस्तोकापृत-मेक-मीश-मनिशं रुद्रानुवाकाञ्जपन् ध्याये-दीप्सित-सिद्धये ध्रुवपदं विप्रोऽभिषिञ्चे-च्छिवम् ॥

ब्रह्माण्डव्याप्तदेहा भसितहिमरुचा भासमाना भुजङ्गैः कण्ठे कालाः कपर्दाकलित-शशिकला-श्वण्डकोदण्डहस्ताः। अक्षा रुद्राक्षमालाः प्रकटितविभवाः शाम्भवा मूर्तिभ्दा रुद्राःश्रीरुद्रसूक्त-प्रकटित-विभवा नःप्रयच्छन्तु सौख्यम् ॥

शुद्धस्फटिकसङ्काशं शुद्धविद्याप्रदायकम् । शुद्ध पूर्णं चिदानन्दं सदाशिवमहं भजे ॥

॥ शान्तिपाठः ॥

शं च मे मयश्च मे प्रियं च मेऽनुकामश्च मे कामश्च मे सौमनसश्च मे भद्रं च मे श्रेयश्च मे वस्यश्च मे यशश्च मे भगश्च मे द्रविणं च मे यन्ता च मे धर्ता च मे क्षेमश्च मे धृतिश्च मे विश्वं च मे महश्च मे संविद्व मे ज्ञात्रं च मे सूश्च मे प्रसूश्च मे सीरं च मे ल्यश्च मे ऋतं च मेऽमृतं च मेऽयक्षमं च मेऽनामयञ्च मे जीवातुश्च मे दीर्घायुत्वं च मेऽनमित्रं च मेऽभयं च मे सुगं च मे शयनं च मे सूषा च मे सुदिनं च मे ॥

ॐ शान्तिः शान्तिः शान्तिः ॥

२७. कुम्भाभिषेकम्

ॐ नमो ब्रह्मणे नमो अस्त्वग्रये नमः पृथिव्यै नम ओषधीभ्यः। नमो वाचे नमो वाचस्पतये नमो विष्णवे बृहते करोमि ॥ (Recite 3 times) परि ते धन्वनो हेतिरस्मान्वृणकु विश्वतः। अथो य इषुधिस्तवारे अस्मन्निधैहि तम् ।

तत्वा यामि ब्रह्मणा वन्दमानस्तदाशास्ते यजमानो हविर्भिः। अहेऽमानो वरुणेह बोध्युरुशगं समा न आयुः प्रमोषीः ।

त्र्यम्बकं यजामहे सुगन्धिं पुष्टिवर्धनम् । उर्वारुकमिवबन्धनान्मृत्योमुक्षीय माऽमृतात् । गौरी मिमाय सलिलानि तक्षत्येकपदी द्विपदी सा चतुष्पदी । अष्टापदी नवपदी बभूवुषी सहस्राक्षरा परमे व्योमन् ॥

ॐ भूर्भुवःसुवरोम्। अस्मात् कुम्भात् सोमास्कन्द स्वरूपस्य सखल तीर्थादिपतिम् वरुणं यथासुखं यथास्थानं प्रतिष्ठापयामि। शोभनार्थे क्षेमाय पुनरागमनाय च ।

ॐ तद्वामा । ॐ तद्वायुः । ॐ तदात्मा । ॐ तथसत्यम् । ॐ तथसर्वम् । ॐ तत्पुरोर्नमः । अन्तश्चरति
भूतेषु गुहायां विश्व मूर्तिषु । त्वं यज्ञस्त्वं वषट्कारस्त्वमिन्द्रस्त्वग् रुद्रस्त्वं विष्णुस्त्वं ब्रह्म त्वं
प्रजापतिः । त्वं तदाप आपो ज्योती रसोऽमृतं ब्रह्म भूर्भूवः सुवरोम् ॥

ॐ निधनपतये नमः ।	निधनपतान्तिकाय नमः ।	ॐ ऊर्ध्वाय नमः ।
ॐ हिरण्याय नमः ।	हिरण्यलिङ्गाय नमः ।	ॐ सुवर्णाय नमः ।
ॐ दिव्याय नमः ।	दिव्यलिङ्गाय नमः ।	ॐ भवाय नमः ।
ॐ शर्वाय नमः ।	शर्वलिङ्गाय नमः ।	ॐ शिवाय नमः ।
ॐ ज्वलाय नमः ।	ज्वललिङ्गाय नमः ।	ॐ आत्माय नमः ।
ॐ परमाय नमः ।	परमलिङ्गाय नमः ।	आत्मलिङ्गाय नमः ।

एतत्सोमस्य सूर्यस्य सर्वलिङ्गं स्थापयति पाणिमन्त्रं पवित्रम् ॥

२८. नारायणसूक्तम्

ॐ ॥ सहस्रशीर्षं देवं विश्वाक्षं विश्वशम्भुवं । विश्वं नारायणं देवमक्षरं परमं पदम् । विश्वतः परमान्नित्यं विश्वं
नारायणं हरिम् । विश्वमेवेदं पुरुषस्तद्विश्वमुपजीवति । पतिं विश्वस्यात्मेश्वरग् शाश्वतग् शिवमच्युतम् ।
नारायणं महाज्ञेयं विश्वात्मानं परायणम् । नारायणपरो ज्योतिरात्मा नारायणः परः । नारायण परं ब्रह्म तत्वं
नारायणः परः । नारायणपरो ध्याता ध्यानम् नारायणः परः । यच्च किञ्चिज्गत्सर्वं दृश्यते श्रूयतेऽपि वा ॥

अन्तर्बीहिश्वं तत्सर्वं व्याप्य नारायणः स्थितः । अनन्तमव्ययं कविगं समुद्रेऽन्तं विश्वशम्भुवम् । पद्मकोश
प्रतीकाशग् हृदयं चाप्यधोमुखम् । अधो निष्ठ्या वितस्यान्ते नाभ्यामुपरि तिष्ठति । ज्वालमालाकुलं भाती
विश्वस्यायतनं महत् । सन्ततग् शिलाभिस्तुलम्बत्याकोशसन्निभम् । तस्यान्ते सुषिरग् सूक्ष्मं तस्मिन् सर्वं
प्रतिष्ठितम् । तस्य मध्ये महनगग्निर्विश्वाचीर्विश्वतोमुखः । सोऽग्रभुग्निवभजन्तिष्ठन्नाहारमजरः कविः ।
तिर्यग्गूर्ध्वमधशशायी रश्मयस्तस्य सन्तता । सन्तापयति स्वं देहमापादतलमस्तकः । तस्य मध्ये वह्निशिखा

अणीयोर्ध्वा व्यवस्थितः । नीलतोयदमध्यस्थाद्विद्युलेखे भास्वरा । नीवारशूकवत्तन्वी पीता भास्वत्युणूपमा ।
तस्याः शिखाया मध्ये परमात्मा व्यवस्थितः । स ब्रह्म स शिवः स हरिः सेन्द्रः सोऽक्षरः परमः स्वराट् ॥
ऋतगं सत्यं परं ब्रह्म पुरुषं कृष्णपिङ्गलम् । ऊर्ध्वरैतं विरूपाक्षं विश्वरूपाय वै नमो नमः ।
ॐ नारायणाय विद्वाहे वासुदेवाय धीमहि । तत्रो विष्णुः प्रचोदयात् ॥

॥ ॐ शान्तिः शान्तिः शान्तिः ॥

२९. विष्णुसूक्तम् ॥

ॐ विष्णोर्नुकं वीर्याणि प्रवोचं यः पार्थिवानि विममे रजांसि यो अस्कभायदुत्तरगं सधस्थं
विचक्माणस्तेऽधोरुगायो विष्णोरराटमसि विष्णोः पृष्ठमसि विष्णोः श्वप्त्रेस्थो विष्णोस्स्यूरसि विष्णोऽधृवमसि
वैष्णवमसि विष्णवे त्वा ॥

तदस्य प्रियमभिपाथो अश्याम् । नरो यत्र देवयवो मदन्ति । उरुक्रमस्य स हि बन्धुरित्था । विष्णोः पदे परमे
मध्व उत्थसः । प्रतद्विष्णुस्तवते वीर्याय । मृगो न भीमः कुचरो गिरिष्ठाः । यस्योरुषु त्रिषु विक्रमणेषु ।
अधिक्षियन्ति भुवनानि विश्वा । परो मात्रया तनुवा वृथान । न ते महित्वमन्वश्ववन्ति ॥

उभे ते विद्व रजसि पृथिव्या विष्णो देवत्वम् । परमस्य विथ्से विचक्रमे पृथिवीमेष एताम् । क्षेत्राय विष्णुर्मनुषे
दशस्यन् ध्रुवासो अस्य कीरयो जनासः । उरुक्षितिगं सुजनिमाचकार । विचक्रमे शतर्चसं महित्वाज
प्रविष्णुरस्तु तवसस्तवीयान् । त्वेषग्न्यस्य स्थविरस्य नाम ॥

अतो देवा अवन्तुनो यतो विष्णुर्विचक्रमे । पृथिव्यास्सप्त धामभिः । इदं विष्णुर्विचक्रमे त्रेधा निदधे पदम् ।
समूढमस्य पागं सुरे । त्रिणि पदा विचक्रमे विष्णुर्गोपा अदाभ्यः । ततो धर्माणि धारयन् । विष्णोः कर्माणि पश्यत
यतो व्रतानि पस्पशे । इन्द्रस्य युज्यस्सखा ॥

तद्विष्णोः परमं पदग् सदा पश्यन्ति सूर्यः । दिवीव चक्षुराततम् । तद्विप्रासो विपन्यवो जागृवाग्
सस्समिन्धते । विष्णोर्यत्परमं पदम् । पर्याह्या अनन्तरायाय सर्वस्तोमोऽति रात्र उत्तम महर्भवति सर्वस्याह्यै
सर्वस्य जित्यै सर्वमेव तेनाप्रोति सर्वं जयति ॥

॥ ॐ शान्तिः शान्तिः शान्तिः ॥

३०. अघमर्षणसूक्तम्

हिरण्यशृङ्गं ब्रुणं प्रपद्ये तीर्थं मै देहि याचितः । यन्मया भुक्तमसाधूनां पापेभ्यश्च प्रतिग्रहः । यन्मे
मनसा वाचा कर्मणा वा दुष्कृतं कृतम् । तन्न इन्द्रो वरुणो बृहसपतिः सविता च पुनन्तु पुनः पुनः ।
नमोऽग्रयेऽप्सुमते नम इन्द्राय नमो वरुणाय नमो वारुण्यै नमोऽद्धयः ॥

यदपां क्रूरं यदमेधं यदशान्तं तदपगच्छतात् । अत्याशनादतीपानाद्यज्ञ उग्रात् प्रतिग्रहात् । तन्नो
वरुणो राजापाणिनाह्यवर्मर्शतु । सोऽहमपापो विरजो निर्मुक्तो मुक्तकिल्बिषः । नाकस्य पृष्ठमारुह्य
गच्छेद्वह्यसलोकताम् । यश्चाप्सु वरुणस्स पुनात्वघर्षणः । इमं मै गङ्गे यमुने सरस्वति शुतुद्रिस्तोमग्
सचता परुष्णिया । असिक्रिया मरुदृधे वितस्तयाऽर्जीकीये शृणुह्यासुषोमया । ऋतं च सत्यं
चाभीद्वात्तपसोऽध्यजायत । ततो रात्रिरजायत ततःसमुद्रो अर्णवः ॥

समुद्रादर्णवा दधि संवथसरो अजायत । अहोरात्राणि विदध्विश्वस्य मिषतो वशी । सूर्यचन्द्रमसौ धाता
यथापूर्व-मकल्पयत् । दिवं च पृथिवीं चान्तरिक्ष-मथो सुवः । यत्पृथिव्याग् रजस्त्वमान्तरिक्षे विरोदसी ।
इमागंस्तदापो वरुणः पुनात्वघर्षणः । पुनन्तु वसवः पुनातु वरुणः पुनात्वघर्षणः । एष भूतस्य मध्ये
भुवनस्य गोप्ता । एष पुण्यकृतां लोकानेषमृत्योर्हरणमयम् । द्यावापृथिव्योर्हरणमयग् सग्राश्रितग् सुवः ॥

सनःसुवःसगंशिशाधि । आर्द्रं ज्वलति ज्योतिरहमस्मि । ज्योतिर्ज्वलति ब्रह्माहमस्मि । योऽहमस्मि
ब्रह्माहमस्मि । अहमस्मि ब्रह्माहमस्मि । अहमेवाहं मां जुहोमि स्वाहा ॥ । अकार्यकार्यवकीर्णी स्तेनो
भ्रूणहा गुरुतल्पगः । वरुणोऽपामधर्षणस्तस्मात् पापात्रमुच्यते । रजोभूमिस्त्वमाग् रोदयस्व

प्रवदन्ति धीराः । आक्रान्थसमुद्रः प्रथमे विधर्मञ्जनयन्प्रजा भुवनस्य राजा । वृषा पवित्रे अधिसानो
अव्ये बृहथ्सोमो वावृधे सुवान इन्दुः ॥

ॐ शान्तिः शान्तिः शान्तिः ॥

३१. दुर्गासूक्तम्

ॐ । जातवेदसे सुनवाम सोम मरातीयतो निदहाति वेदः । स नः पर्षदति दुर्गाणि विश्वा नावेव सिन्धुं
दुरितात्यग्निः ॥ तामग्निवर्णा तपसा ज्वलन्तीं वैरोचनीं कर्मफलेषु जुष्टाम् । दुर्गा देवीग् शरणमहं
प्रपद्ये सुतरसि तरसे नमः । अग्ने त्वं पारया नव्यो अस्मान्स्वस्तिभिरति दुर्गाणि विश्वा । पूश्च पृथ्वी
बहुला न उर्वा भवा तोकाय तनयाय शंयोः ॥ विश्वानि नो दुर्गहा जातवेदः सिन्धुन्न नावा
दुरिताऽतिपर्षि । अग्ने अत्रिवन्मनसा गृणानोऽस्माकं बोध्यविता तनूनाम् ॥ पृतना जितग्
सहमानमुग्रमग्निं हुवेम परमाथसधस्थात् । स नः पर्षदति दुर्गाणि विश्वा क्षामद्वेवो अति
दुरिताऽत्यग्निः ॥ प्रलोषिकमीड्यो अध्वरेषु सनाच्च होता नव्यश्च सत्सि । स्वाञ्चाग्ने तनुवं पिप्रयस्वास्मभ्यं
च सौभगमायजस्व ॥ गोभिर्जुष्टमयुजो निषिक्तं तवेन्द्र विष्णोरनुसञ्चरेम । नाकस्य पृष्ठमभि संवसानो
वैष्णवीं लोक इह मादयन्ताम् ॥

कात्यायनाय विद्वहे कन्यकुमारि धीमहि । तन्मो दुर्गःप्रचोदयात् ॥

ॐ शान्तिः शान्तिः शान्तिः ॥

३२. श्रीसूक्तम्

ॐ ॥ हिरण्यवर्णा हरिणीं सुवर्णरजतस्तजाम् । चन्द्रां हिरण्मर्यों लक्ष्मीं जातवेदो म आवह । तां म
आवह जातवेदो लक्ष्मीमनपगामिनीम् । यस्यां हिरण्यं विन्देयं गामश्चं पुरुषानुहम् ॥ अश्वपूर्वा
रथमध्यां हस्तिनाद प्रबोधिनीम् । श्रियं देवीमुपह्ये श्रीर्मा देवीर्जुषताम् ॥ कां सोऽस्मितां

हिरण्यप्राकारामाद्र्गं ज्वलन्तीं तृप्तां तर्पयन्तीम् । पद्मे स्थितां पद्मवर्णा तामिहोपहये श्रियम्
 || चन्द्रां प्रभासां यशसा ज्वलन्तीं श्रियं लोके देवजुष्टामुदाराम् । तां पद्मिनीर्मीं शरणमहं प्रपद्येऽलक्ष्मीर्मीं
 नश्यतां त्वां वृणे ॥ आदित्यवर्णे तपसोऽधिजातो वनस्पतिस्तवं वृक्षोऽथ बिल्वः । तस्य फलानि तपसा
 नुदन्तु मायान्तरायाश्च बाह्या अलक्ष्मीः ॥ उपैतु मां देवसखः कीर्तिश्च मणिना सह । प्रादुर्भूतोऽस्मि
 राष्ट्रेऽस्मिन् कीर्तिमृद्धिं ददातु मे ॥ क्षुत्पिपासामलां ज्येष्ठामलक्ष्मीं नाशयाम्यहम् । अभूतिमसमृद्धिं
 च सर्वा निर्णुद मे गृहात् ॥ गन्धद्वारां दुराधर्षा नित्यपुष्टां करीषिणीम् । ईश्वरीगं सर्वभूतानां
 तामिहोपहये श्रियम् । मनसः काममाकूतिं वाचः सत्यमशीमहि । पशूनागं रूपमन्नस्य मयि श्रीः
 श्रयतां यशः ॥ कर्दमेन प्रजाभूता मयि संभव कर्दम । श्रियं वासय मे कुले मातरं पद्ममालिनीम् ॥
 आपः सृजन्तु स्निग्धानि चिक्कीत वस मे गृहे । निच देवीं मातरं श्रियं वासय मे कुले । आद्रा पुष्करिणीं
 पुष्टि पिङ्गलां पद्ममालिनीम् । चन्द्रां हिरण्मर्यो लक्ष्मीं जातवेदो म आवह ॥

आद्रा यः करिणीं यष्टि सुवर्णा हेममालिनीम् । सूर्या हिरण्मर्यो लक्ष्मीं जातवेदो म आवह । तां म
 आवह जातवेदो लक्ष्मीमनपगामिनीम् । यस्यां हिरण्यं प्रभूतं गावो दास्योऽश्वान् विन्देयं पुरुषानहम् ॥
 यः शुचिः प्रयतो भूत्वा जुहुयादाज्य मन्वहम् । श्रियः पञ्चदशर्च च श्रीकामः सततं जपेत् । पद्मानने
 पद्म ऊरु पद्माक्षी पद्मसम्भवे । (तन्मे भजसि) त्वं मां भजस्व पद्माक्षी येन सौख्यं लभाम्यहम् ॥
 अश्वदायी गोदायी धनदायी महाधने । धनं मे जुषतां देवि सर्वकामांश्च देहि मे ॥ पुत्रपौत्र
 धनं धान्यं हस्त्यश्वादिगवे रथम् । प्रजानां भवसि माता आयुष्मन्तं करोतु (मे)माम् ॥
 धनमग्रिधनं वायुर्धनं सूर्यो धनं वसुः । धनमिन्द्रो बृहस्पतिर्वरुणं धनमश्रु ते ॥ वैनतेय सोमं पिब सोमं
 पिबतु वृत्रहा । सोमं धनस्य सोमिनो मह्यं ददातु सोमिनः ॥ न क्रोधो न च मात्सर्यं न लोभो नाशुभा
 मतिः । भवन्ति कृतपुण्यानां भक्तानां श्रीसूक्तं जपेत् ॥ वर्षन्तु ते विभावरि दिवो अभ्रस्य विद्युतः ।
 रोहन्तु सर्वबीजान्यव ब्रह्म द्विषो जहि ॥ पद्मप्रिये पद्मिनि पद्महस्ते पद्मालये पद्मदलायताक्षि । विश्वप्रिये

विष्णु मनोऽनुकूले त्वत्पादपद्मं मयि संन्निधत्स्व ॥ या सा पद्मासनस्था विपुलकटितटी
पद्मपत्रायताक्षी । गम्भीरा वर्तनाभिः स्तनभर नमिता शुभ्र वस्त्रोत्तरीया । लक्ष्मीर्दिव्यैर्गजेन्द्रैमणिगणखचितैः
स्नापिता हैमकुम्भैः ।

सरसिज निलये सरोजहस्ते धवलतरांशुक गन्धमाल्यशोभे । भगवति हरिवलभै मनोजे त्रिभुवनभूतिकरि
प्रसीद मह्यम् ॥ विष्णुपत्नीं क्षमां देवीं माधवीं माधवप्रियाम् । लक्ष्मीं प्रियसर्खीं देवीं नमाम्यच्युत
वलभाम् ॥ महालक्ष्मी च विद्धहे विष्णुपत्नी च धीमहि । तन्नो लक्ष्मीः प्रचोदयात् ॥ श्री-वर्चस्व-मायुष्य-
मारोग्यमाविधात् चोभामानं महीयते । धान्यं धनं पशुं बहुपुत्रलाभं शतसंवत्सरं दीर्घमायुः ॥
ॐ महादेव्यै च विद्धहे विष्णुपत्नी च धीमहि । तन्नो लक्ष्मीः प्रचोदयात् ॥

॥ ॐ शान्तिः शान्तिः शान्तिः ॥

३३. भूसूक्तम्

ॐ ॥ भूमिर्भूमा द्यौवीरणाऽन्तरिक्षं महित्वा । उपस्थे ते देव्यदिते ऽग्निमन्नाद-मन्नाद्यादधे ॥ आऽयज्ञैः
पृथिव्रकमी दसनन्मातरं पुनः । पितरं च प्रयन्त्सुवः ॥ त्रिग्ंशाद्वाम विराजति वाक्पतञ्जाय शिश्रिये । प्रत्यस्य वह
द्युभिः ॥ अस्य प्राणादपानत्यन्तश्चरति रोचना । व्यख्यन् महिषः सुवः ॥ यत्त्वा कुद्धः परोवपमन्युना यदवर्त्या ।
सुकल्पमये तत्त्वं पुनस्त्वोदीपयामसि ॥ यत्ते मन्युपरोपस्य पृथिवी-मनुदध्वसे । आदित्या विश्वे तदेवा वसवश
समाभरन् ॥ मेदिनी देवी वसुन्धरा स्याद्वसुदा देवी वासवी । ब्रह्मवर्चसः पितृणाग् श्रोत्रं चक्षुर्मनः ॥

देवी हिरण्यगर्भिणी देवी प्रसूरी (प्रसोदरी) । रसने (सदने) सत्यायने सीद ॥ समुद्रवती सावित्री हनो देवी
मह्यज्ञी । महीधरणी महोव्यथिष्ठा (महोध्यतिष्ठा) इशृङ्गे श्रृङ्गे यज्ञे यज्ञे विभीषिणी ॥ इन्द्रपत्नी व्यापिनी सुरसरिदिह
वायुमती जलशयनी श्रियन्धा राजा सत्यन्धो परिमेदिनी ॥ श्वेषरिधत्तं परिगाय ।

विष्णुपत्नी मही देवी माधवी माधवप्रियां । लक्ष्मीं प्रियसर्खीं देवीं नमाम्यच्युत वलभां ॥ ॐ धनुर्धर्गयै विद्धहे
सर्वसिद्ध्यै च धीमहि । तन्नो धरा प्रचोदयात् ॥ महीं देवीं विष्णुपत्नीमजूर्याम् । प्रतीची मेनाग् हविषा यजामः ।

त्रेधा विष्णुरुरुगायो विचक्रमे। महीं दिवं पृथिवीमन्तरिक्षम्। तच्छ्रोणैतश्व इच्छमाना। पुण्यगळ्लोकं
यजमानाय कृपवती॥

॥ॐ शान्तिः शान्तिः शान्तिः॥

३४. नीळासूक्तम्

ॐ नीळां देवीं शरणमहं प्रपद्ये ॥ गृणाहि। घृतवती सवितराधिपत्यैः पयस्वतीरन्तिराशानो
अस्तु। ध्रुवा दिशां विष्णुपत्यधोराऽस्येशानासहस्रोया मनोता ॥ बृहस्पतिर्मातरिष्वोत वायुः
सन्धुवानावाता अभि नो गृणन्तु। विष्टम्भो दिवोधरुणः पृथिव्या अस्येश्याना जगतो विष्णुपल्ली ॥ विष्णु
पलीश्व विद्वहे श्री भूसख्यै च धीमहि। तन्मो नीळाः प्रचोदयात्॥

॥ॐ शान्तिः शान्तिः शान्तिः॥

३५. दूर्वासूक्तम्

सहस्रपरमा देवी शतमूला शताङ्कुरा । सर्वगं हरतु मे पापं दूर्वा दुस्स्वप्नाशनी ।
काण्डात्काण्डात् प्ररोहन्ती परुषःपरि ।

एवानो दूर्वे प्रतनु सहस्रेण शतेन च । या शतेन प्रतनोषि सहस्रेण विरोहसि । तस्यास्ते
देवीष्टके विधेम हविषा वयम् । अश्वक्रान्ते रथक्रान्ते विष्णुक्रान्ते वसुन्धरा । शिरसा
धारयिष्यामिरक्षस्व मां पदेपदे ॥

३६. मृत्तिकासूक्तम्

भूमि-र्धनुधरणी लोकधारिणी । उद्वृत्ताऽसि वराहेण कृष्णेनशत-बाहुना । मृत्तिके हन मे पापं यन्मया
दुष्कृतं कृतम् । मृत्तिकेब्रह्मदत्ताऽसि काश्यपेनाभिमन्त्रिता । मृत्तिके देहि मे पुष्टिं त्वयिसर्वं प्रतिष्ठितम्॥

मृत्तिके प्रतिष्ठिते सर्वं तन्मे निर्णद मृत्तिके । तया हतेन पापेन गच्छामि परमां गतिम्॥

ॐ शान्तिः शान्तिः शान्तिः॥

३७. मेधासूक्तम्

ॐ यश्छन्दसामृषभो विश्वरूपः । छन्दोभ्योऽध्यमृताथसंबभूव ॥ स मेन्द्रो मेधया स्पृणोतु । अमृतस्य
देवधारणो भूयासम् । शरीरं मे विचर्षणम् । जिह्वा मे मधुमत्तमा । कणाभ्यां भूरिविश्रुवम् । ब्रह्मणः
कोशोऽसि मेधया पिहितः । श्रुतं मे गोपाय ॥

ॐ शान्तिः शान्तिः शान्तिः ॥

ॐ मेधादेवी जुषमाणा न आगाद्विश्वाची भद्रा सुमनस्यमाना । त्वया जुष्टा नुदमाना दुरुक्तान् वृहद्वद्देम
विदथे सुवीराः । त्वया जुष्ट ऋषिर्भवति देवि त्वया ब्रह्मा ऽगतश्रीरुत त्वया । त्वया जुष्टश्चित्रं विन्दते वसु
सानो जुषस्व द्रविणो न मेधे ॥

मेधां म इन्द्रो ददातु मेधां देवी सरस्वती । मेधां मे आश्विनावुभावाधत्तां पुष्करस्तजा । अप्सरासु च या
मेधा गन्धर्वेषु च यन्मनः । दैवीं मेधा सरस्वती सा मां मेधा सुरभिर्जुषताग् स्वाहा ॥

आमां मेधा सुरभिर्विश्वरूपा हिरण्यवर्णा जगती जगम्या । उर्जस्वती पयसा पिन्वमाना सा मां मेधा
सुप्रतीका जुषन्ताम् ।

मयि मेधां मयि प्रजां मध्यग्रिस्तेजो दधातु मयि मेधां मयि प्रजां मयीन्द्र इन्द्रियं दधातु मयि मेधां मयि
प्रजां मयि सूर्यो ऋजो दधातु । ॐ हंस हंसाय विद्वहे परमहंसाय धीमहि । तन्मो हंसः प्रचोदयात् ।

ॐ शान्तिः शान्तिः शान्तिः ॥

३८. सरस्वती सूक्तम्

प्रणो देवी सरस्वती वाजभिर्वाजिनीवती । धीनामवित्र्यवतु ॥ आ नो दिवो बृहतः पर्वतादा सरस्वती
यजतागन्तु यशम् । हवं देवी जुजुषाणा घृताची शग्मां नो वाचमुशती शृणोतु ॥
पावीरवी कन्या चित्रायुः सरस्वती वीर पली धियं धात् । ग्राभिरच्छिद्रग्ं शरणग्ं सजोषा दुराधर्ष

गृणते शर्म यगंस्त् ॥ इमा जुह्वाना युष्मदा नमोभिः । प्रति स्वोमग्ं सरस्वती जुषस्व ।
 तव शर्मन् प्रियतमे दधानाः । उपस्थेयाम शरणं न वृक्षम् ॥ यस्ते स्तेनः शशयो यो मयोभूः । येन
 विश्वा पुष्यसि वार्याणि । यो रक्धा वसुविद्य सुदत्रः । सरस्वती तमिह धातवेऽकः ॥ सरस्वत्यभिः नो
 नेषि वस्यः । मा पस्फरी; पयसा मा न आधक् । जुषस्व नः सख्या वेश्या च । मा त्वत्
 क्षेत्राण्यरणानि गन्म ॥ इयग्ं शुष्मेभि बिसखा इवारुजत् । सानु गिरीणां तविषे भिरूर्मिभिः ॥ पारावदधी
 मवसे सुवृत्किभिः । सरस्वती माविवासेम धीतिभिः ॥

॥ ॐ शान्तिः शान्तिः शान्तिः ॥

३९. श्री रुद्रसूक्तम्

परिणो रुद्रस्य हेतिवृणकु परित्वेषस्य दुर्मतिरघायोः । अवस्थिरामघवद्यस्तनुष्व मीढवस्तोकाय
 तनयाय मृडय । स्तुहि श्रुतं गर्तसदं युवानं मृगन्न भीममुपहलुमुग्रम् । मृडा जरित्रे रुद्रस्तवानो अन्यन्ते
 अस्मन्निवपन्तुसेनाः । मीढुष्टम शिवतम शिवोनः सुमना भव । परमे वृक्ष आयुधन्निधाय कृत्तिं वसान
 आचर पिनाकं बिभ्रदागहि ॥ अहन्निभिर्षि सायकानि धन्व । अहन्निष्कर्यजंतविश्वरूपम् ।
 अहन्निदन्दयसे विश्वमब्भुवम् । नवा ओजीयो रुद्र त्वदस्ति ॥ त्वमग्ने रुद्रो असुरो महो दिवस्त्वग्ंशर्द्धो
 मारुतं पृक्ष इशाषे । त्वंवातैररुणौर्यासि शङ्खयस्त्वं पूषा विधतः पासिनुत्मना । आवो राजानमध्वरस्य
 रुद्रगंहोतारगं सत्य यजगं रोदस्योः । अग्निं पुरातनयिलो रचित्ताद्विरण्यरूप मवसे कृणुध्वम् ॥ (६)

॥ ॐ शान्तिः शान्तिः शान्तिः ॥

४०. मृत्यु सूक्तम्

अपैतु मृत्युरमृतं न आगन्वैवस्वतो ना अभयं कृणोतु । पर्ण वनस्तैरिवाभिनशशीयताग्ं रयिस्सच
 तान्नशशचीपतिः ॥ परं मृत्यो अनुपरेहि पन्थां यस्ते स्व इतरो देवयानात् । चक्षुष्मते शृण्वते तौ ब्रवीमि

मा नः प्रजागं रौरिषो मोत वीरन् । वातं प्राणं मनसाऽन्वारभामहे । प्रजापतिं यो भुवनस्य गोपाः ।
 स नो मृत्योऽन्नायतां पात्वगं हसो ज्योगजीवा जरामशीमहि ॥ अमुत्र भूयादध यद्यमस्य
 बृहस्ते अभिशस्तेरमुञ्चः । प्रत्यौहतामश्चिना मृत्युमस्माद्वेवानामग्रे भिषजा शचीभिः । हरिं
 हरन्तमनुयन्ति देवा विश्वस्येशानं वृषभं मतीनां । ब्रह्मासरूप मनुमेदमागादयनं मा विवधीर्विक्रमस्व ॥
 शल्कैरग्निमिन्धान उभौ लोकौ सनेमहं । उभयोर्लोकयोर् ऋध्वाऽति मृत्युं तराम्यहं ॥ मा छिदो मृत्यो
 मा वधीर्मा मे बलं विवृहो मा प्रमोषीः । प्रजाम् मां मे रीरिष आयुरुग्र नृचक्षसं त्वा हविषा विधेम ॥
 मा नो महान्तमुत मा नो अर्भकं मा न उक्षन्त-मुत मा न उक्षितम् । मा नोऽवधीः पितरं मोत मातरं
 प्रिया मा नस्तनुवो रुद्र रीरिषः ॥ मानस्तोके तनये मा न आयुषि मा नो गोषु मा नो अश्वेषु रीरिषः ।
 वीरान्मा नो रुद्र भासितोऽवधी-हीर्विष्मन्तो नमसा विधेम ते ॥ प्रजापते न त्वदेतान्यन्यो विश्वा जातानि
 परिता बभूव ।

यत्कामास्ते जुहुमस्तन्नो अस्तु वयग्स्याम पतयो रयीणाम् ॥ स्वस्तिदा विशस्तिर्वृत्रहा विमृधो वशी ।
 वृषेन्द्रः पुर एतुनस्स्वस्तिदा अभयङ्करः ॥ त्र्यम्बकं यजामहे सुगन्धिं पुष्टिवधनम् । उर्वारुकमिव
 बंधनान्मृत्योर्मुक्षीय माऽमृतात् । अपमृत्युपक्षुधं ॥ अपेतः शपथं जहि । अधानो अग्र आवः ।
 रायस्तोषगं सहस्रिणं ॥ ये ते सहस्रमयुतं पाशाः । मृत्यो मत्याय हन्तवे । तान्यज्ञस्य मायया ।
 सर्वानवयजामहे । मृत्यवे स्वाहा मृत्यवे स्वाहा । भूर्भुवस्वः । ओजो बलं । ब्रह्म क्षत्रं । यशो महत् ।
 सत्यं तपो नाम । रूपममृतं । चक्षुश्चोत्रं ॥ मन आयुः । विश्वं यशो महः । समन्तपोहरोभाः । जातवैदा
 यदि वा पावकोऽसि । वैश्वानरो यदि वा वैद्युतोऽसि । शम्प्रजाभ्यो यजमानाय लोकम् ॥ ऊर्ज
 पुष्टि दददभ्याववृत्स्व ॥

ॐ शान्तिः शान्तिः शान्तिः ॥

४१. ब्रह्मसूक्तम्

ब्रह्मज्ञानं प्रथमं पुरस्तात् । विसीमतस्मुचो वेन आवः । सबुद्धि या उपमा अस्य विष्ठाः ।
 सतश्चयोनिमसतश्च विवः ॥ (१) ॥ पिताविराजा मृषभोरयीणाम् । अन्तरिख्यंविश्वरूप आविवेश ।
 तमकैरभ्यर्वन्ति वथस्म् । ब्रह्मसन्तं ब्रह्मणावर्द्धयन्तः ॥ (२) ॥ ब्रह्मदेवानजनयत् । ब्रह्म विश्वमिदञ्जगत् ।
 ब्रह्मणः क्षषत्रन्निमितम् । ब्रह्म ब्राह्मण आत्मना ॥ (३) ॥ अन्तरस्मिन्निमे लोकाः । अन्तविश्वमिदञ्जगत् ।
 ब्रह्मैवभूतानाञ्छेष्टम् । तेन कोऽर्हति साद्धितुम् ॥ (४) ॥ ब्रह्मन्देवास्त्रयस्त्रिग्रंशत् । ब्रह्मात्रिन्द्रप्रजापती ।
 ब्रह्मन् हविश्वाभूतानि । नावीवान्तस्समाहिता ॥ (५) ॥ चतस्र आशाः प्रचरन्त्वग्नयः । इमत्रो यज्ञन्नयतु
 प्रजानन् । घृतं पिन्वन्नजरग्ंसुवीरम् । ब्रह्म समिद्भवत्याहुतीनाम् ॥ (६) ॥

 || ॐ शान्तिः शान्तिः शान्तिः ||

४२. आयुष्यसूक्तम्

यो ब्रह्मा ब्रह्मण उज्जहार प्राणैः शिरः कृत्तिवासाः पिनाकी । ईशानो देवः स न आयुर्दधातु तस्मै
 जुहोमि हविषा घृतेन ॥ विभ्राजमानः सरिरस्य मध्या-द्रोचमानो धर्मरुचिर्य आगात् । स
 मृत्युपाशानपनुद्य घोरानिहायुषेणो घृतमत्तु देवः ॥ ब्रह्मज्योति-ब्रह्मपतीषु गर्भ यमादधात् पुरुरूपं
 जयन्तम् । सुवर्णरंभग्रह-मर्कमर्च्य तमायुषे वर्धयामो घृतेन ॥ श्रियं लक्ष्मी-मौबला-मंबिकां गां षष्ठीं
 च यामिन्द्रसेनैत्युदाहुः । तां विद्यां ब्रह्मयोनिगं सरूपामिहायुषे तर्पयामो घृतेन ॥ दाक्षायण्यः सर्वयोन्यः
 स योन्यः सहस्रशो विश्वरूपा विरूपाः । ससूनवः सपतयः सयूथ्या आयुषेणो घृतमिदं जुषन्ताम् ॥ दिव्या
 गणा बहुरूपाः पुराणा आयुश्छिदो नः प्रमश्नन्तु वीरान् । तेभ्यो जुहोमि बहुधा घृतेन मा नः प्रजागं
 रीरिषो मोत वीरान् ॥ एकः पुरस्तात् य इदं बभूव यतो बभूव भुवनस्य गोपाः । यमप्येति भुवनगं
 सांपराये स नो हविर्घृत-मिहायुषेत्तु देवः ॥ वसून् रुद्रा-नादित्यान् मरुतोऽथ साध्यान् ऋभून् यक्षान्

गन्धर्वाग्नश्च पितृग्नश्च विश्वान् । भृगून् सर्पाग्नश्चाङ्गिरसोऽथ सर्वान् घृतग्नं हुत्वा स्वायुष्या महयाम शश्वत् ॥
विष्णो त्वं नो अन्तमःशमयच्छ सहन्त्य । प्रतेधारा मधुश्वत् उथसं दुहते अक्षितम् ॥

॥ ॐ शान्तिः शान्तिः शान्तिः ॥

४३. भाग्यसूक्तम्

ॐ प्रातरग्नि प्रातरिन्द्रग्नं हवामहे प्रातर्मित्रा वरुणा प्रातरश्विना ॥ प्रातर्भग्नपूषणं ब्रह्मणस्पति
प्रातःसोममुत रुद्रग्नं हुवेम ॥ प्रातर्जितं भगमुग्रग्नं हुवेम वयं पुत्रमदितेर्यो विधर्ता । आदधश्चिद्यं
मन्यमानस्तुरश्चिद्राजा चिद्यं भगं भक्षीत्याह ॥ भग प्रणत-भग सत्यराधो भगेमां धियमुदवदन्नः ।
भगप्रणो जनय गोभि - रश्वैर्भगप्रनृभि-र्नृवन्तस्याम ॥ उतेदार्नो भगवन्तस्यामोत प्रपित्व उत मध्ये
अह्नाम् । उतोर्दिता मघवन्सूर्यस्य वयं देवानां सुमतौ स्याम । भग एव भगवाग् अस्तु
देवास्तेन वयं भगवन्तःस्याम । तं त्वा भग सर्व इज्ञोहवीमि सनो भग पुर एता भवेह ॥
समध्वरायोषसोऽनमन्त दधिक्रावेव शुचये पदाय । अर्वाचीनं वसुविदं भगन्नो रथमिवाश्वावाजिन
आवहन्तु ॥ अश्वावती-गोमती-र्नडषासो वीरवतीःसद मुच्छन्तु भद्राः । घृतं दुहाना विश्वतः प्रपीनायूयं
पात स्वस्तिभिस्सदा नः ॥ यो माग्ने भागिनग्नं सन्त मथाभागं चिकीत्रष्टवति । अभागमग्ने तं कुरु
मामग्ने भागिनं कुरु ॥

॥ ॐ शान्तिः शान्तिः शान्तिः ॥

४४. नवग्रह सूक्तम्

ॐ आसत्येन रजसा वर्तमानो निवेशयन्नमृतं मत्यं च । हिरण्ययेन सविता रथेनाऽदेवो याति भुवना विपश्यन् ।
अग्निं दूतं वृणीमहे होतारं विश्वदेवसम् । अस्य यज्ञस्य सुक्रतुम् ॥ येषामीशो पशुपतिः पशूनां चतुष्पदामुतं च
द्विपदाम् । निष्क्रीतोऽयं यज्ञियं भागमेतु रायस्पोषा यजमानस्य सन्तु ॥

ॐ अधिदेवता प्रत्यधिदेवता सहिताय भगवते आदित्याय नमः । ओदित्य ग्रहदोषो निर्दोषो अस्तु ॥ १ ॥

ॐ आप्यायस्व समेतु ते विश्वतस्सोम वृष्णियम् । भवा वाजस्य संगथे ॥ अप्सुमे सोमो अब्रवीदन्तर्विश्वानि
भेषजा । अग्निं विश्वशं भुवमापश्च विश्वभेषजीः । गौरी मिमाय सलिलानि तक्षत्येकपदी द्विपदी सा चतुष्पदी ।
अष्टापदी नवपदी बभूषी सहस्राक्षरा परमे व्योमन् ।

ॐ अधिदेवता प्रत्यधिदेवता सहिताय भगवते सोमाय नमः । सोम ग्रहदोषो निर्दोषो अस्तु ॥ २ ॥

ॐ अग्निर्मूर्ढा दिवः ककुत्पतिः पृथिव्या अयम् । अपाग् रेताग्नसि जिन्वति । स्योना पृथिवि भवाऽनृक्षरा निवेशनि
यच्छानश्शर्म सप्रथाः । क्षेत्रस्य पतिना वयग्निहिते नेव जयामसि । गामश्चं पोषयिन्त्वा स नो मृडातीदृशे ॥

ॐ अधिदेवता प्रत्यधिदेवता सहिताय भगवते अङ्गारकाय नमः । अङ्गारक ग्रहदोषो निर्दोषो अस्तु ॥ ३ ॥

ॐ उद्गुध्यस्वामे प्रतिजागृहेनमिष्टापूर्ते सग्ंसृजेथामयच्च । पुनः कृष्णवग्नस्त्वा पितरं युवानमन्वाताग्नसीत्त्वयि
तन्तुमेतम् ॥ इदं विष्णुर्विचक्रमे त्रेधा निदधे पदम् । समूढमस्यपाग्न सुरे ॥ विष्णो राटमसि विष्णोः पृष्ठमसि
विष्णोशश्चञ्चेस्थो विष्णोस्स्यूरासि विष्णोर्द्विवमसि वैष्णवमसि विष्णवे त्वा ।

ॐ अधिदेवता प्रत्यधिदेवता सहिताय भगवते बुधाय नमः । बुध ग्रहदोषो निर्दोषो अस्तु ॥ ४ ॥

ॐ बृहस्पते अतियदर्यो अहादद्व्युमद्विभाति क्रतुमज्जनेषु । यदीदयच्चवसर्तप्रजात तदस्मासु द्रविणन्धेहि चित्रम् ॥
इन्द्रमरुत्व इह पाहि सोमं यथा शायति अपिबस्सुतस्य । तव प्रणीती तव शूरशर्मन्नाविवासन्ति कवयसुयज्ञाः ॥
ब्रह्मजज्ञानं प्रथमं पुरस्ताद्विसीमतस्सुरुचो वेन आवः । सबुधिया उपमा अस्य विष्णास्तश्च योनिमस्तश्च विवः

ॐ अधिदेवता प्रत्यधिदेवता सहिताय भगवते बृहस्पतये नमः । बृहस्पतिग्रह दोषो निर्दोषो अस्तु ॥ ५ ॥

ॐ प्रवश्शुक्राय भानवे भरध्वम् । हव्यं मतिं चामये सुपूतम् ॥ यो दैव्यानि मानुषा जनूगंषि । अन्तर्विश्वानि विद्वा
ना जिगाति ॥ इन्द्राणीमासु नारिषु सुपत्नीमहमश्रवम् । न ह्यस्या अपरच्चन जरसा मरते पतिः ॥
इन्द्रं वो विश्वतस्परि हवामहे जनेभ्यः । अस्माकमस्तु केवलः ॥

ॐ अधिदेवता प्रत्यधिदेवता सहिताय भगवते शुक्राय नमः । शुक्र ग्रहदोषो निर्दोषो अस्तु ॥ ६ ॥

ॐ शन्मो देवीरभिष्य आपो भवन्तु पीतये । शंयोरभिस्ववन्तु नः ॥ प्रजापते न त्वदेतान्यन्यो विश्वा जातानि
परिता बभूव । यत्कामास्ते जुहुमास्तन्नो अस्तु वयग्स्याम पतयो रथीणाम् । इमं यमप्रस्तरमाहि सीदाऽङ्गिरोभिः
पितृभिस्संविदानः । आत्वा मन्त्राः कविशस्ता वहन्त्वेना राजन् हविषा मादयस्व ॥

ॐ अधिदेवता प्रत्यधिदेवता सहिताय भगवते शनैश्चराय नमः । शनैश्चर ग्रहदोषो निर्दोषो अस्तु ॥ ७ ॥

ॐ क्या नश्चित्र आभुवदूती सदावृधस्सखा ॥ क्या शचिष्या वृता । आऽयङ्गौः पृश्निरकमीदसनन्मातरं पुनः ।
पितरञ्च प्रयन्त्सुवः । यत्ते देवी नित्रीतिराबबन्ध दाम ग्रीवास्वविचर्त्यम् । इदन्ते तद्विष्याम्यायुषो न मध्यादथाजीवः
पितुमङ्गि प्रमुक्तः ॥

ॐ अधिदेवता प्रत्यधिदेवता सहिताय भगवते राहवे नमः । राहुर्ग्रह दोषो निर्दोषो अस्तु ॥ ८ ॥

ॐ केतुङ्गुणवन्नकेतवे पेशो मर्या अपेशसे । समुषद्धिरजायथाः ॥ ब्रह्मा देवानां पदवीः कवीनामृषिर्विप्राणां महिषो
मृगाणाम् । श्येनोगृधाणाग्स्वधितिर्वनानाग् सोमः पवित्रमत्येति रेभन् । सचित्र चित्रं चितयनूतमस्मे चित्रक्षत्र
चित्रतमं वयोधाम् । चन्द्रं रयिं पुरुवीरम् वृहन्तं चन्द्रचन्द्राभिर्गृणते युवस्व ॥

ॐ अधिदेवता प्रत्यधिदेवता सहितेभ्यः भगवते केतुभ्यो नमः । केतु ग्रहदोषो निर्दोषो अस्तु ॥ ९ ॥

॥ ॐ आदित्यादि नवग्रह देवताभ्यो नमो नमः ॥

॥ ॐ शान्तिः शान्तिः शान्तिः ॥

४५. नारायणोपनिषत्

ॐ सह नाववतु । सह नौ भुनक्तु । सह वीर्यं करवावहै । तेजस्विनावधीतमस्तु मा विद्विषावहै ।
। ॐ शान्तिः शान्तिः शान्तिः ॥

ॐ अथ पुरुषो ह वै नारायणोऽकामयत प्रजाः सृजेयेति । नारायणात्प्राणो जायते । मनः सर्वेन्द्रियाणि
च । खं वायुज्येतिरापः पृथिवी विश्वस्य धारिणी । नारायणाद्ब्रह्मा जायते । नारायणाद्रुद्रो जायते ।
नारायणादिन्द्रो जायते । नारायणात्प्रजापतयः प्रजायन्ते । नारायणाद्-द्वादशादित्या रुद्रा वसवस्सर्वाणि
च छन्दागंसि । नारायणादेव समुत्पद्यन्ते । नारायणे प्रवर्तन्ते । नारायणे प्रलीयन्ते ॥

ओम् । अथ नित्यो नारायणः । ब्रह्मा नारायणः । शिवश्च नारायणः । शक्रश्च
नारायणः । द्यावापृथिव्यौ च नारायणः । कालश्च नारायणः । दिशश्च नारायणः । ऊर्ध्वश्च
नारायणः । अधश्च नारायणः । अन्तर्बीहश्च नारायणः । नारायण एवैदगं सर्वम् । यद्बूतं यज्ञ भव्यम् ।
निष्कलो निरञ्जनो निर्विकल्पो निराख्यातः शुद्धो देव एको नारायणः । न द्वितीयोऽस्ति कश्चित् । य
एवं वेद । स विष्णुरेव भवति स विष्णुरेव भवति ॥

ओमित्यग्रे व्याहरेत् । नम इति पश्चात् । नारायणायेत्युपरिष्ठात् । ओमित्येकाक्षरम् । नम इति
द्वे अक्षरे । नारायणायेति पञ्चाक्षराणि । एतद्वै नारायणस्याष्टाक्षरं पदम् । यो ह वै नारायणस्याष्टाक्षरं
पदमध्येति । अनपब्रुवस्सर्वमायुरेति । विन्दते प्राजापत्यगं रायस्पोषंगौपत्यम् । ततोऽमृतत्वमश्रुते
ततोऽमृतत्वमश्रुत इति । य एवं वेद ॥

प्रत्यगानन्दं ब्रह्म पुरुषं प्रणवस्वरूपम् । अकार उकार मकार इति । तानेकधा समभरत्तदेतदोमिति ।
यमुक्त्वा मुच्यते योगीजन्मसंसारबन्धनात् । ॐ नमो नारायणायेति मन्त्रोपासकः । वैकुण्ठभुवनलोकं
गमिष्यति । तदिदं परं पुण्डरीकं विज्ञानघनम् । तस्मात्तदिदावन्मात्रम् । ब्रह्मण्यो देवकीपुत्रो ब्रह्मण्यो
मधुसूदनोम् । सर्वभूतस्थमेकं नारायणम् । कारणरूपमकारं परब्रह्मोम् । एतदर्थव
शिरोयोऽधीते प्रातरधीयानो रात्रिकृतं पापं नाशयति । सायमधीयानो दिवसकृतं पापं नाशयति ।

माध्यन्दिनमादित्याभिमुखोऽधीयानः पञ्चापातकोपपातकात्प्रमुच्यते । सर्व वेद पारायण पुण्यं लभते ।
नारायणसायुज्यमवाप्नोति नारायण सायुज्यमवाप्नोति । य एवं वेद । इत्युपनिषत् ॥

॥ ॐ शान्तिः शान्तिः शान्तिः ॥

४६. गायत्रीमन्त्राः

ॐ पुरुषस्य विद्म सहस्राक्षस्य महादेवस्य धीमहि । तन्नो रुद्रः प्रचोदयात् । ॐ तत्पुरुषाय विद्महे
 महादेवाय धीमहि । तन्नो रुद्रः प्रचोदयात् । ॐ तत्पुरुषाय विद्महे वक्रतुण्डाय धीमहि । तन्नो दन्तिः
 प्रचोदयात् । ॐ तत्पुरुषाय विद्महे चक्रतुण्डाय धीमहि । तन्नो नन्दिः प्रचोदयात् । ॐ तत्पुरुषाय
 विद्महे महासेनाय धीमहि । तन्नष्टप्णमुखः प्रचोदयात् । ॐ तत्पुरुषाय विद्महे सुवर्णपक्षाय धीमहि ।
 तन्नो गरुडः प्रचोदयात् । ॐ वेदात्मनाय विद्महे हिरण्यगर्भाय धीमहि । तन्नो ब्रह्म प्रचोदयात् । ॐ
 नारायणाय विद्महे वासुदेवाय धीमहि । तन्नो विष्णुः प्रचोदयात् । ॐ वज्रनखाय विद्महे तीक्ष्णदग्गृष्टाय
 धीमहि । तन्नो नारसिंहः प्रचोदयात् । ॐ भास्कराय विद्महे महद्युतिकराय धीमहि । तन्नो आदित्यः
 प्रचोदयात् । ॐ वैश्वानराय विद्महे लालीलाय धीमहि । तन्नो अग्निः प्रचोदयात् । ॐ कात्यायनाय
 विद्महे कन्यकुमारि धीमहि । तन्नो दुर्गिः प्रचोदयात् । ॐ महादेव्यै च विद्महे विष्णुपत्नी च धीमहि ।
 तन्नो लक्ष्मीः प्रचोदयात् ॥

४७. नवग्रह गायत्री

ॐ अश्वध्वजाय विद्महे पाशहस्ताय धीमहि । तन्नो सूर्यः प्रचोदयात् । ॐ पद्मद्वजाय विद्महे हेमरूपाय
 धीमहि । तन्नो सोमः प्रचोदयात् । ॐ वीरध्वजाय विद्महे विद्महस्ताय धीमहि । तन्नो भौमः
 प्रचोदयात् । ॐ गजद्वजाय विद्महे शुशहस्ताय धीमहि । तन्नो बुधः प्रचोदयात् । ॐ वृषभद्वजाय
 विद्महे घृणिहस्ताय धीमहि । तन्नो गुरुः प्रचोदयात् । ॐ अश्वध्वजाय विद्महे धनुर् हस्ताय धीमहि ।
 तन्नो शुक्रः प्रचोदयात् । ॐ काकध्वजाय विद्महे कद्गहस्ताय धीमहि । तन्नो मन्तः प्रचोदयात् ।
 ॐ नगद्वजाय विद्महे पद्महस्ताय धीमहि । तन्नो राहुः प्रचोदयात् । ॐ अश्वध्वजाय
 विद्महे शूलहस्ताय धीमहि । तन्नो केदुः प्रचोदयात् ।

४८. शान्ति पञ्चकं

ॐ शं नो मित्र-शशं वरुणः । शं नो भवत्वर्यमा । शं न इन्द्रो बृहस्पतिः । शं नो विष्णु-रुरुक्रमः ।
नमो ब्रह्मणे । नमस्ते वायो । त्वमेव प्रत्यक्षं ब्रह्मासि । त्वमेव प्रत्यक्षं ब्रह्म वदिष्यामि । ऋतं
वदिष्यामि । सत्यं वदिष्यामि । तन्मामवतु । तद्वक्तारमवतु । अवतु माम् । अवतु वक्तारम् ॥

ॐ शान्तिः शान्तिः शान्तिः ॥१॥

ॐ शं नो मित्र-शशं वरुणः । शं नो भवत्वर्यमा । शं न इन्द्रो बृहस्पतिः । शं नो विष्णु-रुरुक्रमः ।
नमो ब्रह्मणे । नमस्ते वायो । त्व-मेव प्रत्यक्षं ब्रह्मासि । त्वामेव प्रत्यक्षं ब्रह्मा वादिषम् । ऋतमवादिषम् ।
सत्यमवादिषम् । तन्मामावीत् । तद्वक्तारमावीत् । आवीन्माम् । आवाद् वक्तारम् ॥

ॐ शान्तिः शान्तिः शान्तिः ॥

ॐ सह ना-ववतु । सह नौ भुनक्तु । सह वीर्यं करवावहै । तेजस्विना-वधीत-मस्तु मा विद्विषावहै ।

ॐ शान्तिः शान्तिः शान्तिः ॥

ॐ नमो वाचे या चोदिता या चानुदिता तस्यै वाचे नमो नमो वाचे नमो वाचस्पतये नम ऋषिभ्यो
मन्त्रकृद्यो मन्त्रपतिभ्यो मामामृषयो मन्त्रकृतो मन्त्रपतयः परादुर्माऽहमृषीन्मन्त्रकृतो मन्त्रपतीन्परादां
वैश्वदेवीं वाचमुद्यासग् शिवामदस्तां जुष्टां देवेभ्यः शर्म मे द्यौः शर्म पृथिवी शर्म विश्वमिदं जगत्
। शर्म चन्द्रश्च सूर्यश्च शर्म ब्रह्मप्रजापती । भूतं वदिष्ये भुवनं वदिष्ये तेजो वदिष्ये यशो वदिष्ये तपो
वदिष्ये ब्रह्म वदिष्ये सत्यं वदिष्ये तस्मा अहमिदमुपस्तरण-मुपस्तृण उपस्तरणं मे प्रजायै पशूनां
भूयादुपस्तरणमहं प्रजायै पशूनां भूयासं प्राणापानौ मृत्योर्मापातं प्राणापानौ मा मा हासिष्टं मधु मनिष्ये
मधु जनिष्ये मधु वक्ष्यामि मधु वदिष्यामि मधुमतीं देवेभ्यो वाचमुद्यासग् शुश्रूषेण्यां मनुष्यभ्यस्तं
मा देवा अवन्तु शोभायै पितरोऽनुमदन्तु ॥

ॐ शान्तिः शान्तिः शान्तिः ॥

तच्छं योरावृणीमहे। गातुं यज्ञाय। गातुं यज्ञपतये। दैवीः स्वस्तिरस्तु नः। स्वस्तिर्मानुषेभ्यः। ऊर्ध्वं
जिगातु भेषजम्। शन्मा अस्तु द्विपदे। शं चतुष्पदे।

॥ ॐ शान्तिः शान्तिः शान्तिः ॥

४९. शिवोपासन मन्त्रः

ॐ निधनपतये नमः।	निधनपतान्तिकाय नमः।	ॐ ऊर्ध्वाय नमः।	ऊर्ध्वलिङ्गाय नम ।
ॐ हिरण्याय नमः।	हिरण्यलिङ्गाय नमः।	ॐ सुवर्णाय नमः।	सुवर्णलिङ्गाय नमः।
ॐ दिव्याय नमः।	दिव्यलिङ्गाय नमः।	ॐ भवाय नमः।	भवलिङ्गाय नमः।
ॐ शर्वाय नमः।	शर्वलिङ्गाय नमः।	ॐ शिवाय नमः।	शिवलिङ्गाय नमः।
ॐ ज्वलाय नमः।	ज्वललिङ्गाय नमः।	ॐ आत्माय नमः।	आत्मलिङ्गाय नमः।
ॐ परमाय नमः।	परमलिङ्गाय नमः।		

एतत्सोमस्य सूर्यस्य सर्वलिङ्गं स्थापयति पाणिमन्त्रं पवित्रम्॥

निघृष्वैरसमायुतैः। कालैर्हरित्वमापन्नैः। इन्द्रायाहि सहस्रयुक्। अग्निविभ्राष्टिवसनः। वायुश्वेतसिकद्वकः।
संवत्सरो विषूवणैः। नित्यास्तेऽनुचरास्तव। सुब्रह्मण्योग् सुब्रह्मण्योग् सुब्रह्मण्योम्।
धाताविधातापरमोतसंद्वक्-प्रजापतिःपरमेष्ठीविराजा ॥ स्तोमाश्छंदाग् सिनिविदोम आहुरेतस्मैराष्ट-
मभिसन्नमाम। अभ्यावर्तद्वमुपमेतसाकमयग् शास्ताधिपतिर्वो अस्तु। अस्य विज्ञानमनुसगंरभधं
इमंपश्चादनुजीवाथसवै॥

- (१) सद्यो जातं प्रपद्यामि सद्यो जाताय वै नमो नमः। भवे भवे नातिभवे भवस्वमाम्। भवोद्भवाय
नमः॥
- (२) वामदेवाय नमौ ज्येष्ठाय नमः श्रेष्ठाय नमौ रुद्राय नमः कालाय नमः कलविकरणाय नमो
बलविकरणाय नमो बलाय नमो बलप्रमथनाय नमः सर्वभूतदमनाय नमौ मनोन्मनाय नमः॥

- (३) अघोरेभ्योऽथघोरेभ्यो घोरघोरतरेभ्यः । सर्वभ्यः सर्वशर्वभ्यो नमस्ते अस्तु रुद्ररूपेभ्यः ॥
- (४) तत्पुरुषाय विद्वहं महादेवाय धीमहि । तन्नो रुद्रः प्रचोदयात् ॥
- (५) ईशानः सर्वविद्यानामीश्वरः सर्वभूतानां ब्रह्माधिपतिर्ब्रह्मणोऽधिपतिर्ब्रह्मा शिवो मै अस्तु सदाशिवोम् ॥
- (६) नमो हिरण्यभाहवे हिरण्यवर्णाय हिरण्यरूपाय हिरण्यपतयेऽम्बिकापतय उमापतये पशुपतये नमो नमः ॥
- (७) ऋतग्ं सत्यं परं ब्रह्म पुरुषं कृष्णपिङ्गलम् । ऊर्ध्वरेतं विरूपाक्षं विश्वरूपाय वै नमो नमः ॥
- (८) सर्वो वै रुद्र-स्तस्मै रुद्राय नमो अस्तु । पुरुषो वै रुद्र-स्तस्महो नमो नमः । विश्वं भूतं भुवनं चित्रं बहुधा जातं जायमानं च यत् । सर्वो ह्येष रुद्र-स्तस्मै रुद्राय नमो अस्तु ॥
कद्मुद्राय प्रचेतसे मीढुष्टमाय तव्यसे । वो चेम शन्तमग्ं हृदे । सर्वो ह्येष रुद्र-स्तस्मै रुद्राय नमो अस्तु ॥

५०. एकमत्यसूक्तम् (संवादसूक्तम्)

ॐ संसमिद्युवसे वृषज्ञगे विश्वान्यर्य आ । इळस्पदे समिध्यसे स नो वसून्याभर ॥ संगच्छध्वं संवदध्वं सं वो मनांसि जानताम् । देवां भागं यथा पूर्वं सज्जानाना उपासते ॥ समानो मन्त्रः समितिः समानी समानं मनस्पह चित्तमेषाम् । समानं मन्त्रमभिमन्त्रये वः समानेन वो हविषा जुहोमि ॥ समानी व आकृतिः समाना हृदयानि वः । समानमस्तु वो मनो यथा वः सुसहासति ॥ (ऋग्वेदे अन्तिमं सूक्तम्) ॥

आभिगीभिर्यदतोन ऊनमाप्यायय हरिवो वर्द्धमानः । यदा स्तोतृभ्यो महिगोत्रा रुजासि भूयिष्ठभाजो अथते स्याम । ब्रह्म प्रावादिष्म तन्नो माहासीत् । सं त्वा सिञ्चामि यजुषा प्रजामायुर्धनं च ॥

॥ ॐ शान्तिः शान्तिः शान्तिः ॥

५१. गणपति पूजा विधि:

ॐ सुमुख गणपतये नमो नमो गणपतये नम : (दूर्वा पुष्टं *to be used*)

सुमुख ।	एकदन्त ।	कपिल ।	गजकर्णक ।	लम्बोदर ।	विकट ।
विघ्नराज ।	विनायक ।	धूमकेतु ।	गणाध्यक्ष ।	फालचन्द्र ।	गजानन ।
वक्रतुण्ड ।	शूर्पकर्ण ।	हेरम्ब ।	स्कन्दपूर्वज ।	षोडश ।	सिद्धिबुद्धि ।
वलभ ।	आनन्द ।	नर्तन ।	विद्या ।	शान्ति ।	सड़कटहर ।
वाञ्छाकल्प ।	वल्लभि ।	कल्याण ।	महागणपतये ।		

५२. श्री नन्दिकेश्वर अष्टोत्तरम्

ॐ नन्दिकेशाय नमः	ॐ ब्रह्मरूपिणे नमः	ॐ शिवध्यानपरायनाय नमः
ॐ तीक्ष्णशृङ्गाय नमः	ॐ वेदपादाय नमः	ॐ विरूपाय नमः
ॐ वृषभाय नमः	ॐ तुङ्गशैलाय नमः	ॐ देवदेवाय नमः
ॐ शिवप्रियाय नमः	ॐ विराजमानाय नमः	ॐ नटनाय नमः
ॐ अग्निरूपाय नमः	ॐ धनप्रियाय नमः	ॐ सितचामरधारिणे नमः
ॐ वेदाङ्गाय नमः	ॐ कनकप्रियाय नमः	ॐ कैलासवासिने नमः
ॐ देवाय नमः	ॐ स्थितपादाय नमः	ॐ श्रुतिप्रियाय नमः
ॐ श्वेतोपवीतिने नमः	ॐ नाट्यनन्दकाय नमः	ॐ किंकिणीधराय नमः
ॐ मत्तशृङ्गिणे नमः	ॐ हाटकेशाय नमः	ॐ हेमभूषणाय नमः
ॐ विष्णुरूपिणे नमः	ॐ पृथ्वीरूपिणे नमः	ॐ निधीशाय नमः
ॐ शिववाहनाय नमः	ॐ गुल्मिप्रियाय नमः	ॐ चारुहासाय नमः
ॐ शृङ्गिणे नमः	ॐ नवतृणप्रियाय नमः	ॐ वेदसाराय नमः
ॐ मन्त्रसाराय नमः	ॐ प्रत्यक्षाय नमः	ॐ करुणाकराय नमः
ॐ शीघ्राय नमः	ॐ ललामकलिकाय नमः	ॐ शिवयोगिने नमः
ॐ जलाधिपाय नमः	ॐ चारुरूपाय नमः	ॐ वृषेशाय नमः
ॐ सोमसूर्याग्निलोचनाय नमः	ॐ सुन्दराय नमः	ॐ सोमभूषाय नमः
ॐ सुवक्राय नमः	ॐ कलिनाशनाय नमः	ॐ सुप्रकाशाय नमः
ॐ महावीर्याय नमः	ॐ हम्साय नमः	ॐ अग्निमयाय नमः
ॐ प्रभवे नमः	ॐ वरदाय नमः	ॐ रुद्ररूपाय नमः
ॐ मधुराय नमः	ॐ कामिकप्रियाय नमः	ॐ विशिष्टाय नमः
ॐ दिव्यरूपाय नमः	ॐ उच्चलिने नमः	ॐ ज्वालनेत्राय नमः
ॐ संवर्ताय नमः	ॐ कालाय नमः	ॐ केशवाय नमः

ॐ सर्वदैवताय नमः	ॐ श्रेतर्वर्णाय नमः	ॐ शिवासीनाय नमः
ॐ चिन्मयाय नमः	ॐ शृङ्गपट्टाय नमः	ॐ श्वेतचामरभूषाय नमः
ॐ देवराजाय नमः	ॐ प्रभानन्दिने नमः	ॐ पण्डिताय नमः
ॐ परमेश्वराय नमः	ॐ निरूपाय नमः	ॐ निराकाराय नमः
ॐ छिन्नदैत्याय नमः	ॐ नासासूत्रिणे नमः	ॐ अनन्तेशाय नमः
ॐ तिलतण्डुलभक्षणाय नमः	ॐ वारनन्दिने नमः	ॐ सरसाय नमः
ॐ विमलाय नमः	ॐ पट्टसूत्राय नमः	ॐ कालकण्ठाय नमः
ॐ शैलादिने नमः	ॐ शिलातनसुनन्दनाय नमः	ॐ कारणाय नमः
ॐ श्रुतिभक्ताय नमः	ॐ वीरधण्टाधराय नमः	ॐ धन्याय नमः
ॐ विष्णुनन्दिने नमः	ॐ शिवज्वालाग्राहिणे नमः	ॐ भद्राय नमः
ॐ अनघाय नमः	ॐ वीराय नमः	ॐ ध्रुवाय नमः
ॐ धात्रे नमः	ॐ शाश्वताय नमः	ॐ प्रदोषप्रियरूपिणे नमः
ॐ वृषाय नमः	ॐ कुण्डलधृते नमः	ॐ भीमाय नमः
ॐ सितवर्णस्वरूपिणे नमः	ॐ सर्वात्मने नमः	ॐ सर्वविख्याताय नमः

तत्पुरुषाय विद्वहे चक्रतुण्डाय धीमहि । तत्रा नन्दिः प्रचोदयात् ॥

५३. शिव अष्टोत्तरशत नामावलिः

ॐ शिवाय नमः (१)	ॐ महेश्वराय नमः (२)	ॐ शम्भवे नमः (३)
ॐ पिनाकिने नमः	ॐ शशिशेखराय नमः	ॐ वामदेवाय नमः
ॐ विरूपाक्षाय नमः	ॐ कपर्दिने नमः	ॐ नीललोहिताय नमः
ॐ राङ्कराय नमः	ॐ शूलपाणिने नमः (११)	ॐ खद्वाङ्गिने नमः
ॐ विष्णुवल्लभाय नमः	ॐ शिपिविष्टाय नमः	ॐ अम्बिकानाथाय नमः
ॐ श्रीकण्ठाय नमः	ॐ भक्तवत्सलाय नमः	ॐ भवाय नमः
ॐ शर्वाय नमः	ॐ त्रिलोकेशाय नमः	ॐ शितिकण्ठाय नमः
ॐ शिवाप्रियाय नमः	ॐ उग्राय नमः	ॐ कपालिने नमः
ॐ कामारये नमः	ॐ अन्धकासुर सूदनाय नमः	ॐ गङ्गाधराय नमः
ॐ ललाटाक्षाय नमः	ॐ कालकालाय नमः	ॐ कृपानिधये नमः
ॐ भीमाय नमः (३१)	ॐ परशुहस्ताय नमः	ॐ मृगपाणिने नमः
ॐ जटाधराय नमः	ॐ कैलासवासिने नमः	ॐ कवचिने नमः
ॐ कठोराय नमः	ॐ त्रिपुरान्तकाय नमः	ॐ वृषाङ्काय नमः
ॐ वृषभारूढाय नमः	ॐ भस्मोद्धूलित विग्रहाय नमः	ॐ सामप्रियाय नमः
ॐ स्वरमयाय नमः	ॐ त्रयीमूर्तये नमः	ॐ अनीश्वराय नमः
ॐ सर्वज्ञाय नमः	ॐ परमात्मने नमः	ॐ सोमसूर्याग्निलोचनाय नमः

ॐ हविषे नमः	ॐ यज्ञमयाय नमः	ॐ सोमाय नमः(५१)
ॐ पञ्चवक्त्राय नमः	ॐ सदाशिवाय नमः	ॐ विश्वेश्वराय नमः
ॐ वीरभद्राय नमः	ॐ गणनाथाय नमः	ॐ प्रजापतये नमः
ॐ हिरण्यरेतसे नमः	ॐ दुर्धर्षाय नमः	ॐ गिरीशाय नमः
ॐ गिरिशाय नमः (६१)	ॐ अनघाय नमः	ॐ भुजङ्गभूषणाय नमः
ॐ भर्गाय नमः	ॐ गिरिधन्विने नमः	ॐ गिरिप्रियाय नमः
ॐ कृत्तिवाससे नमः	ॐ पुरारातये नमः	ॐ भगवते नमः
ॐ प्रमथाधिपाय नमः	ॐ मृत्युञ्जयाय नमः (७१)	ॐ सूक्ष्मतनवे नमः
ॐ जगद्व्यापिने नमः	ॐ जगद्गुरवे नमः	ॐ व्योमकेशाय नमः
ॐ महासेनजनकाय नमः	ॐ चारुविक्रमाय नमः	ॐ रुद्राय नमः
ॐ भूतपतये नमः	ॐ स्थाणवे नमः	ॐ अहिर्बुध्याय नमः(८१)
ॐ दिगम्बराय नमः	ॐ अष्टमूर्तये नमः	ॐ अनेकात्मने नमः
ॐ सात्विकाय नमः	ॐ शुद्धविग्रहाय नमः	ॐ शाश्वताय नमः
ॐ खण्डपरशवे नमः	ॐ अजाय नमः	ॐ पापविमोचनाय नमः
ॐ मृडाय नमः(९१)	ॐ पशुपतये नमः	ॐ देवाय नमः
ॐ महादेवाय नमः	ॐ अव्ययाय नमः	ॐ हरये नमः
ॐ पूषदन्तभिदे नमः	ॐ अव्यग्राय नमः	ॐ दक्षाध्वरहराय नमः
ॐ हराय नमः	ॐ भगनेत्रभिदे नमः	ॐ अव्यक्ताय नमः
ॐ सहस्राक्षाय नमः	ॐ सहस्रपदे नमः	ॐ अपर्वर्गप्रदायकाय नमः
ॐ अनन्ताय नमः	ॐ तारकाय नमः	ॐ परमेश्वराय नमः (१०८)

<><><><>

५४. अथ शिव चण्डेश्वर अष्टोत्तर शत नामानि

ॐ चण्डेश्वराय नमः (१)	ॐ महाचण्डाय नमः (२)	ॐ प्रचण्डाय नमः (३)
ॐ ध्यानमानसाय नमः	ॐ ब्राह्मणाय नमः	ॐ वरदाय नमः
ॐ विद्रवे नमः	ॐ कृतचण्डाय नमः	ॐ शिवप्रियाय नमः
ॐ ज्ञानदाय नमः	ॐ ज्ञाननेत्रसम्भूताय नमः	ॐ सर्पभूषणाय नमः
ॐ भस्मनोदूळिताय नमः	ॐ शिवभस्मप्रियाय नमः	ॐ शिवभक्ताय नमः
ॐ भव्याय नमः	ॐ भवाय नमः	ॐ करुणाकराय नमः

ॐ शीलाय नमः	ॐ वैतनिकाय नमः	ॐ सेनाय नमः
ॐ शान्तमानसाय नमः	ॐ फनिमालाधराय नमः	ॐ फनिकङ्गणधारणाय नमः
ॐ जठाधराय नमः	ॐ जगत्सेनाय नमः	ॐ विप्रप्रियाय नमः
ॐ विषिष्टाय नमः	ॐ विप्रशान्ताय नमः	ॐ विश्वद्रष्टे नमः
ॐ विश्वदर्शनाय नमः	ॐ मूर्तिमते नमः	ॐ व्यवस्थारहिताय नमः
ॐ वेदविदे नमः	ॐ सुन्दराय नमः	ॐ विद्युत्प्रभाय नमः
ॐ शुभकराय नमः	ॐ शन्करप्रियाय नमः	ॐ शङ्खप्रीताय नमः
ॐ डङ्कहस्ताय नमः	ॐ अञ्जलिहस्ताय नमः	ॐ उमाभक्ताय नमः
ॐ अक्षरप्रीताय नमः	ॐ जयिने नमः	ॐ एकाग्रचिन्तनाय नमः
ॐ शुभङ्कराय नमः	ॐ मन्त्रमूर्तये नमः	ॐ मानसाचापराय नमः
ॐ सान्निध्याय नमः	ॐ शर्वाय नमः	ॐ शान्ताय नमः
ॐ शङ्खप्रियाय नमः	ॐ शरत्रिकाय नमः	ॐ साम्बस्मरणाय नमः
ॐ सामान्याय नमः	ॐ प्रशान्तमानसाय नमः	ॐ केतशरण्याय नमः
ॐ साम्रदायकाय नमः	ॐ द्विनेत्राय नमः	ॐ दिव्यज्ञानिने नमः
ॐ दिव्यसुन्दराय नमः	ॐ देवप्रियाय नमः	ॐ दैवचिन्ताय नमः
ॐ निष्कङ्काय नमः	ॐ निराकाराय नमः	ॐ ईश्वरैक्याय नमः
ॐ निरञ्जनाय नमः	ॐ निरक्षानाय नमः	ॐ भोगरत्नाय नमः
ॐ शिवपूजाप्रियाय नमः	ॐ ईशानाय नमः	ॐ शम्भुपार्धस्थिताय नमः
ॐ सूक्ष्माय नमः	ॐ सूक्ष्मदेहाय नमः	ॐ हरप्रियाय नमः
ॐ दण्डहस्ताय नमः	ॐ शिवकलायायिने नमः	ॐ भस्मनिथये नमः
ॐ भस्मधृते नमः	ॐ परिचराय नमः	ॐ परिव्राजे नमः
ॐ वसवे नमः	ॐ शिवपाद्यप्रियाय नमः	ॐ वश्याय नमः
ॐ रूपिणीप्रियाय नमः	ॐ कलिचण्डाय नमः	ॐ कालिकाय नमः
ॐ कुसुमप्रियाय नमः	ॐ निर्मलाय नमः	ॐ नियताय नमः
ॐ नित्याय नमः	ॐ निरामयाय नमः	ॐ निद्राज्ञानाय नमः
ॐ निरातङ्काय नमः	ॐ नियमप्रियाय नमः	ॐ ध्येयाय नमः
ॐ ध्यानरूपाय नमः	ॐ नित्यचण्डाय नमः	ॐ निष्कङ्काय नमः
ॐ मोक्षज्ञानप्रदाय नमः	ॐ वज्रकेशाय नमः	ॐ ध्वनिज्ञानिने नमः
ॐ शिवनिर्माल्यभोक्त्रे नमः	ॐ शिवनिर्माल्यधारणाय नमः	ॐ शिवार्चाफलदात्रे नमः
ॐ शिवभक्तिधुरन्धराय नमः	ॐ चण्डेशाय नमः	ॐ शिवचण्डेश्वराय नमः

५५. श्री रुद्र त्रिशती

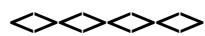
ॐ नमो हिरण्यबाहवे नमः । ॐ सेनान्ये नमः । ॐ दिशां च पतये नमः । ॐ नमो वृक्षेभ्यो नमः ।
 ॐ हरिकेशेभ्यो नमः । ॐ पशूनां पतये नमः । ॐ नमःसस्पिञ्जराय नमः । ॐ त्विषीमते
 नमः । ॐ पथीनां पतये नमः । ॐ नमो बभ्लुशाय नमः । ॐ विव्याधिने नमः । ॐ अन्नानां पतये
 नमः । ॐ नमो हरिकेशाय नमः । ॐ उपवीतिने नमः । ॐ पुष्टानां पतये नमः । ॐ नमो
 भवस्य हेत्यै नमः । ॐ जगतां पतये नमः । ॐ नमो रुद्राय नमः । ॐ आतताविने नमः ।
 ॐ क्षेत्राणां पतये नमः । ॐ नमः सूताय नमः । ॐ अहन्त्याय नमः । ॐ वनानां पतये नमः । ॐ
 नमो रोहिताय नमः । ॐ स्थपतये नमः । ॐ वृक्षाणां पतये नमः । ॐ नमो मन्त्रिणे नमः ।
 ॐ वाणिजाय नमः । ॐ कक्षाणां पतये नमः । ॐ नमो भुवन्त्ये नमः । ॐ वारिवस्कृताय नमः ।
 ॐ ओषधीनां पतये नमः । ॐ नम उच्छ्रैघोषाय नमः । ॐ आक्रन्दयते नमः । ॐ पथीनां पतये
 नमः । ॐ नमः कृत्स्नवीताय नमः । ॐ धावते नमः । ॐ सत्वनां पतये नमः । (38) ॐ नमः
 सहमानाय नमः । ॐ निव्याधिने नमः । ॐ आव्याधिनीनां पतये नमः । ॐ नमः ककुभाय नमः ।
 ॐ निषङ्गिणे नमः । (43) ॐ स्तेनानां पतये नमः । (44) ॐ नमो निषङ्गिणे नमः । ॐ इषुधिमते
 नमः । ॐ तस्कराणां पतये नमः । ॐ नमो वञ्चते नमः । ॐ परिवञ्चते नमः । ॐ स्तायूनां पतये
 नमः । ॐ नमो निचेरवे नमः । ॐ परिचराय नमः । ॐ अरण्यानां पतये नमः । ॐ नमः सूकाविभ्यो
 नमः । ॐ जिधाग्रसद्भ्यो नमः । ॐ मुष्णतां पतये नमः । ॐ नमोऽसिमद्भ्यो नमः । ॐ नक्तं
 चरद्भ्यो नमः । ॐ प्रकृत्तानां पतये नमः । ॐ नमः उष्णीषिणे नमः । ॐ गिरिचराय नमः ।
 ॐ कुलुञ्चानां पतये नमः । ॐ नमः इषुमद्भ्यो नमः । ॐ धन्वाविभ्यश्च नमः । ॐ वो नमः ।
 ॐ नम आतन्वानेभ्यो नमः । ॐ प्रतिदधानेभ्यश्च नमः । ॐ वो नमः । ॐ नम आयच्छद्भ्यो नमः ।
 ॐ विसृजद्भ्यश्च नमः । ॐ वो नमः । ॐ नमोऽस्यद्भ्यो नमः । ॐ विद्यद्भ्यश्च नमः । ॐ वो नमः ।
 ॐ नम आसीनेभ्यो नमः । ॐ शयानेभ्यश्च नमः । ॐ वो नमः । ॐ नमः स्वपद्भ्यो नमः ।
 ॐ जाग्रद्भ्यश्च नमः । ॐ वो नमः । ॐ नमस्तिष्ठद्भ्यो नमः । ॐ धावद्भ्यश्च नम । ॐ वो नमः ।
 ॐ नमःसभाभ्यो नमः । ॐ सभापतिभ्यश्च नमः । ॐ वो नमः । ॐ नमो अश्वेभ्यो नमः ।

ॐ अश्वपतिभ्यश्च नमः । ॐ वो नमः ॥ ॐ नम आव्याधिनीभ्यो नमः । (90) । ॐ विविध्यन्तीभ्यश्च
 नमः । ॐ वो नमः । ॐ नम उगणाभ्यो नमः । ॐ तृग्ंहतीभ्यश्च नमः । ॐ वो नमः । ॐ नमो
 गृत्सेभ्यो नमः । ॐ गृत्सपतिभ्यश्च नमः । ॐ वो नमः । ॐ नमो ब्रातेभ्यो नमः । (99) । ॐ
 ब्रातपतिभ्यश्च नमः ॥ (100) ॐ वो नमः । ॐ नमो गणेभ्यो नमः । ॐ गणपतिभ्यश्च नमः ।
 ॐ वो नमः । ॐ नमो विरूपेभ्यो नमः । ॐ विश्वरूपेभ्यश्च नमः । ॐ वो नमः । ॐ नमो महद्यो
 नमः । ॐ क्षुलकेभ्यश्च नमः । ॐ वो नमः । ॐ नमो रथिभ्यो नमः । ॐ अरथेभ्यश्च नमः ।
 ॐ वो नमः । ॐ नमो रथेभ्यो नमः । ॐ रथपतिभ्यश्च नमः । ॐ वो नमः । ॐ नमःसेनाभ्यो नमः ।
 ॐ सेनानिभ्यश्च नमः । ॐ वो नमः । ॐ नमः क्षत्रिभ्यो नमः । ॐ सङ्ग्रहीतृभ्यश्च नमः । ॐ वो
 नमः । ॐ नमस्तक्षभ्यो नमः । ॐ रथकारेभ्यश्च नमः । ॐ वो नमः । ॐ नमः कुलालेभ्यो नमः ।
 ॐ कर्मारिभ्यश्च नमः । ॐ वो नमः । ॐ नमः पुजिष्ठेभ्यो नमः । ॐ निषादेभ्यश्च नमः । ॐ वो नमः ।
 ॐ नम इषुकृद्यो नमः । ॐ धन्वकृद्यश्च नमः । ॐ वो नमः । ॐ नमो मृगयुभ्यो नमः ।
 ॐ श्वनिभ्यश्च नमः । ॐ वो नमः । ॐ नमः श्वभ्यो नमः । ॐ श्वपतिभ्यश्च नमः । ॐ वो नमः ।
 (140) । ॐ नमो भवाय च नमः । ॐ रुद्राय च नमः । ॐ नमशर्वाय च नमः । ॐ पशुपतये च
 नमः । ॐ नमो नीलग्रीवाय च नमः । ॐ शितिकण्ठाय च नमः । ॐ नमः कर्पदिने च नमः ।
 ॐ व्युत्पकेशाय च नमः । ॐ नमःसहस्राक्षाय च नमः । ॐ शतधन्वने च नमः । ॐ नमो
 गिरिशाय च नमः । ॐ शिपिविष्टाय च नमः । ॐ नमो मीढुष्टमाय च नमः । ॐ इषुमते च नमः ।
 ॐ नमो हस्ताय च नमः । ॐ वामनाय च नमः । ॐ नमो बृहते च नमः । ॐ वर्षायसे च नमः ।
 ॐ नमो वृद्धाय च नमः । ॐ संवृध्वने च नमः । ॐ नमो अग्नियाय च नमः । ॐ प्रथमाय च नमः ।
 ॐ नम आशवे च नमः । ॐ अजिराय च नमः । ॐ नमः शीघ्रियाय च नमः । ॐ शीभ्याय च
 नमः । ॐ नम ऊर्म्याय च नमः । ॐ अवस्वन्याय च नमः । ॐ नमः स्नोतस्याय च नमः ।
 ॐ द्वीप्याय च नमः ॥ (170) ॐ नमो ज्येष्ठाय च नमः । ॐ कनिष्ठाय च नमः । ॐ नमः पूर्वजाय
 च नमः । ॐ अपरजाय च नमः । ॐ नमो मध्यमाय च नमः । ॐ अपगल्भाय च नमः । ॐ
 नमो जघन्याय च नमः । ॐ बुद्धिध्याय च नमः । ॐ नमःसोभ्याय च नमः । ॐ प्रतिसर्याय च नमः ।
 ॐ नमो याम्याय च नमः । ॐ क्षेम्याय च नमः । ॐ नम उर्वर्याय च नमः । ॐ खल्याय च नमः ।

ॐ नमः श्लोक्याय च नमः । ॐ अवसान्याय च नमः । ॐ नमो वन्याय च नमः । ॐ कक्ष्याय च
 नमः । ॐ नमः श्रवाय च नमः । ॐ प्रतिश्रवाय च नमः । ॐ नम आशुषेणाय च नमः । ॐ
 आशुरथाय च नमः । ॐ नमःशूराय च नमः । ॐ अवभिन्दते च नमः । ॐ नमो वर्मिणे च नमः ।
 ॐ वरूथिने च नमः । ॐ नमो बिल्मिने च नमः । ॐ कवचिने च नमः । ॐ नमःश्रुताय च नमः ।
 ॐ श्रुतसेनाय च नमः ॥ (200) ॐ नमो दुन्दुभ्याय च नमः । ॐ आहनन्याय च नमः । ॐ नमो
 धृष्णवे च नमः । ॐ प्रमृशाय च नमः । ॐ नमो दूताय च नमः । ॐ प्रहिताय च नमः । ॐ नमो
 निषङ्गिण च नमः । ॐ इषुधिमते च नमः । ॐ नमस्तीक्ष्णेषवे च नमः । ॐ आयुधिने च नमः ।
 ॐ नमःस्वायुधाय च नमः । ॐ सुधन्वने च नमः । ॐ नमः ख्रुत्याय च नमः । ॐ पथ्याय च
 नमः । ॐ नमःकाट्याय च नमः । ॐ नीप्याय च नमः । ॐ नमःसूद्याय च नमः । ॐ सरस्याय
 च नमः । ॐ नमो नाद्याय च नमः । ॐ वैशन्ताय च नमः । ॐ नमःकूप्याय च नमः । ॐ
 अवट्याय च नमः । ॐ नमो वर्ष्याय च नमः । ॐ अवर्ष्याय च नमः । ॐ नमो मेघ्याय च नमः ।
 ॐ विद्युत्याय च नमः । ॐ नम ईश्व्रियाय च नमः । ॐ आतप्याय च नमः । ॐ नमो वात्याय
 च नमः । ॐ रेष्मियाय च नमः । ॐ नमो वास्तव्याय च नमः ॥ (231) ॐ वास्तुपाय च नमः ॥

(232) (ring bell) ॐ नमःसोमाय च नमः । ॐ रुद्राय च नमः । ॐ नमस्ताम्राय च नमः ।
 ॐ अरुणाय च नमः । ॐ नमःशङ्काय च नमः । ॐ पशुपतये च नमः । ॐ नम उग्राय च नमः ।
 ॐ भीमाय च नमः । ॐ नमो अग्रेवधाय च नमः । ॐ दूरेवधाय च नमः । ॐ नमो हन्त्रे च नमः ।
 ॐ हनीयसे च नमः । ॐ नमो वृक्षेभ्यो नमः । ॐ हरिकेशेभ्यो नमः । ॐ नमस्ताराय नमः ।
 ॐ नमः शम्भवे च नमः । ॐ मयोभवे च नमः । ॐ नमःशड्कराय च नमः । ॐ मयस्कराय च
 नमः । ॐ नमःशिवाय च नमः । ॐ शिवतराय च नमः । ॐ नमस्तीर्थ्याय च नमः । ॐ कूल्याय
 च नमः । ॐ नमः पार्याय च नमः । ॐ अवार्याय च नमः । ॐ नमः प्रतरणाय च नमः । ॐ उत्तरणाय
 च नमः । ॐ नम आतार्याय च नमः । ॐ आलाद्याय च नमः । ॐ नमःशष्याय च नमः । ॐ
 फेन्याय च नमः । ॐ नमःसिकत्याय च नमः । ॐ प्रवाह्याय च नमः ॥ (265) ॐ नम इरण्याय च
 नमः । (266) ॐ प्रपथ्याय च नमः । ॐ नमः किंशिलाय च नमः । ॐ क्षयणाय च नमः । ॐ

नमःकपर्दिने च नमः । ॐ पुलस्तये च नमः । ॐ नमो गोष्ठचाय च नमः । ॐ गृह्णाय च नमः ।
 ॐ नमस्तल्प्याय च नमः । ॐ गेह्याय च नमः । ॐ नमः काटचाय च नमः । ॐ गद्वरेष्टाय च नमः ।
 ॐ नमो हृदयाय च नमः । ॐ निवेष्याय च नमः । ॐ नमःपांसव्याय च नमः । ॐ रजस्याय च
 नमः । ॐ नमःशुष्क्याय च नमः । ॐ हरित्याय च नमः । ॐ नमो लोप्याय च नमः । ॐ उल्प्याय च
 नमः । ॐ नम ऊर्वाय च नमः । ॐ सूर्याय च नमः । ॐ नमःपण्याय च नमः । ॐ पर्णशद्याय
 च नमः । ॐ नमोपगुरमाणाय च नमः । ॐ अभिघ्रते च नमः । ॐ नम आखिखदते च नमः । ॐ
 प्रखिखदते च नमः । ॐ नमो वो नमः । ॐ किरिकेभ्यो नमः । ॐ देवानां हृदयेभ्यो नमः । ॐ न
 मो विक्षीणकेभ्यो नमः । ॐ नमो विचिन्वत्केभ्यो नमः । ॐ नम आनिर्हतेभ्यो नमः । (299) ॐ नम
 आमीवत्केभ्यो नमः ॥ (300) ॥*

५६. दिव्य स्तोत्रम्

५६.(१) श्री कैलासपति प्रार्थना

कैलासे कमनीयरत्नखचिते कल्पद्रुमूले स्थितम् । कर्पूरस्फटिकेन्दु सुन्दरतनुं कात्यायनी सेवितम् ॥
 गङ्गातुङ्गं तरङ्गं रञ्जित जटाभारं कृपासागरम् । कण्ठालङ्कृत शेषभूषणमजं मृत्युञ्जयं भावये । आगच्छ
 मृत्युञ्जय चन्द्रमौले व्याघ्राजिनालङ्कृत शूलपाणे । स्वभक्त संरक्षण कामधेनो प्रसीद विस्वेश्वर
 पार्वतीश ॥

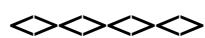
॥ श्री उमामहेश्वराभ्यां नमः ॥

५६.(२) गो वन्दनम्

गं च दृष्टा नमस्कृत्य चैव प्रदक्षिणम् । प्रदक्षिणीकृता तेन सप्तद्वीपा वसुन्धरा ॥ १

सर्व कामदुधे देवि सर्वतीर्थाभिषेचिनि । पावने सुरभिश्रेष्ठे देवी दुर्भ्यं नमोस्तुते ॥ २

माता रुद्राणा ॥ दुहिता वसूनां स्वसादित्यानाम् ॥ अमृतस्य नाभिः ॥ (एकाक्षि काञ्चम्-२ प्रश्नः) ॥

५६.(३) बिल्वाष्टकं

१	त्रिदलं त्रिगुणाकारं त्रिणेत्रं च त्रियायुधम् ।	त्रिजन्मपापसंहारम् एकबिल्वं शिवार्पणम् ॥
२	त्रिशाखैबिल्वपत्रैश्च अच्छिद्रैः कोमलैश्शुभैः ।	तव पूजां करिष्यामि एकबिल्वं शिवार्पणम् ॥
३	दर्शनं बिल्ववृक्षस्य स्पर्शनं पापनाशनम् ।	अघोरपापसंहारम् एकबिल्वं शिवार्पणम् ॥
४	काशीक्षेत्रनिवासं च कालभैरवदर्शनम् ।	प्रयागे माधवं दृष्ट्वा एकबिल्वं शिवार्पणम् ॥
५	तुलसी बिल्वनिर्गुण्डी जम्बीरामलकं तथा ।	पञ्चबिल्वमिति ख्याता एकबिल्वं शिवार्पणम् ॥
६	तटाकं धननिक्षेपं ब्रह्मस्थाप्यं शिवालयम् ।	कोटिकन्यामहादानम् एकबिल्वं शिवार्पणम् ॥
७	दन्त्यश्वकोटिदानानि अश्वमेधशतानि च ।	कोटिकन्यामहादानम् एकबिल्वं शिवार्पणम् ॥
८	सालग्रामसहस्राणि विप्रान्नं शतकोटिकम् ।	यज्ञकोटिसहस्राणि एकबिल्वं शिवार्पणम् ॥
९	अज्ञानेन कृतं पापम् ज्ञानेनापि कृतं च यत् ।	तत्सर्वं नाशमायातु एकबिल्वं शिवार्पणम् ॥
१०	एकैकबिल्वपत्रेण कोटियज्ञफलं लभेत् ।	महादेवस्य पूजार्थं एकबिल्वं शिवार्पणम् ॥
११	अमृतोद्भववृक्षस्य महादेवप्रियस्य च ।	मुच्यन्ते कण्टकाधाता कण्टकेभ्यो हि मानवाः ॥

<><><><>

५६.(४) लिङ्गाष्टकम्

ब्रह्ममुरारिसुरार्चितलिङ्गं निर्मलभासितशोभितलिङ्गम् । जन्मजदुःखविनाशकलिङ्गं तत् प्रणमामि सदाशिवलिङ्गम् ॥ (१) देवमुनिप्रवरार्चितलिङ्गं कामदहं करुणाकर लिङ्गम् । रावणदर्पविनाशनलिङ्गं तत्प्रणमामि सदाशिवलिङ्गम् ॥ (२) सर्वसुगन्धिसुलेपितलिङ्गं बुद्धिविवर्धन कारणलिङ्गम् । सिद्धसुरासुरवन्दितलिङ्गम् तत्प्रणमामि सदाशिवलिङ्गम् ॥ (३) कनकमहामणि भूषितलिङ्गं फणिपतिवेष्टित शोभितलिङ्गम् । दक्षसुयज्ञविनाशन लिङ्गं तत्प्रणमामि सदाशिवलिङ्गम् ॥ (४) कुंकुम-चन्दनलेपितलिङ्गं पंकजहारसुशोभिलिङ्गम् । संचितपाप विनाशनलिङ्गं तत्प्रणमामि सदाशिवलिङ्गम् ॥ (५) देवगणार्चित सेवितलिङ्गं भावैर्भक्तिभिरेव च लिङ्गम् । दिनकरकोटि प्रभाकरलिङ्गं तत्प्रणमामि सदाशिवलिङ्गम् ॥ (६) अष्टदलोपरिवेष्टितलिङ्गं सर्वसमुद्भव कारणलिङ्गम् । अष्टदरिद्रविनाशनलिङ्गं तत्प्रणमामि सदाशिवलिङ्गम् ॥ (७) सुरगुरुसुरवर पूजितलिङ्गं सुरवनपुष्पसदार्चितलिङ्गम् । परात्परं परमात्मकलिङ्गं तत्प्रणमामि सदाशिवलिङ्गम् ॥ (८) लिङ्गाष्टकमिदं पुण्यं यः पठेत् शिवसन्निधौ । शिवलोकमवाप्नोति शिवेन सह मोदते ॥ (१०)

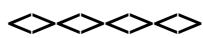
<><><><>

५६.(५) शिवपञ्चाक्षरस्त्रोत्रम्

नागेन्द्रहाराय त्रिलोचनाय - भस्माङ्गरागाय महेश्वराय । नित्याय शुद्धाय दिग्म्बराय - तस्मै नकाराय नमः शिवाय ॥ (१) मन्दाकिनी सलिल चन्दन चर्चिताय - नन्दीश्वर प्रमथनाथ महेश्वराय । मन्दारपुष्प-सुपूजिताय - तस्मै मकाराय नमः शिवाय ॥ (२) शिवाय गौरीवदनाज्जबाल - सूर्याय दक्षाध्वरनाशकाय । श्रीनीलकण्ठाय वृषध्वजाय - तस्मै शिकाराय नमः शिवाय ॥ (३) वसिष्ठकुम्भोद्ध- वगौतमार्य - मुनीन्द्रदेवार्चितशेखराय । चन्द्रार्कवैश्वानरलोचनाय - तस्मै वकाराय नमः शिवाय ॥ (४) यज्ञस्वरुपाय जटाधराय - पिनाकहस्ताय सनातनाय । दिव्याय देवाय दिग्म्बराय - तस्मै यकाराय नमः शिवाय ॥ (५) पञ्चाक्षरमिदं पुण्यं यःपठेच्छिवसन्निधौ । शिवलोकमवाप्नोति शिवेन सह मोदते ॥

५६.(६) दारिद्र्यदहन शिवस्तोत्रम्

विश्वेश्वराय नरकार्णवतारणाय कर्णामृताय शशिशेखर भूषणाय । कर्पूरकुन्दधवलाय जटाधराय दारिद्र्यदुःख दहनाय नमःशिवाय ॥ (१) गौरीप्रियाय रजनीशकलाधराय कालान्तकाय भुजगाधि पकङ्गणाय । गङ्गाधराय गजराजविमर्दनाय दारिद्र्यदुःख दहनाय नमःशिवाय ॥ (२) भक्तिप्रियाय भवरोगभयापहाय उग्राय दुर्ग भवसागर तारणाय । ज्योतिर्मयाय पुनरुद्धववारणाय दारिद्र्यदुःख दहनाय नमःशिवाय ॥ (३) चर्माम्बराय शवभस्मविलेपनाय भालेक्षणाय फणिकुण्डलमण्डिताय । मञ्जीरपादयुगलाय जटाधराय दारिद्र्यदुःख दहनाय नमःशिवाय ॥ (४) पञ्चाननाय फणिराजविभूषणाय हेमांशुकाय भुवनत्रयमण्डनाय । आनन्द-भूमिवरदाय तमोहराय दारिद्र्यदुःख दहनाय नमःशिवाय ॥ (५) भानुप्रियाय दुरितार्णवतारणाय कालान्त कालान्तकाय कमलासनपूजिताय । नेत्रत्रयाय शुभलक्षणलक्षिताय दारिद्र्यदुःख दहनाय नमःशिवाय ॥ (६) रामप्रियाय रघुनाथवप्रदाय नागप्रियाय नागराज निकेतनाय । पुण्याय पुण्यचरिताय सुरार्चिताय दारिद्र्य-दुःख दहनाय नमःशिवाय ॥ (७) मुक्तीश्वराय फलदाय गणेश्वराय गीतप्रियाय वृषभेश्वरवाहनाय । मातङ्गचर्मवसनाय महेश्वराय दारिद्र्यदुःख दहनाय नमःशिवाय ॥ (८) गौरीविलास भुवनाय महोदयाय पञ्चाननाय शरणागत रक्षकाय । शर्वाय सर्वजगतामधिपाय तस्मै दारिद्र्यदुःख दहनाय नमःशिवाय ॥ (९)

५६.(७) अर्धनारीश्वरस्तोत्रम्

चाम्पेयगौरार्धशरीरकायै कर्पूरगौरार्धशरीरकाय । धम्मिलकायै च जटाधराय नमः शिवायै च नमः शिवाय ॥ (१) कस्तूरिका कुडंकुम चर्चितायै चितारजःपुञ्चविचर्चिताय । कृतस्मरायै विकृतस्मराय नमःशिवायै च नमः शिवाय ॥ (२) झणत्कणत्कङ्णणनूपुरायै पादाङ्गराजत्कणिनूपुराय । हेमाङ्गदायै भुजगाङ्गदाय नमः शिवायै च नमः शिवाय ॥ (३) विशालनीलोत्पललोचनायै विकासिपङ्क्षेरुहलोचनाय । समेक्षणायै विषमेक्षणाय नमः शिवायै च नमः शिवाय ॥ (४) मन्दारमालाकलितालकायै कपालमालाङ्कितकन्धराय । दिव्याम्बरायै च दिग्म्बराय नमः शिवायै च नमः शिवाय ॥ (५) अम्भोधरश्यामलकुन्तलायै तटिद्प्रभाताम्रजटाधराय । निरीश्वरायै निखिलेश्वराय नमः शिवायै च नमः शिवाय ॥ (६) प्रपञ्चसृष्टयुन्मुखलास्यकायै समस्तसंहारकताण्डवाय । जगञ्जनन्यै जगदेकपित्रे नमः शिवायै च नमः शिवाय ॥ (७) प्रदीप्तरत्नोऽचलकुण्डलायै स्फुरन्महापन्नगभूषणाय । शिवान्वितायै च शिवान्विताय नमः शिवायै च नमः शिवाय ॥ (८) एतत्पठेदष्टकमिष्टदं यो भक्त्या स मान्यो भुवि दीर्घजीवी । प्राप्नोति सौभाग्यमनन्तकालं भूयात्सदा तस्य समस्तसिद्धिः ॥ (९)

५६.(८) द्वादशज्योतिर्लङ्घस्मरणम्

सौराष्ट्रे सोमनाथं च श्रीशैले मलिकार्जुनम् । उज्जयिन्यां महाकालमोङ्गारममलेश्वरम् ॥
परल्यां वैद्यनाथं च डाकिन्यां भीमशङ्करम् । सेतुबन्धे तु रामेशं नागेशं दारुकावने ॥
वाराणस्यां तु विश्वेशं त्र्यम्बकं गौतमीतटे । हिमालये तु केदारं घुश्मेशं च शिवालये ॥
एतानि ज्योतिर्लङ्घनि सायं प्रातः पठेन्नरः । सप्तजन्मकृतं पापं स्मरणेन विनश्यति ॥

५६. (९) नवग्रहदेवता प्रार्थना ॥

सूर्यः शौर्यमथेन्दुरुच्चपदवीं सन्मुङ्गलं मङ्गलः । सद्बृद्धिं च बुधो गुरुश्च गुरुतां शुक्रः सुखं शं शनिः ।

राहुर्बाहुबलं करोतु विपुलं केतुः कुलस्योन्नतिम् । नित्यं प्रीतिकरा भवन्तु भवतां सर्वे प्रसन्ना ग्रहाः ॥

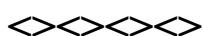
आदित्यादि नवग्रह देवताभ्यो नमः ॥

५६.(१०) महालक्ष्म्यष्टकम्

- नमस्तेऽस्तु महामाये श्रीपीठे सुरपूजिते । शङ्खचक्रगदाहस्ते महालक्ष्मि नमोऽस्तु ते ॥ (१)
- नमस्ते गरुडारुढे कोलासुरभयङ्करि । सर्वपापहरे देवि महालक्ष्मि नमोऽस्तु ते ॥ (२)
- सर्वज्ञे सर्ववरदे सर्वदुष्टभयङ्करि । सर्वदुःखहरे देवि महालक्ष्मि नमोऽस्तु ते ॥ (३)
- सिद्धिबुद्धिप्रदे देवि भुक्तिमुक्तिप्रदायनि । मन्त्रमूर्ते सदा देवि महालक्ष्मि नमोऽस्तु ते ॥ (४)
- आद्यन्तरहिते देवि आदिशक्तिमहेश्वरि । योगज्ञे योगसम्भूते महालक्ष्मि नमोऽस्तु ते ॥ (५)
- स्थूलसूक्ष्ममहारौद्रे महाशक्तिमहोदरे । महापापहरे देवि महालक्ष्मि नमोऽस्तु ते ॥ (६)
- पद्मासनस्थिते देवि परब्रह्मस्वरूपिणि । परमेशि जगन्मातर्महालक्ष्मि नमोऽस्तु ते ॥ (७)
- श्वेताम्बरधरे देवि नानालङ्कारभूषिते । जगत्स्थिते जगन्मातर्महालक्ष्मि नमोऽस्तु ते ॥ (८)
- महालक्ष्म्यष्टकस्तोत्रं यः पठेत् भक्तिमान्नरः । सर्वसिद्धिमवाप्नोति राज्यं प्राप्नोति सर्वदा ॥ (९)
- एककाले पठेन्नित्यं महापापविनाशनम् । द्विकालं यः पठेन्नित्यं धनधान्यसमन्वितः ॥ (१०)
- त्रिकालं यः पठेन्नित्यं महाशत्रुविनाशनम् । महालक्ष्मीर्भवेन्नित्यं प्रसन्ना वरदाशुभा ॥ (११)

५६.(११) अन्नपूर्णास्त्रोत्रम्

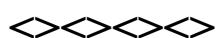
नित्यानन्दकरी वराभयकरी सौन्दर्यरत्नाकरी निर्धूताखिलघोरपावनकरी प्रत्यक्षमाहेश्वरी । प्रालेयाचल-
वंशपावनकरी काशीपुराधीश्वरी । भिक्षां देहि कृपावलम्बनकरी मातान्नपूर्णेश्वरी ॥ अन्नपूर्ण-
सदापूर्णे शड्कर प्राणवलभे । ज्ञानवैराग्यसिध्यर्थं भिक्षां देहि च पार्वति । माता मे पार्वती देवी पिता
देवो महेश्वरः । बान्धवाः शिवभक्ताश्च स्वदेशो भुवनत्रयम् ॥

(धूपं, दीपं, नैवेद्यं)

५७. धूप मन्त्रं

धूरसि धूर्व धूर्वन्तं धूर्व तं योऽस्मान् धूर्वति तं धूर्वयं वयं धूर्वामस्त्वं देवानामसि सस्त्रितमं पप्रितमं
जुष्टतमं विहितमं देवहृतममहुतमसि हविर्धानंदग्रहस्वं माहारमित्रस्य त्वा चक्षुषा पक्षेमा भेमा संविकथा
मा त्वाहिग्रंसिषम् ॥

५८. एक दीपं

उद्दीप्यस्व जातवेदोऽपग्रं निरकृतिं मम। पशुग्रश्च मह्यमावह जीवनं च दिशोदिश। मानोहिग्रंसीज्ञातवेदो
गामश्वं पुरुषं जगत्। अबिभ्रदग्र आगहि श्रिया मा परिपातय॥ एक हारति दीपं दर्शयामि॥

५९. नैवेद्य समर्पणं

परिषेचनं कृत्वा

मधु वाता ऋतायते मधु क्षरन्ति सिन्धवः। माध्वीर्नः सन्त्वोषधीः। मधुनक्तमुतोषसि मधुमत्पार्थिवग्
रजः। मधु द्यौरस्तु नः पिता। मधुमान्नो वनस्पतिर्मधुमाग् अस्तु सूर्यः। माध्वीर्गावो भवन्तु नः॥ मधु
मधु मधु॥

आवाहिताभ्यः सर्वाभ्यो देवताभ्यो नमः दिव्यान्नं घृतगुळपायसं, नालिकेर खण्डद्वयं, कदलीफलं
महानैवेद्यं निवेदयामि। मध्ये मध्ये अमृतपानीयं समर्पयामि। अमृतापिधानमसि।

हस्तप्रक्षालनं समर्पयामि। पादप्रक्षालनं समर्पयामि। पुनराचमनीयं समर्पयामि। भूर्भुवःसुवः।
पूर्णीफलसमायुक्तं नागवल्ली दलैर्युतम्। कर्पूरचूर्णसंयुक्तं ताम्बूलं प्रतिगृह्यताम्॥

आवाहिताभ्यः सर्वाभ्यो देवताभ्यो नमः। कर्पूर ताम्बूलं निवेदयामि। समस्तोपचारान् समर्पयामि।
निर्माल्य देवतायै नमः निर्माल्यं परिकल्पयामि।

(Take a small portion of naivedyam and keep for nanadukeshwara pooja to be offered with a banana
after performing nandikeshwara pooja as per page no. 108)

६०. दीप आराधनै - अलड़कार दीपं

ॐ दीपराजाय नमः। गन्ध, पुष्प, दूप दीप सकलारादनै स्वर्चितं॥
सप्रथसभां मे गोपाय। ये च सभ्याः सभासदः। तानिन्द्रियावतः कुरु। सर्वमायुरुपासताम्। अ हे बुद्धिय
मन्त्रं मे गोपाय। यमृषयस्त्रै विदा विदुः। ऋचः सामानि यजूर्ग्राषि। सा हि श्रीरमृता सताम्। पञ्चहूतो हवे
नामैषः। तं वा एतं पञ्चहूतग्रं सन्तम्। पञ्चहोतेत्याचक्षते परोक्षेण। परोक्षप्रिया इव हि देवाः -
आत्मन्नात्मन्नित्यामन्त्रयत।

महागणपतये नमः, सोमास्कन्दाय नमः, शान्ति दुर्गा परमेश्वरिये नमः इष्टदेवताय नमः, कुलदेवताय नमः, ग्रामदेवताय नमः, गृहदेवताय नमः, आवाहिताभ्यः सर्वाभ्यो देवताभ्यो नमः अलङ्कारं पंचमुखं दीपम् दर्शयामि ॥

६१. कर्पूर नीराजनं

- (१) सोमो वा एतस्य राज्यमादत्ते । यो राजा सन् राज्यो वा सोमै
यजते । देवसुवा मेतानिहवीगृष्णि भवन्ति । एतावन्तो वै देवानां सवाः ।
त एवास्मै सवान्प्रयश्चन्ति । त एनं पुनः सुवन्ते राज्याय । देवसू राजा भवति ॥
- (२) न तत्र सूर्योभाति न चन्द्र तारकं नेमा विद्युतोभान्ति कुतोऽयमग्निः । तमेव भान्त मनुभाति
सर्वं तस्यभासा सर्वमिदं विभाति ।
- (३) त्र्यम्बकं यजामह इत्याह । मृत्योर्मुक्षीय माऽमृतादिति वा वै तदाह । उत्किरन्ति । भगस्य
लीप्सन्ते । मूर्तौ कृत्वा सजन्ति । यथा जनं यतेऽवसं करोति । ताद्वेवतत् । एष ते
रुद्र भाग इत्याह निरवत्यै । अप्रतीक्षमायन्ति । अपः परिषिञ्चति । रुद्रस्यान्तर्हित्यै । प्र
वा एतेऽस्मालोकाद्यवन्ते । ये त्र्यम्बकैश्चरन्ति । आदित्यं चरुं पुनरेत्य निवृपति । इयं वा
अदितिः । अस्यामेव प्रतितिष्ठन्ति ॥
- (४) विराजमेव तैरास्वा यजमानोऽवरुन्धे । एकादश दश त आलभ्यन्ते । एकादशाक्षरा त्रिष्टुप् ।
त्रैष्टुभाः पशवः । पशुनेवावरुन्धे । वैश्वदेवो वा अश्वः । नानादेवत्याः पशवो भवन्ति ।
अश्वस्य सर्वत्वाय । नानारूपा भवन्ति । तस्मान्नानारूपाः पशवः । बहुरूपा भवन्ति ।
तस्माद्व्युरूपाः पशवस्समृध्यै ॥
- (५) ऐन्द्राग्रमुपसादितम् । सर्वाभ्यो वा एष देवताभ्यो जुहोति । योऽग्निहोत्रं जुहोति । यथा खलु
वै धेनुं तीर्थं तर्पयति । एवमग्निहोत्री यजमानं तर्पयति । तृप्यति प्रजयं पशुभिः । प्र
सुवर्गं लोकं जनाति । पश्यति पुत्रम् । पश्यति पौत्रम् । प्र प्रजया पशुभिर्मिथुनैर्जायते ।
यस्यैवं विदुषोऽग्निहोत्रं जुह्वति । य उ चैनदेवं वेद ॥

- (६) साङ्ग्रहणेष्टचा यजते । इमां जनतागं सङ्गृट्णानीति । द्वादशारबी रशना भवति ।
द्वादशमासास्संवथ्सरः । संवथ्सरमेवावरुन्धे । मौञ्जी भवति । ऊर्ग्वे मुञ्जाः ।
ऊर्जमेवावरुन्धे । चित्रा नक्षत्रं भवति । चित्रं वा एतत्कर्म । यदश्वमेधस्समृद्ध्यै ॥
- (७) नर्यप्रजां मे गोपाय । अमृतत्वाय जीवसे । जातां जनिष्वमाणां च । अमृते सत्ये
प्रतिष्ठताम् । अथर्व पितुं मे गोपाय । रसमन्नमिहायुषे । अदद्वा योऽशीततनो । अविषं नः
पितुं कृणु । शग्रस्य पशून्मे गोपय । द्विपादो ये चतुष्पदः । अष्टाशफाश्च य इहाग्ने । ये
चैकशफा आशुगाः । सप्रथसभां मे गोपय । ये च सभ्यास्सभासदः । तानिन्द्रियावतः
कुरु । सर्वमायुरुपासताम् । अ हे बुधिय मन्त्रे मे गोपय । यमृषयस्त्रै विदा विदुः ।
ऋचस्सामानि यजूग्णिः । सा हि श्रीरमृता सताम् ॥
- (८) ऋतं त्वा सत्येन परिषिञ्चामीति सायं परिषिञ्चति । सत्यं त्वर्तेन
परिषिञ्चामीति प्रातः । अग्निर्वा ऋतम् । असावादित्यस्सत्यम् । अग्निमेव तदादित्येन सायं
परिषिञ्चति । अग्निनादित्यं प्रातस्सः । यावदहोरात्रे भवतः । तावदस्य लोकस्य । नार्तिनं
रिष्टः । नान्तो न पर्यन्तोस्ति । यस्यैव विदुषोऽग्निहोत्रं जुह्वति । य उ चैनदेवं वेद ॥
- (९) तस्माद्वाजयेययाजी पूतो मेध्यो दक्षिण्यः । प्राङ्गुद्रवति सोमग्रहैः । अमुमेव तैर्लोक-
मभिजयति । प्रत्यङ्गस्सुराग्रहैः । इममेव तैर्लोकमभिजयति । प्रतिष्ठन्ति सोमग्रहैः ।
यावदेव सत्यम् । तेन सूयते । वाजसृज्वस्सुराग्रहाम् हरन्ति । अनृतेनैव विशग्ं सग्ं सृजति ।
हिरण्यपात्रं मध्यः पूर्ण ददाति । मध्यव्यो सानीति । एकधा ब्रह्मण उपहरति । एकधैव
यजमान आयुस्तेजो दधाति ॥

(१०) तं काले काल आगते यजते । ब्रह्मवादिनो वदन्ति । स त्वा अर्ध्वयुस्स्यात् । यो
यतो यज्ञं प्रयुक्षे । तदेनं प्रतिष्ठापयतीति । वाताद्वा अर्ध्वर्युर्यज्ञं प्रयुक्षे । देवा गातु
विदो गातुं वित्वा गातुमितेत्याह । यत एव यज्ञं प्रयुक्षे । तदेनं प्रतिष्ठापयति ।
प्रतितिष्ठति प्रजया पशुभिर्यजमानः ।

(१२) बहुग्रै बहूश्वायै बहूजाविकायै ॥ बहुब्रीहि यवायै बहुमाशातिलायै ॥ बहुहिरण्यायै
बहुहस्तिकायै ॥ बहुदासपूरुषायै रयिमत्त्यै पुष्टिमत्यै ॥ बहुरायस्पोषायै राजाऽस्तु ॥

(१३) नमस्ते अस्तु भगवन्विश्वेश्वराय महादेवाय त्र्यम्बकाय त्रिपुरान्तकाय त्रिकाग्निकालाय
कालाग्निरुद्राय नीलकण्ठाय मृत्युञ्जयाय सर्वेश्वराय सदाशिवाय शंकराय श्रीमन्महादेवाय
नमः

महागणपतये नमः, सोमास्कन्दाय नमः, शान्ति दुर्गा परमेश्वर्यै नमः इष्टदेवताय नमः, कुलदेवताय नमः,
ग्रामदेवताय नमः, गृहदेवताय नमः, आवाहिताभ्यः सर्वाभ्यो देवताभ्यो नमः समस्तोपचारार्थे कर्पूर
नीराजनं दर्शयामि - रक्षान्धारयामि ॥

साम्राज्यं भोज्यं स्वाराज्यं वैराज्यं पारमेष्ठ्यग्रं राज्यं महाराज्यमाधिपत्यम् ॥

इन्द्रस्तोमैन पञ्चदशेन मध्यमिदं वातेन सगरेण रक्ष । रक्षां धारयामि ॥ इति नीराजनरक्षां धारयेत् ॥

६२. मन्त्रपुष्पम्

ॐ योऽपां पुष्पं वेद | पुष्पवान् प्रजावान् पशुमान् भवति | चन्द्रमा वा अपां पुष्पम् | पुष्पवान् प्रजावान् पशुमान् भवति | य एवं वेद | योऽपामायतनं वेद | आयतनवान् भवति || अग्निर्वा अपामायतनम् | आयतनवान् भवति | योऽग्नेरायतनं वेद |

आयतनवान् भवति | आपो वा अग्नेरायतनम् | आयतनवान् भवति | य एवं वेद | योऽपामायतनं वेद | आयतनवान् भवति || वायुर्वा अपामायतनम् | आयतनवान् भवति | यो वायोरायतनं वेद | आयतनवान् भवति |

आपो वै वायोरायतनम् | आयतनवान् भवति | य एवं वेद | योऽपामायतनं वेद | आयतनवान् भवति || असौ वै तपन्नपामायतनम् | आयतनवान् भवति | योऽमुष्य तपत आयतनं वेद | आयतनवान् भवति | आपो वा अमुष्य तपत आयतनम् |

आयतनवान् भवति | य एवं वेद | योऽपामायतनं वेद | आयतनवान् भवति || चन्द्रमा वा अपामायतनम् | आयतनवान् भवति | यश्चन्द्रमस आयतनं वेद | आयतनवान् भवति | आपो वै चन्द्रमस आयतनम् | आयतनवान् भवति |

य एवं वेद | योऽपामायतनं वेद | आयतनवान् भवति || नक्षत्राणि वा अपामायतनम् | आयतनवान् भवति | यो नक्षत्राणामायतनं वेद | आयतनवान् भवति | आपो वै नक्षत्राणामायतनम् | आयतनवान् भवति | य एवं वेद |

योऽपामायतनं वेद | आयतनवान् भवति || पर्जन्यो वा अपामायतनम् | आयतनवान् भवति | यः पर्जन्यस्यायतनं वेद | आयतनवान् भवति | आपो वै पर्जन्यस्याऽयतनम् | आयतनवान् भवति | य एवं वेद | योऽपामायतनं वेद |

आयतनवान् भवति || संवत्सरो वा अपामायतनम् | आयतनवान् भवति | यस्संवत्सरस्यायतनं वेद | आयतनवान् भवति | आपो वै संवत्सरस्यायतनम् | आयतनवान् भवति | य एवं वेद | योऽप्सु नावं प्रतिष्ठितां वेद | प्रत्येव तिष्ठति || ८ ||

ॐ तद्वाहा । ॐ तद्वायुः । ॐ तदात्मा । ॐ तथसत्यम् । ॐ तथसर्वम् । ॐ तत्पुरोर्नेमः । अन्तश्शरति
भूतेषु गुहायां विश्व मूर्तिषु । त्वं यज्ञस्त्वं वषट्कारस्त्वमिन्द्रस्त्वग् रुद्रस्त्वं विष्णुस्त्वं ब्रह्म त्वं
प्रजापतिः । त्वं तदाप आपो ज्योती रसोऽमृतं ब्रह्म भूर्भूवःसुवरोम् ॥

न कर्मणा न प्रजया धनेन त्यागेनैके अमृतत्वमानशः । परेण नाकं निहितं गुहायां विभ्राजदे
तद्यतयो विशन्ति । वेदान्तविज्ञानसुनिश्चितार्थाः सन्यास योगाद्यतयःशुद्धसत्त्वाः । ते ब्रह्मलोकेतु
परान्तकाले परामृतात्परिमुच्यन्ति सर्वे । दहं विपापं परमैश्मभूतं
यत्पुण्डरीकं पुरमध्यसग्रस्थम् । तत्रापि दहं गगनं विशोकस्तस्मिन् यदन्तस्तदुपासितव्यम् । यो वेदादौ
स्वरः प्रोक्तो वेदान्ते च प्रतिष्ठितः । तस्य प्रकृति-लीनस्य यः परःस महेश्वरः ॥

६३. भृदावलि (शृङ्गगिरि)

ॐ श्रीमत्परमहंस-परिव्राजकाचार्यवर्य-पदवाक्यप्रमाणपारावारपारीण - यमनियमासन प्राणायाम प्रत्याहार
धारणा ध्यान समाध्यष्टाङ्गयोगानुष्ठाननिष्ठ-तपश्चक्रवर्ति - अनाद्यविछिन्न श्रीशङ्कराचार्यगुरुपरम्पराप्राप्त-
षड्दर्शनस्थापनाचार्य - व्याख्यानसिंहासनाधीश्वर - सकलनिगमागमसारहृदय - सांख्यत्रयप्रतिपादक-
वैदिकमार्गप्रवर्तक - सर्वतन्त्रस्वतन्त्र - आदिराजधानी - विद्यानगरमहाराजधानी - कर्णाटकसिंहासन
प्रतिष्ठापनाचाय - श्रीमद्राजाधिराजगुरु - भूमण्डलाचार्य - ऋष्यशृङ्गपुरवराधीश्वर - तुङ्गभद्रातीरवासी-
श्रीमद्विद्याशङ्कर पादपद्माराधक- श्रीमद्जदगुरु - **श्रीमदभिनवविद्यातीर्थमहास्वामि** - गुरुकरकमलसञ्चात-
श्रीमद्जगद्गुरु - **श्रीभारतीतीर्थमहास्वामीनाम्** -तत्करकमलसञ्चात-श्रीमद्जगद्गुरु - **श्रीविधुशेखरभारती**
महास्वामीनां च चरनारविन्दयोः साष्टाङ्गप्रणामान् समर्पयामः ॥

६४. स्वस्ति वाक्यम् - (काञ्ची)

श्री काञ्ची कामकोटी पीठाधिपति जगद्गुरु श्री शङ्कराचार्य श्रीचरणयोः प्रणामाः ।

श्री गुरुभ्यो नमः ।

श्रीमहात्रिपुरसुन्दरीसमेत श्रीचन्द्रमौलीश्वराय नमः ।

ॐ स्वस्ति - श्रीमद्खिलभूमण्डलालङ्कार - त्रयस्त्रिशत्कोटिदेवतासेवित श्रीकामाक्षीदेवीसनाथ
श्रीमदेकाम्रनाथ - श्रीमहादेवीसनाथ श्रीहस्तिगिरिनाथ - साक्षात्कार परमाधिष्ठान - सत्यव्रत नामाङ्कित
काञ्ची दिव्यक्षेत्रे - शारदामठसुस्थितानां - अतुलित सुधारसमाधुर्य - कमलासन- कामिनी धम्मिलसम्फुल
मलिका मालिकानिष्ठन्द मकरन्दझरी सौवस्तिक वाङ्मयगुम्भ विजृम्भणानन्द तुन्दिलित मनीषिमण्डलानां
- अनवरत अद्वैतविद्याविनोदरसिकानां - निरन्तरालङ्कृतीकृत - शान्तिदान्तिभूमां - सकलभुवन
चक्रप्रतिष्ठापक श्रीचक्रप्रतिष्ठा विख्यात यशोऽलङ्कृतानां - निखिलपाषण्डषण्डकण्टकोत्पाटनेन
विशदीकृत वेदवेदान्तमार्ग षण्मत- प्रतिष्ठापकाचार्याणां - श्रीमद्परमहंस परिव्राजकाचार्यवर्य श्रीजगद्गुरु
श्रीमच्छंडकर भगवत्पादाचार्याणां अधिष्ठाने सिंहासनाभिषिक्त - **श्रीमच्छन्दशेखरेन्द्र** सरस्वती
संयमीन्द्राणां - अन्तेवासिवर्य **श्रीमञ्जुयेन्द्र सरस्वती** श्रीपादानां - तदन्तेवासिवर्य **श्रीमच्छंडकर**
विजयेन्द्र सरस्वती श्रीपादानां च, चरणनलिनयोः सप्रश्रयं साङ्गलिबन्धं च नमस्कुर्मः ॥

<><><><>

ॐ राजाधिराजाय प्रसह्यसाहिने ॥ । नमो वयं वैश्रवणाय कुर्महे । स मे कामान्कामकामाय
मह्यम् । कामेश्वरो वैश्रवणो ददातु । कुबेराय वैश्रवणाय । महाराजाय नमः ॥ सुवर्णपुष्पं समर्पयामि ।
परिजातपुष्पं समर्पयामि ।

६५. प्रदक्षिण नमस्कारं च प्रार्थना

यानि कानि च पापानि जन्मान्तरकृतानि च । तानि तानि विनश्यन्ति प्रदक्षिण पदे पदे ॥

प्रकृष्टपापनाशाय प्रकृष्टफलसिद्धये । प्रदक्षिणं करोमीश प्रसीद परमेश्वर ॥

अन्यथा शरणं नास्ति त्वमेव शरणं मम । तस्मात् कारुण्यभावेन रक्ष रक्ष महेश्वर ॥

वक्रतुण्ड महाकाय सूर्यकोठी (कोठीसूर्य) समप्रभ । अविघ्नं कुरु मे देव सर्वकार्येषु सर्वदा ॥

शिवं शिवकरं शान्तं शिवात्मानं शिवोत्तमं । शिवमार्ग प्रणेतारं प्रणतोस्मि सदाशिवं ॥

वागर्थविव संपृक्तौ वागर्थप्रतिपत्तये । जगतः पितरौ वन्दे पार्वतीपरमेश्वरौ ॥

हालास्यनाथाय महेश्वराय हालाहलालंकृतकन्धराय । मीनेक्षणायाः पतये शिवाय नमो नमः
सुन्दरताण्डवाय ॥

कृपासमुद्रं सुमुखं त्रिनेत्रं जटाधरं पार्वतीवामभागम् । सदाशिवं रुद्रमनन्तरूपं चिदम्बरेशं हृदि भावयामि ॥
नमशिशवाभ्यां नवयौवनाभ्यां । परस्पराशिलष्टवपुर्धराभ्याम् । नगेन्द्रकन्यावृषकेतनाभ्यां । नमो
नमःशङ्करपार्वतीभ्याम् ॥

रामाय राम भद्राय रामचन्द्राय वेदसे । रघुनाथाय नाथाय सीतायाः पतये नमः ॥

शन्ताकारं भुजगशयनं पद्मनाभं सुरेशं । विश्वाकारं गग्नसदृशं मेघवर्णं शुभाङ्गम् ॥
लक्ष्मीकान्तं कमलनयनं योगिहृध्यानगम्यं । वन्दे विष्णुं भवभयहरं सर्वलोकैकनाथम् ॥

श्री राम राम रामेति रमे रामे मनोरमे । सहस्रनाम तत्तुल्यं राम नाम वरानने ॥ (3 times)

नित्यानन्दकरी वराभयकरी सौन्दर्यरत्नाकरी निर्धूताखिलघोरपावनकरी प्रत्यक्षमाहेश्वरी ।
प्रालेयाचलवंशपावनकरी काशीपुराधीश्वरी भिक्षां देहि कृपावलम्बनकरी मातान्नपूर्णेश्वरी ॥

अन्नपूर्णं सदापूर्णं शङ्करं प्राणवलभे । ज्ञान वैराग्यं सिध्यर्थं भिक्षां देहि च पार्वती ।
माता मे पार्वती देवी पिता देवो महेश्वरः । बान्धवाः शिवभक्ताश्च स्वदेशो भुवनत्रयम् ॥

साम्बं परमेश्वराय नमः, आवाहिताभ्यः सर्वाभ्यो देवताभ्यो नमः अनन्तकोठि प्रदक्षिणनमस्कारान्
समर्पयामि । छत्रं धारयामि । नृत्तं दर्शयामि । वाद्यं घोषयामि । गीतं श्रावयामि ।
आन्दोळिकाम् आरोपयामि । अश्वम् आरोपयामि । गजम् आरोपयामि । रथम् आरोपयामि । समस्त
राजोपचारान् षोडशोपचारान् सत्योपचारान् समर्पयामि ॥

६६. गुरु परम्परा प्रार्थना

नारायणं पद्मभुवं वसिष्ठं शक्तिं च तत्पुत्रपराशरं च । व्यासं शुकं गौडपदं महान्तं गोविन्दयोगीन्द्र-
मथास्य शिष्यम् । श्री शङ्कराचार्यमथास्य पद्मपादं च हस्तामलकं च शिष्यम् । तं तोटकं
वातिर्ककारमन्यानस्मद्गुरुन् सन्ततमानतोऽस्मि ॥ शङ्करं शङ्कराचार्यं केशवं बादरायणम् । सूत्रभाष्यकृतौ
वन्दे भगवन्तौ पुनः पुनः ॥ श्रुतिस्मृतिपुराणानामालयं करुणालयम् । नमामि भगवत्पादशङ्करं
लोकशङ्करम् ॥

६६.(१). तोटकाष्टकम्

विदिताखिलशास्त्रसुधाजलधे महितोपनिषत् कथितार्थनिधे ।
हृदये कलये विमलं चरणं भव शङ्कर देशिक मे शरणम् ॥ १ ॥

करुणावरुणालय पालय मां भवसागरदुःखविदूनहृदम् ।
रचयाखिलदर्शनतत्त्वविदं भव शङ्कर देशिक मे शरणम् ॥ २ ॥

भवता जनता सुहिता भविता विजबोधविचारण चारुमते ।
कलयेश्वरजीवविवेकविदं भव शङ्कर देशिक मे शरणम् ॥ ३ ॥

भव एव भवानिति मे नितरां समजायत चेतसि कौतुकिता ।
मम वारय मोहमहाजलधिं भव शङ्कर देशिक मे शरणं ॥ ४ ॥

सुकृतेधिकृते बहुधा भवतो भविता समर्दशनलालसता ।
अतिदीनमिमं परिपालय मां भव शङ्कर देशिक मे शरणम् ॥ ५ ॥

जगतीमवितुं कलिताकृतयो विचरन्ति महामहसश्छलतः ।
अहिमांशुरिवात्र विभासि गुरो भव शङ्कर देशिक मे शरणम् ॥ ६ ॥

गुरुपुङ्गवं पुङ्गवकेतनं ते समतामयतां नहि कोऽपिसुधीः ।
शरणागतवत्सल तत्त्वनिधे भव शङ्कर देशिक मे शरणम् ॥ ७ ॥

विदिता न मया विशदैककला न च किञ्चन काञ्चनमस्ति गुरो ।
द्रुतमेव विधेहि कृपां सहजां भव शङ्कर देशिक मे शरणम् ॥ ८ ॥

<><><><>

६७. वेदपारायणम्

ॐ स्वस्ति ॐ देवदेवोत्तमा देवतासार्वभौमा अखिलान्डकोठी ब्रह्माण्डनायका सोमास्कन्द स्वामिन् ऋषि
गणवन्द्या ऋग्वेदः प्रिया ऋग्वेद अवधारया ॥

ॐ अग्निमीळे पुरोहितं यज्ञस्य देवमृत्विजम् ॥ होतारं रत्नधातमम् ॥

ॐ स्वस्ति ॐ देवदेवोत्तमा देवतासार्वभौमा अखिलान्डकोठी ब्रह्माण्डनायका सोमास्कन्द स्वामिन्
यज्ञरक्षका यजुर्वेदप्रिया यजुर्वेद अवधारया ॥

ॐ इषेत्वोर्जेत्वावा यवस्सथो पायवस्स्थ देवोवस्सविता प्राप्यतु श्रेष्ठतमाय कर्मणे ॥

आप्यायध्वमन्त्रिया देवभाग मूर्जस्वतीः पयस्वतीः प्रजावतीरनमीवा अयक्षमा मावस्तेन
ईशत माऽघशग्सो रुद्रस्य हेतिःपरिवो वृणु ध्रुवास्मिन्गोपतौस्यात् बही र्यजमानस्य पशून्पाहि ॥१॥

त्र्यम्बकं यजामहे सुगन्धिं पुष्टिवर्धनम् । उर्वारुकमिवबन्धनान्मृत्योमुक्षीय माऽमृतात् ।

ॐ स्वस्ति ॐ देवदेवोत्तमा देवतासार्वभौमा अखिलान्डकोठी ब्रह्माण्डनायका सोमास्कन्द स्वामिन्
सङ्गीत नायका सामगानप्रिया सामगान अवधारया

ॐ अग्र आयाहि वीतये गृणानो हव्यदातये । नि होता सत्सि बर्हिषि ॥

ॐ एतथ्साम गायन्नास्ते । हा ३ वु हा ३ वु हा ३ वु । अहमन्न - मह्लमन्न - मह्लमन्नम् । अहमन्नादो २
७हमन्नादो २ ७हमन्नादः । अहग् श्लोककृ-दहग् श्लोककृ-दहग् श्लोककृत् । अहमस्मि प्रथमजा
ऋता ३ स्य । पूर्व देवेभ्यो अमृतस्य ना ३ भाइ । योमा ददाति स इदेव मा ३ वाः । अह-मन्नमन्न -
मदन्तमा ३ द्वि । अहं विश्वं भुवन-मध्यभवाम् । सुवर्ण ज्योतीः । य एवं वेद । इत्युपनिषत्

ॐ स्वस्ति ॐ देवदेवोत्तमा देवतासार्वभौमा अखिलान्डकोठी ब्रह्माण्डनायका सोमास्कन्द स्वामिन्
अथर्वणवेदप्रिया अथर्वणवेद अवधारया

ॐ शन्नो देवी रभिष्ठ्य आपोभवन्तु पीतये । शं यो रभि रुवन्तु नः ।

नमो ब्रातपतये । नमो गणपतये । नमः प्रमथपतये । नमस्तेऽस्तु लम्बोदरायैकदन्ताय विघ्नाशिने
शिवसुताय वरदमूर्तये नमः ॥ (*or alternatively.*)

ॐ अथातो दर्शपूर्णमासौ व्याख्यास्यामः । प्रातरग्निहोत्रं हुत्वा अन्यमाहवनीयं प्रणीय अग्नीनन्वादधाति ।
न गतश्रियोऽन्यमग्निं प्रणयति ॥ (श्रौतसूत्रम्)

ॐ स्वस्ति ॐ देवदेवोत्तमा देवतासार्वभौमा अखिलान्डकोठी ब्रह्माण्डनायका सोमास्कन्द स्वामिन्
पुराणवाक्यप्रिया पुराणवाक्य अवधारया ।

परित्राणाय साधूनां विनाशाय च दुष्कृताम् । धर्म संस्थापनार्थाय संभवामि युगे युगे ॥

ॐ स्वस्ति ॐ देवदेवोत्तमा देवतासार्वभौमा अखिलान्डकोठी ब्रह्माण्डनायका सोमास्कन्द स्वामिन्
पंचांग पठनप्रिया पंचांग पठनफलं अवधारया

श्रीकल्याणगुणावहं रिपुहरं दुःस्वप्रदोषापहं । गंगास्नान विषेषपुण्यफलदं गोदानतुल्यं नृणां । आयुर्वृद्धिं उत्तमं शुचिकरं संतानसंपत्प्रदं । नानाकर्मसुसाधनं समुदितं पंचांगमाकर्ण्यतां ॥(१) तिथि श्रवणादारोग्यं वारादायुष्यवर्धनं । नक्षत्रात् पापमुक्तिश्च योगाद्रोगनिवारणं ॥(२) करणात् कार्यसिद्धिश्च पंचांग फलमुत्तमं । पंचांगं यः पठेन्नित्यं श्रोतुमिच्छन्ति ये नराः । अग्निष्ठोमफलं तेषां गंगास्नानं दिनेदिने ॥ (३) यः शृणोति तिथिवारवत्सरान् ऋक्षयोग करणं दिनेदिने । प्राप्नुयात् दुरितमुक्त विग्रहश्चायुर्थमतुलं यशः सुखं ॥ (४)

६८. स्वस्ति वचनं (आशीर्वादः)

ॐ स्वस्ति ॐ देवदेवोत्तमा देवतासार्वभौमा अखिलान्डकोठी ब्रह्माण्डनायका सोमास्कन्द स्वामिन् आशीर्वाद वचनःप्रिया आशीर्वाद वचन अवधारया ।

ॐ स्वस्ति प्रजाभ्यः परिपालयन्ताम् न्यायेन मार्गेण महीं महीशाः । गोब्राह्मणेभ्यः शुभमस्तु नित्यं लोकाः समस्ताः सुखिनो भवन्तु ॥

काले वर्षतु पर्जन्यः पृथिवी सस्यशालिनीः । देशोऽयं क्षोभरहितो ब्राह्मणः सन्तु निर्भयाः ॥
अपुत्राः पुत्रिणः सन्तु पुत्रिणः । अधनाः सधनाः सन्तु जीवन्तु शरदां शतम् ॥

ॐ स्वस्ति मन्त्रार्थाः सत्याः सफलाः सन्त्विति भवन्तोऽनुगृह्णन्तु ।(तथाऽस्तु)

(Following sequence may be shuffled according to pooja and or place requirements)

अनेन विषेशकालं पूजां _____ (तिथि) (लघुन्यास)or(महान्यास) पुरस्सर अन्योन्य सहायेन एकादशवार रुद्र प्रयुक्त रुद्राभिषेकेन भगवान् सर्वात्मकः _____ गोत्रोद्भवस्य (gothram)
_____ (Name) (यजमानस्य) or(मम) सहकुटुम्बस्य बन्धुजनवर्गस्य क्षेम-स्थैर्य-वीर्य-विजय-आयुरारोग्य-ऐश्वर्याणां अभिवृद्धिर्भूयास्थाबि भवन्तो महान्तो अनुगृह्णन्तु । (तथाऽस्तु)

येयेग्रहाः शुभस्थानेषु नीरोगा निरुपद्रवाः बान्धवाः सदाचारहाः सह कुटुम्बस्य अष्टलक्ष्मी कटाक्ष-भूयादिति भवन्तः अनुगृह्णन्तु । (तथाऽस्तु)

अस्मद् गृहे वसतां द्विपदां चतुष्पदां च नीरोग पूर्णायुष्य सिद्धिप्रदो भूयादिति भवन्तोऽनुगृह्णन्तु ।
(तथाऽस्तु)

चेन्नै or अबुधाभि, दुबै, शार्जा सप्त महानकरस्य राजातिराज राजकिङ्करण _____ (name of Ruler) सप्त्राता सह कुटुम्बस्य बन्धु जनवर्गस्य क्षेम स्थैर्य वीर्य विजय आयुर आरोग्य - ऐश्वर्याणां अभिवृद्धिर्भूयास्थाबि भवन्तो महान्तो अनुगृह्णन्तु । (तथाऽस्तु)

सर्वे जनाः सुखिनो भवन्तु । समस्त सन्मंगलानि भवन्तु । उत्तरोत्तराभिवृद्धिरस्तु । (तथाऽस्तु)
उत्तरे कर्मणि निर्विघ्नमस्तु । सत्या एषा आशिषः सन्तु ॥

६९. सङ्गीतं

ॐ स्वस्ति ॐ देवदेवोत्तमा देवतासार्वभौमा अखिलान्डकोठी ब्रह्माण्डनायका सोमास्कन्त स्वामिन्
सङ्गीतप्रिया सङ्गीत अवधारया (Sing one song)

७०. नन्दिकेश्वर पूजा

ॐ भूर्भुवस्वरोम् । अस्मिन् बिम्बे नन्दिकेश्वरं ध्यायमि । आवाहयामि । नन्दीश्वराय नमः गन्ध पुष्प धूप
दीप सकलारधनै स्वर्चितं ।

बाण रावण चण्डेश नन्दि भृंगिरिटादयः । महादेवप्रसादोऽयं सर्वे गृह्णन्तु शाम्भवाः ॥

नन्दिकेश्वराय नमः, निर्माल्यदेवताभ्यो नमः । शिवनिर्माल्यं समर्पयामि ।

समस्तापोचरन् समर्पयामि ।

ईशानः सर्वविद्यानामीश्वरः सर्वभूतानां ब्रह्माधिपतिर्ब्रह्मणोऽधिपतिर्ब्रह्मा शिवो मै अस्तु सदाशिवोम् ॥

(इति त्रिवाम् उच्चरेत्) (recite 3 times)

ॐ हरा । ॐ हरा । ॐ हरा । ।

(Recite "om hara, om hara, om hara," on the right ear of Sri Nandikesha and offer the Nirmalya Naivedhyam with a banana/cooked rice, that was kept aside from Mahanaivedhyam,(page #99) to Lord Nandikesha and Pour water from Conch on Sri Nandikesha)

अनन्तरं श्रीशक्तिपञ्चाक्षरी मन्त्रं किञ्चित् जपेत् । हृत्पद्मकर्णिकामध्यम् उमया सह शङ्कर ।

प्रविश त्वं महादेव सर्वोरावरणैः सह ॥ (इति शिवनिर्माल्यम् आघ्राय स्तोत्रादिकं पठेत्) ॥

७१. तीर्थप्रसादनिषेवणम्

शंखमद्ये स्थितं तोयं भ्रामितं शङ्करोपरि । अङ्गलग्रं मनुष्याणां ब्रह्महत्य युतं दहेत् ।

इति शंखतीर्थं प्रोक्ष्य । (sprinkle holy water from Conch on self and surroundings)

अकालमृत्युहरणं सर्वव्याधि निवारणम् । सर्वपापक्षयकरं शिवपादोदकं पावनं शुभम् ॥

इति तीर्थं पीत्वा: प्रसादं धारयेत् ॥ (Distribute and consume the holy Abhisheka water)

७२. ऋग्वेद मन्त्रं - आशीर्वाद मन्त्रं

(१) नवोनवो भवति जायमानोऽह्नां केतुरुषसामेत्यग्रे
विदधात्यायन्प्र चंद्रमास्तिरति दीर्घमायुः । भागं देवेभ्यो

७३. यजुर्वेद मन्त्रं - आशीर्वाद मन्त्रं

(१) शतमानं भवति शतायुः पुरुषशतेन्द्रिय आयुष्येवेन्द्रिये प्रति तिष्ठति ॥

(२) सुमंगलीरियं वधूरिमाग् समेतपश्यत । सौभाग्यमस्यै दत्त्वा याथास्तं विपरेतन ॥

(३) इमाम् त्वमिन्द्रमीढवस्सुपुत्राग् सुभगां कुरु । दशास्यां पुत्रानाधीहि पतिमेकादशं कृधि ॥

(४) क्षत्रस्य राजा वरुणोऽधिराजः । नक्षत्राणाग् शतभिषग्वसिष्ठः । तौ देवेभ्यः कृणुतो दीर्घमायुः ॥

(५) शताय स्वाहेत्याह । शतायुर्वै पुरुषशतवीर्यः । आयुरेव वीर्यमवरुन्धे । सहस्रायस्वाहेत्याह ।
आयुर्वै सहस्रं । आयुरेवा वरुन्धे । सर्वस्मै स्वाहेत्याह । अपरितमेवा वरुन्धे ॥

(६) श्रेयोवसीय आयध्यस्मृतं भूतं । चित्रः केतुः प्रभा नाभान्धसम्भान् ।

ज्योदिशमाग् स्तेजस्वानातपग्रस्त पन्नभितपन् । रोचनो रोचमानशशोभनशशोभमानः कल्याणः ॥

(७) आनन्दो ब्रह्मेति व्यजानात् । आनन्दाध्येव खल्विमानि भूतानि जायन्ते । आनन्देन जातानि
जीवन्ति । आनन्दं प्रयन्त्यभि संविशन्तीति । सैषा भार्गवी वारुणी विद्या । परमे व्योमन् प्रतिष्ठिता ।
एवं वेद प्रतितिष्ठति । अन्नवानन्नादो भवति । महान् भवति प्रजया पशुभि-ब्रह्मवर्चसेन । महान् कीर्त्या ।

७८. तृतीया भृगुवली - पञ्चकोशान्तःस्थित-ब्रह्मनिष्ठ पणम्

७४. पूतत्व कृच्छ्रम्

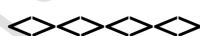
हिरण्यगर्भं गर्भस्थं हेम बीजं विभावसोः । अनन्तं पुण्यं फलदं अतश्शान्तिं प्रयच्छमे ॥
मया संकल्पित (श्री महा रुद्राख्य/रुद्रैकादशिन्याख्य/अतिरुद्राख्य) शुभं कर्मणि पूतत्वं सिद्ध्यर्थं प्राजापत्यं कृच्छ्रं प्रव्याप्नायं इदंहिरण्यं नानागोत्रेभ्यः ब्राह्मनेभ्यः संप्रददे । न मम ॥

कायेन वाचा मनसेन्द्रियैर्वा बुध्याऽत्मना वा प्रकृतेः स्वभावात् ।
करोमि यद्यत् सकलं परस्मै नारायणायेति समर्पयामि ॥
मन्त्रहीनं क्रियाहीनं भक्तिहीनं जनार्दन । यत् कृतं तु मया देव परिपूर्णं तदस्तु ते ॥

- Shiva Pooja ends here –

७५. श्री गणपति क्रम पाठः

ॐ गणानान्त्वा । त्वा गणपतिम् । गणपतिगं हवामहे । गणपति मिति गण - पतिम् । हवामहे
कविम् । कविडं कवीनाम् । कवीना मुपमश्रवस्तमम् । उपमश्रवस्तम मित्युप मश्रवः - तमम् ।
ज्येष्ठ राजम् ब्रह्मणाम् । ज्येष्ठ राजमिति ज्येष्ठ - राजम् । ब्रह्मणाम् ब्रह्मणः । ब्रह्मणस्पते । पत आ ।
आ नः । नशृण्वन् । शृण्वन् नूतिभिः । ऊतिभिसीद । ऊतिभिरित्यूति - भिः । सीद सादनम् ।
सादन मिति सादनम् ॥

७६. श्री रुद्र क्रम पाठः

प्रथमानुवाकः

नमस्ते । ते रुद्र । रुद्र मन्यवे । मन्यव उतो । उतो ते ॥ । उतो इत्युतो । त इषवे । इषवे नमः ।
नम इति नमः । नमस्ते । ते अस्तु । अस्तु धन्वने । धन्वने बाहुभ्यां । बाहुभ्या मुत । बाहुभ्या
मिति बाहु - भ्यां । उत ते । ते नमः । नम इति नमः ॥ या ते । त इषुः । इषुः शिवतमा ।
शिवतमा शिवं । शिवतमेति शिव - तमा । शिवं बभूव । बभूव ते । ते धनुः । धनु रिति धनुः ॥
शिवा शरव्या । शरव्या या । या तव । तव तया । तया नः । नो रुद्र । रुद्र मृडय । मृडयेति
मृडय ॥ या ते । ते रुद्र । रुद्र शिवा । शिवा तनूः । तनूरघोरा । अघोराऽपापकाशिनी ।

अपापकशिनीत्यपाप - काशिनी ॥ तया नः । नस्तनुवा ॥ तनुवा शन्तमया । शन्तमया
 गिरिशन्त । शन्तमर्येति शं - तमया । गिरिशन्ताऽभि । गिरिशन्तेतिगिरि - शन्त । अभि चाकशीहि ।
 चाकशीहीति चाकशीहि ॥ या मिषु । इषु गिरिशन्त । गिरिशन्त हस्ते ॥ गिरिशन्तेति गिरि - शन्त ।
 हस्ते बिभर्षि । बिभर्षस्तवे । अस्तव इत्यस्तवे ॥ शिवां गिरित्रि । गिरित्रि तां । गिरित्रेति गिरि - त्रि ।
 तां कुरु । कुरु मा । माहिग्रौसीः । हिग्रं सीःपुरुषं । पुरुषं जगत् । जगदिति जगत् ॥ शिवेन वचसा ।
 वचसा त्वा । त्वा गिरिश । गिरिशाऽच्छ । अच्छा वदामसि । वदामसीति वदामसि ॥ यथा नः ।
 नस्सर्वं । सर्वमित् । इज्ञगत् । जगदयक्षमं । अयक्षमं सुमना: ॥ सुमना असत् । सुमना इति
 सु - मनाः । असदित्यसत् ॥ अध्यवोचत् । अवोचदधिवक्ता । अधिवक्ता प्रथमः । अधिवक्तेत्यधि
 - वक्ता । प्रथमो दैव्यः । दैव्यो भिषक् । भिष गिति भिषक् ॥ अहीग्रौश्च । च सर्वान् ।
 सर्वाङ्गम्भयन् । जम्भयन् सर्वाः । सर्वाश्च । च यातुधान्यः । यातुधान्य इति यातु - धान्यः ॥ असौ
 यः । यस्ताम्रः । ताम्रो अरुणः । अरुण उत । उत बभ्रुः । बभ्रस्सुमंगलः । सुमंगल इति सु - मंगलः ॥
 ये च । चे मां । इमाग्रं रुद्राः । रुद्रा अभितः । अभितो दिक्षु । दिक्षु श्रिताः । श्रितास्सहस्रशः ।
 सहस्रशोऽव । सहस्रश इति सहस्र - शः । अवैषां । एषाग्रं हेडः । हेड ईमहे । ईमह इतीमहे ॥
 असौ यः । योऽवसर्पति । अवसर्पति नीलग्रीवः । अवसर्पतीत्यव - सर्पति । नीलग्रीवो विलोहितः ।
 नीलग्रीव इति नील - ग्रीवः । विलोहित इति वि - लोहितः ॥ उतैन् । एनं गोपाः । गोपा अदृशन् ।
 गोपा इति गो - पाः । अदृशन्नदृशन् । अदृशन्नदहार्यः । उदहार्य इत्युद - हार्यः । उतैन् । एनं
 विश्वा । विश्वा भूतानि । भूतानि सः । स वृष्टः । वृष्टो मृडयाति । मृडयाति नः । न इति नः ॥ नमा
 अस्तु । अस्तु नील ग्रीवाय । नीलग्रीवाय सहस्राक्षाय । नीलग्रीवायेति नील - ग्रीवाय । सहस्राक्षाय
 मीढुषै । सहस्राक्षायेति सहस्र - अक्षाय । मीढुष इति मीढुषै ॥ अथो ये । अथो इत्यथो । ये अस्य ।
 अस्य सत्वानः । सत्वानोऽहं । अहं तेभ्यः । तेभ्योऽकरं । अकरन्मः । नम इति नमः ॥ प्रमुञ्च ।
 मुञ्च धन्वनः । धन्वनस्त्वं । त्वमुभयोः । उभयोरालियोः । आलियोर्ज्या । ज्यामिति ज्याम् ॥ याश्च ।
 च ते । ते हस्ते ॥ हस्त इषवः । इषवः परा । परा ताः । ता भगवः । भगवो वप । भगव इति भग
 - वः । वपेति वप ॥ अवतत्य धनुः । अवतत्येत्यव - तत्य । धनुस्त्वं । त्वग्रं सहस्राक्ष । सहस्राक्ष

शतैषुधे । सहस्राक्षेति सहस्र - अक्ष । शतैषुधे इति शत - इषुधे ॥ निशीर्यं शल्यानां । निशीर्यति
 नि - शीर्यः । शल्यानां मुखा । मुखा शिवः । शिवो नः । नस्पुमनाः । सुमना भव । सुमना इति
 सु - मनाः । भवेति भव ॥ विज्यं धनुः । विज्यमिति वि - ज्यं । धनुः कपर्दिनः । कपर्दिनो
 विशल्यः । विशल्यो बाणवान् । विशल्य इति वि - शल्यः । बाणवाग् उत । बाणवानिति बाण -
 वान् उतेत्युत ॥ अनेशन्नस्य । अस्येषवः । इषव आभुः । आभुरस्य । अस्य निषङ्गथिः ।
 निषङ्गथिरिति नि - षङ्गथिः ॥ या तै । ते हेतिः । हेतिर्मादुष्टम । मादुष्टम हस्ते । मादुष्टमेति मादुः तम ।
 हस्ते बभूव । बभूव ते । ते धनुः । धनुरिति धनुः ॥ तयास्मान् । अस्मान् विश्वतः । विश्वतस्त्वं ।
 त्वमयक्षमया | अयक्षमयापरि | परिब्मुज । भुजेति भुज ॥ नमस्ते । ते अस्तु । अस्त्वायुधाय ।
 आयुधाया नातताय । अनातताय धृष्णवे । अनाततायेत्यना - तताय । धृष्णव इति धृष्णवे ॥
 उभाभ्यामुत । उत तै । ते नमः । नमो बाहुभ्यां । बाहुभ्यां तव । बाहुभ्यामिति बाहु-भ्यां । तव
 धन्वने । धन्वन इति धन्वने ॥ परि ते । ते धन्वनः । धन्वनो हेतिः । हेतिरस्मान् । अस्मान् वृणकु ।
 वृणकु विश्वतः । विश्वत इति विश्वतः ॥ अथो यः । अथो इत्यथो । य इषुधिः । इषुधिस्तव ।
 इषुधिरितीषु - धिः । तवाऽऽरे । आरे अस्मत् । अस्मन्नि । निधेहि । धेहि तं । तमितितम् ॥

द्वितीयाऽनुवाकः: नमो हिरण्यबाहवे । हिरण्यबाहवे सेनान्यै । हिरण्यबाहव इति हिरण्य-बाहवे ।
 सेनान्ये दिशां । सेनान्यै इति सेना - न्यै । दिशां च । च पतये । पतये नमः । नमो नमः ।
 नमो वृक्षेभ्यः । वृक्षेभ्यो हरिकेशेभ्यः । हरिकेशेभ्यः पशूनाम् । हरिकेशेभ्य इति हरि - केशेभ्यः ।
 पशूनां पतये । पतये नमः । नमो नमः । नम स्सस्ति ऊराय । सस्ति ऊराय त्विषीमते । त्विषीमते
 पथीनां । त्विषीमत इति त्विषि - मते । पथीनां पतये । पतये नमः । नमो नमः । नमो बब्लुशाय ।
 बब्लुशाय विव्याधिनै । विव्याधिनेन्नानां । विव्याधिन इति वि - व्याधिनै । अन्नानां पतये । पतये
 नमः । नमो नमः । नमो हरिकेशाय । हरिकेशायोपवीतिनै । हरिकेशायेति हरि - केशाय । उपवीतिनै
 पुष्टानां । उपवीतिन इत्युप-वीतिनै । पुष्टानां पतये । पतये नमः । नमो नमः । नमो भवस्य । भवस्य हेत्यै
 हेत्यै जगतां । जगतां पतये । पतये नमः । नमो नमः । नमो रुद्राय । रुद्रायातताविनै । आतताविनै ।

क्षेत्राणां । आतताविन इत्या ॥ - तताविने । क्षेत्राणां पतये । पतये नमः । नमो नमः । नमस्सूताय ।
 सूतायाहन्त्याय । अहन्त्याय वनानां । वनानां पतये । पतये नमः । नमो नमः । नमो रोहिताय ।
 रोहिताय स्थपतये । स्थपतये वृक्षाणां ॥ १८ ॥ वृक्षाणां पतये । पतये नमः । नमो नमः । नमो मन्त्रिण ।
 मन्त्रिण वाणिजाय । वाणिजायकक्षाणां । कक्षाणां पतये । पतये नमः । नमो नमः । नमो भुवन्तय ।
 भुवन्तय वारिवस्कृताय । वारिवस्कृतायौषधीनां । वारिवस्कृतायेति वारिवः ॥ - कृताय । ओषधीनां
 पतये । पतये नमः । नमो नमः । नमउच्चैर्घोषाय । उच्चैर्घोषायाक्रन्दयते । उच्चैर्घोषायेत्युच्चैः ॥ - घोषाय ।
 आक्रन्दयते पत्तीनां । आक्रन्दयत इत्या ॥ - क्रन्दयते । पत्तीनां पतये । पतये नमः । नमो नमः ।
 नमःकृत्स्नवीताय । कृत्स्नवीताय धावते । कृत्स्नवीतायेति कृत्स्न - वीताय । धावते सत्वनां । सत्वनां
 पतये । पतये नमः । नम इति नमः ॥

तृतीयोऽनुवाकः नमस्सहमानाय । सहमानाय निव्याधिनैः ॥ निव्याधिन आव्याधिनीनां । निव्याधिन
 इति नि - व्याधिनैः ॥ आव्याधिनीनां पतये । आव्याधिनीनामित्या ॥ व्याधिनीनां । पतये नमः । नमो
 नमः । नमः ककुभाय । ककुभाय निषङ्गिणैः ॥ निषङ्गिणस्तेनानां । निषङ्गिण इति नि - सङ्गिनैः ।
 स्तेनानां पतये । पतये नमः । नमो नमः । नमो निषङ्गिणैः ॥ निषङ्गिण इषुधिमते । निषङ्गिण इति नि -
 सङ्गिनैः ॥ इषुधिमते तस्कराणां । इषुधिमत इतीषुधि - मते ॥ तस्कराणां पतये । पतये नमः । नमो नमः ।
 नमो वञ्चते । वञ्चते परिवञ्चते । परिवञ्चते स्तायूनां । परिवञ्चत इति परि - वञ्चते ॥ स्तायूनां पतये । पतये
 नमः । नमो नमः । नमो निचेरवैः ॥ निचेरवै परिचराय । निचेरव इति नि - चेरवैः ॥ परिचरायारण्यानां ।
 परिचरायेति परि-चराय । अरण्यानां पतये । पतये नमः । नमो नमः । नमस्सूकाविभ्यः । सूकाविभ्यो
 जिधाग् सद्ब्यः । सूकाविभ्य इति सूकावि - भ्यः । जिधाग् सद्ब्यो मुष्णतां । जिधाग् सद्ब्य इति
 जिधाग् सत् - भ्यः । मुष्णतां पतये । पतये नमः । नमो नमः । नमोऽसिमद्ब्यः । असिमद्ब्यो नक्तं ॥
 असिमद्ब्य इत्यसिमत् - भ्यः । नक्तं चरद्ब्यः ॥ चरद्ब्यः प्रकृत्तानां ॥ चरद्ब्य इति चरत् - भ्यः ॥
 प्रकृत्तानां पतये । प्रकृत्तानामिति प्र - कृत्तानां ॥ पतये नमः । नमो नमः । नम उष्णीषिणैः ।
 उष्णीषिणै गिरिचराय । गिरिचराय कुलुञ्चानां ॥ गिरिचरायेति गिरि-चराय । कुलुञ्चानां पतये । पतये
 नमः । नमो नमः । नम इषुमद्ब्यः । इषुमद्ब्यो धन्वाविभ्यः । इषुमद्ब्य इतीषुमत् - भ्यः । धन्वाविभ्यश्च ।

धन्वाविभ्य इति धन्वावि - भ्यः । च वः । वो नमः । नमो नमः । नम आतन्वानेभ्यः । **आतन्वानेभ्यः**
प्रतिदधानेभ्यः । आतन्वानेभ्य इत्या - तन्वानेभ्यः । प्रतिदधानेभ्यश्च । प्रतिदधानेभ्य इति प्रति - दधानेभ्यः ।
 च वः । वो नमः । नमो नमः । नम आयच्छद्यः । आयच्छद्यो विसृजद्यः । आयच्छद्य इत्यायच्छत् -
 भ्यः । विसृजद्यश्च । विसृजद्य इति विसृजत् - भ्यः । च वः । वो नमः । नमो नमः । नमोऽस्यद्यः ।
 अस्यद्यो विध्यद्यः । अस्यद्य इत्यस्यत् - भ्यः । विध्यद्यश्च । विध्यद्य इति विध्यत् - भ्यः । च वः ।
 वो नमः । नमो नमः । नम आसीनेभ्यः । आसीनेभ्यशशायानेभ्यः । शयानेभ्यश्च । च वः । वो
 नमः । नमो नमः । नमस्वपद्यः । स्वपद्यो जाग्रद्यः । स्वपद्य इति स्वपत् - भ्यः । जाग्रद्यश्च ।
 जाग्रद्य इति जाग्रत् - भ्यः । च वः । वो नमः । नमो नमः । नमस्तिष्ठद्यः । तिष्ठद्यो धावद्यः ।
 तिष्ठद्य इति तिष्ठत् - भ्यः । धावद्यश्च । धावद्य इति धावत् - भ्यः । च वः । वो नमः । नमो
 नमः । नमस्सभाभ्यः । सभाभ्यस्सभापतिभ्यः । सभापतिभ्यश्च । सभापतिभ्य इति सभापति - भ्यः ।
 च वः । वो नमः । नमो नमः । नमो अश्वेभ्यः । अश्वेभ्योऽश्वपतिभ्यः । अश्वपतिभ्यश्च । अश्वपतिभ्य
 इत्यश्वपति - भ्यः । च वः । वो नमः । नम इति नमः ॥

चतुर्थोऽनुवाकः नम आव्याधिनीभ्यः । आव्याधिनीभ्यो विविध्यन्तीभ्यः । **आव्याधिनीभ्य इत्या**
 - व्याधिनीभ्यः । विविध्यन्तीभ्यश्च । विविध्यन्तीभ्य इति वि - विध्यन्तीभ्यः । च वः । वो नमः । नमो
 नमः । नम उगणाभ्यः । उगणाभ्यस्तृग् हतीभ्यः । तृग् हतीभ्यश्च । च वः । वो नमः । नमो नमः ।
 नमो गृथसेभ्यः । गृथसेभ्यो गृथसपतिभ्यः । गृथसपतिभ्यश्च । गृथसपतिभ्य इति गृथसपति - भ्यः । च वः ।
 वो नमः । नमो नमः । नमो व्रातेभ्यः । व्रातेभ्यो व्रातपतिभ्यः । व्रातपतिभ्यश्च । व्रातपतिभ्य इति व्रातपति
 - भ्यः । च वः । वो नमः । नमो नमः । नमो गणेभ्यः । गणेभ्यो गणपतिभ्यः । गणपतिभ्यश्च ।
 गणपतिभ्य इति गणपति - भ्यः । च वः । वो नमः । नमो नमः । नमो विरूपेभ्यः । विरूपेभ्यो
 विश्वरूपेभ्यः । विरूपेभ्य इति वि - रूपेभ्यः । विश्वरूपेभ्यश्च । विश्वरूपेभ्य इति विश्व - रूपेभ्यः ।
 च वः । वो नमः । नमो नमः । नमो महद्यः । महद्यः क्षुलकेभ्यः । महद्य इति महत् - भ्यः ।
 क्षुलकेभ्यश्च । च वः । वो नमः । नमो नमः । नमो रथिभ्यः । रथिभ्योऽरथेभ्यः । रथिभ्य इति रथि - भ्यः ।

अरथेभ्यश्च | च वः | वो नमः | नमो नमः | नमो रथैभ्यः | रथैभ्योऽरथपतिभ्यः | रथपतिभ्य
 यश्च | रथपतिभ्य इति रथपति-भ्यः | च वः | वो नमः | नमो नमः | नमस्सेनाभ्यः | सेनाभ्य
 यस्सेनानिभ्यः | सेनानिभ्यश्च | सेनानिभ्य इति सेनानि - भ्यः | च वः | वो नमः | नमो नमः |
 नमः क्षत्रभ्यः | क्षत्रभ्यसंगृहीतभ्यः | क्षत्रभ्य इति क्षत्र - भ्यः | संग्रहीतभ्यश्च | संग्रहीतभ्य इति
 संग्रहीत - भ्यः | च वः | वो नमः | नमो नमः | नमस्तक्षभ्यः | तक्षभ्यो रथकारेभ्यः | तक्षय
 इति तक्ष - भ्यः | रथ कारेभ्यश्च | रथकारेभ्य इति रथ - कारेभ्यः | च वः | वो नमः | नमो
 नमः | नमः कुलालेभ्यः | कुलालेभ्यः कर्मारेभ्यः | कर्मारेभ्यश्च | च वः | वो नमः | नमो नमः |
 नमः पुञ्जिष्टभ्यः | पुञ्जिष्टभ्यो निषादेभ्यः | निषादेभ्यश्च | च वः | वो नमः | नमो नमः | नम
 इषुकृद्ध्यः | इषुकृद्ध्यो धन्वकृद्ध्यः | इषुकृद्ध्य इती षुकृत् - भ्यः | धन्वकृद्ध्यश्च | धन्वकृद्ध्य इति |
 धन्वकृत् - भ्यः | च वः | वो नमः | नमो नमः | नमो मृगयुभ्यः | मृगयुभ्यःश्वनिभ्यः | मृगयुभ्य इति
 मृगयु - भ्यः | श्वनिभ्यश्च | श्वनिभ्य इति श्वनि - भ्यः | च वः | वो नमः | नमो नमः | नमः श्वभ्यः |
 श्वभ्य श्वपतिभ्यः | श्वभ्य इतिश्व - भ्यः | श्वपतिभ्यश्च | श्वपतिभ्य इति श्वपति - भ्यः | च वः | वो
 नमः | नम इति नमः |

पंचमोऽनुवाकः

नमो भवाय | भवाय च | च रुद्राय | रुद्राय च | च नमः | नमः शर्वाय | शर्वाय च | च पशुपतये |
 पशुपतये च | पशुपतय इति पशु - पतये | च नमः | नमो नीलग्रीवाय | नीलग्रीवाय च | नीलग्रीवायेति
 नील - ग्रीवाय | चर्शितिकण्ठाय | शितिकण्ठाय च | शितिकण्ठायेति शिति - कण्ठाय | च नमः |
 नमः कर्पदिने | कर्पदिने च | च व्युसकेशाय | व्युसकेशाय च | व्युसकेशायेति व्युस - केशाय च
 नमः | नमस्सहस्राक्षाय | सहस्राक्षाय च | सहस्राक्षायेति सहस्र - अक्षाय | च शत धन्वने |
 शतधन्वने च | शतधन्वन इति शत - धन्वने | च नमः | नमो गिरिशाय | गिरिशाय च | च
 शिपिविष्टाय | शिपिविष्टाय च | शिपिविष्टायेति शिपि - विष्टाय | च नमः | नमो मीढुष्टमाय | मीढुष्टमाय
 च | मीढुष्टमायेति मीढुः - तमाय | चेषुमते | इषुमते च | इषुमत इतीषु - मते | च नमः |
 नमो हस्वाय | हस्वाय च | च वामनाय | वामनाय च | च नमः | नमो बृहते | बृहते च | च

वर्षीयसे | वर्षीयसे च | च नमः | नमो वृद्धाय | वृद्धाय च | च संवृध्वने | संवृध्वने च | संवृध्वन इति
 सं - वृध्वने | च नमः | नमो अग्रियाय | अग्रियाय च | च प्रथमाय | प्रथमाय च | च नमः |
 नम आशवे | आशवे च | चाऽजिराय | अजिराय च | च नमः | नमः शीघ्रियाय | शीघ्रियाय च |
 च शीघ्राय | शीघ्राय च | च नमः | नम ऊर्म्याय | ऊर्म्याय च | चावस्वन्याय | अवस्वन्याय च |
 अवस्वन्यायेत्यव - स्वन्याय | च नमः | नमः स्नोतस्याय | स्नोतस्याय च | चद्वीप्याय | द्वीप्याय च | चेति
 च ||

षष्ठमोऽनुवाकः

नमो ज्येष्ठाय | ज्येष्ठाय च | च कनिष्ठाय | कनिष्ठाय च | च नमः | नमः पूर्वजाय | पूर्वजाय
 चा पूर्वजायेति पूर्व - जाय | चाऽपरजाय | अपरजाय च | अपरजायेत्यपर - जाय | च नमः |
 नमो मध्यमाय | मध्यमाय च | चाऽपगल्भाय | अपगल्भाय च | अपगल्भायेत्यप - गल्भाय | च
 नमः | नमो जघन्याय | जघन्याय च | च बुधियाय | बुधियाय च | च नमः | नमस्सोभ्याय | सोभ्याय
 च | च प्रतिसर्याय | प्रतिसर्याय च | प्रतिसर्यायेति प्रति - सर्याय | च नमः | नमो याम्याय | याम्याय
 च | च क्षेम्याय | क्षेम्याय च | च नमः | नम उर्वर्याय | उर्वर्याय च | च खल्याय | खल्याय च | च
 नमः | नम श्लोक्याय | श्लोक्याय च | चाऽवसान्याय | अवसान्याय च | अवसान्यायेत्यव - सान्याय | च
 नमः | नमो वन्याय | वन्याय च | च कक्ष्याय | कक्ष्याय च | च नमः | नमश्रवाय | श्रवाय च |
 च प्रतिश्रवाय | प्रति श्रवाय च | प्रति श्रवायेतिप्रति - श्रवाय | च नमः | नम आशुषेणाय |
 आशुषेणाय च | आशुषेणायेत्याशु - सेनाय | चाऽशुरथाय | आशुरथाय च | आशुरथायेत्याशु -
 रथाय | च नमः | नमशशूराय | शशूराय च | चाऽवभिन्दते | अवभिन्दते च | अवभिन्दत इत्यव -
 भिन्दते | च नमः | नमो वर्मिणै | वर्मिणै च | च वरूथिनै | वरूथिनै च | च नमः | नमो
 बिल्मिनै | बिल्मिनै च | च कवचिनै | कवचिनै च | च नमः | नमः श्रुताय | श्रुताय च |
 च श्रुतसेनाय | श्रुतसेनाय च | श्रुतसेनायेति श्रुत - सेनाय | चेति च ||

सप्तमोऽनुवाकः

नमो दुन्दुभ्याय | दुन्दुभ्याय च | चाऽहनन्याय | आहनन्याय च | आहनन्यायेत्या-हनन्याय | च नमः |
 नमो धृष्णवे | धृष्णवे च | च प्रमृशाय | प्रमृशाय च | प्रमृशायेति प्र - मृशाय | च नमः | नमो दूताय |

दूताय च | च प्रहिताय | प्रहिताय च | प्रहितायेति प्र-हिताय | च नमः | नमो निषङ्गिणी[॥] | निषङ्गिणे च |
 निषङ्गिण इति नि - सङ्गिनै[॥] | चेषुधिमते[॥] | इषुधिमते च | इषुधिमत इतीषुधि - मते[॥] | च नमः | नम
 स्तीक्ष्णेषवे | तीक्ष्णेषवे च | तीक्ष्णेषव इति तीक्ष्ण - इषवे | चाऽयुधिनै[॥] | आयुधिने च | च
 नमः | नमस्वायुधाय | स्वायुधाय च | स्वायुधायेति सु - आयुधाय | च सुधन्वने | सुधन्वने
 च | सुधन्वन इति सु - धन्वने | च नमः | नमस्त्रुत्याय | स्त्रुत्याय च | च पथ्याय | पथ्याय च | च
 नमः | नमः काट्याय | काट्याय च | च नीप्याय | नीप्याय च | च नमः | नमस्पूद्याय |
 सूद्याय च | च सरस्याय | सरस्याय च | च नमः | नमो नाद्याय | नाद्याय च | च वैशन्ताय |
 वैशन्ताय च | च नमः | नमः कूप्याय | कूप्याय च | चाऽवट्याय | अवट्याय च | च नमः | नमो
 वर्ष्याय | वर्ष्याय च | चाऽवर्ष्याय | अवर्ष्याय च | च नमः | नमो मेघ्याय | मेघ्याय च | च
 विद्युत्याय | विद्युत्याय च | विद्युत्यायेति वि - द्युत्याय | च नमः | नम ईद्वियाय | ईद्वियाय च |
 चाऽतप्याय | आतप्याय च | आतप्यायेत्या - तप्याय | च नमः | नमो वात्याय | वात्याय च | च
 रेष्मियाय | रेष्मियाय च | च नमः | नमो वास्तव्याय | वास्तव्याय च | च वास्तुपाय | वास्तुपाय च |
 वास्तुपायेति वास्तु - पाय | चेति च ॥

अष्टमोऽनुवाकः (*ring the bell*) | नमस्सोमाय | सोमाय च | च रुद्राय | रुद्राय च | च नमः |
 नमस्ताम्राय | ताम्राय च | चाऽरुणाय | अरुणाय च | च नमः | नमशशङ्काय | शङ्काय च | च पशुपतये
 पशुपतये च | पशुपतय इति पशु - पतये | च नमः | नम उग्राय | उग्राय च | च भीमाय | भीमाय च |
 च नमः | नमो अग्रेवधाय | अग्रेवधाय च | अग्रेवधायेत्यग्रे - वधाय | च दूरेवधाय | दूरेवधाय च ॥
 दूरेवधायेति दूरे - वधाय | च नमः | नमो हन्त्रे | हन्त्रे च | च हनीयसे | हनीयसे च | च नमः|
 नमो वृक्षेभ्यः | वृक्षेभ्यो हरिकेशेभ्यः | हरिकेशेभ्यो नमः | हरिकेशेभ्य इति हरि - केशेभ्यः |
 नमस्ताराय | ताराय नमः | नमशशंभवै[॥] | शंभवे च | शंभव इति शं - भवै[॥] | च मयोभवै[॥] | मयोभवे च |
 मयोभव इति मयः - भवै[॥] | च नमः | नमशशङ्कराय | शङ्कराय च | शङ्करायेति शं - कराय | च
 मयस्कराय | मयस्कराय | मयस्कराय च | मयस्करयेति मयः - कराय | च नमः | नमशिशवाय |
 शिशवाय च | च शिवतराय | शिवतराय च | शवतरायेति शिव - तराय | च नमः | नमस्तीर्थ्याय |

तिर्थाय च | च कूल्याय | कूल्याय च | च नमः | नमः पार्याय | पार्याय च | चाऽवार्याय | अवार्याय
 च | च नमः | नमः प्रतरणाय | प्रतरणाय च | प्रतरणायेति प्र - तरणाय | चोऽत्तरणाय | उत्तरणाय
 च | उत्तरणायेत्युत् - तरणाय | च नमः | नम आतार्याय | आतार्याय च | आतार्यायेत्या -
 तार्याय | चाऽलाद्याय | आलाद्याय च | आलाद्यायेत्या - लाद्याय | च नमः |
 नमश्शष्याय | शष्याय च | चफेन्याय | फेन्याय च | च नमः | नमस्सिकत्याय | सिकत्याय
 च | च प्रवाह्याय | प्रवाह्याय च | प्रवाह्यायेति प्र - वाह्याय | चेति च ||

नवमोऽनुवाकः | नम इरिण्याय | इरिण्याय च | च प्रपथ्याय | प्रपथ्याय च | प्रपथ्यायेति प्र - पथ्याय |
 च नमः | नमः किंग् शिलाय | किंग् शिलाय च | च क्षयणाय | क्षयणाय च | च नमः | नमः कर्पदिने ||
 कर्पदिने च | च पुलस्तयै | पुलस्तये च | च नमः | नमो गोष्ठचाय | गोष्ठचाय च | गोष्ठचायेति गो -
 स्थाय | च गृह्याय | गृह्याय च | च नमः | नमस्तल्प्याय | तल्प्याय च | च गेह्याय | गेह्याय च | च
 नमः | नमः काटचाय | काटचाय च | च गह्वरेष्टाय | गह्वरेष्टाय च | गह्वरेष्टायेति गह्वरे - स्थाय | च
 नमः | नमो हृदयाय | हृदयाय च | च निवेष्याय | निवेष्याय च | निवेष्यायेति नि - वेष्याय | च
 नमः | नमः पांग् सव्याय | पांग् सव्याय च | च रजस्याय | रजस्याय च | च नमः | नमश्शुष्याय |
 शुष्याय च | च हरित्याय | हरित्याय च | च नमः | नमोलोप्याय | लोप्याय च | चो लप्याय | उलप्याय
 च | च नमः | नम ऊर्व्याय | ऊर्व्याय च | च सूर्म्याय | सूर्म्याय च | च नमः | नमः पण्याय | पण्याय
 च | च पर्णशद्याय | पर्णशद्याय च | पर्णशद्यायेति पर्ण - शद्याय | च नमः | नमोऽपगुरमाणाय |
 अपगुरमाणाय च | अपगुरमाणा येत्यप - गुरमाणाय | चाऽभिघ्नते | अभिघ्नते च | अभिघ्नत इत्यभि -
 घ्नते | च नमः | नम आक्षिखदते | आक्षिखदते च | आक्षिखदतइत्या - खिदते | च प्रक्षिखदते |
 प्रक्षिखदते च | प्रक्षिखदत इति प्र - खिदते | च नमः | नमो वः | वः किरिकेभ्यः | किरिकेभ्यो देवानां||
 देवानांग् हृदयेभ्यः | हृदयेभ्यो नमः | नमो विक्षीणकेभ्यः | विक्षीणकेभ्यो नमः | विक्षीणकेभ्य इति वि -
 क्षीणकेभ्यः | नमो विचिन्वत्केभ्यः | विचिन्वत्केभ्यो नमः | विचिन्वत्केभ्य इति वि - चिन्वत्केभ्यः |
 नम आनिर्हतेभ्यः | आनिर्हतेभ्यो नमः | आनिर्हतेभ्य इत्यानिः - हतेभ्यः | नम आमीवत्केभ्यः |
 आमीवत्केभ्य इत्या - मीवत्केभ्यः ||

दशमोऽनुवाकः द्रापे अन्धसः | अन्धसस्पते | पते दरिद्रत् | दरिद्रनीललोहित | नीललोहितेति नील -
 लोहित || एषां पुरुषाणां | पुरुषाणामेषां | एषां पशूनां | पशूनां मा | मा भे: | भे मा | माऽरः | अरोमो |
 मो एषां | मो इति मो | एषां किं | किञ्चन | च नाऽममत् | आममदित्या - ममत् || या ते | ते रुद्र |
 रुद्र शिवा | शिवा तनूः | तनूशिवा | शिवा विश्वाहभेषजी | विश्वाहभेषजीति विश्वाह - भेषजी ||
 शिवा रुद्रस्य | रुद्रस्य भेषजी | भेषजी तया | तया नः | नो मृड | मृड जीवसे | जीवस इति जीवसे ||
 इमाग्न् रुद्राय | रुद्राय तवसे | तवसे कपर्दिने | कपर्दिने क्षयद्वीराय | क्षयद्वीराय प्र | क्षयद्वीरायेति
 क्षयत् - वीराय | प्रभरामहे | भरामहे मतिं | मतिमिति मतिम् || यथा नः | नशं | श मसत् |
 असदिद्विपदे | द्विपदे चतुष्पदे | द्विपद इति द्वि - पदे | चतुष्पदे विश्वं | चतुष्पद इति चतुः - पदे |
 विश्वं पुष्टं | पुष्टं ग्रामे | ग्रामे अस्मिन् | अस्मिन्ननातुरं | अनातुरमित्यना - तुरम् || मृडा नः | नो रुद्र |
 रुद्रोत | उत नः | नो मयः | मयस्कृधि | कृधिक्षयद्वीराय | क्षयद्वीराय नमसा | क्षयद्वीरायेति
 क्षयत् - वीराय | नमसा विधेम | विधेम ते | त इति ते || यच्छं | शञ्च | च योः | योश्च | च
 मनुः | मनुरायजे | आयजे पिता | आयज इत्या - यजे | पिता तत् | तदश्याम | अश्याम तव |
 तव रुद्र | रुद्र प्रणीतौ | प्रणीताविति प्र - नीतौ || मानः | नो महान्तः | महान्तमुत | उतमा | मा नः |
 नोअर्भकं | अर्भकं मा | मा नः | न उक्षन्तं | उक्षन्तमुत | उत मा | मा नः | न उक्षितं |
 उक्षितमित्युक्षितम् | मा नः | नो वधीः | वधीः पितरं || पितरं मा | मोत | उत मातरं | मातरं
 प्रियाः | प्रिया मा | मा नः | नस्तनुवः | तनुवो रुद्र | रुद्र रीरिषः | रीरिष इति रीरिषः || मा नः |
 नस्तोके | तोके तनये | तनये मा | मा नः | न आयुषि | आयुषि मा | मा नः | नो गोषु | गोषुमा |
 मा नः | नो अश्वेषु | अश्वेषु रीरिषः | रीरिष इति रीरिषः || वीरान्मा | मा नः | नो रुद्र | रुद्रभामितः |
 भामितो वधीः | वधीर्हविष्मन्तः | हविष्मन्तो नमसा | नमसा विधेम | विधेम ते | त इति ते | आरात्ते ||
 ते गोघ्ने | गोघ्न उत | गोघ्न इति गोघ्ने | उतपूरुषघ्ने | पूरुषघ्ने क्षयद्वीराय | पूरुषघ्ने इति पूरुषघ्ने |
 क्षयद्वीराय सुम्नं | क्षयद्वीरायेति क्षयत् - वीराय | सुम्नमस्मे | अस्मेते | अस्मे इत्यस्मे | ते अस्तु |
 आस्तिवित्यस्तु | रक्षा च | च नः | नो अधि | अधि च | च देव | देव ब्रूहि | ब्रूह्यधि | अधा च | च नः |

नशर्म | शर्म यच्छ | यच्छद्विबहा॑ः | द्विबहा॑ इति द्वि - बहा॑ः || स्तुहि श्रुतं | श्रुतं गर्तसदं॑ गर्तसदंयुवानं॑ |
 गर्तसदमिति॑ गर्त - सदं॑ | युवानं॑ मृगं॑ | मृगं॑ न | न भीमं॑ | भीममुपहलुं॑ | उप हलुमुग्रं॑ | उग्रमित्युग्रम्॑ |
 मृडाजरित्रे॑ | जरित्रे॑ रुद्रे॑ | रुद्रस्तवानः॑ | स्तवानो॑ अन्यं॑ | अन्यं॑ त॑ | ते अस्मत्॑ | अस्मन्नि॑ | निवपन्तु॑ |
 वपन्तु॑ सेनाः॑ | सेना इति॑ सेनाः॑ || परिणः॑ | नो॑ रुद्रस्य॑ | रुद्रस्य॑ हेतिः॑ | हेतिवृणकु॑ | वृणकु॑ परि॑ |
 परित्वेषस्य॑ | त्वेषस्य॑ दुर्मतिः॑ | दुर्मतिरघायो॑ः | दुर्मतिरिति॑ दुः॑ - मतिः॑ | अघायोरित्यघ॑ - यो॑ः ||
 अवस्थिरा॑ | स्थिरामधवद्यः॑ | मधवद्यस्तनुष्व॑ | मधवद्य इति॑ मधवत्॑ - भ्यः॑ | तनुष्व॑ मीढवः॑ |
 मीढवस्तोकाय॑ | तोकाय॑ तनयाय॑ | तनयाय॑ मृडय॑ | मृडयेति॑ मृडय॑ | मीढुष्टम॑ शिवतम॑ | मीढुष्टमेति॑
 मीढुः॑ - तम॑ | शिवतम॑ शिवः॑ | शिवतमेति॑ शिव - तम॑ | शिवो॑ नः॑ | नस्सुमनाः॑ | सुमना॑ भव॑ |
 सुमना॑ इति॑ सु - मनाः॑ | भवेति॑ भव॑ || परमे॑ वृक्षे॑ | वृक्ष आयुधं॑ | आयुधं॑ निधाय॑ | निधाय॑ कृत्ति॑ |
 निधायेति॑ नि - धाय॑ | कृत्ति॑ वसानः॑ | वसान॑ आ॑ | आ॑ चर॑ | चर॑ पिनाकं॑ | पिनाकम॑ बिभ्रत्॑ | बिभ्रदा॑ |
 आगहि॑ | गहीति॑ गहि॑ || विकिरिद॑ विलोहित॑ | विकिरिदेतिवि॑ - किरिद॑ | विलोहित॑ नमः॑ | विलोहितेति॑
 वि॑ - लोहित॑ | नमस्ते॑ | ते अस्तु॑ | अस्तु॑ भगवः॑ | भगव॑ इति॑ भग - वः॑ || यास्ते॑ | ते॑ सहस्रं॑ |
 सहस्रग्रं॑ हेतयः॑ | हेतयोऽन्यं॑ | अन्यमस्मत्॑ | अस्मन्नि॑ | निवपन्तु॑ | वपन्तु॑ ताः॑ | ता॑ इति॑ ताः॑ ||
 सहस्राणि॑ सहस्रधा॑ | सहस्रधा॑ बाहुवो॑ः | सहस्रधेति॑ सहस्र - धा॑ | बाहुवोस्तव॑ | तव॑ हेतयः॑ | हेतय॑
 इति॑ हेतयः॑॥ तासामीशानः॑ | ईशानो॑ भगवः॑ | भगव॑ पराचीना॑ | भगव॑ इति॑ भग - वः॑ | पराचीनामुखा॑ |
 मुखा॑ कृधि॑ | कृधीति॑ कृति॑ ||

(एकादशोऽनुवाकः)

सहस्राणि॑ सहस्रशः॑ | सहस्रशो॑ ये॑ | सहस्रश इति॑ सहस्र - शः॑ | ये॑ रुद्राः॑ | रुद्रा॑ अधि॑ | अधि॑ भूम्यां॑ |
 भूम्यामिति॑ भूम्याम्॑ || तेषां॑ सहस्रयोजने॑ | सहस्रयोजनेऽव॑ | सहस्रयोजन इति॑ सहस्र - योजने॑ |
 अवधन्वानि॑ | धन्वानि॑ तन्मसि॑ | तन्मसीति॑ तन्मसि॑ || अस्मिन्महति॑ | महत्यर्णवे॑ | अर्णवन्तरिक्षे॑ |
 अन्तरिक्षे॑ भवाः॑ | भवा॑ अधि॑ | अधीत्यधि॑ || नीलग्रीवाः॑ शितिकण्ठाः॑ | नीलग्रीवा॑ इति॑ नील - ग्रीवाः॑ |
 शितिकण्ठाः॑ शर्वाः॑ | शितिकण्ठा॑ इति॑ शिति॑ - कण्ठाः॑ | शर्वा॑ अधः॑ | अधः॑ क्षमाचरा॑ | क्षमाचरा॑ इति॑ |
 क्षमा॑ - चरा॑ः॑ || नीलग्रीवाः॑ शितिकण्ठाः॑ | नीलग्रीवा॑ इति॑ नील - ग्रीवाः॑ | शितिकण्ठा॑ धिव॑ |

शितिकण्ठा इति शिति - कण्ठाः । दिवग्रं रुद्राः । रुद्रा उपश्रिताः । उपस्रिता इत्युप - श्रिताः ॥
 ये वृक्षेषु । वृक्षेषु स्सपिञ्जराः । स्सपिञ्जरा नीलग्रीवाः । नीलग्रीवा विलोहिताः । नीलग्रीवा इति नील
 - ग्रीवाः । विलोहिताइति वि - लोहिताः । ये भूतानां । भूतानामधिपतयः । अधिपतयो विशिखासः ।
 अधिपतय इत्यधि - पतयः । विशिखासः कपर्दिनः । विशिखास इति वि - शिखासः । कपर्दिन इति
 कपर्दिनः ॥ ये अन्नेषु । अन्नेषु विविध्यन्ति । विविध्यन्ति पात्रेषु । विविध्यन्तीति वि - विध्यन्ति । पात्रेषु
 पिबतः । पिबतो जनान् । जनानिति जनान् ॥ ये पथां । पथां पथिरक्षयः । पथिरक्षय ऐलबृदाः । पथिरक्षय
 इति पथि - रक्षयः । ऐलबृदायव्युधः । यव्युध इति यव्युधः ॥ येतीर्थानि । तीर्थानि प्रचरन्ति । प्रचरन्ति
 सूकावन्तः । प्रचरन्तीति प्र - चरन्ति । सूकावन्तो निषङ्गिणः । सूकावन्त इति सूका - वन्तः । निषङ्गिण
 इति नि - सङ्गिनः ॥ य ऐतावन्तः । ऐतावन्तश्च । च भूयाग्र सः । भूयाग्र सश्च । च दिशः । दिशो रुद्रा ।
 रुद्रा वितस्थिरे । वितस्थिर इति वि - तस्थिरे ॥ तेषाग्र सहस्रयोजने । सहस्रयोजनेव । सहस्रयोजन इति
 सहस्र - योजने । अवधन्वानि । धन्वानि तन्मसि । तन्मसीति तन्मसि ॥ नमो रुद्रेभ्यः । रुद्रेभ्यो ये । ये
 पृथिव्यां । पृथिव्यां ये । येऽन्तरिक्षे । अन्तरिक्षे ये । ये दिवि । दिवि येषां । येषामन्नं । अन्नं वातः ।
 वातो वर्ष । वर्षमिषवः । इषवस्तेभ्यः । तेभ्यो दश । दशप्राचीः । प्राचीर्दश । दशदक्षिणा । दक्षिणा दश ।
 दश प्रतीचीः । प्रतीचीदश । दशोदीचीः । उदीचीर्दश । दशोर्ध्वाः । उर्ध्वास्तेभ्यः । तेभ्यो नमः । नमस्ते । ते
 नः । नो मृडयन्तु । मृडयन्तु ते । ते यं । यंद्विष्मः । द्विष्मो यः । यश्च । च नः । नोद्वेष्टि । द्वेष्टि तं । तं वः ।
 वो जम्भे । जम्भे दधामि । दधामिति दधामि ॥ (*Technically Sri Rudra Kramam Ends Here*).

अंबकं यजामहे । त्र्याम्बकमिति त्रिः । अंबकं । यजामहे सुगन्धिं । सुगन्धिं पुष्टिवर्धनं । सुगन्धिमिति सु
 - गन्धिं । पुष्टिवर्धनमिति पुष्टि - वर्धन । उर्वारुकमिव । इव बन्धनात् । बन्धनान्मृत्योः । मृत्योर्मुक्षीय ।
 मुक्षीय मा । मामृतात् । अमृतादित्यमृतात् । यो रुद्रः । रुद्रो अग्नौ । अग्नौ यः । यो अप्सु । अप्सु यः
 अप्सिवत्यप् - सु । य ओषधीषु । ओषधीषु यः । यो रुद्रः । रुद्रो विश्वा । विश्वा भुवना ।
 भुवनाविवेश । आविवेश तस्मै । आविवेशेत्या - विवेश । तस्मै रुद्राय । रुद्राय नमः । नमो अस्तु ।
 अस्त्वित्यस्तु । तमुष्टुहि । उइत्यू । स्तुहि यः । यः स्विषुः । स्विषु सुधन्वा । स्विषुरिति सु - इषुः ।
 सुधन्वा यः । सुधन्वा इति सु - धन्वा । यो विश्वस्य । विश्वस्यक्षयति । क्षयति भेषजस्य । भेषजस्येति
 भेषग - जस्य । यक्ष्वामहे । महे सौमनसाय । सौमनसाय रुद्रं । रुद्रं नमोभिः । नमाभिरिति नमः - भिः ।

देवमसुरं | असुरं दुवस्य | दुवस्येति दुवस्य | अयं मै | मे हस्तः | हस्तो भगवान् | भगवानयं |
भगवानिदि भग - वान् | अयं मै | मे भगवत्तरः | अयं मै | मे विश्वभेषजः | विश्वभेषजोयं |
विश्वभेषज इति विश्व - भेषजः | अय - शिवाभिमर्शनः | शिवाभिमर्शन इति शिव - अभिमर्शनः ||

॥ ॐ शान्तिः शान्तिः शान्तिः ॥

७७. श्री चमक क्रम पाठः

एका च | च मे | मे तिस्त्रः | तिस्त्रश्च | च मे | मे पंच | पंच च | च मे | मे सप्त | सप्त च | च मे | मे
नव | नव च | च मे | म एकादश | एकादश च | च मे | मे त्रयोदश | त्रयोदश च | त्रयोदशेतित्रयः -
दश | च मे | मे पंचदश | पंचदश च | पंचदशेति पंच - दश | च मे | मे सप्तदश | सप्तदश च |
सप्तदशेति सप्त - दश | च मे | मे नवदश | नवदश च | नवदशेति नव - दश | च मे | म एकविग्
शतिः | एकविग् शतिश्च | एकविग् शतिरित्येक - विग् शतिः | च मे | मे त्र्योविग् शतिः |
त्र्योविग् शतिश्च | त्र्योविग् शतिरिति त्रयः - विग् शतिः | च मे | मे पंचविग् शतिः | पंचविग् शतिश्च |
पंचविग् शतिरिति पंच - विग् शतिः | च मे | मे सप्तविग् शतिः | सप्तविग् शतिश्च | सप्तविग् शतिरिति
सप्तविग् शतिः | च मे | मे नवविग् शतिः | नवविग् शतिश्च | नवविग् शतिरिति नव - विग् शतिः | च मे |
म एकत्रिद्रशत् | एकत्रिग् शश्च | एकत्रिग् शदित्येक - त्रिग् शत् | च मे | मे त्रयस्त्रिग् शत् | त्रयस्त्रिग् शश्च |
त्रयस्त्रिग् शदिति त्रयः - त्रिगुंशत् | च मे | मे चतस्त्रः | चतस्त्रश्च | च मे | मेष्टौ | अष्टौ च | च मे |
मे द्वादश | द्वादश च | च मे | मे षोडश | षोडश च | च मे | मे विग् शतिः | विग् शतिश्च | च मे | मे
चतुर्विगुंशति | चतुर्विगुंशतिश्च | चतुर्विग् शतिरिति चतुः - विग् शतिः | च मे | मे अष्टाविग् शतिः |
अष्टाविग् शतिश्च | अष्टाविग् शतिरित्यष्टा - विग् शतिः | च मे | मे द्वात्रिग् शत् | द्वात्रिग् शश्च | च मे | मे
षट्टिग् शत् | षट्टिग् शश्च | षट्टिग् शदिति षट् - त्रिग् शत् | च मे | मे चत्वारिग् शत् | चत्वारिग् शश्च |
च मे | मे चतुश्चत्वारिग् शत् | चतुश्चत्वारिग् शश्च | चतुश्चत्वारिग् शदिति चतुः - चत्वारिग् शत् | च मे |
मेष्टाचत्वारिग् शत् | अष्टाचत्वारिग् शश्च | अष्टाचत्वारिग् शदित्यष्टा - चत्वारिग् शत् | च मे | मे वाजः |

वाजश्च | च प्रसवः | प्रसवश्च | प्रसव इति - प्र - सवः | चापिजः | अपिजश्च | अपिजइत्यपि - जः | च
क्रतुः | क्रतुश्च | च सुवः | सुवश्च | च मूर्ढा | मूर्ढा च | च व्यश्चियः | व्यश्चियश्च | व्यश्चिय इति वि -
अश्चियः | चान्त्यायनश्च | चान्त्यः | अन्त्यश्च | च भौवनः | भौवनश्च | च भुवनः | भुवनश्च|
चाधिपतिः | अधिपतिश्च | अधिपतिरित्यधि - पतिः | चेति च ।

इडादेवहूः | देवहूर्मनुः | देवहूरितिदेव-हूः | मनुर्यज्ञनीः | यज्ञनीर्बृहस्पतिः | यज्ञनीरितियज्ञ-नीः |
बृहस्पतिरुक्तामदानि | उक्तामदानिशग्ंसिषत् | उक्तामदानीत्युक्ता-मदानि | शग्ंसिषद्विश्वे | विश्वे देवाः |
देवाःसूक्तवाचः | सूक्तवाचःपृथिवी | सूक्तवाच इति सूक्त वाचः | पृथिविमातःः | मातर्मा | मामा | माहिगंसीः|
हिगंसीर्मधु | मधु मनिष्ये | मनिष्येमधु | मधु जनिष्ये | जनिष्ये मधु | मधु वक्ष्यामि | वक्ष्यामि मधु |
मधु वदिष्यामि | वदिष्यामि मधुमर्तीः | मधुमर्तीदेवेभ्यः | मधुमर्तीमिति मधु-मर्तीः | देवेभ्यो वाचम् |
वाचमुद्यासं | उद्यासग्ंशुश्रूषेण्यां | शुश्रूषेण्यां मनुष्यभ्यः | मुनुष्यभ्यस्तं | तं मा | मा देवाः | देवाअवन्तु |
अवन्तु शोभायै | शोभायै पितरः | पितरोऽनु | अनुमदन्तु | मदन्त्विति मदन्तु ।

॥ ॐ शान्तिः शान्तिः शान्तिः ॥

७८. तैत्तिरीयोपनिषत्

ॐ शं नो मित्र-शशं वरुणः । शं नो भवत्वर्यमा । शं न इन्द्रो बृहस्पतिः । शं नो विष्णु-रुरुक्रमः ।
नमो ब्रह्मणे । नमस्ते वायो । त्वमेव प्रत्यक्षं ब्रह्मासि । त्वमेव प्रत्यक्षं ब्रह्म वदिष्यामि । ऋतं
वदिष्यामि । सत्यं वदिष्यामि । तन्मामवतु । तद्वक्तारमवतु । अवतु माम् । अवतु वक्तारम् ॥

ॐ शान्तिः शान्तिः शान्तिः ॥१॥

शिक्षाशास्त्रार्थसङ्ग्रहः ॥

शीक्षां व्याख्यास्यामः । वर्ण-स्वरः । मात्रा बलम् । साम सन्तानः । इत्युक्त-शीक्षाध्यायः ॥२॥

संहितोपासनम्

सह नौ यशः । सह नौ ब्रह्मवर्चसम् । अथातस्सगंहिताया उपनिषदं व्याखास्यामः । पञ्चस्वधिकरणेषु ।
 अधिलोकमधिज्यौतिष मधिविद्य मधिप्रज-मध्यात्मम् । ता महासगंहिता इत्याचक्षते ।
 अथाधिलोकम् । पृथिवी पूर्वरूपम् । द्यौ रुत्तररूपम् । आकाश-स्सन्धिः ॥३॥
 वायु-स्सन्धानम् । इत्यधिलोकम् । अथाधिज्यौतिषम् । अग्निः पूर्वरूपम् । आदित्य उत्तररूपम् ।
 आपस्सन्धिः । वैद्युतस्सन्धानम् । इत्यधित्यौतिषम् । अथाधिविद्यम् । आचार्यः पूर्वरूपम् ॥४॥
 अन्तेवास्युत्तररूपम् । विद्या सन्धिः । प्रवचनग्रं सन्धानम् । इत्यधिविद्यम् । अथाधिप्रजम् । माता
 पूर्वरूपम् । पितोत्तररूपम् । प्रजासन्धिः । प्रजननग्रं सन्धानम् । इत्यधिप्रजम् ॥५॥
 अथाध्यात्मम् । अधराहनुः पूर्वरूपम् । उत्तराहनुरुत्तररूपम् । वाक्सन्धिः । जिह्वासन्धानम् ।
 इत्यध्यात्मम् । इतीमामहासगंहिताः । य एवमेता महासगंहिता व्याख्याता वेद । सन्धीयते
 प्रजया पशुभिः । ब्रह्मवर्चसेनान्नाद्येन सुवर्णेण लोकेन ॥६॥

॥ मेधादि-सिद्धर्थ आवहन्तीहोम-मन्त्राः ॥

ॐ यश्छन्दसामृषभो विश्वरूपः । छन्दोऽभ्योऽध्यमृताथ्सम्भूव । स मेन्द्रो मेधया स्पृणोतु । अमृतस्य
 देवधारणो भूयासम् । शरीरं मे विचर्षणम् । जिह्वा मे मधुमत्तमा । कर्णाभ्यां भूरिविश्रुवम् ।
 ब्रह्मणः कोशोऽसि मेधया पिहितः । श्रुतं मे गोपाय । आवहन्ती वितन्वाना ॥७॥
 कुर्वाणा चीर-मात्मनः । वासांसि मम गावश्च । अन्नपाने च सर्वदा । ततो मे श्रिय-
 मावह । लोमशां पशुभिस्सह स्वाहा ॥ । आमायन्तु ब्रह्मचारिणस्स्वाहा ॥ । विमाऽयन्तु ब्रह्मचारिण
 स्स्वाहा । प्रमाऽयन्तु ब्रह्मचारिणस्स्वाहा ॥ । दमायन्तु ब्रह्मचारिणस्स्वाहा ॥ । शमायन्तु
 ब्रह्मचारिणस्स्वाहा ॥ ॥८॥

यशो जनेऽसानि स्वाहा ॥ । श्रेयान् वस्यसोऽसानि स्वाहा ॥ । तं त्वा भग प्रविशानि स्वाहा ॥ । स मा भग
प्रविश स्वाहा ॥ । तस्मिन् सुहस्रशाखे । निभगाऽहं त्वयि मृजे स्वाहा ॥ । यथाऽपः प्रवताऽयन्ति ।
यथा मासा अहर्जरम् । एवं मां ब्रह्मचारिणः । धातरायन्तु सर्वत-स्स्वाहा ॥ । प्रतिवेशोऽसि प्रमाभाहि
प्रमापद्यस्व ॥९॥

॥ व्याहृत्युपासनम् ॥

भू-भुव-सुव-रिति वा एता-स्तिस्रो व्याहृतयः । तासामुहस्मै तां चतुर्थीम् । माहाचमस्यः प्रवेदयते ।
मह इति । तद्वद्व्य । स आत्मा । अङ्गान्यन्या देवताः । भूरिति वा अयं लोकः । भुव इत्यन्तरिक्षम् ।
सुव-रित्यसौ लोकः ॥१०॥

मह इत्यादित्यः । आदित्येन वाव सर्व-लोका महीयन्ते । भूरिति वा अग्निः । भुव इति वायुः । सुव-
रित्यादित्यः । मह इति चन्द्रमाः । चन्द्रमसा वाव सर्वाणि ज्योतीगृष्णि महीयन्ते । भू-रिति वा ऋचः ।
भुव इति सामानि । सुव-रिति यजूगृष्णि ॥११॥

मह इति ब्रह्म । ब्रह्मणा वाव सर्ववेदा महीयन्ते । भूरिति वै प्राणः । भुव इत्यपानः । सुव-रिति
व्यानः । मह इत्यन्नम् । अन्नन वाव सर्व प्राणा महीयन्ते । ता वा एताश्वतस्त्रश्वतुर्धा । चतस्रश्वतस्रो
व्याहृतयः । ता यो वेद । स वेद ब्रह्म । सर्वेऽस्मैदेवा बलिमावहन्ति ॥ १२ ॥

॥ मनोमयत्वादि-गुणक-ब्रह्मोपासनया स्वाराज्य-सिद्धिः ॥

स य एषोऽन्त-हृदय आकाशः । तस्मिन्नयं पुरुषो मनोमयः । अमृतो हिरण्मयः । अन्तरेण तालुके ।
य एषस्तन इवाकलम्बते । सैन्द्रयोनि; । यत्रासौ केशान्तो विवर्तते । व्यपोद्य शीर्षकपाले । भूरित्यग्नौ
प्रतितिष्ठति । भुव इति वायौ ॥१३॥

सुवरित्यादित्ये । मह इति ब्रह्मणि । आप्रोति स्वाराज्यम् । आप्रोति मनस्सप्तिम् ।
वाक्पतिश्चक्षुष्पतिः । श्रोत्रपतिर्विज्ञानपतिः । एतत्ततो भवति । आकाशशरीरं ब्रह्म । सत्यात्म प्राणारामं
मन आनन्दम् । शान्तिसमृद्ध-ममृतम् । इति प्राचीन योग्योपास्व ॥ १४ ॥

॥ पृथिव्याद्युपाधिक-पञ्च-ब्रह्मोपासनम् ॥

पृथिव्यन्तरिक्षं द्यौ-दिशोऽवान्तरदिशः । अग्निर्वायुरादित्य-श्वन्द्रमा नक्षत्राणि । आप ओषधयो
वनस्पतय आकाश आत्मा । इत्यधिभूतम् । अथाध्यात्मम् । प्राणो व्यानोऽपान उदानस्समानः ।
चक्षुश्श्रोत्रं मनो वाक् त्वक् । चर्ममाग्ंसग्ग् स्नावाऽस्थि मुज्जा । एत-दधिविधाय ऋषि-रवोचत् । पाङ्क-
वा इदग्ं सर्वम् । पाङ्कनैव पाङ्कग्ग् स्पृणोतीति ॥१५॥

॥ प्रणवोपासनम् ॥

ओ-मिति ब्रह्म । ओमितीदग्ं सर्वम् ॥ । ओमित्येत-दनुकृति हस्म वा अप्योश्रावयेत्याश्रावयन्ति ।
ओ-मिति सामानि गायन्ति । ओग्ं शो-मिति शस्त्राणि शग्ंसन्ति । ओमित्यध्वर्युः प्रतिगरं प्रतिगृणाति ।
ओ-मिति ब्रह्मा प्रसौति । ओ-मित्यग्निहोत्र-मनुजानाति । ओमिति ब्राह्मणः प्रवक्ष्यन्नाह
ब्रह्मोपाप्रवानीति । ब्रह्मैवोपाप्रोति ॥१६॥

॥ स्वाध्याय-प्रशंसा ॥

ऋतं च स्वाध्यायप्रवचने च । सत्यं च स्वाध्यायप्रवचने च । तपश्च स्वाध्यायप्रवचने च । दमश्च
स्वाध्यायप्रवचने च । शमश्च स्वाध्यायप्रवचने च । अग्नयश्च स्वाध्यायप्रवचने च । अग्निहोत्रं च
स्वाध्यायप्रवचने च । अतिथयश्च स्वाध्यायप्रवचने च । मानुषं च स्वाध्यायप्रवचने च । प्रजा च
स्वाध्यायप्रवचने च । प्रजनश्च स्वाध्यायप्रवचने च । प्रजातिश्च स्वाध्यायप्रवचने च । सत्यमिति
सत्यवचा राथी तरः । तप इति तपोनित्यः पौरुशिष्टः । स्वाध्याय प्रवचने एवेति नाको मौदूगल्यः ।
तद्वि तप-स्तद्वि तपः ॥ १७ ॥

॥ ब्रह्मज्ञान-प्रकाशक-मन्त्रः ॥

अहं वृक्षस्य रेरिवा । कीर्तिः पृष्ठं गिरे-रिव । ऊर्ध्वपवित्रो वाजिनीव स्वमृत-मस्मि । द्रविणग्
सर्वचर्चसम् । सुमेधा अमृतोक्षितः । इति त्रिशङ्कोर्वेदानुवृचनम् ॥१८॥

॥ शिष्यानुशासनम् ॥

वेदमनूच्याचार्योऽन्तेवासिन-मनुशास्ति । सत्यं वद । धर्मं चर । स्वाध्यायान्मा प्रमदः । आचार्याय
प्रियं धनमाहत्य प्रजातन्तुं मा व्यवच्छेत्सीः । सत्यान्न प्रमदितव्यम् । धर्मान्न प्रमदितव्यम् । कुशलान्न
प्रमदितव्यम् । भूत्यै न प्रमदितव्यम् । स्वाध्यायप्रवचनाभ्यां न प्रमदितव्यम् ॥ १९ ॥

देवपितृकार्याभ्यां न प्रमदितव्यम् । मातृदेवो भव । पितृदेवो भव । आचायदेवो भव । अतिथिदेवो
भव । यान्यनवद्यानि कर्माणि । तानि सेवितव्यानि । नो इतराणि । यान्यस्माकग् सुचरितानि । तानि
त्वयोपास्यानि । ॥ २० ॥

नो इतराणि । ये के चास्मच्छ्रेयाग्ंसो ब्राह्मणाः । तेषां त्वयाऽसने न प्रश्वसितव्यम् । श्रद्धया देयम् ।
अश्रद्धयाऽदेयम् । श्रिया देयम् । हिया देयम् । भिया देयम् । सर्विदा देयम् । अथ यदि ते
कर्मविचिकित्सा वा वृत्तविचिकित्सा वा स्यात् ॥ २१ ॥

ये तत्र ब्राह्मणा-स्सम्मर्शिनः । युक्ता आयुक्ताः । अलूक्षा धर्म-कामास्युः । यथा ते तत्र वर्तेन् ।
तथा तत्र वर्तेथाः । अथाभ्याख्यातेषु । ये तत्र ब्राह्मणा-स्सम्मर्शिनः । युक्ता आयुक्ताः । अलूक्षा धर्म-
कामास्युः । यथा ते तेषु वर्तेन् । तथा तेषु वर्तेथाः । एष आदेशः । एष उपदेशः । एषा
वैदोपनिषत् । एतदनुशासनम् । एवमुपासितव्यम् । एवमुचैतदुपास्यम् ॥ २२ ॥

॥ उत्तरशान्तिपाठः ॥

ॐ शं नो मित्र-शं वरुणः । शं नो भवत्वर्यमा । शं न इन्द्रो बृहस्पतिः । शं नो विष्णु-रुक्रमः ।
 नमो ब्रह्मणे । नमस्ते वायो । त्व-मेव प्रत्यक्षं ब्रह्मासि । त्वामेव प्रत्यक्षं ब्रह्मा
 वादिषम् । ऋतमवादिषम् । सत्यमवादिषम् । तन्मामावीत् । तद्वक्तारमावीत् । आवीन्माम् । आवीद्
 वक्तारम् ॥

॥ ॐ शान्तिः शान्तिः शान्तिः ॥

७९. द्वितीया ब्रह्मानन्दवल्ली

ॐ सह ना-ववतु । सह नौ भुनक्तु । सह वीर्यं करवावहै । तेजस्विना-वधीत-मस्तु मा विद्विषावहै ।

॥ ॐ शान्तिः शान्तिः शान्तिः ॥

॥ उपनिषत्सारसंग्रहः ॥

ॐ ब्रह्मविदाप्रोति परम् । तदेषाऽभ्युक्ता । सत्यं ज्ञानमनन्तं ब्रह्म । यो वेद निहितं गुहायां परमे
 व्योमन् । सोऽश्रुते सर्वान् कामान्सह । ब्रह्मणा विपश्चितेति । तस्माद्वा एतस्मादात्मन आकाशस्सं-
 भूतः । आकाशाद्वायुः । वायो-रग्निः । अग्नेरापः । अब्द्यः पृथिवी । पृथिव्या ओषधयः । ओषधी-
 भ्योऽन्नम् । अन्नात्पुरुषः । स वा एष पुरुषोऽन्नरसमयः । तस्येद-मेव शिरः । अयंदक्षिणाः पक्षः ।
 अयमुत्तरः पक्षः । अयमात्मा । इदं पुच्छं प्रतिष्ठा । तदप्येष श्लोको भवति ॥ १ ॥

॥ पञ्चकोशविवरणम् ॥

अन्नाद्वै प्रजाः प्रजायन्ते । याः काश्च पृथिवीश्चिताः । अथो अन्नैनैव जीवन्ति । अथैन-दपियन्त्यन्ततः ।
 अन्नगं हि भूतानां ज्येष्ठम् । तस्मात्सर्वोषधमुच्यते । सर्वं वै तेऽन्नमाप्नुवन्ति । येऽन्नं ब्रह्मोपासते ।
 अन्नगं हि भूतानां ज्येष्ठम् । तस्मात् सर्वोषधमुच्यते । अन्नाद्भूतानि जायन्ते । जातान्यन्नैन वर्धन्ते ।

अद्यतेऽति च भूतानि । तस्मादन्वं तदुच्यते इति । तस्माद्वा एतस्मा-दन्वरसमयात् । अन्योऽन्तर आत्मा प्राणमयः । तेनैष पूर्णः । स वा एष पुरुषविध एव । तस्य पुरुषविधताम् । अन्वयं पुरुषविधः । तस्य प्राण एव शिरः । व्यानो दक्षिणः पक्षः । अपान उत्तरः पक्षः । आकाश आत्मा । पृथिवी पुच्छं प्रतिष्ठा । तदप्येष श्लोको भवति ॥२॥

प्राणं देवा अनुप्राणन्ति । मनुष्याः पशवश्च ये । प्राणो हि भूताना-मायुः । तस्मा-त्सवायुषमुच्यते । सर्व-मेव त आयु-र्यन्ति । ये प्राणं ब्रह्मोपासते । प्राणो हि भूताना-मायुः । तस्मात्सर्वायुषमुच्यते इति । तस्यैष एव शारीर आत्मा । यः पूर्वस्य । तस्माद्वा एतस्मात् प्राणमयात् । अन्योऽन्तर आत्मा मनोमयः । तेनैष पूर्णः । स वा एष पुरुषविध एव । तस्य पुरुषविधताम् । अन्वयं पुरुषविधः । तस्य यजुरेव शिरः । ऋग्दक्षिणः पक्षः । सामोत्तरः पक्षः । आदेश आत्मा । अथर्वाङ्गिरसः पुच्छं प्रतिष्ठा । तदप्येष श्लोको भवति । ॥३॥

यतो वाचो निवर्तन्ते । अप्राप्य मनसा सह । आनन्दं ब्रह्मणो विद्वान् । न बिभेति कदाचनेति । तस्यैष एव शारीर आत्मा । यः पूर्वस्य । तस्माद्वा एतस्मान्मनोमयात् । अन्योऽन्तर आत्मा विज्ञानमयः । तेनैष पूर्णः । स वा एष पुरुषविध एव । तस्य पुरुषविधताम् । अन्वयं पुरुषविधः । तस्य श्रद्धैव शिरः । ऋतं दक्षिणः पक्षः । सत्यमुत्तरः पक्षः । योग आत्मा । महःपुच्छं प्रतिष्ठा । तदप्येष श्लोको भवति ॥४॥

विज्ञानं यज्ञं तनुते । कर्माणि तनुतेऽपि च । विज्ञानं देवास्सर्वे ॥ ब्रह्म ज्येष्ठमुपासते । विज्ञानं ब्रह्म चेद्वेद । तस्माद्वेन्न प्रमाद्यति । शरीरे पाप्मनो हित्वा । सर्वान् कामान् समश्रुत इति । तस्यैष एव शारीर आत्मा । यः पूर्वस्य । तस्माद्वा एतस्माद्विज्ञान मयात् । अन्योऽन्तर आत्माऽनन्दमयः । तेनैष पूर्णः । स वा एष पुरुषविध एव । तस्य पुरुषविधताम् । अन्वयं पुरुषविधः । तस्य प्रिय-मेव

शिरः । मोदो दक्षिणः पक्षः । प्रमोद उत्तरः पक्षः । आनन्द आत्मा । ब्रह्म पुच्छं प्रतिष्ठा । तदप्येष
श्लोको भवति ॥५॥

असन्नेव सं भवति । असद्-ब्रह्मोति वेद चेत् । अस्ति ब्रह्मेति चेद्वेद् । सन्त-मेनं ततो विदु-रिति ।
तस्यैष एव शारीर आत्मा । यः पूर्वस्य । अथातोऽनुप्रश्नाः । उताविद्वा-नमुं लोकं प्रेत्य । कश्चन
गच्छती ३ । आहो विद्वा-नमुं लोकं प्रेत्य । कश्चित्स्मश्वता ३ उ । सोऽकामयत । बहुस्यां
प्रजायेयेति । स तपोऽतप्यत । स तप-स्तम्भा । इदग्ं-सर्व-मसृजत । यदिदं किञ्च । तत्सृष्टा ।

तदेवानुप्राविशत् । तदनुप्रविश्य । सञ्च त्यञ्चाभवत् । निरुक्तं चानिरुक्तं च । निलयं चानिलयं च ।
विज्ञानं चाविज्ञानं च । सत्यं चानृतं च सत्य-मभवत् । यदिदं किंच । तत्सत्यमित्याचक्षते । तदप्येष
श्लोको भवति ॥६॥

॥ अभ्यप्रतिष्ठा ॥

असद्वा इद-मग्र आसीत् । ततो वै सद्जायत । तदात्मानग् स्वय-मकुरुत । तस्मा-
तत्सुकृतमुच्यत इति । यद्वै तत्सुकृतम् । रसो वै सः । रसग् ह्येवायं लब्ध्वाऽनन्दी भवति । को
ह्येवान्यात् कः प्राण्यात् । यदेष आकाश आनन्दो न स्यात् । एष ह्येवानन्दयाति । यदा ह्येवैष
एतस्मिन्नदृश्येऽनात्म्येऽनिरुक्तेऽनिलयनेऽभयं प्रतिष्ठां विन्दते । अथ सोऽभयं गतो भवति । यदा ह्येवैष
एतस्मिन्नुदर-मन्तरं कुरुते । अथ तस्य भयं भवति । तत्त्वेव भयं विदुषोऽमन्वानस्य । तदप्येष
श्लोको भवति ॥७॥

॥ ब्रह्मानन्दमीमांसा ॥

भीषाऽस्मा-द्वातः पवते । भीषोदेति सूर्यः । भीषाऽस्मादग्नि-श्वेन्द्रश्व । मृत्युर्धावति पञ्चम इति ।
सैषाऽनन्दस्य मीमांसा भवति । युवा स्यात्साधुयुवाऽध्यायकः । आशिष्ठो दृढिष्ठो बलिष्ठः । तस्येयं

पृथिवी सर्वा वित्तस्य पूर्णा स्यात् । स एको मानुषं आनन्दः । ते ये शतं मानुषां आनन्दाः । स एको
 मनुष्यगन्धर्वाणा मानन्दः । श्रोत्रियस्य चाकामहतस्य । ते ये शतं मनुष्यगन्धर्वाणा मानन्दाः । स एको
 देवगन्धर्वाणा-मानन्दः । श्रोत्रियस्य चाकामहतस्य । ते ये शतं देवगन्धर्वाणा-मानन्दाः । स एकः
 पितृणां चिरलोक-लोकानामानन्दः । श्रोत्रियस्य चाकामहतस्य । ते ये शतं पितृणां चिरलोक लोकाना-
 मानन्दाः । स एक आजानजानां देवाना-मानन्दः । श्रोत्रियस्य चाकामहतस्य । ते ये शतमाजानजानां
 देवाना-मानन्दाः । स एकः कर्मदेवानां देवानामानन्दः । ये कर्मणा देवानपि प्रयन्ति । श्रोत्रियस्य
 चाकामहतस्य । ते ये शतं कर्मदेवानां देवानामानन्दाः । स एको देवाना मानन्दः । श्रोत्रियस्य
 चाकामहतस्य । ते ये शतं देवाना-मानन्दाः । स एक इन्द्रस्यानन्दः । श्रोत्रियस्य चाकामहतस्य । ते
 ये शतमिन्द्रस्यानन्दाः । स एको बृहस्पते-रानन्दः । श्रोत्रियस्य चाकामहतस्य । ते ये शतं बृहस्पते-
 रानन्दाः । स एकः प्रजापते-रानन्दः । श्रोत्रियस्य चाकामहतस्य । ते ये शतं प्रजापते-रानन्दाः । स
 एको ब्रह्मणं आनन्दः । श्रोत्रियस्य चाकामहतस्य । स यश्चायं पुरुषे । यश्चासावादित्ये । स एकः । स
 य एवं वित् । अस्मालोकात्प्रेत्य । एतमन्नमय-मात्मान-मुपसंक्रामति । एतं प्राणमय
 मात्मानमुपसंक्रामति । एतं मनोमय-मात्मान-मुपसंक्रामति । एतं विज्ञानमय-मात्मान-मुपसंक्रामति ।
 एतमानन्द-मय-मात्मान-मुपसंक्रामति । तदप्येष श्लोको भवति । ॥८॥

यतो वाचो निवर्तन्ते । अप्राप्य मनसा सह । आनन्दं ब्रह्मणो विद्वान् । न बिभेति कुतश्चनेति ।
 एतग्रं ह वा व न तपति । किमहग्रं साधु नाकरवम् । किमहं पाप-मकरव-मिति । स य एवं विद्वा-
 नेते आत्मानग्रं स्पृणुते । उभे ह्यैवैष एते आत्मानग्रं स्पृणुते । य एवं वेद । इत्युपनिषत् ॥९॥

ॐ सह ना-ववतु । सह नौ भुनक्तु । सह वीर्यं करवावहै । तेजस्विना-वधीत-मस्तु मा विद्विषावहै ॥

॥ ॐ शान्तिः शान्तिः शान्तिः ॥

८०. तृतीया भृगुवली

ॐ सह ना-ववतु । सह नौ भुनक्तु । सह वीर्यं करवावहै । तेजस्विना-वधीत-मस्तु मा विद्विषावहै ॥

॥ ॐ शान्तिः शान्तिः शान्तिः ॥

॥ ब्रह्मजिज्ञासा ॥

भृगु-वै वारुणिः । वरुणं पितर-मुपससार । अधीहि भगवो ब्रह्मेति । तस्मा एतत् प्रौवाच । अन्नं प्राणं
चक्षुश्रोत्रं मनो वाचमिति । तग् होवाच । यतो वा इमानि भूतानि जायन्ते । येन जातानि जीवन्ति ।
यत्प्रयन्त्यभिसंविशन्ति । तद्विज्ञासस्व । तद्विहेति । स तपोऽतप्यत । स तप-स्तस्वा ॥१॥

॥ पञ्चकोशान्तःस्थित-ब्रह्मानिरूपणम् ॥

अन्नं ब्रह्मेति व्यजानात् । अन्नाध्येव खल्विमानि भूतानि जायन्ते । अन्नेन जातानि जीवन्ति । अन्नं
प्रयन्त्यभिसंविशन्तीति । तद्विज्ञाय । पुन-रेव वरुणं पितर-मुपससार । अधीहि भगवो ब्रह्मेति । तग्
होवाच । तपसा ब्रह्म विज्ञासस्व । तपो ब्रह्मेति । स तपोऽतप्यत । स तप-स्तस्वा ॥२॥

प्राणो ब्रह्मेति व्यजानात् । प्राणा-ध्येव खल्विमानि भूतानि जायन्ते । प्राणेन जातानि जीवन्ति । प्राणं
प्रयन्त्यभिसंविशन्तीति । तद्विज्ञाय । पुन-रेव वरुणं पितर-मुपससार । अधीहि भगवो ब्रह्मेति । तग्
होवाच । तपसा ब्रह्म विज्ञासस्व । तपो ब्रह्मेति । स तपोऽतप्यत । स तप-स्तस्वा ॥३॥

मनो ब्रह्मेति व्यजानात् । मनसो हृव खल्विमानि भूतानि जायन्ते । मनसा जातानि जीवन्ति । मनः
प्रयन्त्यभिसंविशन्तीति । तद्विज्ञाय । पुन-रेव वरुणं पितर-मुपससार । अधीहि भगवो ब्रह्मेति । तग्
होवाच । तपसा ब्रह्म विज्ञासस्व । तपो ब्रह्मेति । स तपोऽतप्यत । स तप-स्तस्वा ॥४॥

विज्ञानं ब्रह्मेति व्यजानात् । विज्ञाना-ध्यैव खल्विमानि भूतानि जायन्ते । विज्ञानैन जातानि जीवन्ति ।
विज्ञानं प्रयन्त्यभिसंविशन्तीति । तद्विज्ञाय । पुन-रेव वरुणं पितर-मुपससार । अधीहि भगवो ब्रह्मेति ।
तगं होवाच । तपसा ब्रह्म विजिज्ञासस्व । तपो ब्रह्मेति । स तपोऽतप्यत । स तप-स्तम्बा ॥५॥

आनन्दो ब्रह्मेति व्यजानात् । आनन्द-ध्यैव खल्विमानि भूतानि जायन्ते । आनन्देन जातानि
जीवन्ति । आनन्दं प्रयन्त्यभि संविशन्तीति । सैषा भार्गवी वारुणी विद्या । परमे व्योमन् प्रतिष्ठिता ।
य एवं वेद प्रतिष्ठिति । अन्नवानन्नादो भवति । महान् भवति प्रजया पशुभिर्ब्रह्मवर्चसेन । महान्
कीर्त्या ॥६॥

॥ अन्नब्रह्मोपासनम् ॥

अन्नं न निन्द्यात् । तद्व्रतम् । प्राणो वा अन्नम् ॥ १ ॥ शरीरमन्नादम् । प्राणे शरीरं
प्रतिष्ठितम् । शरीरे प्राणः प्रतिष्ठितः । तदेत-दन्न-मन्ने प्रतिष्ठितम् । स य एत- दन्न-मन्ने प्रतिष्ठितं वेद
प्रतिष्ठिति । अन्नवा-नन्नादो भवति । महान् भवति प्रजया पशुभि-ब्रह्मवर्चसेन । महान् कीर्त्या ॥७॥

अन्नं न परिचक्षीत । तद्व्रतम् । आपो वा अन्नम् ॥ २ ॥ ज्योतिरन्नादम् । अप्सु ज्योतिः प्रतिष्ठितम् ।
ज्योतिष्यापः प्रतिष्ठिताः । तदेत- दन्न-मन्ने प्रतिष्ठितम् । स य एत- दन्न-मन्ने प्रतिष्ठितं वेद प्रतिष्ठिति ।
अन्नवा-नन्नादो भवति । महान् भवति प्रजया पशुभि-ब्रह्मवर्चसेन । महान् कीर्त्या ॥८॥

अन्नं बहु कुर्वीत । तद्व्रतम् । पृथिवी वा अन्नम् ॥ ३ ॥ आकाशोऽन्नादः । पृथिव्यामाकाशः
प्रतिष्ठितः । आकाशे पृथिवी प्रतिष्ठिता । तदेत- दन्न-मन्ने प्रतिष्ठितम् । स य एत- दन्न-मन्ने -प्रतिष्ठितं
वेद प्रतिष्ठिति । अन्नवा-नन्नादो भवति । महान् भवति प्रजया पशुभि-ब्रह्मवर्चसेन । महान्
कीर्त्या ॥९॥

॥ सदाचारप्रदर्शनम् । ब्रह्मानन्दानुभवः ॥

न कंचन वसतौ प्रत्याचक्षीत् । तद् व्रतम् । तस्माद्यया क्या च विधया बहून् प्राप्नुयात् ।
 अराध्यस्मा अन्नमित्याचक्षते । एतद्वै मुखतोऽन्नग् राद्धम् । मुखतोऽस्मा अन्नग् राध्यते । एतद्वै
 मध्यतोऽन्नग् राद्धम् । मध्यतोऽस्मा अन्नग् राध्यते । एतद्वा अन्ततोऽन्नग् राद्धम् । अन्ततोऽस्मा
 अन्नग् राध्यते । य एवं वेद । क्षेम इति वाचि । योगक्षेम इति प्राणापानयोः । कर्मति हस्तयोः । गति-
 रिति पादयोः । विमुक्ति-रिति पायौ । इति मानुषी-स्समाजाः । अथ दैवीः । तृप्ति-रिति वृष्टौ । बल-
 मिति विद्युति । यश इति पशुषु । ज्योतिरिति नक्षत्रेषु । प्रजाति-रमृत-मानन्द इत्युपस्थे । सर्व-
 मित्याकाशे । तत् प्रतिष्ठेत्युपासीत । प्रतिष्ठावान् भवति । तन्मह इत्युपासीत । महान् भवति । तन्मन
 इत्युपासीत । मानवान् भवति । तन्म इत्युपासीत । नम्यन्ते इत्युपासीत । नम्यन्ते इत्युपासीत ।
 ब्रह्मवान् भवति । तद्व्याप्तिः परिमर इत्युपासीत । पर्येण प्रियन्ते द्विषन्त-स्सपनाः । परि यैऽप्रिया
 भ्रातृव्याः । स यश्चायं पुरुषे । यश्चासा-वादित्ये । स एकः । स य एवंवित् । अस्मालोकात् प्रेत्य ।
 एत-मन्नमय-मात्मान-मुपसंक्रम्य । एतं प्राणमय-मात्मान-मुपसंक्रम्य । एतं मनोमय-मात्मान-
 मुपसंक्रम्य । एतं विज्ञानमय-मात्मान-मुपसंक्रम्य । एतमानन्दमय-मात्मान-मुपसंक्रम्य । इमान् लोकान्
 कामान्नी काम-रूप्यनुसंचरन् । एतत्साम गायन्नास्ते । हा ॐ वु हा ॐ वु हा ॐ वु । अहमन्न - महमन्न -
 महमन्नम् । अहमन्नादोऽहमन्नादोऽहमन्नादः । अहग् श्लोककृ-दहग् श्लोककृ-दहग् श्लोककृत् ।
 अहमस्मि प्रथमजा ऋता ॐ स्य । पूर्व देवेभ्यो अमृतस्य ना ॐ भाइ । योमा ददाति स इदेव मा
 ॐ वाः । अह-मन्नमन्न - मदन्तमा ॐ व्यि । अहं विश्वं भुवन-मध्यभवाम् । सुवर्नं ज्योतीः । य एवं
 वेद । इत्युपनिषत् ॥ १० ॥

ॐ सह ना-ववतु । सह ना भुनक्तु । सह वीर्यं करवावहै । तेजस्विना-वधीत-मस्तु मा विद्विषावहै ।

॥ ॐ शान्तिः शान्तिः शान्तिः ॥

८१. नक्षत्रसूक्तं (अष्टवाक्यम्)

॥ कृत्तिका ॥

अग्निर्नः पातु कृत्तिकाः । नक्षत्रं देवमिन्द्रियम् । इदमासां विचक्षणम् । हविरासं जुहोतन । यस्य
भान्ति रश्मयो यस्य केतवः । यस्येमा विश्वा भुवनानि सर्वा । स कृत्तिकाभिरभिसंवसानः । अग्निर्नो
देवस्युविते दधातु ॥

अग्नये स्वाहा कृत्तिकाभ्यःस्वाहा ॥ अम्बायै स्वाहा दुलायै स्वाहा ॥ नितन्त्यै स्वाहाऽभ्र-यन्त्यै स्वाहा ॥
मेघयन्त्यै स्वाहा वर्ष-यन्त्यै स्वाहा चुपुणिकायै स्वाहा ॥

॥ रोहिणी ॥

प्रजापते रोहिणीवेतु पत्नी ॥ विश्वरूपा बृहती चित्रभानुः । सा नो यज्ञस्य सुविते दधातु । यथा
जीवेम शरदस्सवीराः । रोहिणी देव्युदगात्पुरस्तात् । विश्वा रूपाणि
प्रतिमोदमाना । प्रजापतिग् हविषा वर्धयन्ती । प्रिया देवाना मुपयातु यज्ञम् ॥

प्रजापतये स्वाहा रोहिण्यै स्वाहा ॥ रोचमानायै स्वाहा प्रजाभ्यः स्वाहा ॥

॥ मृगशीर्षम् ॥

सोमो राजा मृगशीरशेण आगन्न । शिवंनक्षत्रंप्रियमस्य धाम । आप्यायमानो बहुधा जनेषु । रेतःप्रजां
यजमाने दधातु । यत्ते नक्षत्रं मृगशीर्षमस्ति । प्रियग् राजन् प्रियतमं प्रियाणाम् । तस्मै ते सोम हविषा
विधेम । शन्न एधि द्विपदे शं चतुष्पदे ।

सोमाय स्वाहा हा मृगशीर्षाय स्वाहा ॥ इन्वकाभ्यःस्वा-हौषधीभ्यःस्वाहा ॥ राज्याय स्वाहाऽभिजित्यै
स्वाहा ॥

॥ आद्रा॑ ॥

आद्र्या॑ रुद्रः प्रथमा॒ न एति॑ । श्रेष्ठो॑ देवाना॒ परिरघ्नियानाम्॑ । नक्षत्रमस्यहविषा॑ विधेम॑ । मा॑ नः॑ प्रजागं॑
रोरिषन्मोत॑ वीरान्॑ । हेती॑ रुद्रस्य॑ परिणो॑ वृणक्तु॑ । आद्रानक्षत्रंजुषतागं॑ हविनेः॑ । प्रमुच्चमानौ॑ दुरितानि॑
विश्वा॑ । अपाघशग्म्सन्नुदत्तामरातिम्॑ ॥

रुद्राय॑ स्वाहा॑ ॥ द्रायै॑ स्वाहा॑ । पिन्वमानायै॑ स्वाहा॑ पशुभ्यः॑ स्वाहा॑ ॥

॥ पुनर्वसु॑ ॥

पुनर्नो॑ देव्यदितिस्त्रृणोतु॑ । पुनर्वसूनः॑ पुनरेतां॑ यज्ञम्॑ । पुनर्नो॑ देवा॑ अभियन्तु॑ सर्वे॑ । पुनः॑ पुनर्वो॑ हविषा॑
यजामः॑ । एवा॑ न देव्यदितिरन्वर्वा॑ । विश्वस्य॑ भृत्रो॑ जगतः॑ प्रतिष्ठा॑ । पुनर्वसू॑ हविषा॑ वर्धयन्ती॑ ।
प्रियम्॑ देवाना॑-मप्येतु॑ पाथः॑ (५)

अदित्यै॑ स्वाहा॑ पुनर्वसुभ्याम्॑ । स्वाहा॑ भूत्यै॑ स्वाहा॑ प्रजात्यै॑ स्वाहा॑ ॥

॥ पञ्चमम्॑ ॥

बृहस्पतिः॑ प्रथमं॑ जायमानः॑ । तिष्यम्॑ नक्षत्रमभि॑ संबभूव॑ । शेषो॑ देवानां॑ पृतनासुजिष्णुः॑ । दिशोऽनु॑
सर्वा॑ अभयन्नो॑ अस्तु॑ । तिष्यः॑ पुरस्तादुत॑ मध्यतो॑ नः॑ । बृहस्पतिर्नः॑ परिपातु॑ पश्चात्॑ । बाधेतान्द्रेषो॑
अभयं॑ कृणुताम्॑ । सुवीर्यस्य॑ पतयसस्याम्॑ ॥

बृहस्पतये॑ स्वाहा॑ तिष्याय॑ स्वाहा॑ । ब्रह्मवर्चसाय॑ स्वाहा॑ ॥

॥ आश्रेषा॑ ॥

इदगं॑ सर्पेभ्यो॑ हविरस्तु॑ जुष्टम्॑ । आश्रेषा॑ येषामनुयन्ति॑ चेतः॑ । ये॑ अन्तरिक्षं॑ पृथिवीं॑ क्षियन्ति॑ । ते॑
नस्सर्पासो॑ हवमागमिष्ठाः॑ । ये॑ रोचने॑ सूर्यस्यापि॑ सर्पाः॑ । ये॑ दिवं॑ देवीमनुसञ्चरन्ति॑ । येषामाश्रेषा॑
अनुयन्ति॑ कामम्॑ । तेभ्यस्सर्पेभ्यो॑ मधुमञ्जुहोमि॑ (७)

सर्पेभ्यः॑ स्वाहा॑ ॥ श्रेषाभ्यः॑ स्वाहा॑ ॥ दन्द-शूकेभ्यः॑ स्वाहा॑ ॥

॥ मधं ॥

उपहूताः पितरो ये मधासु । मनोजवसस्सुकृतस्सुकृत्याः । ते नो नक्षत्रे हवमागमिष्ठाः । स्वधाभिर्यज्ञं प्रयतं जुषन्ताम् । ये अग्निदग्धा येऽनग्निदग्धाः । येऽमुलोकं पितरः क्षियन्ति । यागश्च विद्वयागं उच्च न प्रिवद्वा । मधासु यज्ञगं सुकृतम् जुषन्ताम् (८)

पितृभ्यःस्वाहा मधाभ्यः । स्वाहाऽनधाभ्यः स्वाहाऽगदाभ्यः । स्वाहाऽरुन्धतीभ्यःस्वाहा ॥

॥ पूर्व फल्लुनी ॥

गवां पतिःफल्लुनीनामसि त्वम् । तदर्यमन्वरुणमित्र चारु । तं त्वा वयगं सनितारगं सनीनाम् । जीवा जीवन्त्मुप संविशेम । येनेमा विश्वा भुवनानि सञ्जिता । यस्य देवा अनुसंयन्ति चेतः । अर्यमा राजाऽजरस्तु विष्मान् । फल्लुनीनामृषभो रोरवीति (९)

अर्यम्णे स्वाहा फल्लुनीभ्यागं स्वाहा ॥ पशुभ्यः स्वाहा ॥

॥ उत्तर फल्लुनी ॥

श्रेष्ठो देवानाम् भगवो भगासि । तत्वा विदुःफल्लुनीस्तस्य वित्तात् । अस्मभ्यं क्षत्रमजरगंसुवीर्यम् । गोमदश्ववदुपसन्नुदेह । भगोह दाता भग इत्प्रदाता । भगो देवीः फल्लुनीराविवेश । भगस्येत्तं प्रसवं गमेम । यत्र देवैस्सधमाद् मदेम (१०)

भगाय स्वाहा पल्लुनीभ्यागं स्वाहा ॥ श्रेष्ठाय स्वाहा ॥

॥ हस्तम् ॥

आया तु देवस्सवितोपयातु । हिरण्ययेन सुवृता रथेन । वहन् हस्तगं सुभगं विद्वनापसम् । प्रयच्छन्तं पपुरिं पुण्यमच्छ । हस्तःप्रयच्छ त्वमृतं वसीयः । दक्षिणेन प्रतिगृभ्णीम एनत् । दाता-रमद्य सविता विदेय । यो नो हस्ताय प्रसुवाति यज्ञम् ॥

सवित्रे स्वाहा हस्ताय । स्वाहा ददते स्वाहा पृष्टते । स्वाहा प्रयच्छते स्वाहा प्रति गृभ्णते स्वाहा ॥

॥ चित्रा ॥

त्वष्टा नक्षत्रमध्येति चित्राम् । सुभगं ससंयवतिगुं रोचमानाम् । निवेशयन्नमृतान्मर्त्याग्नश्च । रूपाणि
पिंशन्भुवनानि विश्वा । तन्नस्त्वष्टा तदु चित्रा विचष्टाम् । तन्नक्षत्रं भूरिदा अस्तु मह्यम् ।
तन्नःप्रजां वीरवतीगं सनोतु । गोभिर्नो अश्वैस्समनत्कु यज्ञम् (१२)

त्वष्टे स्वाहा चित्रायै स्वाहा ॥ । चैत्राय स्वाहा प्रजायै स्वाहा ॥

॥ स्वाति ॥

वायुर्नक्षत्रमध्येति निष्ठाम् । तिग्मशृंगो वृषभो रोरुवाणः । समीरयन्भुवना मातरिश्चाऽ । अप द्वेषाग्निसि
नुदत्तामरातीः । तन्नो वायुस्तदु निष्ठा शृणोतु । तन्नक्षत्रं भूरिदा अस्तु मह्यम् । तन्नो देवासो
अनुजानन्तु कामम् ॥ । यथा तरेम दुरितानि विश्वा (१३)

वायवे स्वाहा निष्ठायै स्वाहा ॥ । कामचाराय स्वाहाऽभिजित्यै स्वाहा ॥

॥ विशाखा ॥

दूरमस्मच्छत्रवो यन्तु भीताः । तदिन्द्राग्नी कृणुताम् तद्विशाखे । तन्नो देवा अनुमदन्तु यज्ञम् ।
पश्चात् पुरस्तादभयन्नो अस्तु । नक्षत्राणामधिपती विशाखे । श्रेष्ठाविद्राग्नी भुवनस्य गोपौ ।
विषूचशशत्रूनपबाधमानौ । अपक्षुधन्नुदत्तामरातिम् (१४)

इन्द्राग्निभ्यां स्वाहा विशाखाभ्यां स्वाहा ॥ । श्रेष्ठाय स्वाहाऽभिजित्यै स्वाहा ॥

॥ पौर्णमासी ॥

पूर्णा पश्चादुत पूर्णा पुरस्तात् । उन्मध्यतःपौर्णमासी जिगाय । तस्यां देवा अधिसंवसन्तः । उत्तमे
नाक इह मादयन्ताम् । पृथ्वी सुवर्चा युवतिःसजोषाः । पौर्णमास्युदगच्छोभमाना । आप्याययन्ती
दुरितानि विश्वा ॥ । उरुं दुहां यजमानाय यज्ञम् (१५)

पौर्णमास्यै स्वाहा कामाय स्वाहा गत्यै स्वाहा ॥

॥ अनुराधा ॥

ऋद्ध्यास्म हव्यैर्नमसोपसद्य । मित्रं देवं मित्रधेयं नो अस्तु । अनूराधान् हविषा वर्धयन्तः । शतं
जीवेम शरदःसवीराः । चित्रम् नक्षत्रमुदगात्पुरस्तात् । अनूराधा स इति यद्वदन्ति । तन्मित्र
एति पथिभिर्देवयानैः । हिरण्ययै-र्विततै-स्त्तरिक्षे (१६)

मित्राय स्वाहा॑नूराधेभ्यः स्वाहा॒ । मित्र-धेयाय स्वाहा॑भिजित्यै स्वाहा॒ ।

॥ ज्येष्ठा ॥

इन्द्रौ ज्येष्ठामनु नक्षत्रमेति । यस्मिन् वृत्रं वृत्रं तूर्यं ततार । तस्मिन्वय-ममृतं दुहानाः । क्षुधन्तरेम
दुरितिं दुरिष्टिम् । पुरन्दराय वृषभाय धृष्णवै । अषाढाय सहमानाय मीढुषे । इन्द्राय ज्येष्ठा
मधु मद्हुहाना । उरुं कृणोतु यजमानाय लोकम् (१७)

इन्द्राय स्वाहा॑ ज्येष्ठायै स्वाहा॒ । ज्यैष्ठायाय स्वाहा॑भिजित्यै स्वाहा॒ ।

॥ मूलम् ॥

मूलं प्रजां वीरवर्तीं विदेय । पराच्येतु निरूत्रितिःपराचा । गोभिर्ननक्षत्रंपशुभिस्समक्तम् । अहर्भूया
द्यजमानाय मह्यम् । अहर्नो अद्य सुविते दधातु । मूलं नक्षत्रमिति यद्वदन्ति । पराचीम् वाचा निरूत्रितिं
नुदामि । शिवं प्रजायै शिवमस्तु मह्यम् ॥

प्रजापतये स्वाहा॑ मूलाय॑ स्वाहा॒ । प्रजायै॒ स्वाहा॒ ।

॥ पूर्वाषाढा ॥

या दिव्या आपः पयसा सम्बभूवः । या अन्तरिक्ष उत पार्थिवीर्याः । यासा मषाढा अनुयन्ति कामम् ॥
ता न आपःशग्गस्योना भवन्तु । याश्च कूप्या याश्च नाद्यास्पमुद्रियाः । याश्च वैशन्तीरुत प्रासचीर्याः ।
यासामषाढा मधु भक्षयन्ति । ता न आपःशग्गस्योना भवन्तु (१९)

अद्याःस्वाहा॑षाढाभ्यःस्वाहा॒ । समुद्राय स्वाहा॑ कामाय स्वाहा॒ । अभिजित्यै॒ स्वाहा॒ ।

॥ उत्तराषाढा ॥

तन्नो विश्वे उप शृणवन्तु देवाः तदषाढा अभिसंयन्तु यज्ञम् । तन्नक्षत्रं प्रथतां पशुभ्यः । कृषिवृष्टि-
र्यजमानाय कल्पताम् । शुभ्राः कन्या युवतयस्सुपेशासः । कर्मकृत-स्मुकृतो वीर्यावतीः ।
विश्वान् देवान् हविषा वर्धयन्तीः । अषाढाः काममुपयान्तु यज्ञम् (२०)

विश्वेभ्यो देवेभ्यः स्वाहा ॥ षाढाभ्यः स्वाहा ॥ अनपजय्याय स्वाहा जित्यै स्वाहा ॥

॥ अभिजित् ॥

यस्मिन्ब्रह्माभ्यजयत्सर्वमेतत् । अमुञ्च लोक-मिदमूच सर्वम् ॥ १ । तन्नो नक्षत्र-मभिजिद्विजित्य । श्रियं
दधात्वहणीयमानम् । उभौ लोकौ ब्रह्मणा सञ्जितेमौ । तन्नो नक्षत्रमभिजिद्विचष्टाम् । तस्मिन्वयं
पृतनास्सञ्जयेम । तन्नो देवासो अनजानन्तु कामम् (२१)

ब्रह्मणे स्वाहा ॥ अभिजिते स्वाहा ॥ ब्रह्म-लोकाय स्वाहा ॥ अभिजित्यै स्वाहा ॥

॥ श्रवण ॥

शृणवन्ति श्रोणा-ममृतस्य गोपाम् । पुण्यामस्या उपशृणोमि वाचम् ॥ २ । महीं देवीं विष्णुपती-
मजूर्याम् । प्रतीचीं मेनागं हविषा यजामः । त्रेधा विष्णु-रुरुगायो विचक्रमे । महीं दिवं पृथिवी-
मन्तरिक्षम् । तच्छ्रोणैतिश्रव-इच्छमाना । पुण्यग्रंश्लोकं यजमानाय कृष्णती (२२)

विष्णवे स्वाहा श्रोणायै स्वाहा ॥ श्लोकाय स्वाहा श्रुतायस्स्वाहा ॥

॥ श्रविष्टा ॥

अष्टौ देवा वसवस्सोम्यासः । चतस्रो देवी-रजरा: श्रविष्टा: । ते यज्ञं पान्तु रजसः पुरस्तात् ।
संवत्सरीण-ममृतग्रं स्वस्ति । यज्ञं नः पान्तु वसवः पुरस्तात् । दक्षिणतोऽभियन्तु श्रविष्टा: ।
पुण्यनक्षत्रमभिसंविशाम । मा नो अराति-रघशग्रंसाऽगन्न् (२३)

वसुभ्यः स्वाहा श्रविष्टाभ्यः स्वाहा ॥ अग्राय स्वाहा परीत्यै स्वाहा ॥

॥ शतभिषग् ॥

क्षत्रस्य राजा वरुणोऽधिराजः । नक्षत्राणां शतभिषग्वसिष्ठः । तौ देवेभ्यः
 कृणुतो दीर्घमायुः ॥ शतगं सहस्रा भेषजानि धत्तः । यज्ञन्नो राजा वरुण उपयातु । तन्नो विश्वे अभि
 संयन्तु देवाः । तन्नो नक्षत्राण् शतभिषग्जुषाणम् । दीर्घमायुः प्रतिरद्देषजानि (२४)

वरुणाय स्वाहा शतभिषजे स्वाहा ॥ भेषजेभ्यः स्वाहा ॥

॥ पूर्वप्रोष्टपदा ॥

अज एकपादुदगात्पुरस्तात् । विश्वा भूतानि प्रति मोदमानः । तस्य देवाः प्रसवं यन्ति
 सर्वे । प्रोष्टपदासो अमृतस्य गोपाः । विभ्राजमान्स्समिधान उग्रः । आऽन्तरिक्षमरुहदगन्द्याम् । तगं
 सूर्य देव-मजमेकपादम् । प्रोष्टपदासो अनुयन्ति सर्वे (२५)

अजायैकपदे स्वाहा प्रोष्टपदेभ्यःस्वाहा ॥ तेजसे स्वाहा ब्रह्मवर्चसाय स्वाहा ॥

॥ उत्तरप्रोष्टपदा ॥

अहिर्बुध्नियः प्रथमान एति । श्रेष्ठो देवानामुत मानुषाणाम् ।
 तं ब्राह्मणास्सोमपास्सोम्यासः । प्रोष्टपदासो अभिरक्षन्ति सर्वे । चत्वार एकमभि
 कर्म देवाः । प्रोष्टपदा स इति यान् वदन्ति । ते बुध्नियं परिषद्यग्गं स्तुवन्तः । अहिग्रं रक्षन्ति
 नमसोपसद्य (२६)

अहये बुध्नियाय स्वाहा प्रोष्टपदेभ्यःस्वाहा ॥ प्रतिष्ठायै स्वाहा ॥

॥ रेवती ॥

पूषा रेवत्यन्वैति पन्थाम् । पुष्टिपती पशुपा वाजबस्त्यौ । इमानि हव्या प्रयता जुषाणा । सुगौर्णो
 यानैरुपयातां यज्ञम् । क्षुद्रान् पशूनरक्षतु रेवती नः । गोवो नो अश्वाग्रं अन्वैतु पूषा । अन्नग्रं रक्षन्तौ
 बहुधा विरूपम् । वाजग्रं सनुतां यजमानाय यज्ञम् (२७)

पूष्णे स्वाहा रेवत्यै स्वाहा ॥ पशुभ्यःस्वाहा ॥

॥ अश्विनी ॥

तदश्विनावश्वयुजोपयाताम् । शुभङ्गमिष्ठौ सुयमेभिरश्वैः । स्वं नक्षत्रग्रं हविषा यजन्तौ । मध्वासम्पृक्तौ
यजुषा समक्तौ । यौ देवानां भिषजौ हव्यवाहौ । विश्वस्य दूता-वमृतस्य गोपौ । तौ नक्षत्रं जुजुषाणो
पयाताम् । नमोऽश्विभ्यां कृणुमोऽश्वयुग्म्याम् (२८)

अश्विभ्याग् स्वाहा॑श्वयुग्म्याग् स्वाहा॑ । श्रोत्राय स्वाहा श्रुत्यै स्वाहा॑ ।

॥ अपभरणी ॥

अप पाप्मानं भरणीर्भरन्तु । तद्यमो राजा भगवान् विचष्टाम् । लोकस्य राजा महतो महान्
हि । सुगं नः पन्थामभयं कृणोतु । यस्मिन्नक्षत्रे यम एति राजा॑ । यस्मिन्नेन-मध्यर्षिंचन्त देवाः ।
तदस्य चित्रग्रं हविषा यजाम । अप पाप्मानं भरणीर्भरन्तु (२९)

यमाय स्वाहा॑पभरणीभ्यःस्वाहा॑ । राज्याय स्वाहा॑भिजित्यै स्वाहा॑ ॥

॥ अमावास्यै ॥

निवेशनी सङ्गमनी वसूनां विश्वा रूपाणि वसून्यावेशयन्ती । सहस्र-पोषग्रं सुभगा रराणा सा न
आगन्वर्चसा संविदाना । यत्ते देवा अदधुर्भागधेयमावास्ये संवसन्तो महित्वा । सा नो यज्ञं पिपृहि
विश्वारे रयिन्नो धेहि सुभगे सुवीरम् (३०)

अमावास्यायै स्वाहा कामाय स्वाहा गत्यै स्वाहा॑ । चन्द्रमसे स्वाहा॑ प्रती-दश्यायै स्वाहा॑ । अहो-
रात्रेभ्यःस्वाहा॑र्धमासे-भ्यः स्वाहा॑ । मासेभ्यःस्वाहर्तुभ्यः स्वाहा॑ । संवत्सराय स्वाहा॑ । अहे स्वाहा॑
रात्रियै स्वाहा॑ । अति-मुक्त्यै स्वाहा॑ । उषसे स्वाहा॑ व्युष्ट्यै स्वाहा॑ । व्यूषु-ष्यै स्वाहा॑ व्युच्छन्त्यै
स्वाहा॑ । व्युष्ट्यै स्वाहा॑ । नक्षत्राय स्वाहो-देष्यते स्वाहा॑ । उद्यते स्वाहो-दिताय स्वाहा॑ । हरसे स्वाहा॑
भरसे स्वाहा॑ । भ्राजसे स्वाहा॑ तेजसे स्वाहा॑ । तपसे स्वाहा॑ ब्रह्मवर्चसाय स्वाहा॑ । सूर्याय स्वाहा॑

नक्षत्रेभ्यःस्वाहा ॥ । प्रतिष्ठायै स्वाहा ॥ । अदित्यै स्वाहा ॥ प्रतिष्ठायै स्वाहा ॥ । विष्णवे स्वाहा यज्ञाय
स्वाहा ॥ । प्रतिष्ठायै स्वाहा ॥ ॥

॥ॐ शान्तिः शान्तिः शान्तिः ॥

८२. हनुमन्नमस्त्रिया

गोष्ठदी-कृत-वाराशि मशकीकृत-राक्षसम् ।
रामायण-महामाला-रलं वन्देऽनिलात्मजम् ॥

अञ्जनानन्दनं वीरं जान्नकी-शोक-नाशनम् ।
कपीश-मक्षहन्तारं वन्दे लङ्घाभयङ्घरम् ॥

उलङ्घ्य सिन्धोः सलिलं सलीलं यः शोकग्निं जनकात्मजायाः ।
आदाय तेनैव ददाह लङ्घां नमामि तं प्रञ्जलि-राञ्जनेयम् ॥

आञ्जनेय-मतिपाटलाननं काञ्चनाद्रि-कमनीयविग्रहम् ।
पारिजात-तरु-मूलवासिनं भावयामि पवमान-नन्दनम् ॥

यत्र यत्र रघुनाथकीर्तनं तत्र तत्र कृत-मस्तकाञ्जलिम् ।
बाष्पवारि-परिपूर्णलोचनं मारुतिं नमत राक्षसान्तकम् ॥

मनोजवं मारुत-तुल्यवेगं जितेन्द्रियं बुद्धिमतां वरिष्ठम् ।
वातात्मजं वानर-यूथ-मुख्यं शिरसान्नमामि ॥

बुद्धिर्बलं यशो धैर्यं निर्भयत्वम् अरोगताम् । अजाङ्गम् वाक् पटुत्वम्च हनुमत् स्मरणात् भवेत् ॥

-- सीता लक्ष्मण भरत शत्रुघ्न अभयहस्त आञ्जनेय समेत श्री रामचन्द्रस्वामिणे नमः --

EXTRAS

१. अभिषेक क्रमम्

Tamil	Telugu	Malayalam	English
०१. நல்லெண்ணைய்	సూనె	നല్లు	Oil
०२. பஞ்சகவ்யம்	పంచగవ్యం	பனుగవ్యం	Panchagavyam
०३. பஞ்சாமிருதம்	పంచாம்ருతం	பனుாமுறுதం	Panchamrutham
०४. தென்	నెఱ్య	கெறு	Ghee
०५. பால்	పాలు	பాతీ	Milk
०६. தயிர்	முஜிர்	தெறா	Yoghurt
०७. தேன்	தேనె	தேஙை	Honey
०८. கரும்புச்சாறு	செருகு ரஸம்	கரிவெ நீர்	Sugarcane juice
०९. எலுமிக்கைச் சாறு	நிமு ரஸம்	நாரங்க நீர்	Lemon juice or orange
१०. இளநீர்	கோబுரிகாய் நீர்க்கு	ஹைநீர்	Tender Coconut water
११. சந்தனக்குழவை	ஶஂ஧ஂ	பாங்கம்	Sandalwood paste

+ Vibuthi for Mrutyunjaya mantram

+ திருநீறு - ம்ருத்யுஞ்ஜை மந்திரம் ஒதும் போது
விழுாடிதே முழு

ஸ்ரீ

२. पञ्चगव्यम्

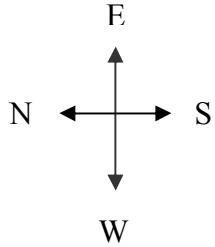
HOW TO MIX PANCHAGAVYAM WITH MANTRAS

We speak words that we should not speak, eat that is forbidden, touch everything that we should not touch. Sins derived through three elements namely Mind, body, thoughts can only be expiated by consuming Panchagavyam. Panchagavyam is an admixture of five holy elements taken from Cow and the potency of panchagavya medicine increases when accompanied by the power of Mantra.

It has been clearly codified in Dharmasastra what ratio each ingredient to be applied while mixing Panchagavyam. It is measured as "Phalam". 'One Phalam' is equivalent to approximately 3 (silver) one rupee coin weight. Following mantras are to be recited when mixing each ingredient with pure water or rose water or Ganga water.

Measurement	Quantity	AavAhana Devatha	
Gomoothram	1 Phalam	Yagya Devatha	
Gomeyam	Half-thumb size	VishNu	
Milk	7 Phalam	Soman	
Curd	3 Phalam	Brahma	
Ghee	1 Phalam	Vaayu	
Kusha Udhakam (Dharbai added with water)	1 Phalam	VaruNan	

Place a plantain leaf, raw rice and split 9 cubes as exhibited below :-

 Theertham (Pure Water) Measure = 1 "Phalam" 9 Gomeyam Measure = ½ Thumb figure 5	CURD Measure = 3 Phalam 2 Cow Milk Measure = 7 Phalam 1	Rice Powder Measure = 2 Phalam 6 Cow Ghee Measure = 1 phalam 3
Turmeric Measure = 2 phalam 8	GOMOOTHRAM Measure = 1 Phalam 4	Amla Seeds 7

= PANCHAGAVYA INGREDIENTS

METHOD

First wash your legs, perform Achamaneeyam, wear Pavithram, do Praanaayaamam (get blessings from Elders) and proceed to sankalpam.....*Preethyartham shuddhi PuNyAham Vasishye and then recite PunyAhavachanam and sprinkle water from Punyaham water on PunyagavyaDravyam.*

(2) ममोपात्त समस्त दुरितक्षयद्वारा श्री परमेश्वर प्रीत्यर्थ ----- गोत्रोत्भवस्य-----शर्मनः मनो-वाक-कायै-रनुष्ठित अभ्यक्षभक्षण अस्त्र्य सर्षणादि जनित समस्तदोष निवृत्यर्थं पञ्चगव्य सम्पेळनं करिष्ये ॥

आवाहनं :-

1. YAGYA DEVATHA AAVAHANAM ON GOMOOTHRAM....

यज्ञेन यज्ञमयजन्त देवाः । तानि धर्माणि प्रथमान्यासन् । ते ह नाकं महिमानः सचन्ते । यत्र पूर्वं साध्याः सन्ति देवाः । गो मूत्रे यज्ञदेवतां आवाहयामि ॥

2. VISHNU DEVATHA AAVAHANAM ON GOMEYAM....

ॐ सहस्रशीर्षा पुरुषः । सहस्राक्षः सहस्रपात् । स भूमि विश्वतो वृत्वा । अत्यतिष्ठदशाङ्गुलम् । गोमेय विष्णुम् आवाहयामि ॥

3. SOMAN DEVATHA AAVAHANAM ON MILK....

ॐ सोमो धेनुग् सोमो अर्वन्तमाशुम् । सोमो वीरं कर्मण्यं ददातु । सादन्यं विदथ्यग् सभेयम् ॥ पितुः श्रवणं यो ददाशदस्मै । क्षीरे सोमम् आवाहयामि ॥

4. BRAHMA DEVATHA AAVAHANAM ON CURD....

ब्रह्मज्ञानं प्रथमं पुरस्ताद्विसीमतस्सुरुचो वेन आवः । सबुध्निया उपमा अस्य विष्टास्सतश्च योनिमस्तश्च विवः । दध्नि भ्रह्माणम् आवाहयामि ॥

5. VAAYU DEVATHA AAVAHANAM ON GHEE....

आनो नियुद्धिशशतिनीभिरध्वरम् । सहस्रिणीभि रूपयाहि यज्ञम् । वायो अस्मिन् हविषि मादयस्व । यूर्यं पातस्वस्तिभिस्सदा नः । घृते वायुम् आवाहयामि ॥

6. VARUNA DEVATHA AAVAHANAM ON DHARBAI (GRASS) WATER....

इमं मै वरुण श्रुधीहवमद्या च मृडय । त्वामवस्युरा चके ॥ तत्वा यामि ब्रह्मणा वन्दमानस्तदा शास्ते
यजमनो हविर्भिः । अहेडमानो वरुणेह बोध्युरुशग् सु मा न आयुः प्र मोषीः ॥ शुद्धोदक वरुणं
आवाहयामि ॥

PANCHAGAVYA SAMMELANAM (PUTTING TOGETHER ALL INGREDIENTS)

(Please refer to the above table for exact measurement of Panchagavyam Ingredients)

1. Gomoothram	- with Gayathri Mantra
2. Gomeyam	- with GandadvArAm Mantra
3. Milik	- with AabhyAyasva Mantra
4. Curd	- with DadhikrAvaNNo Mantra
5. Ghee	- with Shukramasi Mantra
6. Kushodakam	- with Devasya TvA mantra

1. ओं भूर्भुवःसुवः । तत्सवितुर्वरेण्यं भर्गो देवस्य धीमहि । धियो यो नः प्रचोदयात् ।
2. गन्धद्वारां दुराधर्षा नित्यपुष्टां करीषिणीम् । ईश्वरीगं सर्वभूतानां तामिहोपह्वये श्रियम् ।
3. आप्यायस्व समेतु ते विश्वतस्सोम वृष्णियम् । भवा वाजस्य संगथे ॥
4. दधिक्राविणो अकार्ष जिष्णोरश्वस्य वाजिन । सुरभि नो मुखा करत्प्रण आयूगंषि तारिषत् ॥
5. शुक्रमसि ज्योतिरसि तेजोऽसि ॥
6. देवस्य त्वा सवितुः प्रसवऽश्विनो र्बाहुभ्यां पूष्णो हस्ताभ्याम् ॥

(After reciting the above Mantras and adding each ingredient in a separate vessel, take a Samith and mix by reciting Pranava Mantra)

उदु त्यजातवेदसन्देवं वहन्ति केतवः दृशे विश्वाय सूर्यम् ॥

(By reciting this Mantra, do Nivedanam by exhibiting to Sun God. Note: Consumption of Panchagavyam should be carried out, by reciting following Mantra, only after accepting Abisheka Theertham.)

यत् त्वगस्थि गतं पापं देहे तिष्ठति मामके । प्राशनं पञ्चगव्यस्य दहतु अग्निरिवेन्धनम् ॥

३. नैवेद्यम् - Nayvedyam MEANING OF SANSKRIT WORDS USED IN POOJA		
अपूं	अप्पम्	Appam
घृतं	नेयं	Ghee
आज्योपहारं	नेयं सातम्	Food made of Ghee
इक्षु	करुम्पु	Sugarcane
उर्वारुकं	बेलंसारीकंकायं	Cucumber
गुडोपहारं, गुलोपहारं, गुळोपहारं, गुळापूपः	बेलंलम्	Jaggery
गोक्षीरं	पश्चम्पालं	Cow milk
घृतगुळपायसं	नेयंप्पायसम्	Ghee and Jaggery mixed Payasam
चणकः	केान्नटैक्कटैल	Chick Peas
चित्रान्नं	चित्राण्णनम्	Five cookced rice – Lemon, Coconut, Tamarind, Sesame, Jaggery Rice
जम्भीर फलान्नम्	एलुमिच्चे सातम्	Lemon Rice
तक्रं	मेओरं	Butter Milk
दधि	तयीरं	Yoghurt, Curd
तिन्तिडिकान्नम्	पुलियोतरे	Tamarind Rice
नालिकेरान्नम्	तेंकायस्सातम्	Coconut rice
तिलान्नम्	एलंगुच्चातम्	Sesame rice
शर्करान्नम्	सर्करैप्पेपाङ्कलं	Sweet Rice
दध्यान्नम्, दध्योधनम्	तयीरं सातम्	Yoghurt or curd rice
नवनीतम्	बेलंजेण	Butter
नालिकेरः	तेंकायं	Coconut
नालिकेरखण्डद्वयं	छेरु तेंकायिं 2 पातुकिळं	2 halves of coconut
पानकं	पानकम्	Jaggery mixed water
पानीयम्, अमृतपानीयम्	सत्तमाण गुट्टीरं	Pure drinking water
पृथुकः	अवलं	Flattened rice flakes
मधुरापिष्टकं	இனிப்பு मा	Sweet Flour
महानैवेद्यं	समेत्तत सातम्	Pure Cooked Rice
माषापूपम्	वटे	Vada
मुद्गान्नम्	मिळाकुत्तावीय पेपाङ्कलं	Salt and Peppered coocked rice
मोदकम्	केामुक्कटैटे	Fried or steamed éclair
रसखण्डम्	कलंकண्टु	Sugar Crystal

ଲଙ୍କକମ୍	ଲଟ୍ଟୁ	A sweatmeat
ଲବଣ୍	ଉପ୍ପ	Table Salt
ଲାଜ:	ପୋରି	Puffed Rice
ଵ୍ୟଞ୍ଜନମ୍	କୂଟ୍ଟୁ	Side Dish
ଶର୍କରା	ଶେଣୀ	Sugar
ଶାଲ୍ୟଦମ୍	ଚମ୍ପା ଆରିଶି	Red Rice

FRUITS

କଦଳୀ	କତଲିପପ୍ଲାମ୍	Banana
କପିତ୍ୟ	କାଷିମ୍ରେ ପାମ୍	Wood Apple
ଖର୍ଜୂରମ୍	ପୋର୍କ୍ଷଚମ୍ପାମ୍	Dates
ସୂତ:	ମାମ୍ପାମ୍	Mango
ଜମ୍ଭୀର:	଎ଲୁମିଶ୍ଚେ	Lemon
ଜମ୍ବୁ	ନାଵର୍ତ୍ତପାମ୍	Bell Fruit or Damson fruit
ଦାଡ଼ିମୀ	ମାତୁଳାମ୍ ପାମ୍	Pomogrenade
ଦ୍ରାକ୍ଷା	ତିରାଟ୍ଟଶେ	Grapes
ନାରଙ୍ଗ:	ଶାତ୍ତକୁକ୍କୁଣ୍ଡ	Orange
ପନସ:	ପଲାପପାମ୍	Jack Fruit
ପେରୀ	ପେରିପାମ୍	Pears
ବଦରୀ	ଛୁରୁବକେ ପେରରୀ ପାମ୍	Wild Berry
ବୀଜାପୂର:	କୋଯିଯାପପାମ୍	Gauva
ମାଉଲିଙ୍ଗ	ତୁରିଞ୍ଚିପାମ୍	Boivin fruit
ବେତ୍ର: ଫଳ	ବେରପପମ୍ ପାମ୍	A clan of Bear fruit
ପିଷ୍ଟଳ	ଆପିଳି	Apple
ମଧୁକର୍କଟୀ	ପପାଣି	Papaya
କଲିଙ୍ଗମ୍	ତାର୍ପୁଚଣୀ	Watermolon
କାଜବମ୍	ମୁନ୍ତତିରିପାମ୍	Cashew Fruit
ଜମ୍ବୁ ଫଳମ୍	ଜମ୍ବୁ ପାମ୍	Jambu Fruit
ଅନାନସମ୍	ଅନନ୍ତାଶିପାମ୍	Pineapple

FLOWER NAMES - ପୁଷ୍ପାଣି

ଚମ୍ପକମ୍ - Frangipani	ନାଗପୁଷ୍ପମ୍ - Cobra Saffron	ରଜନୀଗନ୍ଧା - Tuberose
କମଳମ୍ - Lotus	ଦ୍ରୋନ ପୁଷ୍ପମ୍ - Common Leaucos	ଗନ୍ଧପୁଷ୍ପମ୍ - Marigold
ପାଟଲପୁଷ୍ପ: - Rose	କେତକୀ - Screw pine	ଯୁଥିକା - White Jasine
ଶୋପାଲିକା - Coral Jasmine	ସ୍ତବକ: - Bouquet	ମାଲତୀ - Jasmine

६. तिथि - THITHI			
01. प्रथमा	PrathamA	08. अष्टमी	Ashtamee
02. द्वितीया	DviteeyA	09. नवमी	Navvamee
03. तृतीया	ThruuteeyA	10. दशमी	Dashamee
04. चतुर्था	Chathurthi	11. एकादशी	EkAdashee
05. पञ्चमी	Panchami	12. द्वादशी	DwAdashee
06. षष्ठि	Shashti	13. त्रयोदशी	Thrayodashee
07. सप्तमी	Sapthami	14. चतुर्दशी	Chathurdashee
15. पौर्णमी (Pournami) – (or) अमावास्या - (Amavasya)			
From Amavasya-Prathama to Pournami is Shukal Paksha [Waxing Bright (வளர்பினை)]			
From Pournami-Prathama to Amavasya is Krishna Paksha [Waxing Dark (குற்பினை)]			

४. वारः च मासाः - NAME OF WEEK AND MONTHS			
Sunday	भानुवासरः	01. चैत्र - मेषं	08. कार्तिक - वृश्चिक
Monday	इन्दुवासरः	02. वैशाख - वृषभ	09. मार्गशीर्ष - धनुः
Tuesday	भौम वासरः	03. ज्येष्ठ - मिथुन	10. पुष्य - मकरः
Wednesday	सौम्य वासरः	04. आषाढ - कर्कट	11. माघ - कुम्भ
Thursday	गुरु वासरः	05. श्रावण - सिंह	12. फल्गुन - मीन
Friday	भृगु वासरः	06. भाद्रपद - कन्या	
Saturday	स्थिर वासरः	07. अश्विन - तुला	

५. ऋतुः SEASONS			
वसन्त ऋतु	मेषं - वृषभ	Chithirai – Vaikasi	(April 14 to June 15)
ग्रीष्म ऋतु	मिथुन - कर्कट	Aani – Adi	(June 16 to August 15)
वर्ष ऋतु	सिंह - कन्या	Aavani – Purattasi	(August 16 to October 15)
शरत् ऋतु	तुला - वृश्चिक	Aippasi – Karthigai	(October 16 to December 15)
हेमन्त ऋतु	धनुर् - मकरः	Maarkazhi – Thai	(December 15 to February 14)
शिशिर ऋतु	कुम्भ - मीन	Maasi – Panguni	(February 15 to April 13)
Note: * Beginning of the month might vary a day + or – from the date mentioned.* This is only applicable for Tamil, Malayalam months, Kannada and Telugu please apply based on beginning of each month which will be approximately 15-20 days earlier. Please refer to respective Panchang.			
TELUGU Months: Chaithhramu, Vaisaakamu, Jyeshtha, Aashaadhamu, Sraavanamu, Bhaadrapadam, Aasveejamu, Kaarthikamu, Maargaseershamu, Pushyami, Phaalgunamu.			

६. नक्षत्राणि - NAME OF STARS (27)

The Moon revolves around the earth approximately 27 days. Moon traces a path around the sky during this period. The enlightened Seers of ancient time divided these into 27 units and named each unit name of Star, Group or Constellation. These are known as Nakshatras. These are also considered brides of Chandra – the Moon God.

These were divided into 12 units, each was named Rasi – 27 divided by 12 = 2.25. Each Rasi covers two and a quarter of Nakshatras (please see the table below with Rasis).

The Moon transits through any one of the 27 Nakshatras at any given time and 12 Rasis corresponding to your Nakshatras. The Nakshatra in which Moon was noticed when you were born is the Janma Nakshatra – also seen as birth star. Similarly, the Rasi in which Moon was located when you were born is known as your Janma Rasi or Birth Rasi. Please see below the 27 stars, followed by Rasis in chart.

01. अश्विनी	Ashvinee	15. स्वाती	Swathee
02. अपभरणी	Abhabharanee	16. विशाखा	VishAkhA
03. कृत्तिका	Kruthika	17. अनुराधा	AnUrAdhA
04. रोहिणी	Rohinee	18. ज्येष्ठा	JyeshTA
05. मृगशीर्ष	Mrugasheersham	19. मूला	MoolA
06. आर्द्रा	Aardhraa	20. पूर्वाषाढा	PoorvashAdhA
07. पुनर्वसू	Punarvasu	21. उत्तराषाढा	UththarAshAdhA
08. पुष्य	Pushya	22. श्रवणं	ShravaNam
09. आष्लेषा	AashleshA	23. श्रविष्टा	ShrAviShTA
10. मघा	MaghA	24. शतभिषक्	Shatabhishak
11. पूर्वफल्गुनी	Poorvaphalgunee	25. पूर्वप्रोष्टपदा	PoorvaproshTapadA
12. उत्तरफल्गुनी	Uththaraphalgunee	26. उत्तरप्रोष्टपदा	UththaraproshTapadA
13. हस्तं	Hastham	27. रेवती	Revathee
14. चित्रा	Chithra		

NAKSHTATRAS (TAMIL) – நக்ஷத்திரங்களின் வரிசை (தமிழில்)					
அஸ்வினீ	பரணீ	கார்த்திகை	ரோஹினீ	மிருகஷீர்ஷம்	திருவாதிரை
புனர்பூசம்	பூசம்	ஆயில்யம்	மகம்	பூரம்	உத்திரம்
ஹஸ்தம்	சித்திரை	சுவாதி	விசாகம்	அனுஷம்	கேட்டை
மூலம்	பூராடம்	உத்திராடம்	திருவோணம்	அவிட்டம்	சதயம்
பூரட்டாதி	உத்திரட்டாதி	ரேவதீ			

7. நக்ஷதிரங்களின் வரிசை ராசியிடன் சேர்த்து - NAME OF STARS (27) -

நக்ஷத்திரங்களின் வரிசை ராசியிடன் சேர்த்து

01-02	அஸ்வி & அப்஭ரணி	அஸ்வினீ & பரணீ	Ashvinee + Aphabharanee	Mesha
03.	குட்டிகா	கார்த்திகை	KruthikA (I Paadam)	Mesha
03.	குட்டிகா	கார்த்திகை	KruthikA II, III, IV Paadam)	Vrushabha
04.	ரோහிணி	ரோஹினீ	RohhiNee	Vrushabha
05.	முருகாஷீர்ஷ	மிருகவீர்ஷம்	Mrugasheersham (I, II Paadam)	Vrushabha
05.	முருகாஷீர்ஷ	மிருகவீர்ஷம்	Mrugasheersham (III, IV Paadam)	Mithuna
06.	ஆர்஦்ரா	திருவாதிரை	AardhraA	Mithuna
07.	புனர்வஸு	புனர்பூசம்	Punarvasoo (I, II, III Paadam)	Mithuna
07.	புனர்வஸு	புனர்பூசம்	Punarvasoo (IV Paadam)	Kataka
08-09.	புத்தி & ஆஷ்லேஷா	பூசம் & ஆயில்யம்	Pushya & AashleshA	Kataka
10.	ம஘ா	மகம்	MaghA	Simha
11.	பூர்வபல்லுநி	பூரம்	Poorvaphalguni	Simha
12.	உத்தரபல்லுநி	உத்திரம்	Utttharaphalguni (I Paadam)	Simha
13.	ஹஸ்த	ஹஸ்தம்	Hastham	Kanya
14.	சித்ரா	சித்திரை	ChithrA (I, II Paadam)	Kanya
14.	சித்ரா	சித்திரை	ChithrA (III, IV Paadam)	Thula
15.	ஸ்வாதி	சுவாதி	Swathee	Thula
16.	விஶாகா	விசாகம்	VishakhA (I, II, III Paadam)	Thula
16.	விஶாகா	விசாகம்	VishakhA (IV Paadam)	Vruschika
17-18.	அனுராதா & ஜ்யேஷ்டா	அனுஷம் & கேட்டை	AnoorAdhA & JyEshttA	Vruschika
19-20.	மூலா & பூர்வாடா	மூலம் & பூராடம்	Moola & PoorvashAdA	Dhanur
21.	உத்தராஷாடா	உத்திராடம்	UththrAShAdA (I Paadam)	Dhanur
21.	உத்தராஷாடா	உத்திராடம்	UththrAShAdA (II, III, IV Paadam)	Makara
22.	ஶ்ரவண்	திருவோணம்	Shravanam	Makara
23.	ஶ்ரவிஷ்டி	திருவோணம்	ShrAvishtA (I, II Paadam)	Makara
23.	ஶ்ரவிஷ்டி	அவிட்டம்	ShrAvishtA (III, IV Paadam)	Kumbha
24.	ஶதப்ரிஷக்	சதயம்	Shatabhishak	Kumbha
25.	பூர்வப்ரோட்டப்பா	பூரட்டாதி	PoorvaproshtapadA (I, II, III Paadam)	Kumbha
25.	பூர்வப்ரோட்டப்பா	பூரட்டாதி	PoorvaproshtapadA (IV Paadam)	Meena
26-27.	உத்தரப்ரோட்டப்பா & ரேவதி	உத்திரட்டாதி & ரேவதீ	UththraprosHTapadA & Revathee	Meena

----- END -----

ॐ सह ना-ववतु । सह नौ भुनक्तु । सह वीर्यं करवावहै । तेजस्विना-वधीत-मस्तु मा विद्विषावहै ।

॥ ॐ शान्तिः शान्तिः शान्तिः ॥

----- END -----

SHRI ABHAYAHASTHA AANJANEYAR

KRISHNPURAM - KADAYANALLUR - THENKASI TALUK
TIRUNELVELI DISTRICT - TAMILNADU

